

GRAMMATICA

DACO-ROMANA

SIVE

VALACHICA

LATINITATE DONATA, AUCTA, AC IN HUNG
ORDINEM REDACTA

OPERA ET STUDIO

JOANNIS ALEXI

CLERICI ALMAE DIOECESIOS G. R. C. MAGNO-VARADINENSIS
IN CAESAREO REGIO CONVICTU VIENNENSI ALUMNI
THEOLOGI ABSOLUTI.

VIENNAE,

APUD BIBLIOPOLAM JOSEPHUM GEISTINGER.

1826.

CONSPECTUS
GRAMMATICAE DACO - ROMANAE
SIVE
VALACHICAE.

PARS PRIMA.
De Orthoepia , et Orthographia.

CAPUT I.

De Literis Daco-Romanis, earumque pronuntiatione
generatim.

	Pagina
§. 1. <i>Numerus et Forma Literarum</i>	3
§. 2. <i>De Divisione Literarum</i>	4

CAPUT II.

De Literis Speciatim.

§. 3. <i>De Vocalibus earumque pronuntiatione</i>	4
§. 4. <i>De pronuntiatione Consonantium</i>	10

CAPUT III.

De Diphtongis.

	Pagina
§. 5. <i>De Numero Diphtongorum</i>	19
§. 6. <i>De Pronunciatione Diphtongorum</i>	—

CAPUT IV.

De Accentibus.

§. 7. <i>Divisio et usus Accentuum</i>	21
--	----

CAPUT V.

De Apostropho.

§. 8. <i>Quid Apostrophus et ubi adhibetur?</i>	21
---	----

CAPUT VI.

De Divisione Syllabarum.

§. 9. <i>Regulae de recta Divisione Syllabarum</i>	22
--	----

PARS SECUNDA.

ETYMOLOGIA.

CAPUT I.

De Partibus Orationis Linguae Daco-Romanae.

§. 1. <i>Quot sunt partes Orationis?</i>	24
--	----

CAPUT II.

De Orationis Partibus flexibilibus.

§. 2. <i>De Articulo generatim</i>	24
§. 3. <i>De Signis Articuli</i>	25

§. 4.	<i>Declinatio Articuli definiti</i>	26
§. 5.	<i>De Usu Articuli definiti</i>	27
§. 6.	<i>De Articulo indefinito eiusque Declinatione</i>	28

C A P U T III.

De Nomine.

§. 7.	<i>De Nomine generatim</i>	29
§. 8.	<i>Divisio Nominum</i>	—
§. 9.	<i>De Textura Nominum</i>	30
§. 10.	<i>De Signis Nominum</i>	35
§. 11.	<i>De Generibus Nominum</i>	—
§. 12.	<i>De Nominibus Masculinis</i>	—
§. 13.	<i>De Nominibus foeminini Generis</i>	36
§. 14.	<i>De Declinatione Nominum</i>	37

Declinatio I.

Nominum Substantivorum Masculinorum.

Declinatio II.

Nominum Substantivorum Foemininorum.

§. 15.	<i>De Declinatione Adjectivorum</i>	41
§. 16.	<i>De Declinatione Substantivorum cum Adjectivis</i>	43
	I. Declinatio Substantivorum Masculinorum cum Adjectivis.	
	II. Declinatio Substantivorum Foemininorum cum Adjectivis.	
§. 17.	<i>De Declinatione Nominum cum Pronomine</i>	45
	I. In Genere Masculino.	
	II. In Genere Foeminino.	
§. 18.	<i>De Formatione Nominum foemininorum a masculinis</i>	47
	I. Ex Substantivis.	
	II. Ex Adjectivis.	
§. 19.	<i>De Formatione Numeri Pluralis Substantivorum ex Singulari</i>	49
	I. Ex Substantivis Masculini Generis.	
	II. Ex Substantivis Foeminini Generis.	

	Pagina
§. 20. <i>De Formatione Numeri Pluralis Ad-</i> <i>jectivorum</i>	52
§. 21. <i>De Augmento et Decremento Significa-</i> <i>tionis Nominum</i>	53
§. 22. <i>De Comparatione Adjectivorum</i>	54
§. 23. <i>De Nominibus Numeralibus</i>	56

C A P U T III.

De Pronomine.

§. 24. <i>De Pronominibus Generatim</i>	60
§. 25. <i>Variae Classes Pronominum</i>	—
§. 26. <i>Declinatio Pronominum Personalium</i>	61
§. 27. <i>De Pronomine Reciproco</i>	62
§. 28. <i>De Pronomine Coniunctivo</i>	63
§. 29. <i>De Pronominibus Possessivis</i>	64
§. 30. <i>De Pronominibus Demonstrativis</i>	67
§. 31. <i>De Pronominibus Interrogativis</i>	70
§. 32. <i>De Pronominibus Relativis</i>	72
§. 33. <i>De Pronominibus Indefinitis</i>	73

C A P U T IV.

De Verbis.

§. 34. <i>Quid Verba?</i>	76
§. 35. A. <i>De Generibus Verborum</i>	—
§. 36. B. <i>De Modo, Tempore, Numero et</i> <i>Personis Verborum</i>	78
§. 37. C. <i>De Coniugatione Verborum</i>	79
§. 38. <i>Divisio Coniugationum</i>	—
§. 39. <i>Coniugationes Verborum Auxiliarium.</i>	81
I Verbum Auxiliare A Fīre, <i>esse.</i>	
II Verbum Auxiliare A avere, <i>habere.</i>	
III Verbum Auxiliare A voire <i>vel</i> vrere <i>velle.</i>	
§. 40. <i>Coniugationes Verborum Regularium</i>	96
Coniugatio I A laudare, <i>laudare.</i>	
— II A tacere, <i>tacere</i>	

Conjugatio III A *battere, batuere, tundere.*

— IV A *audire, audire.*

— Verborum quae desinunt in *escu.*

§. 41. <i>De Verbis Passivis</i>	119
§. 42. <i>Conjugatio Verborum Passivorum</i>	—
I Verbi Passivi a me laudare.	
II — — — a me vedere.	
§. 43. <i>De Verbis Neutris</i>	126
§. 44. <i>Conjugatio Verborum Neutrorum</i>	127
§. 45. <i>De Verbis Deponentibus</i>	131
§. 46. <i>Conjugatio Verborum Deponentium</i>	132
§. 47. <i>De Verbis Reciprocis</i>	137
§. 48. <i>Conjugatio Verborum Reciprocorum</i>	—
§. 49. <i>De Verbis Irregularibus seu Anomalis eorumque Conjugatione</i>	142
§. 50. <i>De Verbis Impersonalibus eorumque Conjugatione</i>	147
§. 51. D. <i>De Supino</i>	152
§. 52. E. <i>De Textura Verborum</i>	153
§. 53. <i>De Incremento Linguae per multiplicationem Verborum</i>	154

C A P U T V.

De Participio.

§. 54. <i>Quid Participium?</i>	156
§. 55. <i>De Formis Participii</i>	157
§. 56. <i>De Forma Participii Activa</i>	—
§. 57. <i>De Forma Participii Passiva</i>	—

De Partibus Orationis indeclinabilibus.

C A P U T VI.

De Adverbiis.

§. 58. <i>Quid sunt Adverbia?</i>	158
§. 59. <i>Partitio Adverbiorum</i>	—
§. 60. <i>De Adverbiis derivatis speciatim</i>	160

CAPUT VII.

De Praepositionibus.

	Pagina
§. 61. <i>Quid sunt Praepositiones</i>	167
§. 62. <i>Quomodo dividuntur Praepositiones?</i>	—
I Separabiles.	
II Inseparabiles.	

CAPUT VIII.

De Conjunctionibus.

§. 63. <i>Quid nomine Conjunctionum intelligendum venit?</i>	169
§. 64. <i>Divisio Conjunctionum</i>	170

CAPUT IX.

De Interjectionibus.

§. 65. <i>Quid sunt Interjectiones?</i>	173
§. 66. <i>Variae Formae Interjectionum</i>	—

PARS TERTIA.

DE

SYNTAXI.

CAPUT I.

De Syntaxi Articulorum.

§. 1. <i>De Conjunctione Articuli cum Nomine.</i>	176
§. 2. <i>Conjunctio Articuli cum Pronomine.</i>	178
§. 3. <i>De Conjunctione Articuli cum Verbis.</i>	—
§. 4. <i>De Conjunctione Articuli cum Orationis Partibus indeclinabilibus</i>	179

CAPUT II.

De Syntaxi Nominum.

	Pagina
§. 5. <i>Generatim de Syntaxi Nominum</i>	179
§. 6. <i>De Nominativo</i>	180
§. 7. <i>De Genitivo</i>	181
§. 8. <i>De Dativo</i>	—
§. 9. <i>De Accusativo</i>	183
§. 10. <i>De Vocativo</i>	184
§. 11. <i>De Ablativo</i>	185

CAPUT III.

DE

Syntaxi Pronominum.

§. 12. <i>De usu Pronominis Personalis</i>	187
§. 13. <i>De usu Pronominum Reciprocorum</i>	188
§. 14. <i>De usu Pronominum Conjunctivorum</i>	189
§. 15. <i>De usu Pronominum Possessivorum</i>	191
§. 16. <i>De Pronomine Demonstrativo</i>	—
§. 17. <i>De usu Pronominum Interrogativorum</i>	193
§. 18. <i>De usu Pronominum Relativorum</i>	194
§. 19. <i>De usu Pronominum Indefinitivorum</i>	195

CAPUT IV.

De Syntaxi Verborum.

§. 20. <i>De Constructione verbi cum Nomine</i>	196
§. 21. <i>Syntaxis verborum cum Nominibus</i> <i>Temporum et Locorum</i>	199
§. 22. <i>De Constructione Verborum cum aliis</i> <i>Verbis</i>	203
§. 23. <i>Omissio Conjunctionis Si, ut</i>	—
§. 24. <i>Omissio Conjunctionis Chè, quod</i>	204
§. 25. <i>De usu Gerundiorum</i>	205
§. 26. <i>De usu Supini</i>	206
§. 27. <i>De vertenda Constructione activa in</i> <i>passivam</i>	—
§. 28. <i>De usu Participiorum</i>	207

CAPUT V.

De Syntaxi Adverbiorum.

§. 30. <i>Quid hic notandum</i>	Pagina 214
---------------------------------	---------------

CAPUT VII.

De Syntaxi Conjunctionum.

§. 31. <i>Quae veniunt hic Observanda?</i>	215
§. 32. <i>De Conjunctionibus Comparativis seu Consociatis</i>	216

CAPUT VIII.

De Syntaxi Interjectionum.

§. 33. <i>Ubi Interjectiones adhibentur?</i>	217
--	-----

A p p e n d i x.

D e P r o s o d i a.

§. 34. <i>Regulae in elevatione Toni observandae</i>	218
§. 35. <i>De mutatione Toni in Syllabis vocabulorum</i>	—
1. <i>De vocibus quibus augmentum praeponitur.</i>	
2. <i>De vocibus quibus augmentum postponitur.</i>	

Românescu, si Latinescu. *Daco-Romanum et Latinum.*

	Pagina
I. De Dumnezeu, si De Deo, et illis quae quele que se tienu de ad Religionem perti- Religie. nent.	222
II. De Lume, si de Ele- De Mundo et de Ele- menturi. mentis	224
III. Despre Pământu. De Terra	—
IV. Despre Mări, si alte De Maribus et aliis ape. flaviis	225
V. De Tîmpu. De Tempore	—
VI. Despre Luni, si de- De Mensibus et de die- spre zilele Săptămănei. bus Septimanae	226
VII. De Sărbători. De Festis	—
VIII. Despre Omu si des- De Homine, et de eius pre părțile lui. partibus	227
IX. De Scăderile si Bolele De defectibus, et infir- Omului. mitatibus hominis	229
X. De Vestimente. De Vestimentis	230
XI. De Casa, si Părțile ei. De Domo et de parti- bus eius	—
XII. De quele, que sunt De iis, quae sunt neces- de lipsă in casă. saria in domo	231
XIII. De quele que se află De illis quae inveni- in Cucină seu Bucătărie. untur in Calina	232
XIV. De quele que se află De illis, quae inveni- in Vinărie. untur in Cellario	233

XVIII

	Pagina
XV. De quele que se află in Stală seu Grajdu.	<i>De illis, quae inveniuntur in Stabulo .</i> 233
XVI. De quele, que se află in Granariu.	<i>De iis, quae reperiuntur in Granario .</i> 234
XVII. De Măncări, si despre Bevuturi.	<i>De Cibis, et de Potulentis . . . . .</i> —
XVIII. De Legumi, si de Flori.	<i>De Leguminibus, et Floribus . . . . .</i> 235
XIX. De Arbori, si de Pome seu Fructuri.	<i>De Arboribus, et de Fructibus . . . . .</i> 136
XX. Despre Fere si despre Vite de casă.	<i>De Feris, et Animalibus domesticis .</i> 237
XXI. De Păseri.	<i>De Avibus . . . . .</i> —
XXII. De Vermi, si Insecte.	<i>De Vermibus et Insectis . . . . .</i> 238
XXIII. Despre Metaluri, si despre Bani.	<i>De Metallis, et de Pecuniis , ...</i> 239
XXIV. De Colori.	<i>De Coloribus . . . . .</i> —
XXV. De Serisóre, Scriptură.	<i>De Scriptura . . . . .</i> 240
XXVI. De Frație, si de Cumnație.	<i>De Consanguinitate et Affinitate . . . . .</i> —
XXVII. Despre Țeri.	<i>De Terris seu Regionibus . . . . .</i> 241
XXVIII. De Nomele Națiilor seu Popórelor.	<i>De Nominibus Nationum seu Populorum</i> 242
XXIX. De Vredniciile Preotiesci.	<i>De Dignitatibus Sacerdotalibus . . . . .</i> 243
XXX. De Vredniciile Lu mesci.	<i>De Dignitatibus Secularibus . . . . .</i> 244

XXXI. De Direcţiunile Ju- decesci, si Politicesci.	<i>De Muneribus Judi- cialibus, et Politi- cis . . . . .</i>	244
XXXII. De Sciētie, si de Măiestrii.	<i>De Scientiis, et de Ar- tibus . . . . .</i>	245
	<i>Quaedam Adjectiva magis familiaria, et magis usitata . . . . .</i>	247
	<i>Verba quae in Sermone quotidiano frequen- tius occurrunt . . . . .</i>	254

D i a l o g i.

D i a l o g i.

I. A întrebare pre qui- neva de ■ súa si aloru sui sănitate.	<i>Interrogare quaempi- am de sua suorum- que sanitate . . .</i>	270
II. A facere una Visita de demănētiă.	<i>Facere unam Visitam mane . . . . .</i>	273
III. De a se investere.	<i>Se vestire . . . . .</i>	275
IV. Domnul si Cruito- riul.	<i>Dominus, et Sartor.</i>	276
V. De Scrisóre.	<i>De Scriptione . . .</i>	278
VI. A chiamare Ôspeti la Prândiu.	<i>Invitare Hospites ad prandium . . . . .</i>	280
VII. A facere visită unui lângoritu.	<i>Facere visitationem cuidam aegroto . .</i>	286
VIII. Intră Doctor si intră un Bolnavu.	<i>Inter Medicum et inter unum infirmum . .</i>	286
IX. De Mutaré Tēmpului si de órele zilelor.	<i>De mutatione temporis et de horis dierum .</i>	288
X. Intră Tată, si intră Fiiu.	<i>Inter Patrem et inter Filium . . . . .</i>	290

	Pagina
XI. Intră Frate, si in- tră Soră. <i>Inter Fratrem et inter Sororem</i> . . .	293
XII. A întrebare que se aude de nou. <i>Interrogare quid audi- tur novi</i> . . .	295
XIII. Despre compărare. <i>De Emtione</i> . . .	297
XIV. Intră doi Compatri- oti. <i>Inter duos Patriotas</i>	299
XV. Un nimernicu intré- bă dela un citetiane, unde sede cutare. <i>Quidam peregrinus in- terrogat ■ quodam cive ubi habitat N.</i>	301
XVI. Despre Călătorie. <i>De Itinere</i> . . .	303
XVII. Intră Călători, si in- tră Ospetariu. <i>Inter Viatores, et inter Cauponem</i> . . .	304
XVIII. Despre mergere la Beserică. <i>De itn ad Ecclesiam</i>	308
XIX. Despre Culcare. <i>De Cubitu</i> . . .	309
XX. Despre Secerișu. <i>De Messe</i> . . .	310

Glume si Istorii iscu- *Ioci et Narratiuñcu-
site. lae exquisitae.* 313

Fabulele lui Esopu *Fabulae Aesopi*
cele mai alese. *selectiores* . 319

GRAMMATICA

DACO-ROMANA

SIVE

VALACHICA

LATINITATE DONATA, AUCTA, AC IN HUNC
ORDINEM REDACTA

OPERA ET STUDIO

JOANNIS ALEXI

CLERICI ALMAE DIOECESEOS G. R. C. MAGNO-VARADINENSIS
IN CAESAREO REGIO CONVICTU VIENNENSI ALUMNI
THEOLOGI ABSOLUTI.

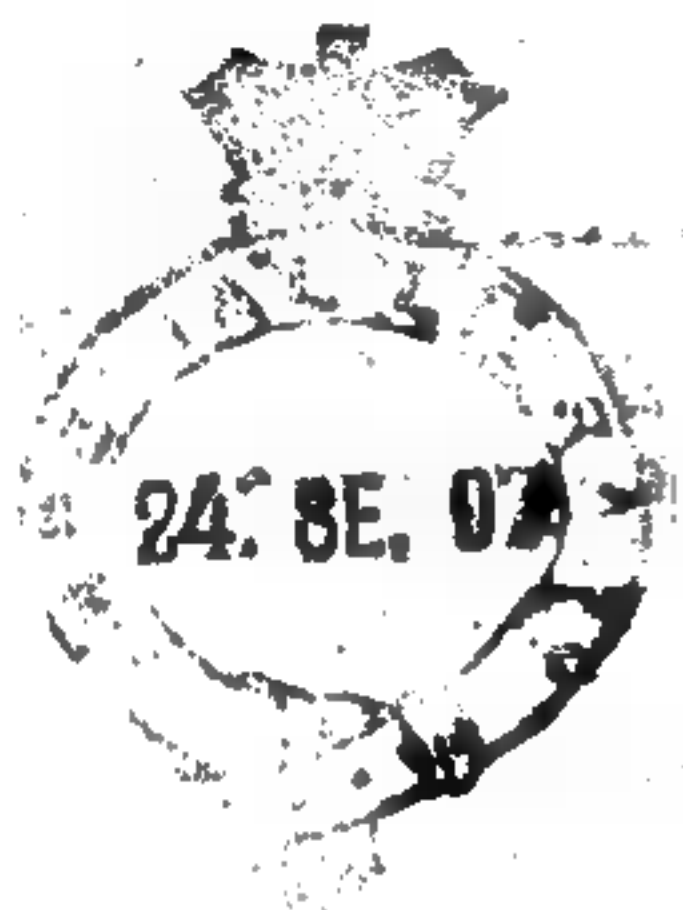

VIENNAE,

APUD BIBLIOPOLAM JOSEPHUM GEISTINGER.

1826.

PRAEFATIO

AD

CANDIDUM LECTOREM.

Ad Grammaticam Daco-Romanam sive Valachicam Latino Idiomate, latinisque sive aviticis Daco-Romanorum literis adornandam, elaborandam, lucique publicae edendam, trina me impulit ratio. Prima, quae maxime ursit, summa fuit penuria Grammaticarum in hacce lingua Latino Idiomate, iisdemque omnibus cultis Nationibus communibus literis exaratarum. Secunda in meo iam dudum amore Nationis meae charissimae perfuso, non gloriae, non laudis, non aestimationis lucrique cupido haerebat animo, hasce laborum meorum primitias publici iuris faciendi, ut meum publicae utilitati prospiciendi studium, et amorem contester, atque obsecundem votis Daco-Romanorum Alumnorum Caesarei-Regii Convictus, qui ut sunt eruditionis amantissimi, pridem postularunt, ut hoc opusculum luci edam. Tertiam denique suggesse-

(A*)

runt repetitae ~~in~~ **continuae multorum**, hancce perfacilem et amoenam, per amplissimas Europae partes extensae Gentis Daco - Romanae Linguam, addiscendi desiderio perfusorum interpellationes, quibus eo lubentius meum praeberi adsensum, quod longè prius praeviderim, multos cuiuscunque Nationis, conditionis, statusve homines, summum ex hoc meo labore emolumentum relatu-ros; iisque, quibus sive commercium exercendi, sive munia aliqua capessendi, gerendique, sive solum peregrinandi, conversandique gratia ad Daco-Romanos olim accedendi-fuerit animus, non modo utilem, sed et maxime fore necessariam.

Nos enim quidam Daco - Romani Linguam nostram perfectius addiscere volentes, aliisque eam notam reddere cupientes, nunquam non studemus, media quoque quaerere, quibus tam proficiuus finis quo facilius obtineri queat; in quibus quaerendis multi Doctissimi Nationis nostrae Viri multum desudarunt, actuque desudant, quos nominatim adferre longum foret. Unicum hic silentio praeterire haud possum Reverendissimum ac Celeberrimum Dominum suae Nationi immortalem **PETRUM MAJOR de Ditsö Sz. Márton** Archidiaconum Dioecesis Fogarasiensis in Transylvania, ac olim penes Typographiam Regiae Scientiarum Universitatis Hungaricae Librorum Revisorem; qui edidis multis, iisque Nationi summe necessariis libris, postremo typis divulgavit Orthographiam Romanam sive Latino - Vala-

chicam, quae mihi normae instar in conscribendo hocce Opusculo exstitit. Grammaticam huic operi accomodatam iam iam publici iuris faciendam, pariter habuit paratam, ast fatis functus ad aliorum devenit manus, et sic (fors) periit. Denique Dictionario quadrilingui ■ Reverendissimis D. D. SAMUELE KLEIN et BASILIO KOLOSY incepto, conscribendo ac elaborando manum admovit, quod morte illius pariter cessare debuit. Nihilominus illud ■ pluribus egregiis ac doctissimis Nationis nostrae Viris continuatum et correctum, nunc tandem Deo ter Optimo Maximo adjuvante Budae typis et sumlibus Typographiae Regiae Universitatis Hungaricae publicam vidit lucem.

Nihil itaque supererat, quam existentibus duobus mediis addiscendae linguae Daco-Romanae aptissimis, tertium quoque ad eandem normam elaboratum in medium prodeat, scilicet Grammatica.

Manum proin protinus Operi huicce adposui, et conatus sum, diurna nocturnave vigilantia, quousque per limitatas mihi vires permissum fuit elaborare. Procul tamen sit arrogantia, qua seducerer, ut opus omnibus numeris absolutum, confecisse, mihi videar! me potius minime fugit, et huic Operi suas non deesse lacunas, quas tamen studiis futuris meis magis in dies magisque explere adnitar, praesertim si rerum in libello hoc pertractatarum, periti iudicesque aequi candore illo,

quo sapientia distinguitur, meos ~~mn~~ errores edocuerint. Correctionem veritati innixam, grato semper accipiam animo, certus, errare hominis esse, sapientis autem errorem agnoscere, agnitum profiteri et, quousque licet emendare: homo enim non nisi per errorum scalam, ad sapientiae altitudinem et fastigium ascendit.

~ Ad hunc laborem feliciter perficiendum, plurium Clarissimorum Virorum lucubrationibus usus sum, quos enumerare non vacat. Unius hic nomini adferendo silentio supersedere nequeo Clarissimi Domini CONSTANTINI DIACONOVITS LOGA Scholarum Praeparandarum V. Aradinensis Professoris P. O. Viri de Natione et Literatura Daco - Romana optime meriti, cujus Grammaticae Daco - Romano Idiomate exaratae haeres exstiti, eius, cum indole Orthographiae Romanae convenientes sequendo regulas, repugnantibus aliis substitutis, eidem adamussim correspondentes; Cui iterum iterumque grates referro.

Linguam quam TIBI Lector Candidissime hocce mediante Opusculo addiscendam ob oculos pono, Lingua est facillima, eaque vetus illa Romana, quam ante correctionem Linguae Italicae cum eadem unam eandemque fuisse refert *Covacius in Dial. de Administr. Regni Transylv.* (quem citat Laurentius Toppektini Transylvanus in *Libr. de Orig. et Occ. Transylvanor. Cap. IX.* loquens de Lingua et literis Valachorum)

qui observans vernaculum istorum (Daco - Romanorum
 ■■■ Valachorum) sermonem, plus fere in ■■ habere
 Romani et Latini sermonis, quam praesens Italorum
 lingua, dicit: „*Existimo, antequam Dantes, Boc-*
 „*catius, et Petrarcha ex Barbarismis Longobardo-*
 „*rum, Gallorumve, et familiaris Latini sermonis*
 „*reliquiis, novam hanc Italorum, elegantem et pe-*
 „*ne Divinam, composuissent, Valachicam Italicæ*
 „*linguae, per omnia similem fuisse.*“ Haec diale-
 ctos habet Gallicam, Hispanicam et per omnia similli-
 mam Italicam.

Illud mihi a TE postremo Lector Humanissime
 etiam atque etiam petendum est, ne ad ferendum
 praeposterum de Lingua nostra iudicium accedas,
 priusquam eam bene perspicias, eiusque Dialectos
 TIBI notas propriasque ■■■ reddideris, secus similis
 eris caeco de coloribus, surdo de sono iudicare vo-
 lentibus. Neque puritatem Linguae inter alienigenas
 aut extra patriam degentes Valachos quaeras.

Haec Grammatica tres complectitur partes. Pars
 I agit de Orthoepia et Orthographia seu de recta avi-
 ticis Daco - Romanorum Literis scribendi ratione. Pars
 II continet Etymologiam novem Orationis partium Lin-
 guae Daco - Romanae exactissime elaboratarum. Pars
 III denique methodum disjunctas Orationis partes re-
 ctissime construendi adornat, ■■■ cum Appendice de

recto pronunciandi modo. His accedit Vocabularium Daco - Romanum et Latinum, continens omnis generis Substantiva in sermone quotidiano occurrentia, eo ordine, quo in optimis Italicis et Germanicis Grammaticis se excipiunt, nec non Adjectiva, Verbaque selectiora ac maxime necessaria. Vocabularium excipiunt Dialogi diversissimi Lingua Daco - Romana ac Latina conscripti. Deinde veniunt pulchrae Anecdota cum Narratiunculis delectantibus. Denique finem faciunt Fabulae Aesopi Idiomate Daco - Romano conscriptae cum morali doctrina ex iis promanante.

In elaborando hoc Opere multum me adjuvit Doctissimus Dominus Dr. ALEXANDER THEODORI, qui etiam typi correctionem, quousque licuit, diligentissime curavit, Cui pro indefesso labore infinitas publice referro gratias. — TU interea Candide Lector hunc qualemcunque nostrum gratuitum laborem ac fatigium aequi bonique consulito, et Valeto.

CONSPECTUS
GRAMMATICAE DACO - ROMANAE
SIVE
VALACHICAE.

PARS PRIMA.
De Orthoepia , et Orthographia.

CAPUT I.

De Literis Daco-Romanis, earumque pronuntiatione
generatim.

	Pagina
§. 1. <i>Numerus et Forma Literarum</i>	3
§. 2. <i>De Divisione Literarum</i>	4

CAPUT II.

De Literis Speciatim.

§. 3. <i>De Vocalibus earumque pronuntiatione</i>	4
§. 4. <i>De pronuntiatione Consonantium</i>	10

CAPUT III.

De Diphtongis.

	Pagina
§. 5. <i>De Numero Diphtongorum</i>	19
§. 6. <i>De Pronunciatione Diphtongorum</i>	—

CAPUT IV.

De Accentibus.

§. 7. <i>Divisio et usus Accentuum</i>	21
--	----

CAPUT V.

De Apostropho.

§. 8. <i>Quid Apostrophus et ubi adhibetur?</i>	21
---	----

CAPUT VI.

De Divisione Syllabarum.

§. 9. <i>Regulae de recta Divisione Syllabarum</i>	22
--	----

PARS SECUNDA.

ETYMOLOGIA.

CAPUT I.

De Partibus Orationis Linguae Daco-Romanae.

§. 1. <i>Quot sunt partes Orationis?</i>	24
--	----

CAPUT II.

De Orationis Partibus flexibilibus.

§. 2. <i>De Articulo generatim</i>	24
§. 3. <i>De Signis Articuli</i>	25

§. 4.	<i>Declinatio Articuli definiti</i>	26
§. 5.	<i>De Usu Articuli definiti</i>	27
§. 6.	<i>De Articulo indefinito eiusque Declinatione</i>	28

C A P U T III.

De Nomine.

§. 7.	<i>De Nomine generatim</i>	29
§. 8.	<i>Divisio Nominum</i>	—
§. 9.	<i>De Textura Nominum</i>	30
§. 10.	<i>De Signis Nominum</i>	35
§. 11.	<i>De Generibus Nominum</i>	—
§. 12.	<i>De Nominibus Masculinis</i>	—
§. 13.	<i>De Nominibus foeminini Generis</i>	36
§. 14.	<i>De Declinatione Nominum</i>	37

Declinatio I.

Nominum Substantivorum Masculinorum.

Declinatio II.

Nominum Substantivorum Foemininorum.

§. 15.	<i>De Declinatione Adjectivorum</i>	41
§. 16.	<i>De Declinatione Substantivorum cum Adjectivis</i>	43
	I. Declinatio Substantivorum Masculinorum cum Adjectivis.	
	II. Declinatio Substantivorum Foemininorum cum Adjectivis.	
§. 17.	<i>De Declinatione Nominum cum Pronomine</i>	45
	I. In Genere Masculino.	
	II. In Genere Foeminino.	
§. 18.	<i>De Formatione Nominum foemininorum a masculinis</i>	47
	I. Ex Substantivis.	
	II. Ex Adjectivis.	
§. 19.	<i>De Formatione Numeri Pluralis Substantivorum ex Singulari</i>	49
	I. Ex Substantivis Masculini Generis.	
	II. Ex Substantivis Foeminini Generis.	

	Pagina
§. 20. <i>De Formatione Numeri Pluralis Ad-</i> <i>jectivorum</i>	52
§. 21. <i>De Augmento et Decremento Significa-</i> <i>tionis Nominum</i>	53
§. 22. <i>De Comparatione Adjectivorum</i>	54
§. 23. <i>De Nominibus Numeralibus</i>	56

CAPUT III.

De Pronomine.

§. 24. <i>De Pronominibus Generatim</i>	60
§. 25. <i>Variae Classes Pronominum</i>	—
§. 26. <i>Declinatio Pronominum Personalium</i>	61
§. 27. <i>De Pronomine Reciproco</i>	62
§. 28. <i>De Pronomine Coniunctivo</i>	63
§. 29. <i>De Pronominibus Possessivis</i>	64
§. 30. <i>De Pronominibus Demonstrativis</i>	67
§. 31. <i>De Pronominibus Interrogativis</i>	70
§. 32. <i>De Pronominibus Relativis</i>	72
§. 33. <i>De Pronominibus Indefinitis</i>	73

CAPUT IV.

De Verbis.

§. 34. <i>Quid Verba?</i>	76
§. 35. A. <i>De Generibus Verborum</i>	—
§. 36. B. <i>De Modo, Tempore, Numero et</i> <i>Personis Verborum</i>	78
§. 37. C. <i>De Coniugatione Verborum</i>	79
§. 38. <i>Divisio Coniugationum</i>	—
§. 39. <i>Coniugationes Verborum Auxiliarium.</i>	81
I Verbum Auxiliare A Fīre, <i>esse.</i>	
II Verbum Auxiliare A avere, <i>habere.</i>	
III Verbum Auxiliare A <i>voir</i> ire vel <i>vrere</i>	
<i>velle.</i>	
§. 40. <i>Coniugationes Verborum Regularium</i>	96
Coniugatio I A laudare, <i>laudare.</i>	
— II A tacere, <i>tacere</i>	

Conjugatio III A *battere, batuere, tundere.*

— IV A *audire, audire.*

— Verborum quae desinunt in *escu.*

§. 41. <i>De Verbis Passivis</i>	119
§. 42. <i>Conjugatio Verborum Passivorum</i>	—
I Verbi Passivi a me laudare.	
II — — — me vedere.	
§. 43. <i>De Verbis Neutris</i>	126
§. 44. <i>Conjugatio Verborum Neutrorum</i>	127
§. 45. <i>De Verbis Deponentibus</i>	131
§. 46. <i>Conjugatio Verborum Deponentium</i>	132
§. 47. <i>De Verbis Reciprocis</i>	137
§. 48. <i>Conjugatio Verborum Reciprocorum</i>	—
§. 49. <i>De Verbis Irregularibus seu Anomalis eorumque Conjugatione</i>	142
§. 50. <i>De Verbis Impersonalibus eorumque Conjugatione</i>	147
§. 51. D. <i>De Supino</i>	152
§. 52. E. <i>De Textura Verborum</i>	153
§. 53. <i>De Incremento Linguae per multiplicationem Verborum</i>	154

C A P U T V.

De Participio.

§. 54. <i>Quid Participium?</i>	156
§. 55. <i>De Formis Participii</i>	157
§. 56. <i>De Forma Participii Activa</i>	—
§. 57. <i>De Forma Participii Passiva</i>	—

De Partibus Orationis indeclinabilibus.

C A P U T VI.

De Adverbiis.

§. 58. <i>Quid sunt Adverbia?</i>	158
§. 59. <i>Partitio Adverbiorum</i>	—
§. 60. <i>De Adverbiis derivatis speciatim</i>	160

CAPUT VII.

De Praepositionibus.

	Pagina
§. 61. <i>Quid sunt Praepositiones</i>	167
§. 62. <i>Quomodo dividuntur Praepositiones?</i>	—
I Separabiles.	
II Inseparabiles.	

CAPUT VIII.

De Conjunctionibus.

§. 63. <i>Quid nomine Conjunctionum intelligendum venit?</i>	169
§. 64. <i>Divisio Conjunctionum</i>	170

CAPUT IX.

De Interjectionibus.

§. 65. <i>Quid sunt Interjectiones?</i>	173
§. 66. <i>Variae Formae Interjectionum</i>	—

PARS TERTIA.

DE

SYNTAXI.

CAPUT I.

De Syntaxi Articulorum.

§. 1. <i>De Conjunctione Articuli cum Nomine.</i>	176
§. 2. <i>Conjunctio Articuli cum Pronomine.</i>	178
§. 3. <i>De Conjunctione Articuli cum Verbis.</i>	—
§. 4. <i>De Conjunctione Articuli cum Orationis Partibus indeclinabilibus</i>	179

CAPUT II.

De Syntaxi Nominum.

	Pagina
§. 5. <i>Generatim de Syntaxi Nominum</i> . . .	179
§. 6. <i>De Nominativo</i>	180
§. 7. <i>De Genitivo</i>	181
§. 8. <i>De Dativo</i>	—
§. 9. <i>De Accusativo</i>	183
§. 10. <i>De Vocativo</i>	184
§. 11. <i>De Ablativo</i>	185

CAPUT III.

DE

Syntaxi Pronominum.

§. 12. <i>De usu Pronominis Personalis</i> . . .	187
§. 13. <i>De usu Pronominum Reciprocorum</i> . . .	188
§. 14. <i>De usu Pronominum Conjunctivorum</i> . . .	189
§. 15. <i>De usu Pronominum Possessivorum</i> . . .	191
§. 16. <i>De Pronomine Demonstrativo</i> . . .	—
§. 17. <i>De usu Pronominum Interrogativorum</i> . . .	193
§. 18. <i>De usu Pronominum Relativorum</i> . . .	194
§. 19. <i>De usu Pronominum Indefinitivorum</i> . . .	195

CAPUT IV.

De Syntaxi Verborum.

§. 20. <i>De Constructione verbi cum Nomine</i> . . .	196
§. 21. <i>Syntaxis verborum cum Nominibus Temporum et Locorum</i>	199
§. 22. <i>De Constructione Verborum cum aliis Verbis</i>	203
§. 23. <i>Omissio Conjunctionis Si, ut</i> . . .	—
§. 24. <i>Omissio Conjunctionis Chè, quod</i> . . .	204
§. 25. <i>De usu Gerundiorum</i>	205
§. 26. <i>De usu Supini</i>	206
§. 27. <i>De vertenda Constructione activa in passivam</i>	—
§. 28. <i>De usu Participiorum</i>	207

CAPUT V.

De Syntaxi Adverbiorum.

§. 30. <i>Quid hic notandum</i>	Pagina 214
---------------------------------	---------------

CAPUT VII.

De Syntaxi Conjunctionum.

§. 31. <i>Quae veniunt hic Observanda?</i>	215
§. 32. <i>De Conjunctionibus Comparativis seu Consociatis</i>	216

CAPUT VIII.

De Syntaxi Interjectionum.

§. 33. <i>Ubi Interjectiones adhibentur?</i>	217
--	-----

A p p e n d i x.

De Prosodia.

§. 34. <i>Regulae in elevatione Toni observandae</i>	218
§. 35. <i>De mutatione Toni in Syllabis vocabulorum</i>	—
1. <i>De vocibus quibus augmentum praeponitur.</i>	
2. <i>De vocibus quibus augmentum postponitur.</i>	

Românescu, si Latinescu. *Daco-Romanum et Latinum.*

	Pagina
I. De Dumnezeu, si De Deo, et illis quae quele que se tienu de ad Religionem perti- Religie. nent.	222
II. De Lume, si de Ele- De Mundo et de Ele- menturi. mentis	224
III. Despre Pământu. De Terra	—
IV. Despre Mări, si alte De Maribus et aliis ape. flaviis	225
V. De Tîmpu. De Tempore	—
VI. Despre Luni, si de- De Mensibus et de die- spre zilele Săptămănei. bus Septimanae	226
VII. De Sărbători. De Festis	—
VIII. Despre Omu si des- De Homine, et de eius pre părțile lui. partibus	227
IX. De Scăderile si Bolele De defectibus, et infir- Omului. mitatibus hominis	229
X. De Vestimente. De Vestimentis	230
XI. De Casa, si Părțile ei. De Domo et de parti- bus eius	—
XII. De unele, que sunt De iis, quae sunt neces- de lipsă in casă. saria in domo	231
XIII. De unele que se află De illis quae inveni- in Cămină sau Bucătărie. untur in Culina	232
XIV. De unele que se află De illis, quae inveni- in Vinărie. untur in Cellario	233

XVIII

	Pagina
XV. De quele que se află in Stală seu Grajdu.	<i>De illis, quae inveniuntur in Stabulo .</i> 233
XVI. De quele, que se află in Granariu.	<i>De iis, quae reperiuntur in Granario .</i> 234
XVII. De Măncări, si despre Bevuturi.	<i>De Cibis, et de Potulentis . . . . .</i> —
XVIII. De Legumi, si de Flori.	<i>De Leguminibus, et Floribus . . . . .</i> 235
XIX. De Arbori, si de Pome seu Fructuri.	<i>De Arboribus, et de Fructibus . . . . .</i> 136
XX. Despre Fere si despre Vite de casă.	<i>De Feris, et Animalibus domesticis .</i> 237
XXI. De Păseri.	<i>De Avibus . . . . .</i> —
XXII. De Vermi, si Insecte.	<i>De Vermibus et Insectis . . . . .</i> 238
XXIII. Despre Metaluri, si despre Bani.	<i>De Metallis, et de Pecuniis , ...</i> 239
XXIV. De Colori.	<i>De Coloribus . . . . .</i> —
XXV. De Serisóre, Scriptură.	<i>De Scriptura . . . . .</i> 240
XXVI. De Frație, si de Cumnație.	<i>De Consanguinitate et Affinitate . . . . .</i> —
XXVII. Despre Țeri.	<i>De Terris seu Regionibus . . . . .</i> 241
XXVIII. De Nomele Națiilor seu Popórelor.	<i>De Nominibus Nationum seu Populorum</i> 242
XXIX. De Vredniciile Preotiesci.	<i>De Dignitatibus Sacerdotalibus . . . . .</i> 243
XXX. De Vredniciile Lu mesci.	<i>De Dignitatibus Secularibus . . . . .</i> 244

XXXI. De Direcţiunile Ju- decesci, si Politicesci.	<i>De Muneribus Judi- cialibus, et Politi- cis . . . . .</i>	244
---	--	-----

XXXII. De Sciētie, si de Măiestrii.	<i>De Scientiis, et de Ar- tibus . . . . .</i>	245
--	--	-----

<i>Quaedam Adjectiva magis familiaria, et magis usitata . . . . .</i>	247
<i>Verba quae in Sermone quotidiano frequen- tius occurrunt . . . . .</i>	254

D i a l o g i.

D i a l o g i.

I. A întrebare pre qui- neva de ■ súa si aloru sui sănitate.	<i>Interrogare quampi- am de sua suorum- que sanitate . . .</i>	270
II. A facere una Visita de demănétia.	<i>Facere unam Visitam mane . . . . .</i>	273
III. De a se investere.	<i>Se vestire . . . . .</i>	275
IV. Domnul si Cruito- riul.	<i>Dominus, et Sartor.</i>	276
V. De Scrisóre.	<i>De Scriptione . . .</i>	278
VI. A chiamare Ôspeti la Prândiu.	<i>Invitare Hospites ad prandium . . . .</i>	280
VII. A facere visită unui lângoritu.	<i>Facere visitationem cuidam aegroto . .</i>	286
VIII. Intră Doctor si intră un Bolnavu.	<i>Inter Medicum et inter unum infirmum . .</i>	286
IX. De Mutaré Têmpului si de ôrele zilelor.	<i>De mutatione temporis et de horis dierum</i>	288
X. Intră Tată, si intră Fiiu.	<i>Inter Patrem et inter Filium . . . . .</i>	290

	Pagina
XI. Intră Frate, si in- tră Soră. <i>Inter Fratrem et inter Sororem</i> . . .	293
XII. A întrebare que se aude de nou. <i>Interrogare quid audi- tur novi</i> . . .	295
XIII. Despre compărare. <i>De Emtione</i> . . .	297
XIV. Intră doi Compatri- oti. <i>Inter duos Patriotas</i>	299
XV. Un nimernicu intré- bă dela un citetiane, unde sede cutare. <i>Quidam peregrinus in- terrogat ■ quodam cive ubi habitat N.</i>	301
XVI. Despre Călătorie. <i>De Itinere</i> . . .	303
XVII. Intră Călători, si in- tră Ospetariu. <i>Inter Viatores, et inter Cauponem</i> . . .	304
XVIII. Despre mergere la Beserică. <i>De itn ad Ecclesiam</i>	308
XIX. Despre Culcare. <i>De Cubitu</i> . . .	309
XX. Despre Secerișu. <i>De Messe</i> . . .	310

Glume si Istorii iscu- *Ioci et Narratiuñcu-
site. lae exquisitae.* 313

Fabulele lui Esopu *Fabulae Aesopi*
cele mai alese. *selectiores* . 319

GRAMMATICA

DACO-ROMANA

SIVE

VALACHICA.

GRAMMATICAE

DACO-ROMANAE

SIVE

VALACHICAE.

PARS PRIMA.

De Orthoepia, et Orthographia.

CAPUT I.

De Literis Daco-Romanis, earumque pronuntiatione
generatim.

§. 1.

Numerus et Forma Literarum.

Literae Latinae apud Daco-Romanos, quorum avitae, eadem sunt, additis nihilominus quibusdam accentibus, ac signis propter faciliorem legendi pronuntiandique modum, quae apud Latinos. Numerantur viginti ut pote:

Majusculae, sive Capitales:

A. B. C. D. E. F. G. H. I. L. M. N. O. P. Q. R. S.
T. U. Z.

Minusculae sunt:

■ b. c. d. e. f. g. h. i. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. z.

1) Majusculae in principiis sententiarum, ac ver-
~~um~~ scribi solent, uti etiam literae initiales post pun-
 ctum. 2) In nominibus propriis virorum. 3) In nomi-
 nibus Festorum, Scientiarum, Dignitatum et Officio-
 rum; de caetero minusculae adhiberi solent.

Literis, *K. W. X. Y.* Daco-Romani carent, ■ cas-
 dem aliis reddunt literis, uti *K*, per *C*, more Lati-
 norum; *W*, per *V*; *X*, per *S*; ac *Y*, per *I*; more Ita-
 lorum. Sed de his uberiori sequenti capite erit sermo.

§. 2.

De Divisione Literarum.

Litterae dividuntur in vocales, et consonantes. Vo-
 cales sunt numero quinque: *a. e. i. o. u.* Reliquae sunt
 consonantes, quarum eae, quae incipiunt ■ se ipsis in
 pronunciando, et desinunt in vocalem, nominantur mu-
 tae, et sunt numero septem, ut: *b. c. d. g. p. q. t.*
 Illae vero, quae incipiunt a vocali, et desinunt in se
 ipsas, semivocales audiunt, ut: *l. m. n. r.*

C A P U T II.

De Literis Speciatim.

§. 3.

De Vocalibus, earumque pronunciatione.

Vocales, *a. e. i. o. u.*, in Lingva Daco-Romana
 pronunciantur eodem modo, quo in Latina sono aper-
 to, sic:

A.

1) *A*, sonat ut ■ latinum, c. g.

Acu, *acns.*

Arcu, *arcns.*

| Aluna, *avellana.*

| Auru, *aurum.*

Abur, *vapor*.
Aer, *aer*.
Afundu, *affundo*.

Ager, *acer*.
Amaru, *amarus*.
Aducu, *adduco*.

Caeterum, praeter hunc sonum apertum, littera *A*, apud Daco-Romanos admittit 2), etiam sonum obscurum sive extraordinarium, more Gallorum, prout et reliquae vocales, plus, minus, qui sonus hodie apud Latinos non auditur, huncque Daco-Romani Cyrillicis utentes characteribus exprimunt cyrillica littera *Ѧ*, quam dum vocales: *a, e, i, o, u*, admittunt, hoc signo notantur ('), ut: *Ѧ, Ѧ, Ѧ, Ѧ, Ѧ*, efferunturque medio *a* inter et *e* sono. Videamus exempla soni obscuri singulorum Vocalium.

a) Soni *Ѧ*, e. g.

BѦtѦ, *baculus*.
CѦdere, *cadere*.
DѦ, *dat*.
MѦritѦ, *maritata*.
SѦnitѦ, *sanitas*.

PѦnurѦ, *pannus*.
FѦ, *fac*.
LѦdatѦ, *laudatus*.
NѦucu, *stolidus*.
SѦrire, *salire*.

β) Soni *Ѣ*, e. g.

FѢtare, *fetare*.
RѢmѢnu, *remaneo*.
SѢcu, *siccus*.
RѢu, *reus, malus*.
RѢspundu, *respondeo*.

VѢna, *vena*.
VѢntu, *ventus*.
RѢsunu, *resono*.
PѢcurariu, *pecuarius*.
BѢtrѢnu, *senecio, veteranus*.

γ) Soni obscuri *Ѧ*, e. g.

Inflatu, *inflatus*.
IngѦnfatu, *inflatus, turgidus*.
InpѢratu, *Imperator*.
IncѢrcatu, *oneratus*.
InvѢtiatu, *doctus*.

Intru, *intro*.
Virtute, *virtus, vel vis*.
Ridu, *rideo*.
Ticiane, *titio*.
SѦnitѦ, *sanitas*.
Inputa, *impulo*.

δ) Soni obscuri *Ѧ*, e. g. rѦtunda, *rotundas*: gѦnfatu, *turgidus*; ripѦusare, *quiescere vel pausare*;

Ast eiusmodi vocabula sono obscuro vocalis *o* notata admodum sunt pauca.

e) Vocalis *u*, sonum obscurum rarissime recipit, sed semper effertur sono aperto, e. g. *umplu*, *impleo*; *ungu*, *ungo*; *uscu*, *exsicco*, etc.

Praeter hunc sonum obscurum, sive extraordinarium apud plerosque Daco-Romanos sive Valachos veteris Daciae, alter quoque sonus obscurus obtinet, quem Macedo-Romani sive Valachi Aurelianae Daciae nunquam exprimunt, ac hunc sonum Valachi cyrillicis literis utentes designant litera *ѣ*; quaevis itaque vocalis dum sonum huncce admittit notatur accentu circumflexo ([^]), ut: *mānā*, *manus*; *cāne*, *canis*; *māne*, *mane*, *cras*; *īncepu*, *incipio*; *gūtu*, *guttur*. etc. Verum hunc sonum extraordinarium ex Orthographia nostra emanere posse nemo non videt, cum eundem sonum exprimant vocales etiam signo ([?]) notatae, ut superius vidimus; et cum ipsi Macedo-Romani eodem destituantur, et eius loco signo literae cyrillicae *ѣ* utantur; quod signum, et ego per omnia missum faciam, ac eius loco ad quemlibet sonum obscurum indicandum utar signo ([?]) cum illud fere omnes adhibeant.

Nota. De cetero autem signum ([^]) est magis notum, cum illo utantur etiam Galli ad sonum obscurum exprimendum, et in libris latinis etiam interdum illud videre est; quare si quis velit illo uti ad exprimendum sonum literae *ѣ* cyrillicae, minime errabit.

Etsi vero quaevis vocalis Latina apud Daco-Romanos admittit sonum obscurum sive strictissimum, ut superius observavimus; tamen non potest pro arbitrio in quavis dictione quaelibet absque discrimine vocalis latina loco *ѣ* adhiberi; sed Cyrillianae *ѣ* semper ea vocalis Latina surroganda est, pro qua *ѣ* subtrusa fuit. Secus si facias, non modo imperfectiorem reddes linguam Romanam seu Valachicam, verum etiam novam et quasi absurdam conditurus es, e. g. *rlde*, *ridet*, si pro *l* ponas *a*, exterus leget *rade*, *radit*; si *e*, leget *rede*, quae est Germanica dictio; si *o* *rode*, *rodit*; si *u*,

leget, rude, *perticae*; debet ergo poni vocalis *i* nt, ride; nam pro hac vocali Latina supposita fuit Cyrillica litera *ѣ*. Sic etiam pro pâne, non est scribendum pêne, pine, pône, aut pûne, quàmvis in omnibus sonus sit idem, nam non ab his, sed a Latina voce *panis* oritur; pro rěspundu, non est scribendum rōspundu, aut rūspundu, venit enim ■ *respondeo*; gōnfatu, non vero gūnfatu, nam venit ab Ital. *gonfiato*; tūu, et non tâu, vel tēu, quia venit a *tuus*; et alia plura tum ex librorum lectione, tum vel maxime Lexicis discenda. Unde clarum est, nihil in Orthographia Daco.Romana seu Valachica majorem exigere attentionem, quam rectus ipsarum vocalium usus, dum Literae Cyrillicae *ѣ*, ad designandum sonum obscurum, sive strictissimum substituendae veniunt.

E.

1) *E*, pronunciatur sicut apud Latinos sono aperto, ut:

Sedere, <i>sedere</i> .	Genunchiu, <i>genu</i> .
Versu, <i>versus</i> .	Lemnu, <i>lignum</i> .
Verme, <i>vermis</i> .	Feru, <i>ferrum</i> .
Bere, <i>bibere</i> .	Berbecce, <i>vervex</i> .
Fericitu, <i>felix</i> .	Peptu, <i>pectus</i> .

2) *Ē* accentu acuto (´) notatum pronunciatur uti diphthongus *ea*, e. g.

Péna, <i>penna</i>	Ērba, <i>herba</i> .
Vérğa, <i>virga</i> .	Féta, <i>filia</i> .
Eccè, <i>ecce</i> .	Fére, <i>fel</i> .
Ērná, <i>hyems</i> .	Ferésta, <i>fenestra</i> .
Séu, <i>seu</i> .	Ēsca, <i>fomes</i> .

3) *Ē*, punctatum effertur sicut *i* ad *e* accedens, e. g.

Těmpu, <i>tempus</i> .	běne, <i>bene</i> .
Těnér, <i>juvenis</i> .	běneche, <i>etsi</i> .

4) *E*, signo soni obscuri notatum sonat sicut Cyrillicum *ѣ*, ut superius sub litera *A* Nro 2-o videre est.

I.

1) *I*, Pronunciatur more Latinorum, e. g.

Intru, <i>intro</i> .	Mirare, <i>mirari</i> .
Limpede, <i>limpidus</i>	Vinu, <i>vinum</i> .
Fire, <i>natura</i> .	Sinu, <i>sinus</i> .
Diregu, <i>dirigo</i> .	Inima, <i>cor</i> .

2) *I*, dum in consonantem *j* transit, profertur non modo sicut *jod*, ~~■■■■~~ Latinorum, sed etiam sicut *ъ* Cyrillicum, more Gallorum, quod Itali mutare solent in *g*, ac hoc in casu prolongatur et sic (*j*) formatur, e. g.

Jude, <i>judex</i> .	June, <i>juvenis</i> .
Jugu, <i>jugum</i> .	Juramentu, <i>juramentum</i> .
Judecu, <i>judico</i> .	Judeciu, <i>judicium</i> .
Juncu, <i>juvencus</i> .	Jocu, <i>lusus</i> .
Juru, <i>juro</i> .	Jimbu, <i>curvus</i> .

In priore casu vero dum nimirum vicem consonantis subit, ac more Latinorum tanquam *jod* profertur, non recedit ■ sua figura (*i*) ordinaria, prout etiam apud Latinos usuvenit, e. g. Boiari *nobiles*; iinu, *linum*; fiiu, *filius*; io, *ego*; muliere, *mulier*; profer: *jinu*, *fiju*, *jo*, *mujiere*.

3) *I*, in Syllabis: *tia*, *tie*, *tio*, *tiu*; *cia*, *cie*, *cio*, *ciu*; vix audiri solet, quae secundum Orthographiam Italicam scribi deberent: *za*, *ze*, *zo*, *zu*; secundum germanicam: *ʒa*, *ʒe*, *ʒo*, *ʒu*; secundum hungaricam; *tza*, *tze*, *tzo*, *tzu*, secundum Cyrillicam *ua*, *ue*, *uo*, *u8*, ut:

Aquatiare, <i>appendere</i> .	Acia, <i>acies</i> , v. <i>filum</i> .
Frumsetiei, <i>formositati</i> .	Facie, <i>facies</i> .
Omutiu, <i>homuntio</i> .	Calciunu, <i>calceus</i> .

4) *I*, admittit sonum obscurum ut superius vidimus.

O.

1) *O*, profertur sicut Latinum sono aperto, e. g.

Omu, <i>homo</i> .	Focu, <i>ignis</i> .
Oleiu, <i>oleum</i> .	Poporu, <i>populus</i> .

Órá, <i>hora</i> .	Modu, { <i>modus</i> .
Organu, <i>organum</i> .	Modru, {
Ostaşu, <i>ostiarius</i> , v. <i>miles</i> .	Rodu, <i>redo</i> .
Onore, <i>honor</i> .	Lotru, <i>latro</i> .

2) Ó, accentu acuto (') notatum sonum diphtongi oa praesefert, e. g.

Cócere, vel {	Pórtá, <i>porta</i> .
Cóquere, { <i>coquere</i> .	Córdá, <i>corda</i> .
Scólá, <i>schola</i> .	Pórcá, <i>porca</i> .
Sórtē, <i>sors</i> .	Sócrá, <i>socrus</i> , etc.
Mórtē, <i>mors</i> .	

De sono obscuro litterae O iam egimus in prioribus.

U.

1) U, pariter pronunciatur more Latinorum, e. g.

Ursu, <i>ursus</i> .	Umbra, <i>umbra</i> .
Untu, <i>unquentum</i> .	Uger, <i>uber</i> .
Umídu, <i>humidus</i> .	Uscatu, <i>exsiccatus</i> .
Ucídū, <i>occidū</i> .	Ulmū, <i>ulmus</i> .
Unu, <i>unum</i> .	Unde, <i>ubi</i> etc.

2) U, in fine nullo accentu notatum semivocalis est, adeoque medio tantum sono efferendum ac tonus in penultima syllaba figendus est, ut in allatis exemplis videre est; ubi u ultimum vix auditur. ■ contra dum tonus in ultima syllaba figendus est, tunc ū accentu gravi (') notatur et integrum sonum recuperat, e. g. amū, *modo*; vedū, *vidit*; avū, *habuit*; fū, *fuit*; etc.

3) U, dum in vocalem V transit pronunciatur more Latinorum, e. g.

Vas, <i>vas</i> .	Vulpe, <i>vulpis</i> .
Vadu, <i>vadum</i> .	Veninu, <i>venenum</i> .
Vacá, <i>vacca</i> .	Vecinu, <i>vicinus</i> .
Vulture, <i>vultur</i> .	Veduá, <i>vidua</i> .

4) U, apud Daco-Romanos dum post q sequitur, nullum edit sonum, ■ g. qua, *ut*; quare, *qualis*:

quātu, *quantum*; quōti, *quot*; haec ita efferuntur.
■ si littera ■ scriberentur: ca, care, cātu, cōti.

5) *U*, quandoque ponitur inter duas vocales, otiose, quin aliquem edat sonum, inservit tamen ad producendam syllabam, ut: nōuē, *novem*; nōuā, *nova*; noui, *nobis*; vōui, *vobis*; ouā, *ova*; ōue, *ovis*; oui, *oves*; arauam, *urabam*; cādeuam, *cadebam*; stringeuam, *stringebam*; dormieuiam, *dormiebam*; arauī, *aravi*; lāudaui, *laudavi*. Diaeresi vero notata vocalis *u* pronuntiatur, ut sciūi, *scivi* etc.

§. 4.

De Pronunciatione Consonantium.

B.

B, pronuntiatur more Latinorum, e. g.

Barbā, *barba*.

Bélā, *bellua*.

Beuturā, *potatio*.

Bibolū, *bubalus*.

Biblie, *biblia*.

Batu, *batuo*.

Bocescu, *vociferor*.

Bāstonu, *scipio*.

Besicā, *vesica*.

Bunu, *bonus*.

C.

1) *C*, ante *a*, *o*, *u*, *h*, *l*, *r*; item in fine vocis sonat more Latinorum, ac Italicorum, ut x Graecum, e. g.

Carne, *caro*.

Carte, *liber*.

Cāldare, *caldarium*.

Corbu, *corvus*.

Cornu, *cornu*.

Cucurbitā, *cucurbita*.

Cumnatu, *cognatus*.

Caldu, *caldus*.

Chiaru, *clarum*.

Chidu, *claudio*.

Chiāmu, *voco*.

Clocescu, *glocita*.

Climā, *clima*.

Crésta, *crista*.

Creştinu, *christianus*.

Facu, *facio*.

2) *C*, ante *e* et *i* sonat more Italicorum, id est: ut Germanicum *tsche* Hungaricum *cs* vel *ts* Cyrillicum e. g.

Cerlu, *coelum*.

Cercu, *circulus* dolaris.

Cenuse, *annis*.

Cerbice, *cervix*.

Cérá, <i>cerá</i> .	Circelu, <i>circellus auricu-</i>
Cépa, <i>cepa</i> .	<i>laris</i> .
Cétate, <i>civitas</i> .	Cicere, <i>cicer</i> .
Cèreşu, <i>cerasus</i> .	Cina <i>vel</i> cèna, <i>coena</i> .
	Ciungu, <i>truncus</i> .

3) *C*, ante *e*, *i* sonum obscurum ferentibus; sonat prout ante *a*, *o*, *u*, et consonantes *h*, *l*, *r*; nempe ut *k*, e. g. ducèndu, *ducendo*; făcèndu, *faciendo*; tăcèndu, *tacendo*; făcitoriu, *factor*. etc.

4) *Ç*, caudatum sonat sicut Italicum *z* simplex, hungaricum *cz*, ud *tz*, et germanicum *ß*; e. g.

Făcie, <i>facies</i> .	Çică, <i>mamma</i> .
Călciuni, <i>calcei</i> .	Çapu, <i>caper</i> .
Çicină, <i>cardo</i> .	Çedru, <i>cedrus</i> .
Çinçariu, <i>culex</i> .	Şedula, <i>schedula</i> .

5) *Ch*. sonat; ut *k*, e. g. chiae, *vel* chiaue, *clavis*; chemu, *vel* chiămu, *voco*, *clamo*; Chesariu, *Caesar*. etc.

D.

1) *D*, communiter pronunciatur sicut apud Latinos, e. g.

Domnu, <i>Dominus</i> .	Dosu, <i>dorsum</i> .
Duca, <i>Dux</i> .	Despartu, <i>dispartior</i> .
Dau, <i>do</i> .	Ducu, <i>duco</i> . etc.

2) *D*, in sequentibus dictionibus earumque derivatis, pronunciatur sicut *z* hungaricum, e. g.

Dieu, Deu, <i>vel</i> } <i>Deus</i> .	Spudie, <i>spodium</i> , <i>vel</i> cinis.
Dummedeu,	Diece, <i>vel</i> dece, <i>decem</i> .
Di, <i>vel</i> , dio, <i>dies</i> .	Doèdecî, <i>viginti</i> , etc.
Diori, <i>aurora</i> .	Dicu, <i>dico</i> .
Tardiu, <i>tarde</i> .	Urdescu, <i>ordior</i> .
Intărdiu, <i>retardo</i> .	Lege: Zieu, <i>vel</i> Zcu,
Mediu, <i>medium</i> .	Zî, Meziu, Zicu,
Média dî, <i>meridies</i> .	Spuze, <i>Zece</i> ,
Radie, <i>radius</i> .	Urzescu. etc.

Item in secunda persona Numeri singularis Praes. Indicativi, et Conjunctivi, omnium Verborum, quorum

Praesens in *du* desinit, e. g. laudu, *laudo*; udu, *hamecto*; secunda pers: *laudi*, *udi*, lege: *lauzi*, *uzi*. Clarius, *d* sequente *i* finali semper sonat ut *z*.

De Verbis sequentibus autem, eorumque derivatis, uti sunt: cadu, *cado*; credu, *credo*; sedu, *sedeo*; vedu, *video*; audu, *audio*; una cum eorum derivatis, sequentia diligenter observanda habemus: Haec verba praeterquam in secunda pers. Praes. Indic. N. S. etiam in participio *I.* et *II.* item Gerundio, et Supino *d* littera in *emolliunt*. e. g.

Cadēdu, <i>cadens vel cadendo.</i>	pronuncia: cāzēdu.
Credēdu,	crezēdu.
Ridēdu,	rizēdu.
Sedēdu,	sezēdu.
Vedēdu,	vēzēdu.
Audiēdu,	auziēdu.
Cādutu,	cazutu.
Sedutu,	sezutu.
Credutu,	crezutu.
Vedutu,	vēzutu.
Auditu,	auzitu.

Caeterum, ad indigitandam hancce pronunciationem, pro minus attentis, aut potius pro exteris, linguam nostram addiscere volentibus, interdum *d* subnotamus exiquo *z*, ut: *Dio*, *cadēdu*, *sedēdu*, *sedutu*, etc.

F.

F, sonat sicut apud Latinos, e. g.

Fagu, <i>fagus</i> .	Fune, <i>funis</i> .
Focu, <i>ignis</i> .	Foame, <i>fames</i> .
Fumu, <i>fumus</i> .	Fugu, <i>fugio</i> .
Fur, <i>fur</i> .	Facu, <i>facio</i> .
Firu, <i>filum</i> .	Fulgērā, <i>fulgurat</i> .

G.

1) *G*, ante *a*, *o*, *u*, *h*, *l*, *r*; item *e*, *i*, soni obscuri sive strictissimi, pronunciatur sicut apud Latinos, e. g.

Galbinu, *galbinus*.
Galantu, *elegans*.
Golu, *nudus*.
Ghemu, *glomus*.
Ghibu, *gibbus*.
Ghindă, *glans*.
Gustu, *gustus*.

Glic, *gleba*.
Globu, *globus*.
Grădină, *hortus*.
Grănu
v. grău { *granum*
Gura, *os-oris*.
Lingendu, *lingendo*.
Culegătoriu, *collector*.

2) Ante *e, i*, et *è* punctatum, si hoc effertur uti *i*, sono aperto non vero obscuro, pronunciatur more Italarum Romae degentium, nempe: sicut germanicum *dsche, dschi*, et hungaricum *dse, dsi*, e. g.

Gemu, *gemo*.
Genunchiu, *genu*.
Geru, *gelu*.
Géna, *gena*.

Giur, *gyrus*.
Giosu, *deorsum*.
Ginere vel
Gènere, { *gener*.

H.

Litera *H*, nisi suffigatur consonanti *c*, vel *g*, quo in casu nullum edit sonum uti apud Italos iisdem consonantibus suffixa, e. g. chiămu, *clamo*, voco; chiminu, *cuminum*; cheiariu, *claviger*; ghiație *glacies*; ghipsu, *gypsum*. etc. effertur plerumque ordinarie uti *x* graecum, e. g. harmonie, *harmonia*; hamu, *helcium*; harnicu, *idoneus*, *heroicus*; horu, *gratia*; (à graeco *χρης*) hêdu, *foedus*. etc.

K.

Litera *K* Daco-Romani prorsus destituuntur, eiusque loco eodem modo, quo Latini, et Itali, utuntur Litera *C*, uti superius sub eadem Litera clare videre est.

L.

L, pronunciatur sicut apud Latinos e. g.

Lacu, *lacus*.
Laudă, *laus*.
Lacrimă, *lacrima*.

Latu, *latus - eris*.
Linte, *lens - tis*.
Lumină, *tumen*.

Leu, <i>leo</i> .	Lucîafèr, <i>lucifer</i> .
Legume, <i>legumen</i> .	Legu, <i>ligo</i> .

Nota. L, inter duas vocales mutatur, 1) in *i*, quod dein sicut *jod* latinum sonat, (vide *J*.) e. g. Fiiiu, *fi-
lius*; muliere, *mulier*; gaiina, *gallina*; moiu, *mol-
lio*; pronuncia: mujiere, *gajina*. etc. 2) Saepissime
etiam in *r*, e. g. Scarâ, *scala*; firu, *filum*; Ceriu,
coelum; môrâ, *mola*; scândurâ, *scandula*, vel *asser*;
poporu, *populus*; fericire, *felicitas*. etc.

M.

Pronunciatur more Latinorum, e. g.

Mare, <i>mare-ris</i> .	Mânâ, <i>manus</i> .
Margine, <i>margo</i> .	Micu, <i>parvus</i> .
Munte, <i>mons</i> .	Mutu, <i>mutus</i> .
Mumâ, <i>mater</i> .	Mortu, <i>mortuus</i> .
Mânsu, <i>equulus</i> .	Mergu, <i>migro</i> .
Mânusâ, <i>manica</i> .	Mâncu, <i>manduco</i> .

N.

N, Effertur uti *n* Latinorum, e. g.

Nasu, <i>nasus</i> .	Nascu, <i>nascor</i> .
Negru, <i>niger</i> .	Netedu, <i>nitidus</i> .
Nodu, <i>nodus</i> .	Nópte, <i>nox</i> .
Nucâ, <i>nux</i> .	Nume, <i>nomen</i> .

P.

Pronunciatur sicut apud Latinos, e. g.

Pace, <i>pax</i> .	Pâriete, <i>paries</i> .
Pesco, <i>piscis</i> .	Pulbere, <i>pulvis</i> .
Pepine, <i>pepo</i> .	Pêcatu, <i>peccatum</i> .
Porcu, <i>porcus</i> .	Péna, <i>penna</i> .
Pele, <i>pellis</i> .	Parte, <i>pars</i> .

Nota. Daco-Romani *ph* latinum Italicorum more mu-
tant in *f*, ut; Filosofu, *Philosophus*; Fisicâ, *Physicâ*. etc.

Q.

1) *Qu*, ante *a*, *o*, *u*, pronunciatur sicut *c* ante *a*, *o*, *u*, nempe ut *k*, *q*, quoad vim *q* differt a *c*, e. g. *quādu*, *quando*; *quasi*, *quasi*; *quam*, *aliquantulum*; *quare*, *qualis*; *quātu*, *quantum*; etc. pronuncia: *cādu*, *casī*, *cam*. etc.

2) *Qu*, sequente *u* vel *i*, effertur sicut *c* ante *u* vel *i*, id est: ut *tsche* germanicum, *cs* vel *ts* hungaricum, e. g.

Quelu, *ille*.
Quine, *quis*.
Que, *quid*.
Queru, *peto*.

Quinquē, *quinque*.
Nēque, *neque*.
efferuntur; *celu*, *cine*,
ce, *ceru*. etc.

Nota. *Qu*, ante *u* apud Daco-Romanos in dictionibus comunibus cum Latinis, et Italis mutatur in *p*, ut: *apā*, *aqua*; *épā*, *equa*; *pāresimi*, *quadragesima*, Ital. *quarésima*; *patru*, *quatuor*. etc.

R.

R, pronunciatur sicut apud Latinos; e. g.

Ramu, *ramus*.
Raru, *rarus*.
Repede, *rapide*.
Ripā, *ripa*.

Rōtundu, *rotundus*.
Rugu, *rubus*.
Rece, *recens*.
Rēu, *malus*.

S.

1) *S*, initio vocum ante vocales *a*, *e*, *o*, *u*, item *i* soni obscuri, pronunciatur communiter sicut Latinum *s*, et hungaricum *sz*, ac Cyrillicum *o*, ut:

Sacu, *saccus*.
Serinu, *serenum*.
Somnu, *somnus*.

Sugu, *sugo*.
Sinu, *sinus*.
Silbaticu, *silvaticus*.

2) *S*, ante *i* clari, sive ordinarii soni, et post *i*, alia vocali sequente profertur sicut hungaricum *s*, ger-

manicum *sch*; Italicum *sce*, *sci*, ac Cyrillicum *ш*; ut: *sie*, *sibi*; *lisie*, *lixivium*; *siedu*, *sedeo*. etc.

Denique *s* sequente *i* finali semper modo praedicto pronunciatur id est: ut hungaricum *s*, german: *sch*, Cyrillic. *ш*; e. g. *ursi*, *ursi*; *Rusi*, *Russi*; *pusi*, *positi*. etc.

Nota. Nos, dum *s* pronunciandum est crasse uti *ш* Cyrillicum, ad reddendam exteris expeditiorem lectionem saepe *s* subnotamus signo mediae lunulae *e*. *eşire*, *exire*; *lišie*, *lixivium*. etc.

3) *S*, ante syllabas *ce*, *ci*; *que*, *qui* profertur pariter crasse; ut: *pesce*, *piscis*; *cresce*, *crescit*; *esci*, *es*; *sciu*, *scio*; *nisque*, *quidam*; *nesque*, *quaedam*; etc.

Nota. Etsi Syllabae *sce*, *sci*; *sque*, *squi*; proprie ac regulariter pronuncientur sicut germanicum *stsche*, *stshi*; hungaricum *stse*, *stsi*; vel *scse*, *scsi*; ac Cyrillic. *шче*, *шчи*; tamen Daco-Romani sive Valachi vulgo consueverunt pronunciare uti *st*; sic in allatis exemplis (Nro 3-o) enunciant: *peste*, *creste*, *esti*, *niste* etc. Non obstante tamen hac pronunciatione non universali Latino-Valachice semper scribi debet *sce*, *sci*. etc.

4) Daco-Romani sicut Latini et Itali interdum *s* pronunciant uti *z*, e. g. *infrènesu*, *pro infrènu*, *refreno*; *lucresu*, *pro lucrū*, *laboro*; *necasu*, *angor*; *sèru*, *serra*; *sèru*, *serum*; *sama*, *jusculum*; efferruntur: *infrènezu*, *necazu*, *zèru*, *zèru*, *zama*.

T.

1) *T*, pronunciatur initio vocis ac praecedente littera *s*, sicut apud Latinos; e. g.

Tacu, *taceo*.
Tauru, *taurus*.
Totu, *totum*.
Turma, *turma*.
Tingu, *tingo*.

Tare, *fortis*.
Tunu, *tonitru*.
Tusè, *tussis*.
Temu, *timeo*.
Eucharistie, *Eucharistia*.

2) *T*, sequente *i*, et post *i* alia vocali, enuntia-
tur more Latinorum, nempe: ut *tz* hungaricum, *ȝ* ger-
manicum, *ѣ* cyrillicum, ac *z* asperum Italicum, e. g.

Tie, *tibi*.

Tiéra, *terra, regio*.

Omutiu, *homuntio*.

Nutretiu, *nutrimentum*.

Frátie, *fraternitas*.

Betie, *ebrietas*.

Impèratie, *Imperium*.

Portie, *portio*.

3) *T*, sequente *i* finali semper pronunciatur ut
tz hungaricum, *ȝ* germanicum, ut: frati, *fratres*; ne-
poti, *nepotes*; uscati, *exsiccati*. etc.

Item *ȝ* subnotatum in sequentibus verbis eorumque
derivatis; ut: pătiescu, *patior*; ȝpu, *proicio*; as-
cuȝitu, *aculus*; ȝéra, *terra, regio*.

V.

V, pronunciatur sicut apud Latinos, e. g. vadu, *va-*
dum; vorbă, *verbum* etc. (Vide sub *U*. 3-0).

X.

Litera *X*, Daco-Romani carent, eiusque loco more
Italorum vulgo in scribendo, et pronunciando simul,
praecipue utuntur litera *s*, e. g. Alesandru, *Alexan-*
der; esemplu, *exemplum*; frasinu, *fraxinus*; esire
exire. Interim si quis literae *x* asvetus, eadem uti
velit praecipue in vocibus graecis minime errabit, hoc
tamen est contra genium Lingvae Valachicae.

Z.

Litera *Z*, Daco-Romani proprie destituuntur, etsi
eius sonus in eorum Lingva audiatur, eiusque sonus uti
supra monui, refertur vel ad *d*, vel ad *s*. Interim po-
test quis etiam litera *n* uti, in iis maxime casibus, in
quibus et Latini eam adhibent. Graviter tamen pecca-
ret contra Orthographiam si quis *z* adhiberet in scriben-
do, quotiescunque audit sonum *z*; nam etiam *s* ante
b, d, g, l, m, n, r, pronunciatur uti *z*, e. g. sborare
volare; sdrănciosu, *lacer*; sgura, *scoria*; deslegatu,

solutus ; pisma , *invidia* ; desnodatu , *enodatus* ;
desradicinu , *eradicatus* ; svèntatu , *exsiccatu* ; neu-
tiquam ergo sunt scribenda : zborare , zdrànciosu , zgu-
ra , etc. uti comuniter scribere solent Orthographiae
imperiti.

B R E V I S C O N S P E C T U S

*Observationum ac Regularum expositarum ad
pronunciationem quarundam Literarum
spectantium.*

Ç ç — — —	Pronunciatur sicut Hungaricum <i>tz</i> , Ger- manicum <i>z</i> , Cyrillicum <i>ц</i> .
Ce, ci — —	Sicut Italicum <i>ce, ci</i> , Hung. <i>tse, tsi</i> , Ger- man. <i>tsche, tschi</i> , Cyrill. <i>че, чи</i> .
Ch, ch — —	Sicut <i>k</i> .
D, d — — —	Sicut Hungaricum <i>z</i> , ac Cyrillicum <i>з</i> .
E, é — — —	Sicut Diphtongus <i>ea</i> .
È, è — — —	Sicut <i>i</i> Latinorum.
Ge, gi — —	Sicut Italicum <i>ge, gi</i> , ac Cyrillico-Vala- chicum <i>ге, ги</i> .
J, j — — —	Sicut Gallicum <i>j</i> , ac Cyrillicum <i>ж</i> .
Ô, ô — — —	Accentu acuto notatum sicut Latinum <i>oa</i> .
Que, Qui —	Sicut Italicum <i>ce, ci</i> , Hung. <i>tse, tsi</i> , Cy- rillicum <i>че, чи</i> .
S, s — — —	Sicut Hungaricum <i>s</i> , Germanicum <i>sch</i> , Cyrillicum <i>ш</i> , ac Italicum <i>s</i> , ante <i>ce, ci</i> .
T, t — — —	Sicut Latinorum <i>t</i> ante <i>i</i> , et post <i>i</i> se- quente alia vocali , et Hung. <i>tz</i> , Ger- manicum <i>z</i> , ac Cyrillicum <i>ц</i> .
â, ã, î, ô, ù —	Sicut Cyrillico-Valachicum <i>ѡ</i> , ac Galli- cum <i>ê</i> .

C A P U T III.

De Diphthongis.

§. 5.

De Numero Diphthongorum.

Diphthongi in Lingva Daco-Romana tot sunt, quot vocales aliis vocalibus immediate subnexae pronunciantur ita, ut ex omni vocali dimidius tantum sonus audiat. Ex Diphthongorum numero sequentes quatuordecim adferimus: ai, au, ea, ei, eu, ia, ie, ii, io, iu, oa, oi, ou, ui.

§. 6.

De Pronunciatione Diphthongorum.

Pronunciantur autem Diphthongi hoc modo.

1) In Diphthongo *ai*, sonus vocalis *a* integer, vocalis autem *i* dimidius tantum auditur, ut: mai, *magis*; vai, *vae*.

2) In Diphthongo *au*, sonus *a* integer, *u* dimidius auditur, ut: dau, *do*; stau, *sto*.

3) In *ea*, *a* vix auditur, *e* vero integrum sonum retinet, ut: muliere*a* mea, *uxor mea*; *sedea*, *sedebat*.

4) In *ei*, sonus *e* integer, *i* dimidius auditur, ut: Cetatei, *civitati*; comunitatei, *communitati*. Nonnulli ita efferunt, ut solum *i* audiatur, proinde dicunt: cetăti, comunităti, per *ei* tamen semper scribendum, cum *i* sit genitivus num. sing. articuli definiti generis foemini qui similis est Dativo.

5) In *eu*, sonus *e* integer, *u* dimidius auditur, ut: *reui*, *gravis*; *reui*, *malus*:

6) In *ia*, *i* vix auditur, *a* integrum sonum retinet, ut: chiamă, *vocat*; fienciă, *essentia*; scienciă, *scientia*.

7) In *ie*, sonus *i* dimidius, *e* integer auditur, ut: die-de, *dedit*; ieri, *heri*; hei, *heu*.

8) In *ii*, primum *i* sonum integrum servat, alterum *i* vix auditur, ut: *fii*, *filii*; *sántii*, *sancti*.

Hujus Diphtongi usus potissimum est in nominibus desinentibus in num. pl. in *i*, ■ accipientibus Articulum definitum eiusdem numeri *i*, ut *Ómèni*, *homines ipsi*; *Románii*, *Romani*, sèu *Valachi ipsi*.

9) In Diphtongo *io*, *i* sonus vix auditur prouti apud Italos, ut: *giocu vel jocu*, *ludus*, *jocus*; *giosu deorum*; *giacu*, *jaceo*.

10) In *iu*, sonus *i* dimidius, ■ vix auditur, ut: *ajutoriu*, *adjutorium*; quod si nomini jungatur art. def. sonus *u* integer restituitur, et *i* vix auditur, ut: *ajutoriul*, *adjutorium illud*.

11) In *oa*, ex *o* et *a* quasi unus sonus coalescit, ita ut et *o*, et *a* tantisper audiatur, magis tamen sonus *a*; accedit tantisper ad *a* hungaricum, ut: *moara*, *mola*; *soare*, *sol*. Ceterum in Orthographia Romana sive Latino-Valachica *a* Diphtongi *oa* expungitur, ac *ó* notatur accentu accuto ad indigitandam pronunciationem *oa*. Vide litteram *O*.

12) In Diphtongo *oi*, sonus *o* integer, *i* dimidius auditur, ut: *noi*, *nos*; *voi*, *vos*; *ei*, *illi*.

13) In *ou*, sonus *o* integer, *u* dimidius enunciat, ut: *bou*, *bos*; *nou*, *novus*.

14) In *ui*, sonus *u* integer, *i* dimidius auditur, ut: *cui*, *cui*; *fui*, *fui*; *avui*, *habui*; *tàcui*, *tacui*.

Porro, sicut quaelibet vocalis seorsim praeseferre potest sonum obscurum, sive strictissimum, ita etiam in Diphtongo una ex iis, quae constituunt Diphtongum, recipere potest interdum sonum obscurum, manente quantitate soni alterius vocalis supra declarata, ut: *dài*, *dà ei*; *rèu*, *malus*; *tùu*, *tui*; *sui*, *sui*. etc.

Denique Daco-Romani gaudent etiam triphthongis, e. g. *fiu* *filius*; *puu*, *pullus*; *moiu*, *mollis* etc.

C A P U T IV.

D e A c c e n t i b u s.

§. 7.

Accentus apud Daco-Romanos sunt duo, accentus acutus ('), et gravis (`). Acuto notatur producenda syllaba prima, media, et ultima, e. g. *bâtere*, *batuere*; *culégere*, *colligere*; *avére*, *habere*; gravis solum ultimam in vocalem desinentem afficit, ut: *fù*, *fuit*; *amù*, *modo*; *tàcù*, *tacuit*, etc.

Accentus acuti rarior est in Orthographia Daco-Romana usus, praeterquam in *é*, dum uti Diphtongus *ea* pronunciandum venit, quo in casu ad faciliorem reddendam lectionem accentuari debet. (Vide Litteram *E*.) Pariter *o* longum, dum proferendum est uti Diphtongus *oa*, notari debet accentu acuto. (Vide Litteram *O*.)

In dictionibus vero aequivocis, quarum aequivocatio solo accentu tollitur, ad determinandum sensum, quem intendimus, uti debemus accentu, e. g. *dormi*, si prima Syllaba notetur accentu (*dórm*i), significat *dormis*; si ultima (*dormi*) significat *dormivit*, etc.

C A P U T V.

D e A p o s t r o p h o.

§. 8.

Apostrophus est quoddam signum instar medi circuli hujus figurae ('), qualis est etiam spiritus lenis apud Graecos, quo nos designamus sonum obscurum sive strictissimum vocalium, quocum confundi non potest Apostrophus, cum hic collocetur ad latus literae, spiritus vero lenis, ac signum soni obscuri supra litteram. Vide Cap. II. §. 3.

Apud Daco-Romanos sive Valachos in libris Cyrillicis literis editis nusquam visitur apostrophus, exceptis

poeticis, ubi creberrime adhibetur e. g. Мағ тьшкaт (mau tışcat) *me laxavit*, pro M'ağ (m'au) etc.

In Orthographia autem Romana sive Latino-Valachica iam frequens est apostrophii usus, praecipue respectu articulorum definitorum, et Verborum auxiliarium, ac Pronominum, *me, te, se*, e. g. D'omnul', *Dominus*; serbul', *servus*; l'au bātutu, *ipsum verberavit*, pro (lu au balutu) m'au lādatu, *me laudavit*, pro (me au), etc.

C A P U T VI.

De Divisione Syllabarum.

§. 9.

Syllabarum divisio haud arbitrarie est facienda, sed sicut compositae fuerunt, ita etiam dividendae sunt. Itaque:

1) Consonans una inter duas vocales constituta semper conjungitur cum sequente, ut: a-ra-re, *arare*; tā-ce-re, *tacere*; cu-le-ge-re, *colligere*; au-di-re, *audire*.

2) Si vox sit composita debet dividi salva compositione, proinde indaganda origo, ut: de-pu-nu, *depono*; a-pu-nu, *humilio*, *occido*; pre-pu-nu, *suspico*, *praepono*; re-pu-nu, *repono*, *sepono*; des-cān-tu, *incanto*; res-co-ptu, *recoctum*; des-ju-ga-tu, *disjunctus*; des-frē-na-tu, *effraenatus*; rēs-bu-nu, *bonifico*, etc.

3) Quando duae consonantes concurrunt, una attribuitur antecedenti, altera sequenti syllabae, ut: ar-me, *arma*; fōr-te, *valde*; ls-ra-il, *Israel*; mer-ge, *migrat*; ster-ge, *stergit*; lin-ge, *lingit*; nin-ge, *ningit*.

4) Si vero duae consonantes fuerint *gr, mn, pt, sm, st, sc*; etc. utraque donatur sequenti vocali, ut ne-gru, *niger*; Do-minu, *dominus*; la-pte, *lac*; pi-sma, *invidia*; Ni-stor, *Nestor*; cu-no-scu, *cognosco*, etc.

5) Denique si tres fuerint consonantes, omnes tres tribuuntur sequenti vocali, ut: cá-pi-stru, *capistrum*, no-stru, *noster*; vo-stru, *vester*, etc.

Diphtongus, imo et triphthongus, quoniam unam syllabam constituit, nunquam dividi debet, e. g. die-de, *dedit*; ce-tà-tei, *civitati*; chia-má, *ocat*; sci-èn-tiá, *scientia*, etc.

P A R S S E C U N D A. E T Y M O L O G I A.

C A P U T I.

De Partibus Orationis Lingvae Daco-Romanae.

§. 1.

Partes Orationis Lingvae Daco-Romanae sunt novem, scilicet: Articulus (Articulul'). Nomen (Numele.) Pronomen (Pronumele). Verbum (Verbul'). Participium (Participul'). Adverbium (Adverbul'). Praepositio (Prepositia). Conjunctio (Conjuntia). Interjectio (Interjetia).

Ex his novem Orationis Partibus quinque priores, nempe: Articulus, Nomen, Pronomen, Verbum, et Participium sunt flexibiles. Reliquae autem quatuor posteriores; Adverbium, Praepositio, Conjunctio, et Interjectio flexionis expertes.

C A P U T II.

De Orationis Partibus flexilibus.

§. 2.

D e A r t i c u l o .

Quum in Lingva Daco-Romana Nomina per solos Numeros, non etiam per casus declinentur, Articuli, quibus praeter genera casus quoque indicantur, perpetuo adhibeantur est necesse.

Est autem Articulus in Lingva Daco-Romana duplex: unus definitus *il, lu, le*, generis masculini, et *a*,

oa vel *la*, generis foeminini, qui rem determinat; alter indefinitus *unu*, *una*, qui rem nequaquam determinat.

§. 3.

De signis Articuli.

Signa Articuli sunt: 1. Genus (Genul'). 2. Numerus (Numărul'). 3. Casus (Casul').

I. Genera sunt duo: Masculinum (Bărbătescu), et Foemininum (Femeescu).

1. Generis Masculini est Articulus definitus *il*, *lu*, *le*, aequivalens Articulo Italico *il*, *lo*; Gallico *il*, *le*, Germanico *der*, Hungarico *a'*, vel *az*; et postponitur Nominibus substantivis Generis masculini hoc modo: Socru-*l*, *socer*; Frate-*le*, *Frater*; Nepotu-*lu*, *Nepos*.

2. Generis Foeminini est, *a*, *oa* vel *la*, aequivalens Italico et Gallico *la*, Germanico *die*, hungarico *a'* vel *az*, ut: casa-*a*, *domus*; punte-*a*, *pons*; vergé-*oa*, vel vergé-*la*, *virga*.

II. Numeri sunt duo: Singularis (Singuratecu) et Pluralis (Multoratecu).

1. Numerus Singularis adhibetur, quando de una re tantum vel persona sermonem instituimus. e. g. Nepotulu, *nepos*; lumina, *lumen*; stéoa, *stella*.

2. Numerus Pluralis usurpatur, quando de pluribus rebus, aut personis sermo fit. e. g. Nepoti, *nepotes*; lumine, *lumina*; stéle, *stellae*.

III. Casus sunt sex:

1. Nominativus (Numitoriul')
2. Genetivus (Nascitoriul')
3. Dativus (Dăitoriul')
4. Accusativus (Acusătoriul')
5. Vocativus (Chiămătoriul')
6. Ablativus (Luvătoriul')

Nom. ponitur ad quaestionem quine? *quis?* e. g. omul', *homo*.

Gen. ponitur ad quaestionem ■ cui? *cuius?* e. g. a omului, *hominis*.

Dat. Ad quaestionem cui? *cui?* e. g. Omului, *hominis*.

Accus. Ad quaestionem pre quine? *quem?* e. g. pre Omul', *hominem*.

Abl. Ad quaestionem dela quine? *aquo?* e. g. dela omul; a *homine*.

§. 4.

Declinatio Articuli definiti
il, lu, le; a, oa vel la.

Singularis.

	Mascul.			Foemin.
N.	il, lu.	le.	ul.	a, ■ vel la.
G.	a lui.	lui.	ului.	lei-lui.
D.	lui.	lui.	ului.	lei-lui.
A.	pre il, lu.	le.	ul.	oa-la.
V.	le.	le.	le.	oa-la.
Abl.	dela il, lu.	le.	ul.	oa-la.

Pluralis.

	Mascul.	Foemin.
N.	i.	le.
G.	a lor.	a lor.
D.	lor.	lor.
A.	pre i.	pre le.
V.	i, lor.	e, i, lor.
Abl.	dela i.	dela le.

§. 5.

De Usu Articuli definiti.

Articulus conjungitur cum Nomine secundum has regulas.

I. Articulus *il*, *lu*, *le*, conjungitur cum Nominibus substantivis, quorum alia in *u*, *au*, *iu*; alia in *e*, desinunt.

1. Articulus *il* et *lu* promiscue ponitur post substantiva Generis masculini, quae exeunt in *u*, *iu*, separatim aut conjuncte. e. g. *lotru'l*, *vel lotrul'*, *latro*; *ceriu'l*, *vel ceriul'*, *coelum*.

Nota 1. Ex Articulo *il*, *i* propter praecedentem vocalem, dum cum substantivo quod in vocalem desinit conjungitur, semper exmittitur, et eius locum supplet apostrophus, ut in allatis exemplis videre est.

Nota. 2. Sic etiam ex Articulo *lu*, *u* sit semivocalis et in fine non edat sonum semper exmittitur, et eius locum supplet apostrophus, tunc vel maxime si sequens vox a vocali incipiat, e. g. *omul'* *aquestu*, *hic homo*.

2. Articulus *le* postponitur substantivis masculini generis in *e* desinentibus. e. g. *Câne-le*, *canis*; *pàriete-le*, *paries*; *serpe-le*, *serpens*.

Observandum. Praeter dictos tres Articulos, *il*, *lu*, *le*, Daco-Romani interdum adhuc adhibent etiam Articulum *ul*, verum illum solum cum Nominibus in consonantem desinentibus conjungunt, quae admodum sunt pauca; e. g. *Os-ul*, *os-ossis*; *vas-ul*, *vas-vasis*; *uger-ul*, *uber*; *ager-ul*, *acer*. Hujus Articuli declinationem vide §. 3. cum reliquis Articulis.

II. Articulus definitus foeminini generis *a*, *oa*, vel *la* conjungitur cum Nominibus substantivis foeminini generis, quorum, quae in *a*, alia in *e*, alia vero in *ea* exeunt.

1. Articulus ■ postponitur Nominibus quae in ā exeunt, quod ā dum cum Articulo conjungunt, amittunt, et eius loco succedit Articulus a; v. g. masā, massa, mensa; lunā, luna, luna; muscā, musca, musca.

2. Articulus ■ postponitur Nominibus, quae in ■ exeunt. v. g. puncte-a, pons, frunte-a, frons, flore-a, flos; ovis-a, ovis; mente-a, mens.

3. Articulus oa vel la postponitur Nominibus desinentibus in ea vel é accentu acuto notatis, v. g. rûndinea, vel rûndiné, cum Articulo erunt rûndiné-oa vel rûndiné-la, hirundo; purcé, purcé-oa vel purcé-la, porcella.

§. 6.

De Articulo Indefinito, eiusque Declinatione.

Articulus Indefinitus est *unu* generis masculini, et *o* vel *una* generis foeminini; declinatur autem hoc modo:

<i>Singularis.</i>		
	Masc.	Foem.
N.	Un' Unu.	O vel Una.
G.	a Unui.	a unei - unii.
D.	Unui.	unei - unii.
A.	pre Unu.	pre o - una.
V.	<i>c a r e t.</i>	<i>c a r e t.</i>
Abl.	dela Unu.	dela o-una.

<i>Pluralis.</i>		
	Masc.	Foem.
N.	Unii	Une vel unele.
G.	a unora	a unor - unora.
D.	unora.	unor - unora.
A.	pre unii.	pre une - unele.
V.	<i>c a r e t.</i>	<i>c a r e t.</i>
Abl.	dela unii.	dela une-unele.

De usu Articuli indefiniti ~~in~~ erit in Syntaxi Articulorum.

C A P U T III.

De Nomine.

§. 7.

De Nomine Generatim.

Nomen est, quod rem aliquam, vel personam, aut eius proprietates designat; e. g. Nepotu, *nepos*; érbă, *herba*; pórtă, *porta*; mână, *manus*.

Nomina in Lingua Daco-Romana per casus invariata manent, et solum Articuli flectuntur, qui dum cum Nominibus conjunguntur eorum Genera, Numeros, et Casus definiunt.

§. 8.

Divisio Nominum.

I. Nomina dividuntur, in *Nomina Substantiva* (substantive), et in *Nomina Adjectiva* (ajetive).

1. *Nomen substantivum* est, quod rem aliquam vel Personam denotat. e. g. Ostaşu, *ostiarius* sive *miles*; călămăriu, *atramentarium*; furcă, *furca*; scóla, *schola*; Vasilie, *Basilius*, etc.

2. *Adjectivum* est, quod proprietatem rei alicujus, aut personae significat. e. g. mare, *magnus*; sântu, *sanctus*; grasu, *crassus*, *pingvis*; formosu, *formosus*; inaltu, *altus* etc.

II. Nomen substantivum pluribus gaudet nominationibus: est enim vel *Proprium*, vel *Commune*, vel *Collectivum*.

1. *Proprium* est, quod res certas significat, et eo saltem rem unam indicare possumus. e. g. Ungaria, *Hun-*

garia; Buda, *Buda*; Viena, *Vienna*; Dunăre, *Danubius*; Michail, *Michael*; Joan, *Joannes*, etc.

2. *Commune* est, quod res incertas denotat, et pluribus rebus, aut Personis potest tribui. e. g. Impēratu, *Imperator*; Chesar, *Caesar*; cētate, *civitas*; Residentiă, *Residentia*.

3. *Collectivum* est, quod iam in Singulari Numero multitudinem indicat; e. g. Poporu, *Populus*; ghinte, *gens*; turma, *turma*, sive *grex*; cētă, *coetus*; ôste, *exercitus*.

§. 9.

De Textura Nominum.

Nomina sunt:

1. *Simplicia* (simple.)
2. *Derivata* (deduse.)
3. *Composita* (compuse.)

I. De Nominibus simplicibus.

Simplicia Nomina sunt, quae non aliunde deducuntur, sed ■ se ipsis, et in se suam habent radicem; e. g. Domnu, *Dominus*; Orașu, *Oppidum*; albu, *albus*; roșu, *ruber*, rôtundu, *rotundus*. etc.

II. De Nominibus derivatis.

Derivata Nomina sunt, quae a simplicibus derivantur; ut sunt: domnescu, *dominalis*; cētătianu, *civitatis*; albetiu, *subalbus*, *candidus*; negretiu, *nigrescens*; derivantur, a substantivis simplicibus: Domnu, cētate, albu, negru.

Nota. Huc pertinent omnia Nomina ab aliis Nominibus aut Verbis derivata; uti sunt: direptate, *institia*; amăraciune, *amaritudo*; omenie *vel* omenire, *humanitas*; vedere, *visio*; cântătoriu, *cantator*; cântecu, *canticum*.

1. **Formatio Adjectivorum ex substantivis**, quae fiunt accipiendo post ■■ sequentes Particulas, uti sunt: *anu*, *eanu*, *alu*, *alnicu*, *escu*, *etiu*, *iu*, *osu*.

a) In *anu* vel *eanu*, formata Adjectiva indicant, cuius Patriae, Regionis, aut Loci quispiam sit; e. g. Italianu, *Italicus*; Alemanu, *Germanus*; Moldovanu, *Moldavus*; Munteanu, *Montanus*; silăşanu, *silvanus*; săleanu, *pagensis*; campénu, *campestris*.

b) In *al*, aut *alnicu*, desinentia Adjectiva indicant eorum significationem convenire cum ea unde suam trahunt originem; e. g. Nationalu, *nationalis*; poporalu, *popularis*; vel nationalnicu, *poporalnicu*; e. g. Invăţiatoriu nationalu, *Professor*, vel *Praeceptor nationalis*; idest: Invăţiatoriul' Natiei, *Praeceptor Nationis*.

c) In *escu*, indicant Nomina derivata adhuc esse in possessione vocis radicalis; e. g. domnescu, *dominialis*; Episcopescu, *Episcopalis*; uti: Calu domnescu, *equus Dominalis*; Residentia Episcopéscă, *Residentia Episcopal*, idest: Calul' este a Domnului, Residentia este a Episcopului, *equus est Domini, Residentia et Episcopi*.

d) In *osu*, indicant Nomina derivata proprietatibus Nominum substantivorum radicalium ex integro gaudere; e. g. apătosu, *aquosus*; nodosu, *nodosus*, id est: plėnu de apă, plėnu de noduri, *aqua, nodis plenus*.

2. **Nomina substantiva ab aliis substantivis deducta**, fiunt accipiendo post se sequentes Particulas: *du*, aut *utiu*, vel *işoru*, *ime*, *oiu*, vel *ocu*, *ătu*, vel *etu*, *ie*.

In *du*, *utiu*, vel *işoru*, formata substantiva indicant significationem vocum radicalium esse imminutam; e. g. Domnicelu, Domnutiu, Domnişoru, *Domicellus*; purcelu, porcutiu, *porcellus*.

In *ime*, indicant, plures eiusdem generis res in unam esse collectas, v. g. Omenime, *hominum mul-*

titudo; grăsime, pinguedo; pădurime, locus silvis obsitus.

In *oiu* vel *ocu*, indicant significationem vocum radicalium esse auctam, v. g. *Omoiu* vel *Omocu*, *homo valde magnus*; *căloiu*, vel *călocu*; *equus admodum magnus*; haec proveniunt ■ substantivis: *Omu*, *Calu*.

In *ātu* vel *etu*, indicant, multitudinem rerum, vocis radicalis. e. g. *Prunetu*, *Prunetum*; *spinetu*, *spinetum*; *pomātu* vel *pomariu*, *pomarium*.

In *ie* indicant Nomina derivata proprietates Vocis radicalis in magno gradu possidere, e. g. *Câmpie*, *solitudo, locus campestris*; *ură*, *odium*; *urgie* *magnum odium*.

3. Nomina substantiva ab Adjectivis derivata sunt assumendo Particulus has: *étiă*, *ime*, *itate*, *ciune*.

In *étiă*, indicant Nomina derivata habere proprietates vocis radicalis. v. g. *Albėtiă*, *albedo*; *negrėtiă*, *nigredo*; *roșėtiă*, *rubor*; veniunt ab Adjectivis: *albu*, *negru*, *roșu*.

In *ime*, indicant omnibus proprietatibus vocis radicalis gaudere, e. g. *Înălțime*, *altitudo*, *roșime*, *rubor*; *lungime*, *longitudo*; *lățime*, *latitudo*; veniunt ab Adjectivis: *înaltu*, *roșu*, *lungu*, *latu*.

In *itate*, indicant proprietatem vocis radicalis integram. e. g. *Bunitate*, *bonitas*; *Crestinitate*, *Christianitas*, vel *Christianismus*; *direptate*, *rectitudo*, *iustitia*; proveniunt ab Adjectivis: *bunu*, *crestinu*, *direptu*.

In *ciune*, pariter indicant, habere proprietatem vocis radicalis vocem derivatam. e. g. *Înțelepciune*, *sapientia*, *intellectus*; *amărıcıune*, *amaritudo*, *morticiune*, *cadaver*, vel *morticinum*; derivantur ab Adjectivis: *înțeleptu*, *amaru*, *mortu*.

4. Nomina Adjectiva ab aliis Adjectivis derivata fiunt accipiendo Particulas sequentes: *etiu, iu, utiu, isoru*.

In *etiu, iu*, denotant partem tantum proprietatis vocis radicalis. e. g. Orbetiu, *caecutiens*; albenetiu, *subalbus*; maretiu, *elatus*; veniunt ab Adjectivis orbu, albu, mare. Negreciu, *nigrescens*; albeciu, *albescens*; ab iisdem Adjectivis.

In *utiu, isoru* indicant imminutionem significationis vocis radicalis. e. g. Bunutiu, bunişoru, *bonellus*, grosutiu, grosişoru, *crassus ulcunque vel crassiulus*.

Observatio. Praeter superius adducta derivata Nomina adhuc observari merentur ea, quorum ideae mente tantum a nobis comprehenduntur; ex quibus quacipiuntur a simplicibus Nominibus, alia vero a verbis derivantur. Itaque:

1. Nomina a simplicibus derivata.

Haec formantur adsciscendo Particulam *ie*, vel *ta-te*; v. g. a Frate, *Frater*, venit: *fratie*, et *fratietate*, *fraternitas*; a sociu, *socius*, venit: *socie*, et *societate*, *societas*.

Simili modo formantur etiam ab Adjectivis deducta, v. g. Tare, *tarie*, *fortitudo*; mare, *marime vel marire*, *magnitudo*, *gloria*.

2. Nomina a Verbis derivata.

In *are, ere, ire*. Haec indicant ipsam actionem, uti: *venare, venatio*; *taiere, sectio*; *spargere, infractio*; *negrire, nigretia, nigredo*.

Nota. Haec substantiva sunt simul Infinitivi Verborum primae, secundae, tertiae, et quartae Conjugationis.

In *entu*, indicant complexum proprietatis vocis radicalis. e. g. a juru, *juro*, venit: *juramentu, juramentum*; a credu, *credo*, venit: *credementu, fides*, vel ipse actus credendi.

In *atu*, *itū*, indicant, quali ■■ quispīam occupatur. e. g. *Negotiātoritū*, *negotiatio*; *Directoratū*, *Directoratus*.

In *ura*, indicant hoc quod factum est, ut: *Fertura*, *coctio* vel *coctura*, i. e. *quod coctum est*; *scriptura*, *scriptura*, i. e. *quod scriptum est*; *faptura*, *factura*, i. e. *quod factum est*.

In *alā*, haec indicant ipsam materiam, qua aliquid perficitur; e. g. *negrealā*, *nigrities* vel *ipse color niger quo aliquid tingitur*; *urđialā*, *materia ad texturam necessaria*; *roşelā*, *color ruber*; *albēlā*, *color albus*.

In *oriu*, vel *ore*, ipsam personam agentem indicant, e. g. *Arātoriu*, *arator*; *sāpātoriu*, *fossor*; *scriitoriu*, *scriptor*; i. e. *qui arat*, *fodit*, *scribit*.

III. De Nominibus Compositis.

Nomina Composita sunt ex simplicibus adsciscendo sibi aliam vocem, aut Particulam cum, vel sine conjunctione. Itaque:

1. Nomina composita cum conjunctione. Hujus generis Nomina in Lingva Daco-Romana sicut in Gallica, et talica formantur, ubi duae voces sive Nomina per Particulam *de* ad invicem conjunguntur. e. g. *Domnu de casū*, *Dominus domus* vel *Paterfamilias*; (Italice: *Patrone di casa*); *Facītoriu de bēne*, *Benefactor*; *omū de omenie*, *homo honestus*; *tāiētoriu de lemne*, *ligniseca*.

2. Nomina composita sine conjunctione.

Sic formantur Nomina a verbis derivata, quibus praeponuntur Praepositiones inseparabiles, et cum iisdem in unam vocem coalescunt. e. g. *Transmutare*, *transmutatio*; *descāntare*, *discantatio*; *descultiare*, *discallitatio*; *resturnare*, *eversio*; *despārtire*, *dispartitio*, sive *divisio*.

§. 10.

De signis Nominis.

Nomen sicut et Articulus respicit 1. *Numerum*. 2. *Casum*. 3. *Genus*.

1. *Numeri* sunt duo: Singularis, et Pluralis.

2. *Casus* sunt sex: Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus et Ablativus; ut cap. II. de Articulo vidimus.

§. 11.

De Generibus Nominum.

Nomina in Lingva Daco-Romana sicut in Gallica, et Italica duplicis tantum sunt generis; scilicet: Generis Masculini, et Foeminini; neutro penitus carent, ob eamque rem ipsam, quando aliquid neutraliter effe-
rendum habent, utuntur foeminino, e. g. *aquésta nu este de credutu, hoc non est credendum*. Nu imprumutà réle pentru bune, *ne retribuas mala pro bonis*. Intru tôte una é de a se socolire, *inter omnia unum est considerandum*.

§. 12.

De Nominibus Masculinis.

Omnia Nomina, quae sexum masculinum significant, aut rem ex parte virili definiunt, sunt generis masculini; eiusmodi sunt:

1. Omnia Nomina, quae exeunt in *u*, vel *iu*, una cum iis quae desinunt in semivocalem *u*, et videntur desinere in consonantem, sive res animatas sive inanimatas significant. v. g. *socru, socerus vel socer; frènu vel frèu, frenum; Unchiu, Avunculus; ceriu, coelum; lupu, lupus; fagu, fagus; fulger, fulgur; fur, fur.*

2. Nomina, quae natura sua, seu secundum statum, et dignitatem, viris conveniunt, sunt generis mas-

culini; ut: Jude, *Judex*; Impêratu, *Imperator*; Preo-
tu, *Sacerdos*; Episcopu, *Episcopus*; Invêtiâtoriu,
Magister.

3. Nomina substantiva in *e* desinentia, quae pro-
veniunt ■ Nominibus Latinis tertiae Declinationis mas-
culini generis, quorum Ablativus terminatur in *e*, apud
nos pariter sunt generis masculini; e. g: Parênte, *Pa-
rens*; Frate, *Frater*; fôle, *follis*; cãrbune, *carbo*;
purece, *pulex*; sôrece, *sorex* vel *mus*; pântece, *ven-
ter*; vulture, *vultur*, etc.

4. Nomina mensium sunt generis masculini; dici-
mus enim: aquestu Januariae, *hic Januarius*; aquestu
Aprilie, *hic Aprilis*, etc.

Sic et Nomen anu, *annus* est generis masculini.
Ceterum Nomina dierum sunt generis foeminini; sic
dicimus: aquêsta Luni, Marti, Mercuri, Joui, Vineri,
Dominecã, *haec dies Lunae, Martis*, etc.

Similiter et quatuor anni tempora sunt generis foe-
mini; id est, dicimus: aquêsta Primavérã, Vérã, Tôm-
nã, Èrnã, *hoc Ver, haec Aestas, hic Autumnus, haec
Hyems*.

§. 13.

De Nominibus Foeminini Generis.

Nomina, quae sexum foemininum significant, aut
rem ex parte muliebri definunt sunt generis foeminini,
cuiusmodi sunt:

1. Omnia Nomina substantiva, quae terminantur
in *ã*, *e*, et *é*. e. g. Nepôtã, *Neptis*; Fiiã, *Filia*; sorã,
soror; Cocónã, *Domicella*; frunte, *frons*; vulpe,
vulpes; mãrgé, *margarita*; purcé, *porcella*.

Hinc excipiuntur sequentia: Tatã, *Pater*; Papã,
Papa; Bașã, *Dux turcicus*; Ducã, *Duca*; Lucã, *Lu-
cas*; Jude, *Judex*; lapte, *lac*; cãne, *canis*; epure,
lepus; clesce, *forcipes*; pariete, *paries*; pesce, *pis-
cis*; genunche, *genu*; verme, *vermis*; nome, *nomen*;

serpe, *serpens*; herbece, *vervex*; taciune, *titio*; dente, *dens*; sôre, *sol*; sare, *sal*; mascure, *verres*, burete, *boletus*, c. a. p. (ut superius §. 12. Nro. 3. videre est.) quia sunt generis masculini.

Nota. Multa Nomina generis masculini transeundo ad numerum pluralem fiunt generis foeminini, e. g., frêu, *frenum*, frêuri; pâmentu, *terra*, pâmenturi. c. a. p.

§. 14.

De Declinatione Nominum.

Lingua Daco-Romana duas tantum habet Declinationes: unam Nominum generis masculini, et aliam Nominum generis foeminini.

D e c l i n a t i o I.

Nominum substantivorum masculinorum.

Nomina substantiva masculina triplicis sunt generis, nempe: alia, quae exeunt in *u* vel *iu*, e. g. Socru, *socer*; ceriu, *coelum*; alia in *e*; v. g. Frato, *Frater*; et quae in consonantem, ut: uger, *uget*; vas, *vas*. Et dein haec induunt formam Articuli *il*, *le*, *lu*, et *ul*. Ubi tantum Articulus solus flectitur, Nomen autem manet immutabile. Itaque:

I. *Forma: Cum Articulo il.*

Hac Articuli forma flectuntur omnia substantiva masculina in *u*, *iu* desinentia, ut: socru, *socer*; ochiu, *oculus*; et *i* propter praecedentem vocalem amittit.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
N.	Socru-'l, <i>socer</i> .		Socri-i, <i>soceri</i> .
G. a	socru-'lui, <i>soceri</i> .	a	soceri-'lor, <i>socerarum</i> .
D.	socru-'lui, <i>socero</i> .		socri-'lor, <i>soceris</i> .
A. pre	socru-'l, <i>socerum</i> .	pre	socri-i, <i>soceros</i> .
V. o	socru-'le! ■ <i>socer</i> !	o	socri-'lor! o <i>soceri</i> !
A. dela	socru-'l, a <i>socero</i> .	dela	socri-i, a <i>soceris</i> .

Sic declinantur: *Dumnedeu, Deus; sméu, draco; bou, bos; ouu, ovum; lotru, latro.*

Forma Nominum, quae exeunt in *iu*.

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N.	Ochiu-l, <i>oculus.</i>	Ochi-i, <i>oculi.</i>
G.	■ ochiu-lui, <i>oculi.</i>	■ ochi-lor, <i>oculorum.</i>
D.	occhiu-lui, <i>oculo.</i>	ochi-lor, <i>oculis.</i>
A.	pre ochiu-l, <i>oculum.</i>	pre ochi-i, <i>oculos.</i>
V.	o ochiu-le! <i>o ocule!</i>	o ochi-lor! <i>o oculi!</i>
Abl.	dela ochiu-l, <i>ab oculo.</i>	dela ochi-i, <i>ab oculis.</i>

Sic declinantur: *Morariu, molitor; trunchiu, truncus; Unchiu, Avunculus; pècurariu, opilio, vel pecuarius; vacariu, vaccarius; vènditoriu, venditor; Invètiàtoriu, Dòcens; bucàtariu, coquus; mánunchiu, manubrium, etc.*

II. Forma: Cum Articulo *le*.

Secundum hanc formam flectuntur omnia Nomina masculini generis, quae exeunt in *e*, prout:

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N.	Pariete-le, <i>paries.</i>	Parieti-i, <i>parietes.</i>
G.	a pariete-lui, <i>parietis.</i>	a parieti-lor, <i>parietum.</i>
D.	pariete-lui, <i>parieti.</i>	pariet-lor, <i>parietibus.</i>
A.	pre pariete-le, <i>parietem.</i>	pre parieti-i, <i>parietes.</i>
V.	o pariete-le! <i>o paries!</i>	■ parieti! <i>vel parietilor!</i> <i>o parietes!</i>
A.	dela pariete-le, ■ <i>pariete.</i>	dela parieti-i, <i>a parietibus.</i>

Sic declinantur: *șerpe, serpens; Pàrènte, Parens; pesce, piscis; vulture, vultur; mugure, germinatio; sòre, sol, etc.*

III. Forma: cum Articulo *lu*.

Hac formula flectuntur pariter Nomina substantiva masculini generis desinentia in *u* vel *iu*, ut:

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N.	Domnu-l', <i>Dominus.</i>	Domni-i, <i>Domini.</i>
G.	a Domnu-lui, <i>Domini.</i>	a Domni-lor, <i>Dominorum.</i>

D.	Domnu-lui, <i>Domino</i> .	Domni-lor., <i>Dominis</i> .
A.	pre Domnu-l', <i>Domini-</i> <i>num</i> .	pre Domni-i, <i>Dominos</i> .
V.	o Domne! <i>vel-le!</i> o Do- <i>mine</i> .	o Domni! <i>vel</i> Domni-lor. <i>Domini</i> .
A.	dela Domnu-l', <i>a Domino</i> :	dela Domni-i, <i>a Dominis</i> .

IV. *Forma: cum Articulo ul.*

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N.	Os-ul, <i>os</i> ,	Óse-le, <i>ossa</i> .
G.	■ os-ului, <i>ossis</i> .	■ óse-lor, <i>ossium</i> .
A.	os-ului, <i>ossi</i> .	óse-lor, <i>ossibus</i> .
D.	pre o-ul, <i>os</i> .	pre óse-le, <i>ossa</i> .
V.	o os-ule! <i>o os!</i>	o óse-le! <i>o ossa!</i>
Abl.	dela os-ul, <i>ab osse</i> .	dela óse-le, <i>ab ossibus</i> .

Sic Declinantur: Fulger, *fulgur*; ugur, *uber*; vas, *vas-vasis*; tēner, *tener*; piper, *piper*.

Nota. 1. Nominibus Propriis virorum in Genitivo, et Dativo casu Numeri Singularis Articulus praeponitur; postponitur autem tunc, quando post Nomen Proprium immediate sequuntur Pronomina Possessiva, meu, tūu, sūu, nostru, vostru; e. g. Nom. Petru, *Petrus*. Gen. a lui Petru; cum Pronomine erit: Petrul' meu; in Gen. a Petrului meu.

Nota. 2. Nomina rerum Animatarum Vocativum habent dupliciter cum vel sine Articulo. e. g. Domnule! *vel* Dóme! *Domine!* Nepóte! *vel* Nepotule! *Nepos!* etc.

D e c l i n a t i o II.

Nominum substantivorum foemininorum.

Haec nomina sicut Masculina triplicis sunt generis, nempe: quaedam, quae exeunt in *â*, ut: caprâ, *capra*; muscâ, *musca*; alia in *e*, ut: pâsciune, *pascaum*; ruginē, *rubigo*; alia denique in *ea* vel *é* ut: schintea, *scintilla*; vergea, *virga*. Quae deinde flectuntur cum Articulo *a*, *oa* vel *la*.

I. *Forma. Cum Articulo a.*

Secundum hanc formam flectuntur 1. Omnia Nomina in *a* desinentia, quae dum cum Articulo conjunguntur illud *a* amittunt, et in eius locum succedit Articulus *a*; e. g. *masa*, cum Artic. *mas'a*, *vel masa mesa*; *vergură*, *vergu'ra vel vergura*, *virga*. Itaque:

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. Capr'a, <i>capra</i> .	Capre-le, <i>caprae</i> .
G. ■ capr'-ii-ei, <i>caprae</i> .	a capre-lor, <i>caprarum</i> .
D. capr'-ii-ei, <i>caprae</i> .	capre-lor, <i>capris</i> .
A. pre capr'-o, <i>capram</i> .	pre capre-le, <i>capras</i> .
V. o capră! o <i>capra</i> !	o capre-le! vel capre-lor!
	o <i>caprae</i> !
A. dela capr'-a, ■ <i>capra</i> .	dela capre-le, ■ <i>capris</i> .

Sic declinabitur: *Fecioră, Virgo*; *usciă, ostium* *vel porta*; *mână, manus*; *érbă, herba*; *pénă, penna*; *vénă, vena*; *lână, lana*; *alună, avellana*; *coronă, corona* etc.

2. Secundum hanc formulam declinantur etiam ea, quae in *e* exeunt; uti sunt: *sórtē, cum Artic. sortea*, *sors*; *morte vel mortea, mors*; *pâne cum Art. pânea, panis*.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. Pâne-a, <i>panis</i> .	Pâni-le, <i>panes</i> .
G. ■ pâne-i-ii, <i>panis</i> .	■ pâni-lor, <i>panium</i> .
D. pâne-i-ii, <i>pani</i> .	pâni-lor, <i>panibus</i> .
A. pre pâne-a, <i>panem</i> .	pre pâni-le, <i>panes</i> .
V. o pâne-a! o <i>panis</i> !	o pâni-le, ■ <i>panes</i> .
A. dela pane-a, a <i>pane</i> .	dela pâni-le, a <i>panibus</i> .

Sic declinabitur: *Carte, liber*; *sănităte, sanitas*; *mênte, mens*; *ureche, auris*; *unghe, unguis*; *ghin-te, gens*; *veste, nuntium*; *spinare, spina dorsi*; *la-ture, latus*; *pipăire, palpatio*; *fiere, fel*; etc.

II. *Forma. Cum Articulo oa vel la.*

Secundum hanc flectuntur Nomina, quae desinunt in *ea* vel *é*; e. g. *Turturca, vel turturé*, cum Art.

— 41 —

Turturea-oa, *vel* turturé-oa *vel* turturé-la rûndunca, rûnduné, cum Art. rûndunea-oa, *vel* rûndiné-oa, *vel* rûnduné-la.

Singularis.

N. Turturé-oa, *vel* turturé-la, *turtur*.
 G. ■ turturé-lei, *turturis*.
 D. turturé-lei, *turturi*.
 A. pre turturé-oa-la, *turtur*-rem.
 V. o turturé-oa-la! o *turtur*!
 A. dela turturé-oa-là, a *turtur*-ture.

Pluralis.

Turturele-le, *turtures*.
 ■ turturele-lor, *turturum*.
 turturele-lor, *turturi*-bus.
 pre turturele-le, *turtures*.
 o turturele-lor! o *turtures*!
 dela turturele-le, *turturi*-bus.

Sic declinabitur: Andre, *acus adstrictoria*; vergé, *virga*; euré, *lorum*; purcé, *porcella*; nuó, *virgula*, etc.

Observatio. In forma Articuli *oa*; ■ potest mutari in *l*, adeo ut loco turturéoa, possimus dicere turturéla, quod *l*, deinde etiam in reliquis casibus tam Numeri Singularis, quam Pluralis naturaliter sequitur; i. e. *Gen.* a turturélei; *Dat.* turturélei; et sic porro ut paradiamate allato videre est.

§. 15.

De Declinatione Adjectivorum.

I. Adjectivorum generis Masculini.

Nomina Adjectiva masculini generis declinantur eodem modo quo substantiva, nempe: quae exeunt in *u*, *iu*, assumunt Articulum *il*, et *lu*; quae vero in ■ desinunt Art. *le*.

Paradigma Adjectivorum.

Singularis.

N. Réu-l,		Vechiu-l,		Limpede-le,
<i>malus.</i>		<i>vetus.</i>		<i>limpidus.</i>

G.	a rèu-lui.	a vechiu-lui.	a limpede-lui.
D.	rèu-lui.	vechiu-lui.	limpede-lui.
A.	pre rèu-'l.	pre vechiu-l'.	pre limpede-le.
V.	■ rèu-'le.	o vechiu-le!	o limpede-le!
Abl.	dela rèu-'l.	dela vechiu-l'.	dela limpede-le.

P l u r a l i s.

N.	Rèi-i, <i>mali.</i>	vechi-i, <i>veteres.</i>	limpedi-i, <i>limpidi.</i>
G.	a rèi-lor.	■ vechi-lor.	a limpedi-lor.
D.	rèi-lor.	vechi-lor.	limpedi-lor.
A.	pre rèi-i.	pre vechi-i.	pre limpedi-i.
V.	o rèi-i! <i>vel rèi-lor!</i>	■ vechi! <i>vel</i> vechi-lor!	o limpedi! <i>vel</i> limpedi-lor!
Abl.	dela rèi-i.	dela vechi-i.	dela limpedi-i.

II. Adjectivorum Generis foeminini.

Nomina Adjectiva foeminina easdem Articuli formas assumunt, atque cum eiusdem generis (foeminini) substantivis, secundum easdem regulas flectuntur, id est: quae exeunt in à assumunt Articulum *a*, e. g. Formòsa, cum Art. formós'a, *vel* formósa: quae in ■ desinunt pariter Art. *a*; e. g. mare, marea, *vel* marea; quae vero in ea *vel é* illa assumunt Art. *oa* vel *la* e. g. grea, grea-oa, *gravis*.

P a r a d i g m a.

S i n g u l a r i s.

N.	Formos'a, <i>formosa.</i>	Subtîre-a, <i>subtilis.</i>	Rea-oa-la, <i>mala.</i>
G.	■ formos'ei-ii.	■ subtîre-i-ii.	■ ré-lei.
D.	formos'ei-ii.	subtîre-i-ii.	ré-lei.
A.	pre formos'a.	pre subtîre-a.	pre rea-oa-la.
V.	o formos'a.	o subtîre-a.	o rea-oa-la.
A.	dela formos'a.	dela subtîre-a.	dela rea-oa-la.

P l u r a l i s.

N.	Formóse-le, <i>formosae.</i>	Subtîré-le, <i>subtiles.</i>	Ré-le, <i>malae.</i>
----	---------------------------------	---------------------------------	-------------------------

G. ■ formóse-lor.	a subțiréle-lor.	a réle-lor.
D. formóse-lor.	subțiréle-lor.	réle-lor.
A. pre formóse-le.	pre subțiréle-le.	pre réle-le.
V. ■ formóse! <i>vel</i> formóse-lor!	■ subțiréle! <i>vel</i> subțiréle-lor!	■ réle! <i>vel</i> réle-lor!
A. dela formósele.	dela subțiréle-le.	dela réle-le.

Observatio. Quae superius de Art. *oa*, notavimus, hic quoque locum habent; id est: dum Art. *oa*, conjungitur cum Adjectivis, quae in é, sive ea desinunt; o, potest mutari in l, ut loco: albicé-oa, possumus dicere: albicé-la; buné-oa, buné-la.

§. 16.

De Declinatione substantivorum cum Adjectivis.

Hic sequentes fundamentales regulae sunt observandae.

1. Si Adjectivum cum substantivo masculini generis simul sit declinandum, quod ex eis praepositur suscipit Articulum et declinatur, quod autem postponitur percusus invariatum manet.

I. Declinatio substantivorum masculinorum.

Forma. 1. Declinatio substantivorum generis masculini postposito Adjectivo.

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N.	Pomu-'l, du'ce, <i>pomus dulcis.</i>	Pomi-i dulci, <i>pomi dulces.</i>
G. ■	pomu-lui, dulce.	a pomi-lor duloi.
D.	pomu-lui dulce.	pomi-lor dulci.
A. pre	pomu-'l dulce.	pre pomi-i dulci.
V. o	pomu-'le dulce!	o pomi-lor dulci!
Abl. dela	pomu-'l dulce.	dela pomi-i dulci.

Forma. 2. Declinatio substantivorum generis masculini praeposito Adjectivo.

Singularis.

N.	Dulce-le pomu, <i>ducis pomus.</i>
G.	a dulce-lui pomu.
D.	dulce-lui pomu.
A.	pre dulce-le pomu.
V.	■ dulce <i>vel</i> dulce-le pomu!
A.	dela dulce-le pomu.

Pluralis.

	Dulci-i pomi. <i>dulces pomi.</i>
■	dulci-lor pomi.
	dulci-lor pomi.
	pre dulci-i pomi.
■	dulci <i>vel</i> dulci-lor pomi!
	dela dulci-i pomi.

2. Si Adjectivum, et Substantivum foeminini generis simul sint declinanda, quod ex iis praeponitur declinatur; quod vero postponitur, per casus quidem invariatur manet, in Genitivo tamen et Dativo singulari ■ mutat modo in *e*, modo in *i*.

II. Declinatio substantivorum generis foeminini cum Adjectivo.

Forma. 1. Praeposito substantivo, et postposito Adjectivo.

Singularis.

N.	Pănur'a albă. <i>pannus albus.</i>
G.	a pănur'ei albe.
D.	pănur'ei albe.
A.	pre pănur'a albă.
V.	■ pănură albă!
A.	dela pănur'a albă.

Pluralis.

	Pănuri-le albe. <i>pannus albi.</i>
a	pănuri-lor albe.
	pănuri-lor albe.
	pre pănuri-le albe.
o	pănuri <i>v.</i> pănuri-lor albe!
	dela pănuri-le albe.

Forma. 2. Postposito substantivo, et praeposito Adjectivo.

Singularis.

N.	Alb'a pănură. <i>albus pannus.</i>
G.	a alb'ei pănure.
D.	alb'ei pănure.
A.	pre alb'a pănură.
V.	■ albă pănură.
A.	dela alb'a pănură.

Pluralis.

	albe-le pănuri <i>vel</i> ■ <i>albi pannus.</i>
a	albe-lor pănuri — ■
	albe-lor pănuri — e
pre	albe-le pănuri — ■
o	albe-lor pănuri! — e
	dela albe-le pănuri — e

§. 17.

*Declinatio Nominum cum Pronomine Demonstrativo
aquestu, et aquelu.*

Pronomen demonstrativum, *aquestu*, et *aquelu*, vel praeponitur, vel postponitur Nomini: itaque in primo casu, i. e. si Nomini praeponatur, tunc tantum Pronomen declinatur, Nomen autem manet invariatum, cujuscunque sit generis; in secundo casu vero, i. e. si Nomini postponatur, tunc utrumque declinatur. Itaque:

I. In Genere Masculino.

Forma. 1. In primo casu quando Nomini praeponitur.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. Aquestu Domnu mare, <i>iste Dominus magnus,</i>	Aquesti Domni mari, <i>isti Domini magni.</i>
G. a aquestui Domnu mare,	a aquestor Domni mari.
D. aquestui Domnu mare.	aquestor Domni mari.
A. pre aquestu Domnu mare.	pre aquesti Domni mari.
V. o aquestu Domnu mare!	o aquesti Domni mari.
A. dela aquestu Domnu mare.	dela aquesti Domni mari.

Forma. 2. In secundo casu quando Pronomen *aquestu* Nomini postponitur.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. Muntele aquestu umbrosu, <i>mons iste umbrosus.</i>	Muntii aquesti umbrosi. <i>montes isti umbrosi.</i>
G. a muntelui aquestui umbrosu.	a munților aquestor umbrosi.
D. muntelui aquestui umbrosu. etc.	munților aquestor umbrosi. etc.

II. In Genere foeminino.

Forma. 1. Praeposito Nomine.

Singularis.

N. Aquéstà Besericà inaltà;
ista Ecclesia alta.
 G. a aquestei Beserici inalte.
 D. aquestei Beserici inalte.
 etc.

Pluralis.

Aqueste Beserici inalte.
istae Ecclesiae altae.
 a aquestor Beserici inalte.
 aquestor Beserici inalte.
 etc.

Forma. 2. Postposito Nomine.

Singularis.

N. Èrba aquéstà verde,
herba ista viridis.
 G. a érbei aquestei verdi.
 D. érbei aquestei verdi.
 etc.

Pluralis.

Èrbile aqueste verdi,
herbae istae virides.
 a érbilor aquestor verdi.
 érbilor aquestor verdi.
 etc.

Observandum. Adjectivum totù, *omnis*, si praepo-
 natur substantivo, in Singulari in utroque genere manet
 indeclinabile, e.g. Tot' omul', *omnis homo*, Gen. a tot
 omul', *omnis hominis*. In foem: tótà fàptura, *om-
 nis creatura*; Gen. a tótà fàptura, *omnis creaturae*.
 In Plurali vero in ambobus Numeris declinatur more
 Adjectivorum.

Interim si hoc Adjectivum per se absque substanti-
 vo sumatur, tunc in utroque Numero declinatur more
 substantivorum, nam tunc consideratur tanquam sub-
 stantivum; e. g. Totul', *totum*; Gen. a totului, *totius*;
Dat. totului, *toti*. etc. Plur. Totii, Gen. a tuturor. etc.

Nomina Adjectiva communia; id est: quae in ■ de-
 sinunt; ut: *mare*, *dulce*, *subtire*, *verde*; cum sub-
 stantivis masculini aut foemini generis aequaliter decli-
 nantur; ut: Pomu verde, *pomus viridis*; frundia ver-
 de, *frons (dis) viridis*; bâtu subtire, *baculus subli-
 lis, tenuis*; nuia subtire, *ferula vel virgulla subli-
 lis*; câmpu mare, *campus magnus*; apă mare, *aqua
 magna*, etc.

§. 18.

De Formationē Nominum foemininorum a masculinis.

I. Ex substantivis.

1. Nomina substantiva Consanguinitatis, fiunt foeminini generis assumendo literam *ă*, seu vocalem *u* in *ă* mutando; e. g. *socru*, *socer*, *sócră*, *socrus*; *Nepotu*, *Nepos*, *Nepôtă*, *Neptis*; *cumnatu*, *cognatus*, *cumnată*, *cognota*. etc.

Excipe: Tată, Pater; Frate, Frater; Unchiu, Patruelis; quia haec pro genere foeminino habent distinctum Nomen; e. g. Tată, foem: habet Mamă; Frate-Sóră; Unchiu-Mătusă, amita.

2. Nomina Gentilitia formant foemininum ex masculino assumendo *oe*, aut *oică*, v. g. *Unguru*, *Hungarus*, *Unguróc*, *vel Ungoróică Hungara*; *Rusu*, *Russus*, *Rusóc*, *vel Rusoică* et etiam *Ruscă*, *foemina Russica*, *Sérbu*, *Servus* *vel Rascianus*, *Serbóc* *vel Serboică*, *Serva* *vel Rasciana*, *Turcu*, *Turcus*, *Turcóc*, *vel Turcoică*, *foemina Turcica*.

Verum *Romănu*, *Romanus* v. *Valachus*, habet, *Rumână*, dicitur etiam *Romăncă*; *Moldovanu*, *Moldavus*, *Moldovană*, *vel Moldovancă*; *Bucovinăanu*, *Bucovineană*; *Talianu* *vel Italianu*, *Taliancă* *vel Italiană*.

Observatio. Macedo-Romani brevius, et rectius formant Nomina foeminina a masculinis; dicendo: *Turcu*, foem. *Turcă*; *Grecu*, *Grécă*; *Némțiu*, *Němțiă*.

3. Nomina appellativa supremarum Dignitatum, tam secularium, quam ecclesiasticarum, fiunt foeminini generis assumendo Syllabas *ésă*, *esă*, aut *isă*, ut: *Impêratu*, *Imperator*, *Impêrătésă*, *Imperatrix*; *Prințu*, *Princeps*, *Princesă*; *Palatinu*, *Palatinus*, *Palatinésă* *vel Palatinisă*; *Preotu*, *Sacerdos* *Preotésă*, *Sacerdotissa*, etc.

4. Nomina Appellativa, quae minores dignitates, aut plane servilia munera denotant, fiunt foeminini Ge-

neris, quae exeunt in *ia* ultimum *u* in *tia* mutando: ut: Negutiatoriu, *Negotiator*, Negutiatoritiá; purcariu, *porcarius*, purcáritiá; vácariu, *vaccarius*, vacáritiá. Quae vero desinunt in *u* illud mutant in *itia*, ut: Cápitanu, *Capitaneus*, Cápitanitiá; Spanu, *Supanus* vel *Comes*, Spánitiá, etc. Directoru, Directoritiá; Inspectoru, Inspectoritiá, etc.

5. Nominibus Animalium, maxime autem silvaticorum, ut foeminina fiant, additur *oe* v. g. lupu, *lupus*, lupóe; ursu, *ursus*, ursóe; epure, *lepus*, epuróe; leu, *leo*, leóe.

Excipe: Cerbu, *cervus*, quia foemininum habet ciutá; cáprioru, *capreolus*, capriórâ. Item Nomina animalium domesticorum, quae pro foeminino genere habent nomen distinctum; prout: asinu, *asinus*, asiná, cane, *canis*, cātiá; berbece, *vervex*, oue; calu *caballus* vel *equus*, épâ, *equa*; porcu, *porcus*, scrófâ, *scrofa*; tauru, *taurus*, vacâ, *vacca*; mártanu, vel mátoctu, *catus*, muciá, vel catusâ; gálinariu, vel co-coşu, *gallus*, gâlinâ, *galina*. —

Porumbu, *palumbus*, tamen format foemininum porumbitiá; páséroi, *passer*, pasere; sed páunu, *pavo* habet paunitiá. —

Observandum. Secundum Dialectum Macedo-Romanam Nomina allata faciunt masculinum ex foeminino accipiendo in fine litteram *â*, e. g. lupu, *lupus*, lupâ; ursu, ursâ; porcu, pórcâ. —

II. Ex Adiectivis.

1. Adjectiva quae in genere masculino desinunt in *u*, in foeminino mutant *u* in *â*, v. g. negru, *niger*, né-grâ, *nigra*; acru, *acer*, acrâ, *acris*; bunu, *bonus*, bunâ, *bona*; lungu, *longus*, lungâ, *longa*; legatu, *ligatus*, legatâ, *ligata*.

Quae desinunt in *ia* formant foemininum in *e*; ut vechiu, *vetus*, vechie; predâtoriu, *praedator*, predâtóre, *praedatrix*; trecitoriu, *transiens*, trecitóre.

Sic et Nomina Adjectiva communia in feminino sicut in masculino reservant *e*; ut: tēpu turbure, *tēpus turbidum*; apă turbure, *aqua turbida*; pomu dulce, *dulce pomum*; nucă dulce, *nux dulcis*.

§. 19.

De Formatione Numeri Pluralis substantivorum ex singulari.

I. Ex substantivis Masculini generis:

1. Nomina substantiva, quae vel natura sua viris tribuuntur vel eorum officia, aut dignitates significant formant pluralem in *i* v. g. Domnu, *Dominus*, Domini, *Domini*; pruncu, *puer*, prunci, *pueri*; frate, *frater*, frati, *fratres*; cuscru, *consocer*, cuscui, *consoceri*; Impēratu, *Imperator*, Impērati, *Imperatores*; Consiliariu, *Consiliarius*, Consiliari, *Consiliarii*; păstoriu, *pastor*, păstori, *pastores*.

Excipiuntur hinc Papa, *Papa*, Başa, *Bassa* v. Dux supremus *Turcarum*, quia pluralem habent in *e*, e. g. doi Pape, trei Başe.

2. Nomina substantiva masculini generis animalium domesticorum et silvaticorum pariter formant Pluralem in *i*, e. g. Calu, *equus*, caii, *equi*; bou, *bos*, bòi, *boves*; lupu, *lupus*, lupi, *lupi*; cerbu, *cervus*, cerbi, *cervi*; ursu, *ursus*, ursi, *ursi*; asinu, *asinus*, asini, *asini*; tauru, *taurus*, tauri, *tauri*; bibolu, *bubalus*, biboli, *bubali*; iepure *lepus*, iepuri, *lepores*.

3. Nomina substantiva in *e* desinentia, quae sexum Masculinum significant aut a Nominibus latinis masculini generis tertiae declinationis proveniunt formant pluralem mutando *e* in *i*, ut: păriete, *paries*, părieti, *parietes*; ariete, *aries*, arieti, *arietes*; sòle, *follis*, foii, *folles*; berbece, *vervex*, berbcci, *verveces*; căne, *canis*, căni, *canes*; teciune, *tilio*, teciuni, *tiliones*; vulture, *vultur*, vulturi, *vultures*; cărbune, *carbo*, cărbuni, *carbones*; marmore, *marmor*, mar-

mori, *marmores*; verme, *vermis*, *vermi*, *vermes*; dēte, *dens*, *dinti*, *dentes*.

4. Nomina substantiva arborum fructiferarum, aut silvestrium similiter Pluralem formant in *i*, e. g. mǎru, *malus*, meri, *mali*; pomu, *pomus*, pomi, *pomi*; pīru, *pirus*, peri, *piri*; fagu, *fagus*, fagi, *fagi*; nucu, *nucus*, nuci, *nuci*; prunu, *prunus*, pruni, *pruni*; cēreşu, *cerasus*, cerasi, *cerasi*; ulmu, *ulmus*, ulmi, *ulmi*; plopū, *populus*, plopi, *populi*; frasinu, *fraxinus*, frasini, *fraxini*, etc.

5. Nomina substantiva fructus cujuscunque generis significantia formant Pluralem in *e*, v. g. grānu, *vel* grāu, *tritium*, in plur. grāne; cucurus, *caco-oryza* *vel*, *turcicum*, cucurusē; mǎru, *malum*, mere, *mal-*
la; pērā, *pirum*, pere, *pira*; cērēşā, *cerasum*, cērē-
şo, *cerasa*; pruna, *prunum*, prune, *pruna*, etc.

6. Nomina substantiva partes corporis, aut res manufactas designantia, formant Pluralem alia in *e*, alia in *i*, alia vero in *uri*, e. g. picioru, *pes*, piciorē, *pedes*; degetu, *digitus*, degete, *digiti*; capu, *caput*, capite, *capita*; os, *os*, (*ossis*), ōse, *ossa*; organu, *organum*, organe, *organa*; caru, *curreus*, carē, *currus*; firu, *filum*, fire, *fila*; lemnu, *lignum*, lem-
nō, *ligna*; semnu, *signum*, semne, *signa*; ochiu, *oculus*, ochi, *oculi*; umeru, *humerus*, umeri, *hume-*
ri; genunchiu, *genu*, genunchi, *genua*; pīru, *pilus*; peri, *pili*; peptu, *pectus*, pepturi, *pectora*; blidu, *patina*, blide, *patinae*; toiagu, *baculus*, toiage, *baculi*; patu, *lectus*, paturi, *lecti*; nodu, *nodus*, noduri, *nodi*; jugu, *jugum*, juguri, *juga*; strangu, *strangulum*, stranguri; olu, *olla magna vel ampho-*
ra, olyri; faguru, *favus*, faguri; struguru, *botrus*, struguri; fumu, *fumus*, fumuri, *fumi*; vinu, *vinum*, vinuri, *vina*.

7. His accedunt adhuc sequentia substantiva: cām-
pu, *campus*; tēmpu, *tempus*; rāndu, *ordo*; iadu, *hiatus* sive *infernus*; vēnatu, *venatus*; riū, *rivus*; vērvu, *vertex*; plumbu, *plumbum*; somnu, *somnus*;

fenu, *foenum*, et alia ex lexicis discenda, quae pariter Pluralem formant in *uri*, ut: *campuri*, *tempuri*, *venturi*, *venaturi*, *plumburi*, etc.

II. Ex substantivis foeminini generis formamus Pluralem sequenti modo:

1. Substantiva foeminini generis in *a* desinentia, resque animatas, aut inanimatas, fructus, ornatum muliebrem, aut instrumenta domestica designantia, formant Pluralem mutando *a* in *e*, v. g. *Dómnā*, *Domina*, *Domne*, *Dominae*; *vergurā*, *virgo*, *vergure*, *virgines*; *fiā*, *filia*; *fiie*, *filiae*; *feciorā*, *virgo*, *feciore*, *virgines*; *mumā*, *mater*; *mume*, *matres*; *sócrā*, *socrus*, *sócre*, *socri*; *nepótā*, *neptis*, *nepóte*, *neptes*; *caprā*, *capra*, *capre*, *caprae*; *épā*, *equa*, *épe*, *equae*; *cápriorā*, *capreolus*, *vel caprea*, *cápriore*, *caprioli*; *ólā*, *olla*, *óle*, *ollae*; *apā*, *aqua*, *ape*, *aquae*; *masā*, *mensa*, *mese*, *mensae*; *feréstā*, *fenestra*, *fereste*, *fenestrae*; *furcutiā*, *farcilla*, *vel furcula*; *furcutie*, *furcillae*; etc. substantiva fructus denotantia v. g. *alunā*, *avellana*, *aluno*, *avellanae*; *pérā*, *pirum*, *pere*, *pira*; *cérēsā*, *cerasum*, *cèrese*, *cerasa*; *prunā*, *prunum*, *prune*, *pruna*, etc.

Excipe. Ex nominibus res animatas significantibus, *sórā*, *soror*; *muliere*, *mulier*; *nuorā*, *nurus*; quia Pluralem habent *sorori*, *sorores*; *nuruori*, *nurus*; *mulieri*, *mulieres*. Ex substantivis res inanimatas significantibus excipe: *vacā*, *vacca*; *oue*, *ovis*; *limbā*, *lingua*; quae Pluralem habent in *i* v. g. *vaci*, *vaccae*; *oui*, *oves*; *limbi*, *linguae*. Ex iis autem, quae fructus designant excipe: *fragā*, *fragum* vel *fraga-fragorum*; *nucā*, *nux*; *persicā*, *persicum*, quae Pluralem pariter formant in *i* et etiam in *a* ut: *fragi*, v. *frago* *fraga*; *nuci*, *nuces*; *perseci*, *persica*.

Huc pertinent adhuc etiam haec substantiva: *rugā*, *rogatio*; *fugā*, *fuga*; *strungā*, *porta augusta in ovili*; *pungā*, *alias bursā*, *marsupium*; quae aequae Pluralem formant in *i* v. g. *rugi*, *fugi*, *strungi*, *pungi*.

2. Nomina substantiva foeminina ab adjectivis, aut verbis derivata in *e*, formant Pluralem in *i*, v. g. *bunitate*, *bonitas*; *bunități*, *bonitates*; *sanitate*, *sanitas*, *sănități*; *lungime*, *longitudo*, *lungimi*, *longitudines*; *cântare*, *canticum*, *cântări*, *cantica*; *ducere*, *ductus*, *portatio*, vel *vectura*, *duceri*; *singurătate*, *solitudo*, *singurătăți*, *solitudines*.

3. Nomina substantiva foeminina simplicia in *e* desinentia formant similiter Pluralem in *i* mutando; ut: *punte*, *pons*, *punti*, *pontes*; *plœe*, *pluvia*, *ploi*, *pluviae*; *schintee*, *scintilla*, *schintei*, *scintillae*; *fune*, *funis*, *funi*, *funes*; *vespe*, *vespa*, *vespi*, *vespae*; *unghie*, *unquis*, *unghii*, *ungues*; *osie*, *axis*, *osii*, *axes*; *lege*, *lex*, *legi*, *leges*; *furingine*, *fuligo*, *furingini*, *fuligines*, etc.

Nomina substantiva in *e* vel *ea* desinentia in Plurali assumunt *le*; ut: *curea corium*, sive *lorum*, *curéle*, *lora*; *rîndună*, *hirundo*, *rîndunăle*, *hirundines*; *vergă*, *virga*, *vergăle*, *virgae*; *turtură*, *turtur*, *turturele*, *turtures*.

§. 20.

De Formatione Numeri Pluralis Adjectivorum.

I. Adjectivorum Generis Masculini.

1. Omnia Adjectiva masculini Generis desinentia in consonantem, aut vocalem formant Pluralem in *i*, more latinorum; v. g. *reu*, *reus*, sive *malus*, *rei*, *rei*; *negru*, *niger*, *negri*, *nigri*; *vechiu*, *vetus*, *vechi*, *veteres*; *bunu*, *bonus*, *buni*, *boni*; *largu*, *largus*, *largi*, *latu*, *latus*, *lati*, *lati*; *ager*, *acer*; *ageri*, *acres*; *mişel*, *miser*, *mişei*, *miseri*; *têner*, *têner*, *têneri*, *teneri*.

2. Adjectiva communis generis mutant *e* Nominativi Singularis in Nominativo Plurali in *i*, v. g. *tare*, *fortis*, *tari*, *fortes*; *verde*, *viridis*, *verdi*, *virides*;

dulce, *dalcis*, dulci, *dulces*; limpede, *limpidus*, limpedi, *limpidi*; mare, *magnus*, mari, *magni*.

II. Adjectivorum Generis foeminini.

1. Adjectiva foeminini Generis desinentia in *ă* formant Pluralem mutando *ă* in *e*; v. g. *bună*, *bona*, *bunc bonae*; *têneră*, *tenera*, *tênere*, *tenerae*; *minunată*, *mirabilis*, *minunate*, *mirabiles*; *grósă*, *crassa*, *gróse crassae*.

Excipe, desinentia in *gă* quia Pluralem habent in *gi*, ut *lungă*, *longa*, *lungi*, *longae*; *lărgă*, *larga*, *largi*, *largae*. Desinentia vero in *—* faciunt Pluralem in *le*, v. g. *rea*, *rea*, vel *mala*, *réle*, *reae*; sive *ma-lae*; *grea*, *gravis*, *gréle*, *graves*.

2. Adjectiva communis generis foeminina, mutant singularis in Plurali in *i*, e. g. *mare*, *magna*, *mari*, *magnae*; *verde*, *viridis*, *verdi*, *virides*.

Observandum. Multa nomina substantiva in Lingua Daco-Romana inveniuntur, quae in Numero singulari sunt generis masculini, quae dum ad pluralem numerum transeunt una, aut pluribus syllabis crescunt, et fiunt foeminina ejusmodi sunt: *capu*, *caput*, *capete*, *capita*; *nodu*, *nodus*, *noduri*, *nodi*; *podu*, *podium*, *poduri*, *podia*; *turnu*, *turris*, *turnuri*, *turres* etc.

Ulterior manuductio, quomodo ex singulari Pluralis formatur, invenitur in Lexicis, et ex communi sermone optime propria reddi petest.

§. 21.

De Augmento, et decremento significationis Nominum.

I. Augmentum Nominum substantivorum, et adjectivorum.

1. Nominum Adjectivorum masculinorum quia comparantur, significatio in Lingua-Daco-Romana vix aliquando augmentatur; augetur autem Substantivorum

eiusdem generis valde, quando eis in fine additur *oia* v. g. *Omu homo, omoiu, homo extra ordinariae magnitudinis; calu, equus, caloiu, equus valde magnus* etc.

2. Foeminina autem Nomina incrementum accipiunt, assumendo syllabam *óne*, vel *oia*, ut: *Muiere, mulier, muieróne vel muieroia, mulier valde magnae staturae; fétâ, filia, dicitur fêtoiu vel fêtone, fêtâ-toiu, filia innupta extra ordinariae magnitudinis.*

II. Decrementum Nominum.

1. Significatio Nominum tam Adjectivorum, quam Substantivorum generis Masculini imminuitur accipiendo unam ex hisce syllabis, utiu, ișoru, elu, celu, așu v. g. *Domnu, Dominus, Domnișoru, Domicelu, Domicellus; Frate, Frater, Frățutiu, Frățisoru, Frățicelu, vel Frățelu, Fraterculus vel Fratricellus; căne, canis, cănutiu vel cănișoru, caniculus; cățelu, catulus, diminutivum habet cățelușu; nepotu, nepos, nepoțelu. Sic et Adjectiva, bunu, bonus, bunutiu, vel bunișoru, bonellus, negru, niger, negrutiu, negrișoru, nigrellus, albu, albus, albutiu, albișoru, albidus.*

Observandum. Etiam Nomina propria virorum, et foeminarum potiuntur incrementum et decrementum; ut *Joan, Joannes, Joanoiu, Joanutiu, vel Nutiu, Jonitiâ; Martinu, Martinus, Martinoiu, Martinutiu; Georgie, Georgius, Georgitiâ* etc. Foeminini ut: *Ana, Anna, Anóe, Anutiâ; Maria, Maria, Mariutiâ* etc.

2. Foeminina imminuuntur adjungendo sibi unam ex his quae sequuntur syllabis: itia, ișorâ, icea, utiâ, icâ, cica; v. g. *Domna, Domina, Domnitiâ, Domnutiâ, Domnișora, Domnicica, Domnicea, Domicella; buna, bona, bunitia, bunișorâ, bunicea, bunnucâ, bonella; dulce, dulcis, dulcutiâ, dulceișorâ, dulcella* etc.

§. 22.

De Comparatione Adjectivorum.

Omnia Adjectiva in Lingua nostra Daco-Romana sicut in Latina, Italica, et aliis per tres gradus compa-

rantur, nimirum Positivum, Comparativum, et Superlativum, indicantes in quali statu res aliqua vel Persona inveniat, id est: quanto res una prae alia emineat, quanto sit major vel minor, melior vel peior, turpior vel pulchrior. Nihil est facilius in lingua Daco-Romana, quam formare comparativum, et superlativum a Positivo gradu.

Comparativus enim formatur praeponendo Positivo conjunctionem mai, *magis*, v. g. Bunu, *bonus*, mai bunu, *melior*; lungu, *longus*, mai lungu, *longior*; sântu, *sanctus*, mai sântu, *sanctior*; et Superlativus fit praeponendo ei Pronomen Demonstrativum, quelu, *ille* in genere masculino, et quea, *illa* in genere foeminino, ac Adverbium mai, *magis*; v. g. quelu mai bunu, *optimus*, quea mai bună, *optima*, quelu mai lungu, *longissimus*, quea mai lungă, *longissima*; quelu mai sântu, *sanctissimus*, quea mai sântă, *sanctissima*. Vel fit etiam praeponendo Adverbium pré *valde*, ut pré bunu, *optimus*, pré sântu, *sanctissimus*, etc.

Paradigma I.

Comparatio Adjectivi cum substantivo masculini generis,

Singularis.

N. Nucu'l umbrosu, <i>nuculus umbrosus</i> .	mai umbrosu,	quelu mai umbrosu.
G. ■ Nucu'lui umbrosu.	mai umbrosu,	quelui mai umbrosu.
D. Nucu'lui umbrosu,	mai umbrosu,	quelui mai umbrosu.
A. pre Nucu'rum umbrosu.	mai umbrosu,	quelu mai umbrosu.
V.-o Nucu'le umbrose!	mai umbrose!	quelu mai umbrose!
Abl. dela Nucu'l umbrosu,	mai umbrosu.	quelu mai umbrosu.

Pluralis.

N. Nuci-i umbro- si,	mai umbrosi,	quei mai umbrosi.
G. a Nuci-lor Um- broși.	mai umbrosi,	quelor mai um- broși.
etc.	etc.	etc.

P a r a d i g m a II.

Comparatio Adjectivi cum Nomine foeminini generis.

Singularis.

N. Ap'a amară,	mai amară,	quea mai amară,
<i>aqua amara.</i>		
G. ■ Ap'ei amare,	mai amare,	quei mai amare,
D. Ap'ei amare,	mai amare,	quei mai amare,
A. pre Ap'a amară,	mai amară,	quea mai amară,
V. o Ap'a amară!	mai amară!	quea mai amară,
Abl. dela Ap'a ama- ră.	mai amara.	dela quea mai ama- ră.

Pluralis.

N. Ape-le amare,	mai amare,	que-le mai amare,
G. a Ape-lor ama- re,	mai amare,	que-lor mai amare,
D. Ape-lor amare,	mai amare,	que-lor mai amare,
A. pre Ape-le ama- re.	mai amare,	que-le mai amare.
etc.	etc.	etc.

Nota. In Superlativo, sicut jam superius monui, loco quelu mai, quea mai, potest poni, imo frequen-
tissime ponitur pré, fôrte, detotu, preste măsură, quăe
significant *valde, admodum, ultra modum, supra
modum, nimis.*

§. 23.

De Nominibus Numeralibus.

Adjectivis numerantur etiam Nomina Numeralia.
Sunt autem Nomina Numeralia septuplicia, nimirum:

Cardinalia, Ordinalia, Proportionalia, Multiplicativa, Duplicativa, Partitiva, et Collectiva.

I. *Cardinalia* sunt quae Numerum absolute significant, et quorum interrogatio est quoti? *quot?* ut:

Unu, una	■	I
doi	2	II
trei	3	III
patru	4	IV
quinque	5	V
şese	6	VI
şapte	7	VII
optu	■	VIII
noue	9	IX
dece	10	X
unu-spre-dece	11	XI
doi-spre-dece	12	XII
trei-spre-dece	13	XIII
patru-spre-dece	14	XIV
quinque-spre-dece	15	XV
şese-spre-dece	16	XVI
şapte-spre-dece	17	XVII
optu-spre-dece	18	XVIII
noue-spre-dece	19	XIX
doue deci	20	XX
doue deci si unu	21	XXI
doue deci si doi	22	XXII
trei deci	30	XXX
patru deci	40	XL
quinque deci	50	L
şese deci	60	LX
şapte deci	70	LXX
optu deci	80	LXXX
noue deci	90	XC
una sută	100	C
doue sute	200	CC
trei sute	300	CCC
patru sute	400	CD
quinque sute	500	D
şese sute	600	DC

septe sute	700	DCC
optu sute	800	DCCC
noué sute	900	CM
una <i>vel</i> o mie	1000	M
doué mii	2000	II
trei mii	3000	III
patru mii	4000	IV
quinque mii	5000	V
şese mii	6000	VI
septe mii	7000	VII
optu mii	8000	VIII
noué mii	9000	IX
dece mii	10000	X=CCIOO
una <i>vel</i> ■ sută de mii	100000	centum millia
unu milionu	1000000	unus millio
doué milioane	2000000	duo milliones.

Nota 1. Ex his numeris solus *unu* et *una* declinatur (sicut Articulus indefinitus, cujus declinationem iam vidimus, et qua Pronomen inferius iterum recurret) reliqua manent indeclinabilia; tamen quando exprimunt Dativum recipiunt Praepositionem *la* v. g. *la* doi omeni amu datu pâne, *duobus hominibus dedi panem*. Interim si opus sit reliquos numeros declinare, possumus eos declinare praependendo Nomini Pronomen demonstrativum Numeri Pluralis, *quei, quele, ille, illae*; v. g. *Quei* doi omeni, *illi duo homines*, Gen. a *quelor* doi omeni, *illorum duorum hominum*. *Quele* doué muieri, *illae duae mulieres*, Gen. a *quelor* doué muieri, *illarum duarum mulierum*.

Nota 2. Si haec Nomina Numeralia cum substantivo conjungantur, tunc supra novemdecim recipiunt Praepositionem *de* e. g. Douézeci de omeni, *viginti homines*; quinquézeci de omeni, *quingenta homines*; una sută de omeni, *centum homines*.

Nota 3. 'Ambi, ambe, ambo, ambae, sic declinantur:

*Pluralis.**Mascul.**Foem.*

N. 'Ambi, <i>ambo</i> .	N. 'Ambe, <i>ambae</i> .
G. ■ 'Ambilor, <i>amborum</i> .	G. a 'Ambelor, <i>ambarum</i> .
D. 'Ambilor, <i>ambobus</i> .	D. 'Ambelor, <i>ambabus</i> .
A. pre 'Ambi, <i>ambos</i> .	A. pre 'Ambe, <i>ambas</i> .
V. o 'Ambi! <i>o ambo!</i>	V. o 'Ambe! <i>o ambae!</i>
A. dela 'Ambi, <i>ab ambobus</i> .	A. dela 'Ambe, <i>ab ambabus</i> .

II. *Ordinalia* sunt, quae numerum ordine digestum significant et ponuntur ad quaestionem, *alquôte-
ie? quotus?*

1. Numeri ordinales formantur addendo cardinalibus *le* et praeponendo *al* v. g. *aldoile*, *altreile*, *secundus*, *tertius* etc. Tamen Numerus cardinalis unu, format ordinalem anteiu, *primus*, qui melius dicitur *primul*.

2. Numeri ordinales foeminini generis formantur praeponendo cardinalibus unum *a* et postponendo alterum; v. g. *aquinquea parte*, *quinta pars*; *aşesea parte*, *sexta pars*, etc. Doi tamen habet, *adoua*, *secunda*; *trei*, *atreia*, *tertia*; *patru*, *a patra*, *quarta*.

Interim numerus cardinalis una format ordinalem anteia, *vel prima*, *prima*.

III. *Proportionalia*, quae proportionem aut habitum rei adrem exprimunt; et ponuntur ad quaestionem de *quôteplese? quotuplex?* ut: *simplu*, *vel de una plésa*, *simplex*; de *douéplese*, *duplex*; de *treiplese*, etc.

IV. *Multiplicativa*, quae ponuntur ad quaestionem de *quôte ori? quoties?* vel *quot vicibus?* ut *unaóra* (odata) *unavice*; de *douéori*, *bis* vel *binisvicibus*; de *treiori*, *ter*, etc.

V. *Duplicativa*, quae ponuntur ad quaestionem in *quôtu? in quot?* vel *quotuplus?* ut: *simplu*, *simpplus*; *indoitu*, *duplus*, vel *duplicatus*; *intreitu*, *tripplus*, etc.

VI. *Partitiva*, quae partem integri aliquam denotant et ponuntur ad quaestionem aquota parte? *quota pars?* ut: Unintregu, *unum integrum*; una parte a integului, *una pars integri*; diumitate, *dimidietas*, *dimidium*; un patrariu, *unus quadrans*; trier iu, *triens*; un șeseriu, *sextans*, un optariu, *unus octans*; et sic porro. Sic etiam in plurali potest dici: doi pãtrari *duo quadrantes*; șapte pãtrare, *septem quadrantes*, etc.

VII. His addimus *Collectiva* ad quaestionem quatequòti? *quoteni?* ut: singuru, *singulus*; in plurali singuri, *singuli*; una pãreche, *unum par*; doișși, *binii*; treișși, *ternii*; quinquêișși, *quini*, etc.

C A P U T III.

D e P r o n o m i n e.

§. 24.

Pronomen ponitur loco substantivi, et declinatur in Genere Numero et Casu; e. g. loco Petrus au venitu, *Petrus advenit*; dicimus: el au venitu, *ille advenit*.

§. 25.

Variae Classes Pronominum.

Pronomina sunt sequentia:

1. Personalia, (Personale).
2. Reciproca, (Intorquêtore.)
3. Conjunctiva, (Inpreunătore).
4. Possessiva, (Posesive).
5. Demonstrativa, (Arătătore).
6. Interrogativa, (Intrebătore).

7. Relativa, (Reducetóre).

8. Indefinita seu Impropria, (Indefinite).

§. 26.

Declinatio Pronominum Personalium.

I. P e r s o n a.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. io, <i>ego.</i>	noi, <i>nos.</i>
G. a meu, <i>mei.</i>	a nostru, <i>nostrum.</i>
D. mie, <i>mihi.</i>	noul, <i>nobis.</i>
A. pre mène, <i>me.</i>	pre noi, <i>nos.</i>
A. dela mène, ■ <i>me.</i>	dela noi, <i>a nobis.</i>

II. P e r s o n a.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
N. tu, <i>tu.</i>	voi, <i>vos.</i>
G. a tñu, <i>tui.</i>	a vostru, <i>vestrum.</i>
D. tie, <i>tibi.</i>	voui, <i>vobis.</i>
A. pre tène, <i>te.</i>	pre voi, <i>vos.</i>
Abl. dela tène, <i>a te.</i>	dela voi, <i>a vobis.</i>

III. P e r s o n a.

<i>Singularis.</i>	
<i>Mascul.</i>	<i>Foeminin.</i>
N. el-elu, <i>ille.</i>	ea-lea, <i>illa.</i>
G. ■ lui, <i>illius.</i>	a ei-lei, <i>illius.</i>
D. lui, <i>illi.</i>	ei-lei, <i>illi.</i>
A. pre el-elu, <i>illum.</i>	pre ea-lea, <i>illam.</i>
Abl. dela el-elu, <i>ab illa.</i>	dela ea-lea, <i>ab illa.</i>

Pluralis.

<i>Mascul.</i>	<i>Foemin.</i>
N. ei-eli, <i>illi.</i>	el-e, <i>illae.</i>
G. a lor, <i>illorum.</i>	a lor, <i>illarum.</i>
D. lor, <i>illis.</i>	lor, <i>illis.</i>
A. pre ei-eli, <i>illos.</i>	pre ele, <i>illas.</i>
Abl. dela ei-eli, <i>ab illis.</i>	dela ele, <i>ab illis.</i>

Nota. 1. Pronomen tertiae Personae *elu, lea*, in singulari et *eli* in plurali magis usitatum est in dialecto Macedo-Romana seu Macedo-Valachica. Ceterum in nostra quoque Lingva recte usurpatur.

Nota. 2. Loco Pronominis tertiae Personae *el, ea*, potest dici: *dənsu'l, dəns'a*.

E i u s D e c l i n a t i o.

Singularis.

	Mascul.	Foemin.
N.	dənsu'l, ille.	dəns'a, illa.
G.	dənsu-'lui, illius.	dəns'e, illius.
D.	dənsu-'lui, illi.	dəns'ei, illi.
A.	pre dənsu-'l, illum.	pre dəns'a, illam.
Abl.	dela dənsu'l, ab illo.	dela dəns'a, ab illa.

Pluralis.

	Mascul.	Foemin.
N.	dənsi-i, illi.	dənsē-le, illae.
G.	dənsi-'lor, illorum.	dənsē-lor, illarum.
D.	dənsi-'lor, illis.	dense-lor, illis.
A.	pre dənsi-i, illos.	pre dense-le, illas.
Abl.	dela dənsi-i, ab illis.	dela dense-le, ab illis.

§. 27.

De Pronomine Reciproco.

Pronomen *Reciprocum* est illud cujus sensus ad eandem Personam de qua sermo fit reducitur; hoc Pronomen Nominativo casu in utroque Numero caret.

E i u s D e c l i n a t i o.

	Singularis.	Pluralis.
G.	a sūu, sui.	sui, sui.
D.	sie vel siesi, sibi.	sie-siesi-loruai, sibi.
A.	pre sēne-sēnesi, se.	pre sēne-sēnesi, se, se.
Abl.	dela sēne-sēnesi, se, a se.	dela sēne-sēnesi, se, a se.

Nota. Accusativus et Ablativus Singularis Pronominum Personalium *io, tu*; et Reciproci utriusque numeri duplici ratione scribitur, ut: pre mine, pre tine; pre sine; *vel* pre mène, tène, sène; in Abl. dela mine, tine, sine; *vel* dela mène, tène, sène.

§. 28.

De Pronomine Conjunctivo.

Pronomen *Conjunctivum* derivatur a Pronominibus Personalibus *io, tu, el*; estque duplicis generis: unum Pronomen *Conjunctivum* Dativi casus: alterum autem Accusativi; haec Pronomina nihil aliud sunt, nisi Dativi et Accusativi abbreviati Pronominum Personalium, quae cum omnibus fere Orationis partibus conjunguntur, unde etiam Pronomina *Conjunctiva* audiunt.

I. Pronomen *Conjunctivum* Dativi casus.

Singularis.

	1. Pers.	2. Pers.	3. Pers.	
				<i>utriusq. Gen. Gen. Com.</i>
D.	mi, mihi.	ti, tibi.	i, illi.	si, sibi.
venit	mie, mihi.	tie, tibi.	lui, ei, illi.	sie, sibi.
a				

Pluralis.

D.	ni, nobis.	vi, vobis.	li, illis.	si, sibi.
venit	noui-noui.	voui-voui.	eli, ei-ele.	sie, sibi.
a				

Hic in Singulari omittendo in prima Persona *e*, ex *mie*, remanet *mi*; pariter in secunda omittendo *e*, ex *tie*, remanet *ti*; in tertia autem ex *lui* rejiciendo *lu*, et ex *ei* rejiciendo *e*, manet *i*.

In Plurali in prima et secunda Persona omittendo *o*, ex *noui*, *voui*; *vel* *ou*, ex *noui*, *voui*, remanet *ni*, *vi*. Quod autem tertiam Personam concernit, notandum: quod olim tertia Persona mascul: numeri plur. non dicebatur *ei*, sed *eli*, sicut hodieum dicunt Macedo-Ro-

mani seu Macedo-Valachi, et nos etiam in genere foem. non dicimus *ee*, sed reservantes *l*, dicimus *ele*. Hinc iam facile formabimus tertiam Personam ex *eli* omittendo *e*, remanet *li*, pro genere mascul. et ex *ele*, omit- tendo pariter *e*, manet *le*, pro gen. foem.

II. Pronomen Coniunctivum Accusativi casus.

S i n g u l a r i s.

	1. Pers.	2. Pers.	3. Pers.
Acc.	me, <i>me</i> .	te; <i>te</i> .	se, <i>se</i> .
venit	me ^{ne} .	te ^{ne} .	se ^{ne} .
a			

P l u r a l i s.

	ne, <i>nos</i> .	ve, <i>vós</i> .	se, <i>se</i> .
venit	noi.	voi.	se ^{ne} .
■			

§. 29.

De Pronominibus Possessivis.

Pronomina *Possessiva* sicut Coniunctiva derivan- tur a personalibus, et indicant cuius res aliqua sit aut Persona; suntque sequentia: *ameu, amea, meus, mea*; *atuu, atua vel ta, tuus, tua*; *asuu, sua vel sa, suus, sua*; *anostru, anóstra, noster, nostra*; *avostru, avós- tra, vester, vestra*; *aloru, illorum*. De quibus haec sunt notanda:

1. Pronomina possessiva in Nominativo, Accusa- tivo, et Ablativo casu possunt praeponi, aut postponi Nominibus; in aliis casibus raro sunt praeponenda.

2. Quando haec Pronomina Nominibus postponun- tur, amittunt litteram initialem *a*, atque exigunt, ut Nomen ad quod referuntur, habeat Articulum defini- tum; e. g. loco *ameu vecinu*, dico: *vecinu'l meu*.

3. Quando praeponuntur Nominibus, post *a*, quod est initiale, regulariter acceptant Articulum Nominis,

ad quod referuntur, in utroque genere, et Numero;
e. g. a'l meu Pàrente, *meus Parens*, ai tui Pàrenti, *tui Parentes*; a tua sorà, *tua soror*, ale tuae sorori, *tuae sorores*; a'l suu câne, *suus canis*, ai sui cànì, *sui canes*, etc.

4. Quando postponuntur Nominibus substantivis, Masculina quidem per solos Numeros declinantur, Foeminina autem in Genitivo, et Dativo singulari acceptant Articulum def. Num. plur. Gen. foem. *le*, e. g. sora mea, *mea soror*; Gen. ■ sororei meale, *meae sororis*. Dat. sororei meale, *meae sorori*.

5. Pre Accusativi, et dela Ablativi, eis praemittitur, quando praeponuntur Nominibus.

Declinatio Pronominum Possessivorum.

I. Postposito Nomine.

Singularis.

Masculinus.

N.	Al meu frate,	<i>meus frater.</i>
G.	<i>non dicitur.</i>	
D.	<i>non dicitur.</i>	
A.	pre al meu frate,	<i>meum fratrem.</i>
V.	mi frate!	<i>mi frater!</i>
A.	dela al meu frate,	<i>a meo fratre.</i>

Pluralis.

N.	Ai mei frati,	<i>mei fratres.</i>
G.	<i>non dicitur.</i>	
D.	<i>non dicitur.</i>	
A.	pre ai mei frati,	<i>meos fratres.</i>
V.	mi frati!	<i>mei fratres!</i>
A.	dela ai mei frati.	■ <i>meis fratribus.</i>

Singularis.

Foemininus.

N.	A mea sorà,	<i>mea soror.</i>
G.	<i>non dicitur.</i>	

D. *non dicitur.*

A. pre a mea soră,

V. mi soră!

A. dela ■ mea soră.

meam sororem,

mea soror!

■ *mea sorore.*

P l u r a l i s.

N. A méle sorori,

G. *non dicitur.*

D. *non dicitur.*

A. pre ■ méle sorori,

V. mi sorori!

A. dela ■ méle sorori,

meae orsores.

meas sorores.

meae sorores!

■ *meis sororibus.*

II. Praeposito Nomine.

S i n g u l a r i s.

Masculinus.

N. Frate-le meu,

G. a frate-lui meu,

D. frate-lui meu,

A. pre frate-le meu,

V. o frate-le meu!

A. dela frate-le meu,

frater meus.

fratris mei.

fratri meo.

fratrem meum.

o frater mi!

a fratre meo.

P l u r a l i s.

N. Frati-i mei,

G. a frati-lor mei,

D. frati-lor mei,

A. pre frati-i mei,

V. ■ frati-i mei!

A. dela frati-i mei,

fratres mei,

fratrum meorum.

fratribus meis.

fratres meos.

■ *fratres mei!*

a fratribus meis.

S i n g u l a r i s.

Foemininus.

N. Sora mea,

G. a soror-ei mea-le.

D. soror-ei mea-le.

A. pre sora mea

soror mea.

sororis meae.

sorori meae.

sororem meam.

V. ■ sora mea!   ■ soror mea!
A. dela sora mea.   a sorore mea.

P l u r a l i.

N. Sorori-le mé-le,   sorores meae.
G. a sorori-lor mé-le,   sororum mearum.
D. sorori-lor mé-le,   sororibus meis.
A. pre sorori-le mé-le,   sorores meae.
V. o sorori-le mé-le!   o sorores meae!
A. dela sorori-le mé-le,   ■ sororibus meis.

Haec est declinatio Pronominis Possessivi in prima Persona secundum quam et reliqua omnia Pronomina Possessiva declinantur; uti: al tùu, a tũa; al sũu, ■ sũa; al nostru, a nostrã; a vostru, a vostrã; a loru.

Observatio. 1. Pronomina Possessiva secundae et tertiae Personae, in Genere Foeminino duplici ratione scribi possunt, uti: a tũa, a sũa, *tua, sua; vel* ■ ta, a sa more Gallorum. Cacterum melius est si scribantur tũa, sũa, nam haec Pronomina debent prolongari quasi scriptum esset, *taa, saa*, ù autem obscuri soni in medio ad id inservit.

Observatio. 2. Quando Nomina substantiva consanguinitatum declinantur cum Pronominibus Possessivis, in Singulari Articulus potest exmitti; ut: frate meu; nepotu tùu; socru sũu; muma sũa, *mater sua*, etc.

§. 30.

De Pronominibus Demonstrativis.

Pronominibus *Demonstrativis* indicamus Personam aliquam aut aliam rem, vel earum proprietatem; quorum usus in Lingua Romana admodum est frequens. Huc numeramus sequentia:

M a s c u l i n a.

Aquest, aquestu,	{	<i>hic,</i> <i>vel</i> <i>iste.</i>		Aquel, aquelu, <i>ille.</i>
quest, questu,				quel, quehu, <i>ille, is.</i>

aist, aistu, *iste*.
 ist, istu, *iste*.
 io insumi, *ego ipse*.
 tu insuti, *tu ipse*.

el, elu, *ille*.
 el insusi, *ille ipse*.

F o e m i n i n a.

Aquéstá, aquésta, *ista*.
 quéstá, quésta, *ista*.
 aistá, aista, *ista*.
 astá, asta, *ista*.

Aquea, aqueia, *illa*.
 quea, aqueia, *illa, ea*.
 qué *illa*.
 ea insasi, *illa ipsa*.

Declinatio Pronominum Demonstrativorum.

I. Pronominis: aquest, aquestu; aquéstá, aquesta.

Singularis.

Pluralis.

Masculinus.

N.	Aquest, aquestu, <i>iste</i> .	Aquesti, <i>isti</i> .
G.	a aquestui, <i>istius</i> .	aquestor, <i>istorum</i> .
D.	aquestui, <i>isti</i> .	aquestor, <i>istis</i> .
A.	pre aquest, aquestu, <i>istum</i> .	pre aquesti, <i>istos</i> .
V.	<i>c a r e t</i> .	<i>c a r e t</i> .
A.	dela aquést, aquestu, <i>ab isto</i> .	dela aquesti, <i>ab istis</i> .

Singularis.

Pluralis.

Foemininus.

N.	Aquésta, <i>ista</i> .	Aqueste, <i>istae</i> .
G.	a aquéstei, <i>istius</i> .	a aquestor, <i>istarum</i> .
D.	aquéstei, <i>isti</i> .	aquestor, <i>istis</i> .
A.	pre aquéstá, <i>istam</i> .	pre aqueste, <i>istas</i> ,
V.	<i>c a r e t</i> .	<i>c a r e t</i> .
A.	dela aquéstá, <i>ab ista</i> .	dela aqueste, <i>ab istis</i> .

Secundum hanc formulam declinantur Pronomina Demonstrativa masculina; quest, questu; ist, istu; ac foeminina; quéstá, quésta, astá, asta.

II. Declinatio Pronominis: aquel, aquelu; aquea, quea, qué.

Singularis.

Pluralis.

Masculinus.

N.	Aquel, aquelu, <i>ille.</i>	Aquei, <i>illi.</i>
G.	a quelui, <i>illius.</i>	aquelor, <i>illorum.</i>
D.	quelui, <i>illi.</i>	aquelor, <i>illis.</i>
A.	pre aquel, aquelu, <i>illum;</i>	pre aquei, <i>illos.</i>
V.	<i>c a r e t.</i>	<i>c a r e t.</i>
A.	dela aquel, aquelu, <i>ab</i>	dela aquei, <i>ab illis.</i>
	<i>illo.</i>	

Foemininus.

N.	Aquea, aqueia, <i>illa.</i>	Aquele, <i>illae.</i>
G.	a aquei, <i>illius.</i>	a quelor, <i>illarum.</i>
D.	aquei, <i>illi.</i>	aquelor, <i>illis.</i>
A.	pre aquea, <i>illam.</i>	pre aquele, <i>illas.</i>
V.	<i>c a r e t.</i>	<i>c a r e t.</i>
A.	dela aquea, <i>ab illa.</i>	dela aquele, <i>ab illis.</i>

Secundum hanc formulam declinantur Pronomina Demonstrativa masculina: quel, quelu, el, elu; prout et foeminina: quea, qué *vel* ea.

Observatio. Haec Pronomina Genitivum pluralem habent duplici ratione, uti: aquestor, aquelor; *vel* aquestora, aquelora etc.

III. Declinatio Pronominis Demonstrativi: insumi, *ego ipse*; insuti, *tu ipse*; insusi, *ille ipse*, quod semper conjungitur cum Pronominibus personalibus, *io, tu, el, noi, voi, ei*; nam indeclinatione horum Pronominum solum Pronomina personalia flectuntur; ipsa immutabilia manent; ut:

Singularis.

Masculinus.

<i>Cum I. Persona.</i>	<i>Cum II. Pers.</i>	<i>Cum III. Pers.</i>
N.	Tu insuti.	El insusi.
	<i>tu ipse.</i>	<i>ille ipse.</i>

G. ■ meu insumi.	■ tûu insuti.	al sùu insusi.
D. mie insumi.	tie insuti.	șie insusi.
A. pre mène insumi.	pre tène insuti.	pre sène insusi.
A. dela mène insumi	dela tène insuti.	dela sène insusi.

P l u r a l i s.

N. Noi înșine.	Voi înșive.	Ei înșisi.
N. al nostru înșine.	al vostru înșive.	al său înșisi.
D. noui înșine.	voui înșive.	loru înșisi.
A. pre noi înșine.	pre voi înșive.	pre ei înșisi.
A. dela noi înșine.	dela voi înșive.	dela ei înșisi.

Hic in tertia Persona, in Genitivo casu, in utroque numero, Pronomen declinabile Possessivum al său, mutatur secundum Genus Nominis, de quo sermo est; e. g. Petru al său calu insusi l'au vëndutu; *vel* Petru insusi au vëndutu calu'l său, *Petrus ipse suum equum vendidit. Plural.* Petru ai sùu cai insusi i au vëndutu; *vel* Petru insusi au vëndutu caii sùu etc. (Vide Syntaxim).

N. Jo insami.	Tu insati.	Ea insasi.
<i>ego ipsa.</i>	<i>tu ipsa.</i>	<i>illa ipsa.</i>
G. al meu insemi.	a tûu inseti.	al sùu insesi.
D. mie insemi.	tie inseti.	șie insesi.
A. pre mène insami	pre tène insati.	pre sène insasi.
A. dela mène insami	dela tène insati.	dela sène insasi.

P l u r a l i s.

N. Noi insene.	Voi insevè.	Ele insesi.
G. al nostru insene	al vostru insevè	al său insesi.
D. noui insene.	voui insevè.	loru insesi.
A. pre noi insene.	pre voi insevè.	pre ele insesi.
A. dela noi insene.	dela voi insevè.	dela ele insesi.

§. 31.

De Pronominibus Interrogativis.

Pronomina *Interrogativa* sunt talia, quibus de re aliqua aut Persona interrogamus; suntque duplicia; alia simplicia, composita alia. Simplicia sunt: quare? *quis?*

quarea, *quae*? quine? *qui vel quae*? *que*? *quid*?
qui? *qui*?

Declinatio Pronominum Interrogativorum:

I. Pronominis: quare, quarea.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
		<i>Masculinus.</i>	
N.	Quare, <i>quis</i> .		Quari, <i>qui</i> .
G.	a quârui v. acui, <i>cujus</i> .		a quâror, <i>quorum</i> .
D.	quârui - cui, <i>cui</i> .		quâror, <i>quibus</i> .
A.	pre quare, <i>quem</i> .		pre quari, <i>quos</i> .
A.	dela quare, <i>a quo</i> .		dela quari, <i>quibus</i> .

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
		<i>Foemininus.</i>	
N.	Quarea, <i>quae</i> .		Quare, <i>quae</i> .
G.	a cui, <i>cujus</i> .		aquâror, <i>quarum</i> .
D.	cui, <i>cui</i> .		quâror, <i>quibus</i> .
A.	pre quarea, <i>quam</i> .		pre quare, <i>quas</i> .
A.	dela quarea, <i>a qua</i> .		dela quare, <i>a quibus</i> .

Secundum hanc formam declinantur etiam composita Pronomina ex *quare*; ut: ore quare, *aliquis*; ori quare, *quicunque*; fiesquequare, *quilibet*; totquare, *quivis*; ubi tantum Pronomen *quare* declinatur, particulae autem ore, ori etc. manent immutabiles ut:

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
		<i>Masculinus.</i>	
N.	Ori quare, <i>quicunque</i> .		Ori quari, <i>quicunque</i> .
G.	a ori cui, <i>cujuscunque</i> .		a ori quâror, <i>quorumcunque</i> .
	etc.		etc.
		<i>Foemininus.</i>	
N.	Ori quarea, <i>quaecunque</i> .		Ori quare, <i>quaecunque</i> .
G.	a ori quârei, <i>cujuscun- gae</i> , etc.		a ori quâror, <i>quarumcun- que</i> , etc.

II. Declinatio Pronominis Interrogativi: quine? quis, vel quae.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
N.	Quine, quis, v. quae.	Quine, qui, v. quae.	
G.	a cui, cuius.	a quāror, quorum, v. quarum.	
D.	cui, cui.	quāror, quibus.	
A. pre	quine, quem v. quam.	quine, quos, v. quas.	
A. dela	quine, a quo v. a qua.	dela quine, quibus.	

Secundum hanc formam declinantur etiam composita; oriquine, *quicunque*; orequine, *quispiam*; totuquine, *unusquisque*; fiequine, *quilibet*; quineva, *aliquis* etc. ut: Nom. quineva. Gen. a cuiva. Dat. cuiva. etc.

§. 32.

De Pronominibus Relativis.

Pronomina *Relativa* Personam, aut rem antecedentem in memoriam revocant; cujus Generis in Lingua Daco-Romana sunt duo, ut: quarele, *qui*, et quarea, *quae*; quel qui, *ille qui*; et quea que, *ea quae*.

I. Declinatio Pronominis: quarele, quarea.

Singularis.

<i>Masculinus.</i>		<i>Foemininus.</i>	
N.	Quarele, qui.	Quarea, quae.	
G.	a quāruī, cuius.	a quārei, cuius.	
D.	quāruī, cui.	quārei, cui.	
A. pre	quarele, quem.	pre quarea, quam.	
A. dela	quarele, a quo.	dela quarea, a qua.	

Pluralis.

N.	Quaru, qui.	Quare, quae.	
G.	a quāror, quorum.	a quāror, quorum.	
D.	quāror, quibus.	quāror, quibus.	
A. pre	quarii, quos.	pre quare, quas.	
A. dela	quarii, a quibus.	dela quare, a quibus.	

II. Pronominis: quel qui, quæa quæ.

Singularis.

<i>Masculinus.</i>		<i>Fœmininus.</i>	
N.	Quel qui, <i>ille qui.</i>	a	Quæa quæ, <i>illa quæ.</i>
G.	■ quelui qui.		quei quæ.
D.	quelui qui etc.		quei quæ etc.

Pluralis.

N.	Quei qui, <i>illi qui.</i>	■	Quele quæ, <i>illæ quæ.</i>
G.	■ quelor qui.		quelor quæ.
D.	quelor qui etc.		quelor quæ.

Hic Pronomen qui, quæ, manet indeclinabile, et tantum Demonstrativum quel, quæa, quod semper est praeponendum Relativo declinatur; e. g. quel qui au fœcutu eeriu'l, *qui fecit coelum* etc.

§. 33.

De Pronominibus Indefinitis.

Pronomina *Indefinita* sunt illa, quæ rem aut Personam de qua sermo est non determinant; ex quibus alia sunt declinabilia, indeclinabilia alia; declinabilia sunt:

Alt, altu, <i>alter.</i>		Alta, <i>altera.</i>
un, unu, <i>quidam.</i>		o, una, <i>quædam.</i>
tot, totu, <i>omnis.</i>		tôtâ, <i>omnis.</i>
nimene, <i>nemo.</i>		amêndoê, <i>ambæ.</i>
amêndoi, <i>ambo, uterque.</i>		âmbe, <i>ambæ.</i>
âmbi, <i>ambo.</i>		

Forma Pronominum Indefinitorum declinabilium.

1. Pronominis: altu, alt, alta.

Singularis.

<i>Masculinus.</i>		<i>Fœmininus.</i>	
N.	Alt, altu, <i>alter.</i>		Alta, <i>altera.</i>
G.	a altui, <i>alterius.</i>		a altei, <i>alterius.</i>

D. altui, <i>alteri</i> .	altei, <i>alteri</i> .
A. pre altu, <i>alterum</i> .	pre alta, <i>alteram</i> .
A. dela altu, <i>ab altero</i> .	dela alta, <i>ab altera</i> .

P l u r a l i s.

N. Alti, altii, <i>alii</i> .	Alte, altele, <i>aliae</i> .
G. a altor, a altora, <i>aliorum</i> .	a altor, a altora, <i>aliorum</i> .
D. altor, altora, <i>aliis</i> .	altor, altora, <i>aliis</i> .
A. pre alti, altii, <i>alios</i> .	pre alte, altele, <i>alias</i> .
A. dela alti, alti, <i>ab aliis</i> .	dela alte, altele, <i>ab aliis</i> .

II. Declinatio Pronominis: unu, una.

S i n g u l a r i s.

Masculinus.

Foemininus.

N. Unu, <i>quidam</i> .	Una, <i>quaedam</i> .
G. unui, <i>cujusdam</i> .	a unei-ii, <i>cujusdam</i> .
D. unui, <i>cuidam</i> .	unei-ii, <i>cuidam</i> .
A. pre unu, <i>quemdam</i> .	pre una, <i>quamdam</i> .
A. dala unu, <i>a quodam</i> .	dela una, <i>a quadam</i> .

P l u r a l i s.

N. Unii, <i>quidam</i> .	Unele, <i>quaedam</i> .
G. a unor-unora, <i>quorumdam</i> .	a unor-unora, <i>quarumdam</i> .
D. unor-unora, <i>quibusdam</i> .	unor-unora, <i>quibusdam</i> .
A. pre unii, <i>quosdam</i> .	pre unele, <i>quasdam</i> .
A. dela unii, <i>a quibusdam</i> .	dela unele, <i>a quibusdam</i> .

Sic declinantur etiam composita ex unu ut: nequiunu, *nullus*, nequiuna, *nulla*; nesunu, nesuna; verunu, veruna; ubi tantum unu, una, declinatur, adjunctum autem nequi, nes etc. manet immutatum.

III. Declinatio Pronominis Indefiniti: amēdoi, amēdoē, āmbi, āmbe.

P l u r a l i s.

Masculinus.

Foemininus.

N.	Amêndoi, <i>ambo.</i>	Amêndoê, <i>ambae.</i>
G.	■ amênduror, <i>ambo-</i> <i>rum.</i>	■ amênduror-a, <i>amba-</i> <i>rum.</i>
D.	amênduror, <i>ambo-</i> <i>bus.</i>	amênduror-a, <i>amba-</i> <i>bus.</i>
A.	pre amêndoi, <i>ambos.</i>	pre amêndoê, <i>ambas.</i>
A.	dela amêndoi, <i>ab ambo-</i> <i>bus.</i>	dela amêndoê, <i>ab ambabus.</i>

P l u r a l i s.

N.	Ambi, <i>ambo.</i>	Ambe, <i>ambae.</i>
G.	■ ambilor.	a ambelor.
D.	ambilor.	ambelor.
A.	pre ambi.	pre ambe.
A.	dela ambi.	dela ambe.

IV. Declinatio Pronominis: nime, nimine.

S i n g u l a r i s.

N.	Nime, nimene,	<i>nemo.</i>
G.	a nimenui,	<i>neminis.</i>
D.	nimenui,	<i>nemini.</i>
A.	pre nime, nimene,	<i>neminem.</i>
A.	dela nime, nimene,	<i>a nemine.</i>

Forma Pronominum Indeclinabilium; quae sunt sequentia:

Nesquine, <i>quispiam.</i>	Nesquine, <i>quaepiam.</i>
nisque, <i>quidam.</i>	nesque, <i>quaedam.</i>
nisquare, <i>nullus.</i>	nesquare <i>nullae.</i>
quâta, <i>quantum.</i>	
quôti, <i>quot.</i>	quâte, <i>quante.</i>
quâtva, <i>aliquantum.</i>	quâteva, <i>aliquot.</i>

Hae Pronomina aliter declinari non possunt, nisi assumendo in Dativo casu *la*, in Accusativo *pre*, et in Ablativo *dela*, e. g.

N. Nişque ómeni, <i>quidam homines.</i>	quâteva muieri, <i>aliquot foeminae.</i>
G. <i>non dicitur.</i>	<i>non dicitur.</i>
D. la nişque ómeni, <i>quibusdam hominibus.</i>	la quâteva muieri, <i>aliquot foeminis.</i>
A. pre nişque ómeni, <i>quosdam homines.</i>	pre quâteva muieri, <i>aliquot foeminas.</i>
A. dela nişque ómeni, <i>a quibusdam hominibus.</i>	dela quâteva muieri etc. <i>ab aliquot foeminis.</i>

Sic declinantur etiam reliqua superius enumerata Pronomina; quibus adjungitur etiam, totu, tótá, *omnis*.

C A P U T IV.

D e D e v e r b i s.

§. 34.

Verba sunt eae orationis Partes, quae per certos Modos, Tempora, et Personas conjugantur, casibus vero carent.

. §. 35.

A. De Generibus Verborum, seu (Divisio Verborum).

Verborum Genera in Lingva Daco-Romana sunt octo; nempe:

1. Verba Auxiliaria. (Ajutátore).
2. Activa. (Lucrátore).
3. Passiva. (Pâtimitóre).
4. Neutra, vel media, (De Mediulocu).
5. Deponentia. (Depunétóre).
6. Reciproca. (Intorquétóre).
7. Irregularia, (Iregulare).
8. Impersonalia. (Nelăţesci).

I. Verba *Auxiliaria* sunt, quae omnibus reliquis Verbis in eorum Temporum formatione auxilium praestant; ut: io sũm, *vel* sũnt, *ego sum*; io amu, *ego habeo*; io voiu, *vel* vreu, *ego volo*.

II. Verba *Activa* sunt, quae actionem aliquam significant Substantivi, aut Pronominis in Nominativo positi transeuntem in aliquod objectum; e. g. io scriu, *ego scribo*; io ducu, *ego duco*; io aru, *ego aro*, etc.

III. *Passiva* sunt, quae passionem substantivi, aut Pronominis in Nominativo casu positi significant ab alio aliquo factam; io me laudu, *ego laudor*; tu te laudi, *tu laudaris*; el ■■ laudã, *ille laudatur*; id est: *alter, me, te, illum laudat*.

IV. *Media vel Neutra* sunt, quae nec actionem, nec passionem significant, sed tantum statum medium actionis indicant; ut: io stau, *ego sto*; io siedu, *ego sedeo*; io dormu, *ego dormio*; io âmblu, *ego ambulo*, etc.

V. *Deponentia* sunt, quibus statum animi, et sensationes nostras internas manifestamus; ut: io me miru, *ego miror*; io ■■■ turburu, *ego stomachor*; io me rogu, *ego precor*; io me bucur, *ego laetor*, etc.

VI. Verba *Reciproca* sunt, quae sensum orationis ad eandem Personam de qua sermo erat reducunt; e. g. io me culcu, *ego decumbo*; io me lauu, *ego me lavo*; io me peptinu, *ego me pectino*, etc.

VII. *Irregularia* sunt, quae ■ communibus aliorum Verborum regulis in aliquo discrepant; ut: io icau, *ego levo vel accipio*; noi luvãmu, *nos accipimus*; io viiu, *ego venio*; noi venimu, *nos venimus*; io remãiu, *ego remaneo*; noi remãncemu, *nos remanemus*, etc.

VIII. *Impersonalia* Verba sunt, quae tantum in tertia Persona Numeri singularis usurpantur; ut: plóe, *pluit*; ninge, *ningit*; tunã, *tonat*; fulgerã, *fulgurat*; grãndinã, *grandinat*; scapirã, *fulminat*, etc.

§. 36.

B. De Modo, Tempore, Numero, et Personis Verborum.

Conjugatio Verborum continet in se: 1. *Modos.*
2. *Tempora.* 3. *Numeros.* 4. *Personas.*

I. *Modi* sunt quinque:

1. *Modus Indicativus.*

2. *Modus Imperativus, sive Modus Mandativus.*

3. *Modus Conjunctivus.*

4. *Modus Optativus.*

5. *Modus Infinitivus.*

II. *Tempora* sunt septem:

1. *Tempus Praesens.*

2. *Praeteritum Imperfectum.*

3. *Praeteritum Perfectum Simplex.*

4. *Praeteritum Perfectum Augmentatum.*

5. *Praeteritum Plusquam perfectum I.*

6. *Praeteritum Plusquam perfectum II.*

7. *Denique Tempus Futurum.*

III. *Numeri* sunt duo:

1. *Singularis*, ad quem ponitur Verbum quando de actione unius Personae tantum loquimur; e. g. *io cāntu, ego canto; tu cānti, tu cantas; el cāntà, ille cantat.*

2. *Pluralis*, ad quem ponitur Verbum quando de actione plurium Personarum sermonem instituimus; ut: *noi cāntāmu, nos cantamus; voi cāntati, vos cantatis; ei cāntà, illi cantant.*

IV. *Personae sunt tres.*

Singularis: io, tu, el, ea; *ego, tu, ille, illa.*

Pluralis: noi, voi, ei, ele; *nos, vos, illi, illae.*

§. 37.

C. De Conjugatione Verborum.

Conjugatio est Variatio Verbi per Modos, Tempora, Personas, et Numeros; ut: io saltu, ego salto vel exulto; tu salti, tu exultas; el saltà, ille exultat; io saltai, ego exultavi; io voiu saltà, ego exultabo, etc.

§. 38.

Divisio Conjugationum.

Sicut Verborum Genera in Lingva Daco-Romana sunt octo; ita eorum Conjugationes in totidem dispen-
cuntur classes. Itaque:

I. Conjugationes Verborum auxiliarium; ut: io sum vel sunt, ego sum; io amu, ego habeo; io voiu vel vreu, ego volo.

II. Conjugationes Verborum Activorum Regularium, cujus generis Conjugationes in Lingva Daco-Romana sicut in Latina sunt quatuor; et cognoscuntur ex Praesente Infinitivi; ut:

1. *Primae* Conjugationis Praesens Infinitivi exit in *are* longum; e. g. arare, *arare*; ascultare, *auscultare*; jocare, *saltare*.

2. *Secundae* Conjugationis exit in *ere* longum; ut: cādere, *cadere*; tādere, *tacere*; vedere, *videre*; sedere, *sedere*.

3. *Tertiae* Conjugationis exit in *ere* breve; ut: facere, *facere*; crescere, *crescere*; mergere, *migrare*.

4. *Quartae* Conjugationis exit in *ire* longum; ut: *audire, audire; omorire, occidere; dormire, dormire.*

Nota. 1. Vulgus in colloquiis solet omittere ultimam syllabam *re* Praesentis Infinitivi, aitque loco: *arare, tacerere, facere, dormire; arà, tâce, fàcè, dormi, etc.*

Nota. 2. Praesenti Infinitivi cum in scribendo, tum in loquendo praemittitur litera *a*; ut: *■ sèminare, semirare; a culegere, colligere; a cugetare, cogitare, etc.*

III. Conjugatio Verborum Passivorum, ut: *io me vedu, ego videor; io me laudu, ego laudor, etc.*

IV. Conjugatio Verborum Neutrorum, ut: *io dormu, ego dormio.*

V. Conjugatio Verborum Deponentium, ut: *io me rogu, ego precor.*

VI. Verborum Reciprocorum ut: *io me peptinu, ego me pecitno; io me ungu, ego me ungo.*

VII. Conjugatio Verborum Irregularium ut: *io leau vel icau, ego levo vel accipio, etc.*

VIII. Conjugatio Verborum Impersonalium, ut: *tu nà, tonat; plòe, pluit, etc.*

Observatio. Ad cognoscendum cuius Conjugationis sit aliquod verbum semper tria Tempora principalia sunt observanda; nempe: Tempus Praesens Modi Indicativi; Supinum; et tempus Praesens Modi Infinitivi; ut:

Laudu, laudatu, laudare.

Vedu, vedutu, vedere.

Stringu, strinsu, stringere.

Audu, auditu, audire.

§. 39.

Conjugationes Verborum Auxiliarium.

I. Verbum Auxiliare, A Fire, *esse*.

Modus Indicativus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo sùm, sùnt, *ego sum.*
vel escu *).

tu es *vel* esci, *tu es.*

el è *vel* este, *ille est.*

ea è *vel* este, *illa est.*

Noi sùntemu, *nos sumus*

voi sùnteti, *vos estis.*

ei sùnt, *illi sunt.*

ele sùnt, *illae sunt.*

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo eram, *ego eram.*

tu erai, *tu eras.*

el erà, *ille erat.*

ea erà, *illa erat.*

Noi eramu, *nos eramus.*

voi erati, *vos eratis.*

ei erau, *illi erant.*

ele erau, *illae erant.*

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo fui, *vel* fusei, *ego fui.*

tu fusi, — fusesi, *tu fuisti.*

el fù, — fuse, *ille fuit.*

ea fù, — fuse, *illa fuit.*

Noi furàmu, *vel* fusemu,
nos fuimus.

voi furàti, — fuseti, *vos*
fuistis.

ei furò, — fuserò, *illi*
fuerunt.

ele furò, — fuserò, *illae*
fuerunt.

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo amu fostu, *ego fui.*

~~tu~~ ai fostu, *tu fuisti.*

el au fostu, *ille fuit.*

ea au fostu, *illa fuit.*

Noi amu fostu, *nos fuimus.*

voi ati fostu, *vos fuistis.*

ei au fostu, *illi fuerunt.*

ele au fostu, *illae fuerunt.*

*) *escu*, in prima persona solum in Dialecto Macedo-Romana usurpatur.

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo eram fostu, <i>ego fueram.</i>	Noi eramu fostu, <i>nos fuera-</i> <i>mus.</i>
tu crai fostu, <i>tu fueras.</i>	voi erati fostu, <i>vos fuera-</i> <i>tis.</i>
el erà fostu, <i>ille fuerat.</i>	ei erau fostu, <i>illi fue-</i> <i>rant.</i>
ea erà fostu, <i>illa fuerat.</i>	ele crau fostu, <i>illae fue-</i> <i>rant.</i>

P. Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo fusesem, <i>ego fueram.</i>	Noi fusesemu, <i>nos fuera-</i> <i>mus.</i>
tu fusesesi, <i>tu fueras.</i>	voi fuseseti, <i>vos fueratis.</i>
el fuseso, <i>illa fuerat.</i>	ei fusesese, <i>illi fuerant.</i>
ea fusesese, <i>illa fuerat.</i>	ele fusesese, <i>illae fuerant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo voiu fi, <i>ego ero.</i>	Noi vomu fi, <i>nos erimus.</i>
tu vei fi, <i>tu eris.</i>	voi veti fi, <i>vos eritis.</i>
el va fi, <i>ille erit.</i>	ei voru fi, <i>illi erunt.</i>
ea va fi, <i>illa erit.</i>	ele voru fi, <i>illae erunt.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Fi tu, <i>sis tu.</i>	Fiti voi, <i>sitis vos.</i>
fie (fià) el, ea, <i>sit ille, illa.</i>	fie (fià) ei, ele, <i>sint illi,</i> <i>illae.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si fiu io, <i>ut sim ego.</i>	Si fimu noi, <i>ut simus nos.</i>
si fi tu, <i>ut sis tu.</i>	si fiti voi, <i>ut sitis vos.</i>

si fie (fià) el, <i>ut sit ille.</i>	si fie (fià) ei, <i>ut sint illi.</i>
si fie — ea, <i>ut sit illa.</i>	si fie — ele, <i>ut sint illae.</i>

Optativus et Conjunctivus Modus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Jo si fiu, *ut ego sim.*
 tu si fi, *ut tu sis.*
 el si fie (fià) *ut ille sit.*
 ea si fie — *ut illa sit.*

Pluralis.

Noi si fimu, *ut nos simus.*
 voi si fiti, *ut vos sitis.*
 ei si fie (fià) *ut illi sint.*
 ele si fie — *ut illae sint.*

P. Imperfectum Optativi.

Singularis.

Jo asi fi, *ego essem.*
 tu ai fi, *tu esses.*
 el ar fi, *ille esset.*
 ea ar fi, *illa esset.*
 *de asi fio, *si essem ego.*

Pluralis.

Noi amu fi, *nos essemus.*
 voi ati fi, *vos essetis.*
 ei ar fi, *illi essent.*
 ele ar fi, *illae essent.*
 *de amu fi noi, *si essemus*
nos.

Praeteritum Imperfectum Conjunctivi.

Singularis.

Jo si vrém fi, *ego si essem.*
 tu si vréi fi, *tu si esses.*
 el si vrè fi, *ille si esset.*
 ea si vrè fi, *illa si esset.*
 *io vrém fi, *ego essem.*
 *de vrém fi io, *si essem*
ego.

Pluralis.

Noi si vrému fi, *nos si es-*
semus.
 voi si vréti fi, *vos si es-*
setis.
 ei si vrè fi, *illi si essent.*
 ele si vrè fi, *illae si es-*
sent.
 *noi vrému fi, *nos esse-*
mus.
 *de vrému fi noi, *si esse-*
mus nos.

Praeteritum Perfectum.

Singularis.

Jo si fiu fostu, *ego si fue-*
rini.

Pluralis.

Noi si fimu fostu, *nos si fue-*
rimus.

tu si fi fostu, <i>tu si fueris.</i>	voi si fiti fostu, <i>vos si fueritis.</i>
el si fie fostu, <i>ille si fuerit.</i>	ci si fie fostu, <i>illi si fuerint.</i>
ea si fie fostu, <i>illa si fuerit.</i>	ele si fie fostu, <i>illae si fuerint.</i>
*io asi fi fostu, <i>ego fuerim.</i>	noi amufi fostu, <i>nos fuerimus.</i>
*de asi fi fostu io, <i>si fuerim ego.</i>	de amufi fostu noi, <i>si fuerimus nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Io si fiu fostu.	→	<i>ego si fuisset.</i>	Noi si fimu fostu.	→	<i>nos si fuisset.</i>
tu si fi fostu	○	<i>tu si fuisset.</i>	voi si fiti fostu.	■	<i>vos si fuissetis.</i>
el si fie fostu	∞	<i>ille si fuisset.</i>	ci si fie fostu.	∞	<i>illi si fuissent.</i>
*io asi fi fostu.	—	<i>ego fuisset.</i>	noi amufi fostu.	—	<i>nos fuisset.</i>
*de asi fi fostu.	≡	<i>si fuisset ego.</i>	de amufi fostu.	≡	<i>si fuisset mus nos.</i>

Nota. 1. Ex Temporibus stella* signatis unum est Optativi aliud autem Coniunctivi Modi.

Nota. 2. Loco Praeteriti Plusquamperfecti praesertim in communi sermone frequenter utimur Praeterito Perfecto.

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
De voiufi io, <i>si fuero ego.</i>		De vomufi noi, <i>si fuerimus nos.</i>	
de vei fi tu, <i>si fueris tu.</i>		de veti fi voi, <i>si fueritis vos.</i>	
de va fi el, <i>si fuerit ille.</i>		de voru fi ei, <i>si fuerint illi.</i>	
de va fi ea, <i>si fuerit illa.</i>		de voru fi ele, <i>si fuerint illae.</i>	

Modus Infinitivus.

Tempus Praesens.

A fi, *vel* ■ fire, *esse*.

P. Perfectum et Plusquamperfectum.

A fi fostu, *fuisse*.

Futurum.

Fiitoriu'l, *futurum esse*.

Supinum.

Fostu, *qui fuit (fuitus)*.

Gerundium.

G. in *dum* et *di*. De a fire, pentru a fire.

G. in *do*. Fiendu.

Participium.

P. Praes. Fiitoriul'.

P. Praet. Fostu'l, *qui fuit*.

P. Futur. A fi fiitoriu, *vel* quel qui va si fie, *facturus*.

II. Verbum Auxiliare, A avere, *habere*.

Modus Indicativus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Io amu, *ego habeo*.

tu ai, *tu habes*.

ei, ea are(a) *ille, illa habet*.

Noi avemu, *nos habemus*.

voi aveti, *vos habetis*.

ei, ele au, *illi, illae habent*.

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Io aveam, *ego habebam*.

Noi aveamu, *nos habebamus*.

tu aveai, <i>tu habebas.</i>	voi avete, <i>vos habebatis.</i>
el, ea avea, <i>ille, illa habebat.</i>	ei, ele aveau, <i>illi, illae habebant.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo avui <i>vel</i> avusei, <i>ego habui.</i>	Noi avuramu <i>vel</i> avusemu <i>nos habuimus.</i>
tu avusi — avusesi, <i>tu habuisti.</i>	voi avurati — avuseti, <i>vos habuistis.</i>
el, ea avu — avuse, <i>ille, illa habuit.</i>	ei, ele avuro — avusero, <i>illi, illae habuerunt.</i>

P. Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo amu avutu, <i>ego habui.</i>	Noi amu avutu, <i>nos habuimus.</i>
tu ai avutu, <i>tu habuisti.</i>	voi ati avutu, <i>vos habuistis.</i>
el, ea au avutu, <i>ille illa habuit.</i>	ei, elle au avutu, <i>illi, illae habuerunt.</i>

Praet. Plusquamperfectum I.

Singularis.

Pluralis.

Jo amu fostu avutu, <i>ego habueram.</i>	Noi amu fostu avutu, <i>nos habueramus.</i>
tu ai fostu avutu, <i>tu habueras.</i>	voi ati fostu avutu, <i>vos habueratis.</i>
el, ea au fostu avutu, <i>ille, illa habuerat.</i>	ei, ele au fostu avutu, <i>illi, illae habuerant.</i>

P. Plusquamperfectum II.

Singularis.

Pluralis.

Jo avusem <i>vel</i> avusesem, <i>ego habueram.</i>	Noi avusemu <i>vel</i> avusesemu, <i>nos habueramus.</i>
tu avusesi — avusesesi, <i>tu habueras.</i>	voi avuseti — avuseteti, <i>vos habueratis.</i>
el, ea avuse — avusese, <i>ille, illa habuerat.</i>	ei, ele avuse — avusese, <i>illi, illae habuerant.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo voiu avè, <i>ego habebo.</i>	Noi vomu avè, <i>nos habebimus.</i>
tu vei avè, <i>tu habebis.</i>	voi veti avè, <i>vos habebitis.</i>
el, ea va avè, <i>ille, illa habebit.</i>	ei, ele voru avè, <i>illi, illae habebunt.</i>

M o d u s M u n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Aibi tu, <i>habe tu.</i>	Aveti voi, <i>habete vos.</i>
aibà el, ea, <i>habeat ille, illa.</i>	aibà ei, ele, <i>habeant, illi, illae.</i>

F u t u r u m.

Si aibi tu, <i>ut habeas tu.</i>	avemu noi, <i>ut habeamus nos.</i>
si aibà el, ea, <i>ut habeat ille, illa.</i>	si aveti voi, <i>ut habeatis vos.</i>
	si aibà ei, ele, <i>ut habeant illi, illae.</i>

O p t a t i v u s e t C o n j u n c t i v u s M o d u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo si amu, <i>ut ego habeam.</i>	Noi si avemu, <i>ut nos habeamus.</i>
tu si ai, <i>ut tu habeas.</i>	voi si aveti, <i>ut vos habeatis.</i>
el, ea si aibà, <i>ut ille, illa, habeat.</i>	ei, ele si aibà, <i>ut illi, illae habeant.</i>

P r a e t e r i t u m I m p e r f e c t u m O p l a t i v i.

Singularis.

Pluralis.

Jo asi avè, <i>ego haberem.</i>	Noi amu avè, <i>nos haberemus.</i>
---------------------------------	------------------------------------

tu ai avè, <i>tu haberes.</i>	voi ati avè, <i>vos haberetis.</i>
el, ea ar avè, <i>ille, illa haberet.</i>	ei, elo ■ avè, <i>illi, illae haberent.</i>
*de asi avè io, <i>si haberem ego.</i>	de ■ avè noi, <i>si habere-mus nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Coniunctivi.

Singularis.

Pluralis.

Jo si vrém avè, <i>ego si haberem.</i>	Noi si vrému avè, <i>nos si haberemus.</i>
tu si vréi avè, <i>tu si haberes.</i>	voi si vreti avè, <i>vos si haberetis.</i>
el, ea si vrè avè, <i>illi, illa si haberet.</i>	ei, ele si vrè avè, <i>illi, illae si haberent.</i>
*io vrém avè, <i>ego haberem.</i>	noi vrému avè, <i>nos haberemus.</i>
*de vrém avè io, <i>si haberem ego.</i>	de vrému avè noi, <i>si haberemus nos.</i>

Praeteritum Perfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo si fiu avutu, <i>ego si habuerim.</i>	Noi si fimu avutu, <i>nos si habuerimus.</i>
tu si fi avutu, <i>tu si habueris.</i>	voi si fiti avutu, <i>vos si habueritis.</i>
el, ea si fie avutu, <i>ille, illa si habuerit.</i>	ei, cle si fie avutu, <i>illi, illae si habuerint.</i>
*io asi fi avutu, <i>ego habuerim.</i>	noi amu fi avutu, <i>nos habuerimus.</i>
*de asi fi avutu io, <i>si habuerim ego.</i>	de amu fi avutu noi, <i>si habuerimus nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo si fiu fostu avutu, <i>ego si habuisssem.</i>	Noi si fimu fostu avutu, <i>nos si habuisssemus.</i>
tu si fi fostu avutu, <i>tu si habuisses.</i>	voi si fiti fostu avutu, <i>vos si habuissetis.</i>

el, ea si fie fostu avutu, <i>ille, illa si habuisset.</i>	ei, ele si fie fostu avutu, <i>illi, illae si habuissent.</i>
*io asi fi fostu avutu, <i>ego</i> <i>habuisssem.</i>	noi amu fi fostu avutu, <i>nos</i> <i>habuisssemus.</i>
*de asi fi fostu avutu io, <i>si</i> <i>habuisssem ego.</i>	de amu fi fostu avutu noi; <i>si habuisssemus nos.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

De voiu avè io, <i>si habuero</i> <i>ego.</i>	De vomu avè noi, <i>si habue-</i> <i>rimus nos.</i>
de vei avè tu, <i>si habueris tu.</i>	de veti avè voi, <i>si habue-</i> <i>ritis vos.</i>
de va avè el, ea, <i>si habue-</i> <i>rit ille, illa.</i>	de vor avè ei, ele, <i>si ha-</i> <i>buerint illi, illae.</i>

I n f i n i t i v u s M o d u s.

Tempus Praesens.

A avè, avere, *habere.*

Praeteritum Perfectum.

A fi avutu, *habuisse.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

A fi fostu avutu, *habuisse.*

F u t u r u m.

Avutoriul, *vel* quelu qui va avè, *habiturus.*

S u p i n u m.

Avutur, *habitus.*

G e r u n d i u m.

G. in *di et dam.* De a avere, pentru a avere, *haben-*
*di, habendum.*G. in *do.* Avèndu, *habendo.*

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Avêndu
avatoriul } *habens.*

P. Pract. Fostu'l avutoriu, *qui habuit.*

P. Futur. Fiitoriul' avutoriu, *vel. quel qui va avè, ha-
biturus, vel qui habiturus est.*

III. V e r b u m A u x i l i a r e.

A voiire, *vel vrere, velle.*

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

S i n g u l a r i s.

Jo   voiu,voiescu *vel io*   vreu, *ego volo.*
tu   vei, voiesci — tu   vréi, *tu vis.*
el, ea va, voiesce — el, ea vrè, *ille, illa vult.*

P l u r a l i s.

Noi   voiimu *vel noi*   vrému, *nos volumus.*
voi   voiti — voi   vréti; *vos vultis.*
ei, elle voiescu — ei, ele vréu, *illi, illae volunt.*

Praeteritum Imperfectum.

S i n g u l a r i s.

Jo   voieam   *vel io*   vream, *ego volebam.*
tu   voicai   — tu   vream, *tu volebas.*
el, ea voica   — el, ea vrea, *ille, illa volebat.*

P l u r a l i s.

Noi   voicamu *vel noi*   vreamu, *nos volebamus.*
voi   voieati — voi   vreamu, *vos volebatis.*
ei, ele voieau — ei, ele vreau, *illi, illae volebant.*

Praeteritum Perfectum Simplex.

S i n g u l a r i s.

Jo   voi   *vel io*   vrui, *ego volui.*
tu   voisi — tu   vrusi, *tu voluisti.*
el, ea voi — el, ea vrù, *ille, illa voluit.*

— 94 —

P l u r a l i s.

Noi   voiirāmu *vel* noi   vrurāmu, ~~nam~~ *voluimus.*
 voi   voiirāti — voi   vrurāti, *vos voluistis.*
 ei, ele voiirō — ei, ele vrurō, *illi, illae volue-*
runt.

P. Perfectum Augmentatum.

S i n g u l a r i s.

Jo amu   voiitu *vel* io amu vrutu, *ego volui.*
 tu ai   voiitu — tu ai   vrutu, *tu voluisti.*
 el, ea ■ voiitu — el, ea au vrutu, *illi, illae volue-*
runt.

P l u r a l i s.

Noi amu   voiitu *vel* noi amu vrutu, *nos voluimus.*
 voi ati   voiitu — voi ati   vrutu, *vos voluistis.*
 ei, ele au voiitu — ei, ele au vrutu, *illi, illae volue-*
runt.

Praeteritum Plusquamperfectum I.

S i n g u l a r i s.

Jo amu fostu		<i>vel</i> io amu fostu		<i>ego volue-</i>
				<i>ram.</i>
tu ai fostu		— tu ai fostu		<i>tu volueras.</i>
el, ea au fostu		— el, ea au fostu		<i>ille, illa vō-</i>
				<i>luerat.</i>

P l u r a l i s.

Noi amu fostu		<i>vel</i> noi amu fostu		<i>nos voluera-</i>
				<i>mus.</i>
voi ati fostu		— voi ati fostu		<i>vos voluera-</i>
				<i>tis.</i>
ei, ele au fostu		— ei, ele au fostu		<i>illi, illae vo-</i>
				<i>luerant.</i>

P. Plusquamperfectum II.

S i n g u l a r i s.

Jo   voiisem *vel* vrusem, *ego volueram.*
 tu   voiisesi — vrusesi, *tu volueras.*
 el, ca voiise — vruse, *ille, illa, voluerat.*

P l u r a l i s.

Noi voiisem *vel* vrusem, *nos volueramus.*
voi voiiseti — vruseti, *vos volueratis.*
ei, ele voiise — vruse, *illi, illae voluerant.*

F u t u r u m.

S i n g u l a r i s.

Jo voiū voi *vel* io voiū vrè, *ego volam.*
tu vei voi — tu vei vrè *tu voles.*
el, ea va voi — el, ea va vrè *ille, illa valet.*

P l u r a l i s.

Noi vomū voi *vel* noi vomū vrè, *nos volemus.*
voi veti voi — voi veti vrè, *vos voletis.*
ei, ele vorū voi — ei, ele vorū vrè, *illi, illae va-*
lent.

M o d u s M a n d a t i v u s.

S i n g u l a r i s.

Fă si voiesci *vel* si vrei tu, *fac ut velis tu.*
fă si voiéscă — si vree el, ea, *fac ut velit ille, illa.*

P l u r a l i s.

Si voimū noi *vel* si vremū noi, *ut velimus nos.*
si voiiti voi — si vreti voi, *ut velitis vos.*
si voiéscă ei, ele, — si vree ei, ele, *ut velint, illi,*
illae.

Optativus et Conjunctivus Modus.

Tempus Praesens.

S i n g u l a r i s.

Jo si voiū, voiescu *vel* io si vreu, *ut ego velim.*
tu si vei, voiesci — tu si vrei, *ut tu velis.*
el, ea si va, voiéscă — el, ea si vree. *ut ille, illa*
velit.

Pluralis.

Noi   sî voiimu, *vel* sî vremu, *nos ut velimus.*
 voi   sî voiiti   — sî vreti, *vos ut velitis.*
 ei, ele sî voiéscă   — sî vree, *illi, illae ut velint.*

P. Imperfectum Optativi.

Singularis.

Jo   asi voiî   *vel* io   asi vrè,   *ego vellem.*
 tu   ai voiî   — tu   ai vrè,   *tu velles.*
 el, ea ar voiî   — el, ea ar vrè,   *ille, illa vellet.*
 *de   asi voiî io   — de   asivrè io,   *si vellem ego.*

Pluralis.

Noi amu voiî *vel* noi amu vrè, *nos vellemus.*
 voi ati voiî   — voi ati vrè, *vos velletis.*
 ei, ele ar voiî   — ei, ele ar vrè, *illi, illae vellent.*
 *de amu voiî noi — de amu vrè noi, *si vellemus nos.*

P. Imperfectum Coniunctivi.

Singularis.

Jo   sî vrém voiî,   *ego si vellem.*
 tu   sî vréi voiî,   *tu si velles.*
 el, ea sî vrè voiî,   *ille, illa si vellet.*
 *io   vrém voiî,   *ego vellem.*
 *de   vrém voiî io,   *si vellem ego.*

Pluralis.

Noi   sî vrému voiî,   *nos si vellemus.*
 voi   sî vréti voiî,   *vos si velletis.*
 ei, ele sî vrè voiî,   *illi, illae si vellent.*
 *noi   vrému voiî,   *nos vellemus.*
 *ei   vrému voiî,   *si vellemus nos.*

Praeteritum Perfectum.

Singularis.

Jo	si	fiu	voitu,	vel	io	si	fiu	vritu,	ego si voluerim.
tu	si	fi		—	tu	si	fi		tu si volueris.
el,	si	fie		—	el ea	si	fie		ille, illa si volue- rit.
*io	asi	fi	io	—	io	asi	fi	io	ego voluerim.
*de	asi	fi		—	de	asi	fi		si voluerim ego.

Pluralis.

Noi	si	fimu	voitu,	vel	noi	si	fimu	vritu,	nosi voluerimus
voi	si	fiti		—	voi	si	fiti		vos si volueritis.
ei, ele	si	fie		—	ei, ele	si	fie		illi, illae si vo- luerint.
*noi	am	fi	noi	—	noi	am	fi	noi	nos voluerimus.
*de	am	fi		—	de	am	fi		si voluerimus nos

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singularis.

Jo	si	fiu	fostu voitu,	vel	si	fiu	fostu vritu,	ego si voluisssem.
tu	si	fi		—	si	fi		tu si voluisses.
el, ca	si	fie		—	si	fie		ille, illa si vo- luisset.
*io	asi	fi	io	—	io	asi	io	ego voluisssem.
*de	asi	fi		—	de	asi		si voluisssem ego.

Pluralis.

Noi	si	fimu	fostu voitu,	vel	si	fimu	fostu vritu,	nos si voluisse- mus.
voi	si	fiti		—	si	fiti		vos si voluissetis.
ei, ele	si	fie		—	si	fie		illi, illae si vo- luisent.
*noi	am	fi	noi	—	noi	am	noi	nos voluisssemus.
*de	am	fi		—	de	am		si voluisssemus nos.

F u t u r u m.

S i n g u l a r i s.

De voiū voii io, *vel* de voiū vrè io, *si voluero ego.*
 de ,vei voii tu, — de vei vrè tu, *si volueris tu.*
 de va voii el, ea, — de va vrè el, ea, *si voluerit*
ille, illa.

P l u r a l i s.

De vomu voii noi, *vel* de vomu vrè noi, *si voluerimus*
nos.
 de veti voii voi, — de veti vrè voi, *si volueritis vos.*
 de voru voii ei, ele, — de voru vrè ei, ele, *si voluerint*
illi, illae.

I n f i n i t i v u s M o d u s.

Tempus Praesens.

A voiire, *vel* a vrere, *velle.*

Praeteritum Perfectum.

A fi voiitu, *vel* a fi vrutu, *voluisse.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

■ fi fostu voiitu, *vel* ■ fi fost vrutu, *voluisse.*

G e r u n d i u m.

G. in *di.* De ■ voiire, *vel* de a vrere, *volendi* (ut ita dicam).

G. in *dum.* Pentru a voiire, *vel* a vrere, *ad volendum.*

G. in *do.* Voièndu, *vel* vrèndu, *volendo.*

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Voiëndu, vrëndu. *vel* voiitoriu, *volens*.

P. Praet. Quel qui au voiitu, *vel* vrutu, *ille qui voluit*.

P. Futur. Quel qui va voii, *vel* va vrè, *qui volet*.

§. 40.

Conjugationes Verborum Regularium.

C o n j u g a t i o I.

A làudare, *laudare*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	laudu, <i>ego laudo</i> .	Noi	làudâmu, <i>nos laudamus</i> .
tu	laudi, <i>tu laudas</i> .	voi	làudati, <i>vos laudatis</i> .
el, ea	làudâ, <i>ille, illa laudat</i> .	ei, ele	làudâ, <i>illi, illae laudant</i> .

Praeteritum Imperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	làudaam, <i>ego laudabam</i> .	Noi	làudaamu, <i>nos laudabamus</i> .
tu	làudaai, <i>tu laudabas</i> .	voi	làudaati, <i>vos laudabatis</i> .
el, ea	làudaa, <i>ille, illa laudabat</i> .	ei, ele	làudaa, <i>illi, illae laudabant</i> .

Praeteritum Perfectum Simplex.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	làudai, <i>ego laudavi</i> .	Noi	làudarâmu, <i>nos laudavimus</i> .

tu lăudasi, <i>tu laudasti.</i>	voi lăudarăți, <i>vos laudastis.</i>
el, ea lăudă, <i>ille, illa laudavit.</i>	ei, ele lăudară, <i>illi, illae laudarunt.</i>

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo amu lăudatu, <i>ego laudavi.</i>	Noi amu lăudatu, <i>nos laudavimus.</i>
tu ai lăudatu, <i>tu laudasti.</i>	voi ati lăudatu, <i>voi laudastis.</i>
el, ea au lăudatu, <i>ille, illa laudavit.</i>	ei, ele au lăudatu, <i>illi, illae laudarunt.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo amu fostu lăudatu, <i>ego laudaveram.</i>	Noi amu fostu lăudatu, <i>nos laudaveramus.</i>
tu ai fostu lăudatu, <i>tu laudaveras.</i>	voi ati fostu lăudatu, <i>vos laudaveratis.</i>
el, ea au fostu lăudatu, <i>ille, illa laudaverat.</i>	ei, ele au fostu lăudatu, <i>illi, illae laudaverant.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo lăudasem, <i>ego laudaveram.</i>	Noi lăudasemu, <i>nos laudaveramus.</i>
tu lăudasesi, <i>tu laudaveras.</i>	voi lăudaseti, <i>vos laudaveratis.</i>
el, ea lăudase, <i>ille, illa laudaverat.</i>	ei, ele lăudase, <i>illi, illae laudaverant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo voiu lăudă, <i>ego laudabo.</i>	Noi vomu lăudă, <i>nos laudabimus.</i>
tu vei lăudă, <i>tu laudabis.</i>	voi veti lăudă, <i>vos laudabitis.</i>
el, ea va lăudă, <i>ille, illa laudabit.</i>	ei, ele voru lăudă, <i>illi, illae laudabunt.</i>

Modus Imperativus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Laudà tu, <i>lauda tu.</i>	Lăudati voi, <i>laudate vos.</i>
laude el, ea, <i>laudet ille,</i>	laude ei, ele, <i>laudent illi,</i>
<i>illa.</i>	<i>illae.</i>

Futurum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si laudi tu, <i>ut laudes tu.</i>	Si lăudemu noi, <i>ut laudemus nos.</i>
si laude el, ea, <i>ut laudet ille,</i>	si lăudati voi, <i>ut laudetis vos.</i>
<i>illa.</i>	si laude ei, ele, <i>ut laudent illi, illae.</i>

Modus Optativus et Coniunctivus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si laudu, <i>ego ut laudem.</i>	Noi si lăudemu, <i>nos ut laudemus.</i>
tu si laudi, <i>tu ut laudes.</i>	voi si lăudati, <i>vos ut laudetis.</i>
el, ea si laude, <i>ille, illa ut laudet.</i>	ei, ele si laude, <i>illi, illae ut laudent.</i>

Præteritum Imperfectum Optativi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo asi lăudà, <i>ego laudarem.</i>	Noi amu lăudà, <i>nos laudaremus.</i>
tu ai lăudà, <i>tu laudares.</i>	voi ati lăudà, <i>vos laudaretis.</i>
el, ea ar lăudà, <i>ille, illa laudaret.</i>	ei, ele or lăudà, <i>illi, illae laudarent.</i>
*de asi lăudà io, <i>si laudarem ego.</i>	*de amu lăudà noi, <i>si laudaremus nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Coniunctivi.

Singularis.

Jo si vrém lăudă, *ego si laudarem.*
 tu si vrêi lăudă, *tu si laudares.*
 el, ea si vrê lăudă, *ille, illa si laudaret.*
 *io vrém lăudă, *ego laudarem.*
 *de vrém lăudă io, *si laudarem ego.*

Pluralis.

Noi si vrému lăudă, *nos si laudaremus.*
 voi si vrêti lăudă, *vos si laudaretis.*
 ei, ele si vrê lăudă, *illi, illae si laudarent.*
 *noi vrému lăudă, *nos laudaremus.*
 *de vrému lăudă noi, *si laudaremus nos.*

Praeteritum Perfectum.

Singularis.

Jo si fiu lăudatu, *ego si laudaverim.*
 tu si fi lăudatu, *tu si laudaveris.*
 el, ea si fie lăudatu, *ille, illa si laudaverit.*
 *io asi fi lăudatu, *ego laudaverim.*
 *de asi fi lăudatu io, *si laudaverim ego.*

Pluralis.

Noi si fimu lăudatu, *nos si laudaverimus.*
 voi si fiti lăudatu, *vos si laudaveritis.*
 ei, ele si fie lăudatu, *illi, illa si laudaverint.*
 *noi amu fi lăudatu, *nos laudaverimus.*
 *de amu fi lăudatu noi, *si laudaverimus nos.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singularis.

Jo si fiu fos-
 tu
 tu si fi fos-
 tu
 el, ea si fie
 fostu
 *io asi fi fos-
 tu
 *de asi fi fos-
 tu

ego si laudassem.
tu si laudasses.
ille, illa si laudasset.
ego laudassem.
si ego laudassem.

Pluralis.

Noi si fimu
 voi si fiti
 ei, ele si fie
 *noi amu fi
 *de amu fi

nos si laudassemus.
vos si laudassetis.
illi, illae si laudassent.
nos laudassemus.
si nos laudassemus.

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

De voiu lăudă io, *si lauda-
vero ego.*

de vei lăudă tu, *si lauda-
veris tu.*

de va lăudă el, ea, *si lau-
daverit ille, illa.*

De vomu lăudă noi, *si lau-
daverimus nos.*

de veti lăudă voi, *si lau-
daveritis vos.*

de lăudă ei ele, *si
Taudaverintilli, illae.*

M o d u s I n f i n i t i v u s.

Tempus Praesens.

A lăudare, *laudare.*

Praeteritum Perfectum.

A fi lăudatu, *laudasse.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

A fi fostu lăudatu, *laudasse.*

S u p i n u m.

Lăudatu, *laudatus.*

G e r u n d i u m.

G. in *di et dum.* De a lăudare, de lăudatu, *vel pen-
tru lăudare, laudandi, vel ad laudandum.*

G. in *do.* Lăudându, *laudando.*

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Lăudându, *vel lăudătoriu, laudans.*

P. Praet. Fostul lăudătoriu, *laudator qui fuit.*

P. Futur. A fi lăudătoriu, *laudaturus.*

H. C o n j u g a t i o.

A tãcere, *tacere.*

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo	tacu, <i>ego taceo.</i>	Noi	tãcemu, <i>nos tacemus.</i>
tu	taci, <i>tu taces.</i>	voi	tãceti, <i>vos tacetis.</i>
el, ea	tace, <i>ille, illa tacet.</i>	ei, ele	tacu, <i>illi, illae tacent.</i>

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo	tãceam, <i>ego tacebam.</i>	Noi	tãceamu, <i>nos tacebam-</i> <i>mus.</i>
tu	tãceai, <i>tu tacebas.</i>	voi	tãceati, <i>vos tacebatis.</i>
el, ea	tãcea, <i>ille, illa tace-</i> <i>bat.</i>	ei, ele	tãcea, <i>illi, illae tace-</i> <i>bant.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo	tãcui, <i>ego tacui.</i>	Noi	tãcumu <i>vel</i> tãcurãmu, <i>nos tacuimus.</i>
tu	tãcusi, <i>tu tacuisti.</i>	voi	tãcuti — tãcurãti, <i>vos tacuistis.</i>
el, ea	tãcũ, <i>ille, illa tacuit.</i>	ei, ele	tãcurõ, <i>illi, illae</i> <i>tacuerunt.</i>

P. Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo	amũ tãcutu, <i>ego tacui.</i>	Noi	amũ tãcutu, <i>nos ta-</i> <i>cuimus.</i>
tu	ai tãcutu, <i>tu tacuis-</i> <i>ti.</i>	voi	ati tãcutu, <i>vos ta-</i> <i>cuistis.</i>
el, ea	au tãcutu, <i>ille, illae</i> <i>tacuit.</i>	ei, ele	au tãcutu, <i>illi, illae</i> <i>tacuerunt.</i>

P. Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Jo amu fos-	t a c u i t	<i>ego tacue-</i>	Noiamufos-	t a c u i t	<i>nos tacue-</i>
tu		<i>ram.</i>	tu		<i>ramus.</i>
tu ai fostu		<i>tu tacue-</i>	voiati fostu		<i>vos tacue-</i>
		<i>ras.</i>			<i>ratis.</i>
el, ea au fos-		<i>ille, illa</i>	ei, ele au		<i>illi, illae</i>
tu		<i>tacuerat.</i>	fostu		<i>tacuerant.</i>

P. Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo tãcusem,	<i>ego tacue-</i>	Noi tãcusemu,	<i>nos tacue-</i>
tu tãcusesi,	<i>tu tacueras.</i>	voi tãcuseti,	<i>vos tacuera-</i>
el, ea tãcuse,	<i>ille, illa ta-</i>	ei, ele tãcuse,	<i>illi, illae ta-</i>
	<i>cuerat.</i>		<i>cuerant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo voiũ tãcẽ,	<i>ego tacebo.</i>	Noi romu tãcẽ,	<i>nos tace-</i>
tu vei tãcẽ,	<i>tu tacebis.</i>	voi veti tãcẽ,	<i>vos tace-</i>
el, ea va tãcẽ,	<i>ille, illa ta-</i>	ei, ele vor tãcẽ,	<i>illi, illae ta-</i>
	<i>cebit.</i>		<i>tacebunt.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Taci tu,	<i>tace tu.</i>	Taceti voi,	<i>tacete vos.</i>
tacã el, ea,	<i>taceat ille.</i>	tacã ei, ele,	<i>taccant illi,</i>
			<i>illae.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Si taci tu,	<i>ut taceas tu.</i>	Si tãcemu noi,	<i>ut laceamus</i>
			<i>nos.</i>

si tacà el, ea, <i>ut taceat ille, illa.</i>	si tăceti voi, <i>ut taceatis vos.</i>
	si tacà ei, ele, <i>ut taceant illi, illae.</i>

Modus Optativus et Conjunctivus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si tacu, <i>ut ego taceam.</i>	Noi si tăcemu, <i>nos ut taceamus.</i>
tu si taci, <i>ut tu taceas.</i>	voi si tăceci, <i>vos ut taceatis.</i>
el, ea si tacà, <i>ut ille, illa taceat.</i>	ei, ele si tacà, <i>illi, illae ut taceant.</i>

P. Imperfectum Optativi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo asi tăcè, <i>ego tacerem.</i>	Noi amu tăcè, <i>nos taceremus.</i>
tu ai tăcè, <i>tu taceres.</i>	voi ati tăcè, <i>vos taceretis.</i>
el, ea ar tăcè, <i>ille, illa taceret.</i>	ei, ele ar tăcè, <i>illi, illae tacerent.</i>
*de asi tăcè io, <i>si tacerem ego.</i>	de amu tăcè noi, <i>si taceremus nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Conjunctivi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si vrém tăcè, <i>ego si tacerem.</i>	Noi si vrému tacè, <i>nos si taceremus.</i>
tu si vréi tăcè, <i>tu si taceres.</i>	voi si vréti tacè, <i>vos si taceretis.</i>
ol, ea si vré tăcè, <i>ille, illa si taceret.</i>	oi, ele si vré tacè, <i>illi, illae si tacerent.</i>
*io vrém tăcè, <i>ego tacerem.</i>	*noi vrému tacè, <i>nos taceremus.</i>
*de vrém tăcè io, <i>si tacerem ego.</i>	*de vrému tacè noi, <i>si taceremus nos.</i>

Praeteritum Perfectum.

Singularis.

Pluralis.

Io si fui tăcutu, <i>ego si tacuerim.</i>	Noi si fimu tăcutu, <i>nos si tacuerimus.</i>
tu si fi tăcutu, <i>tu si tacueris.</i>	voi si fiti tăcutu, <i>vos si tacueritis.</i>
el, ea si fie tăcutu, <i>ille, illae si tacuerit.</i>	ei, ele si fie tăcutu, <i>illi, illae si tacuerint.</i>
*io asi fi tăcutu, <i>ego tacuerim.</i>	noi amu fi tăcutu, <i>nos tacuerimus.</i>
*de asi fi tăcutu io, <i>si tacuerim ego.</i>	de amu fi tăcutu noi, <i>si tacuerimus nos.</i>

P. Plusquamperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Io si fui	fostu tăcutu.	<i>ego si tacu-</i>	Noi si fimu	fostu tăcutu.	<i>Nos si ta-</i>
tu si fi		<i>issem.</i>	voi si fiti		<i>cuissemus.</i>
el, ea si fie		<i>tu si tacu-</i>	ei, ele si fie		<i>vos si tacu-</i>
*io asi fi		<i>isses.</i>	noi amu fi		<i>issetis.</i>
*de asi fi		<i>ille, illa si</i>	de amu fi noi		<i>illi, illae si</i>
		<i>tacuisset.</i>			<i>tacuis-</i>
		<i>ego tacuis-</i>			<i>semus.</i>
		<i>sem.</i>			
		<i>io sit acuis-</i>			<i>si nos tacu-</i>
		<i>sem ego.</i>			<i>issemus.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

De voiu tăcè io, <i>si tacu-</i>	De vomu tăcè noi, <i>si tacu-</i>
<i>ero ego.</i>	<i>erimus nos.</i>
de vei tăcè tu, <i>si tacu-</i>	de veti tăcè voi, <i>si tacu-</i>
<i>eris tu.</i>	<i>eritis vos.</i>
de va tăcè el, ea, <i>si tacu-</i>	de voru tăcè ei, ele, <i>si ta-</i>
<i>crit ille, illa.</i>	<i>cuerint illi, illae.</i>

M o d u s I n f i n i t i v u s.

A tăcere, *tacere.*

P. Perfectum et Plusquamperfectum.

A fi tăcutu, *vel* a fi fostu tăcutu, *tacuisse*.

F u t u r u m.

A fi tăcitoriu, *taciturus*.

S u p i n u m.

Tacutu, *tacitum*.

G e r u n d i u m.

G. in *di* et *dum*. De tăcere, de tăcutu, *vel* pentru tăcutu, *tacendi*, *vel ad tacendum*.

G. in *do*. Tăcându, *tacendo*.

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Tăcându *vel* tăcitoriu, *tacens*.

P. Praet. Tăcutu, *vel* fostul tăcitoriu, *tacitus*, *vel qui tacuit*.

P. Futur. A fi tăcitoriu, *taciturus*.

III. C o n j u g a t i o.

A batere, *batuere*, *tundere*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo	batu, <i>ego batuo</i> ,	Noi	batemu, <i>nos batui-</i>
	<i>tundo</i> .		<i>mus.</i>
tu	bati, <i>tu batuis</i> .	voi	bateti, <i>vos batuitis</i> .
el, ea	bate, <i>ille, illa batuit</i> .	ei, ele	batu, <i>illi, illae batu-</i>
			<i>unt.</i>

Praeteritum Imperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	bâteam, <i>ego batue-</i>	Noi	bâteamu, <i>nos batue-</i>
	<i>bam.</i>		<i>bamus.</i>
tu	bâteai, <i>tu batuebas.</i>	voi	bâteati, <i>vos batue-</i>
			<i>batis.</i>
el, ea	bâtea, <i>ille, illa batue-</i>	ei, ele	bâtea, <i>illi, illae ba-</i>
	<i>bat.</i>		<i>tuebant.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	bâtui, <i>ego batui.</i>	Noi	bâtumu, <i>vel baturâmu,</i>
			<i>nos batuimus.</i>
tu	bâtusi, <i>tu batuisti.</i>	voi	bâtuti, <i>vel baturâti,</i>
			<i>vos batuistis.</i>
el, ea	bâtù, <i>ille, illa batuit.</i>	ei, ele	bâturò, <i>illi, illae ba-</i>
			<i>tuerunt.</i>

P. Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	amu bātutu, <i>ego batui.</i>	Noi	amu bātutu, <i>nos ba-</i>
			<i>tuimus.</i>
tu	ai bātutu, <i>tu batuis-</i>	voi	ati bātutu, <i>vos ba-</i>
	<i>ti.</i>		<i>tuistis.</i>
el, ea	au bātutu, <i>ille, illa</i>	ei, ele	au bātutu, <i>illi, illae</i>
	<i>batuit.</i>		<i>batuerunt.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	amu fos-	Noi	amufos-
tu	tu	tu	tu
tu	ai fostu	voi	ati fos-
		tu	tu
el, ea	au fos-	ei, ele	au
tu	tu	fostu	tu
	<i>ego batue-</i>		<i>nos batue-</i>
	<i>ram.</i>		<i>ramus.</i>
	<i>tu batue-</i>		<i>vos batue-</i>
	<i>ras.</i>		<i>ratis.</i>
	<i>ille, illa ba-</i>		<i>illi, illae</i>
	<i>tuerat.</i>		<i>batuerant.</i>

P. Plusquamperfectum II.

Singularis.

Pluralis.

Jo bătusem, <i>ego batueram.</i>	Noi bătusemu, <i>nos batue-</i> <i>ramus.</i>
tu bătusesi, <i>tu batueras.</i>	voi bătuseti, <i>vos batuera-</i> <i>tis.</i>
el, ea bătuse, <i>ille, illa ba-</i> <i>tuerat.</i>	ei, ele bătuse, <i>illi, illae</i> <i>batuerant.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo voiu bate, <i>ego batnam.</i>	Noi vomu bate, <i>nos batue-</i> <i>mus.</i>
tu vei bate, <i>tu batnes.</i>	voi veti bate, <i>vos batuetis.</i>
el, ea va bate, <i>ille, illa</i> <i>batuet.</i>	ei, ele voru bate, <i>illi, il-</i> <i>lac batuent.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Bate tu, <i>batue tu.</i>	Bateti voi, <i>batete vos.</i>
bată el, ea, <i>batnat ille,</i> <i>illa.</i>	bată ei, ele, <i>batuant illi,</i> <i>illae.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Si bati tu, <i>ut batuas tu.</i>	Si batemu noi, <i>ut batua-</i> <i>mus nos.</i>
si bată el, ea, <i>ut batuat</i> <i>ille, illa.</i>	si bateti voi, <i>ut batuatis</i> <i>vos.</i>
	si bată ei, ele, <i>ut batuant</i> <i>illi, illae.</i>

Modus Optativus et Conjunctivus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo si batu, <i>ego ut batuam.</i>	Noi si batemu, <i>nos ut batuamus.</i>
tu si bati, <i>tu ut batuas.</i>	voi si bateti, <i>vos ut batualis.</i>
el, ea si bată, <i>ille, illa ut batuat.</i>	ei, ele si bată, <i>illi, illae ut batuant.</i>

Praeteritum Imperfectum Optativi.

Singularis.

Pluralis.

Jo asi bate, <i>ego batuerem.</i>	Noi amu bate, <i>nos batueremus.</i>
tu ai bate, <i>tu batueres.</i>	voi ati bate, <i>vos batueretis.</i>
el, ea ar bate, <i>ille, illa batueret.</i>	ei, ele ar bate, <i>illi, illae batuerent.</i>
*de asi bate io, <i>si batuerem ego.</i>	de amu bate noi, <i>si batueremus nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Conjunctivi.

Singularis.

Pluralis.

Jo si vrém bate, <i>ego si batuerem.</i>	Noi si vrému bate, <i>nos si batueremus.</i>
tu si vréi bate, <i>tu si batueres.</i>	voi si vréti bate, <i>vos si batueretis.</i>
el, ea si vré bate, <i>ille, illa si batueret.</i>	ei, ele si vré bate, <i>illi, illae si batuerent.</i>
*io vrémbate, <i>ego batuerem.</i>	noi vrému bate, <i>nos batueremus.</i>
*de vrém bate io, <i>si batuerem ego.</i>	de vrému bate noi, <i>si batueremus nos.</i>

P. Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>			
Jo	si fiu	fostu bătutu.	ego si ba-	Noi si fimu	fostu bătutu.	nos si ba-
			tuissem.			tuissemus.
tu	si fi		tu si batu-	voi si fiti		vos si ba-
			isses.			tuissetis.
el, ea	si fie		ille, illa si	ei, ele si fie		illi, illae si
		batuisset.		batuissent.		
*io,	asi fi		ego batuis-	noi amu fi		nos batuis-
			sem.			semus.
*de	asi fi	io	si batuisse-	de amu fi	noi	si batuisse-
			mus nos.			mus nos.

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
De voiu	bate io, si batue-	De vomu	bate noi, si ba-
	ro ego.		tuerimus nos.
de vei	bate tu, si batueris	de veti	bate voi, si batue-
	tu.		ritis vos.
de va	bate el, ea, si ba-	de voru	bate ei, ele, si ba-
	tuerit ille, illa.		tuerint, illi, illae.

M o d u s I n f i n i t i v u s.

Tempus Praesens.

A batere, *batuere*.

Pract. Perfectum, et Plusquamperfectum.

A fi bătutu, *vel* a fi fostu batutu, *batuisse*.

F u t u r u m.

A fi batütoriu, *verberaturus*.

S u p i n u m.

Bătutu, *verberatus*.

G e r u n d i u m.

G. in *di* et *dum*. De a batere, de bătutu, *vel* pentru a batere, *verberandi, vel ad verberandum*.

G. in do. Bătěndu, *batendo* vel *verberando*.

P a r t i o i p i u m.

P. Praes. Bătěndu, vel batătoriu, *verberans* vel *verberator*.

P. Pract. Bătutu, vel fostul batătoriu, *verberatus*, vel *qui verberavit*.

P. Futur. A fi batătoriu, *verberaturus*.

IV. C o n j u g a t i o.

A audire, *audire*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo	audu, <i>ego audio.</i>	Noi	audimu, <i>nos audimus.</i>
tu	audi, <i>tu audis.</i>	voi	auditi, <i>vos auditis.</i>
el, ea	auđe, <i>ille, illa audit.</i>	ei, ele	audu, <i>illi, illae audiunt.</i>

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo	audicam, <i>ego audiebam.</i>	Noi	audicamu, <i>nos audiebamus.</i>
tu	audicai, <i>tu audiebas.</i>	voi	audicati, <i>vos audiebatis.</i>
el, ea	audica, <i>ille, illa audiebat.</i>	ei, ele	audica, <i>illi, illae audiebant.</i>

Praeterium Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo	audii, <i>ego audiui.</i>	Noi	audiramu, <i>nos audivimus.</i>
----	---------------------------	-----	---------------------------------

tu	audiisi, <i>tu audivisti.</i>	voi	audirāti, <i>vos audivistis.</i>
el, ea	audi, <i>ille, illa audivit.</i>	ei, ele	audirō, <i>illi, illae audiverunt.</i>

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	amu auditu, <i>ego audi-</i> <i>vi.</i>	Noi	amu auditu, <i>nos audi-</i> <i>vimus.</i>
tu	ai auditu, <i>tu audi-</i> <i>visti.</i>	voi	ati auditu, <i>vos audi-</i> <i>vistis.</i>
el, ea	au auditu, <i>illi, illa</i> <i>audivit.</i>	ei, ele	au auditu, <i>illi, illae</i> <i>audiverunt.</i>

P. Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	amu fos- tu	Noi	amu fostu
tu	ai fostu	voi	ati fos- tu
el, ea	au fos- tu	ei, ele	au fostu
	<i>auditu.</i>		<i>auditu.</i>
	<i>ego audi-</i> <i>veram.</i>		<i>nos audi-</i> <i>veramus.</i>
	<i>tu audive-</i> <i>ras.</i>		<i>vos audive-</i> <i>ratis.</i>
	<i>ille, illa</i> <i>audiverat.</i>		<i>illi, illae</i> <i>audiverant.</i>

P. Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	audisem, <i>ego audive-</i> <i>ram.</i>	Noi	audisemu, <i>nos audi-</i> <i>veramus.</i>
tu	audisesi, <i>tu audive-</i> <i>ras.</i>	voi	audiseti, <i>vos audive-</i> <i>ratis.</i>
el, ea	audise, <i>ille, illa audi-</i> <i>verat.</i>	ei, ele	audise, <i>illi, illae au-</i> <i>diverant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	voiu audi, <i>ego audi-</i> <i>am.</i>	Noi	vomu audi, <i>nos au-</i> <i>diemus.</i>
tu	vei audi, <i>tu audies.</i>	voi	veti audi, <i>vos audie-</i> <i>tis.</i>
el, ea	va audi, <i>ille, illa au-</i> <i>diet.</i>	ei, ele	vor audi, <i>illi, illae</i> <i>audient.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Audi tu, *audi tu.*
audâ el, ea, *audiat ille.*

Pluralis.

Auditi voi, *audite vos.*
audâ ei, ele, *audiant illi,*
illae.

F u t u r u m.

Singularis.

Si audi tu, *ut audias tu.*
si audâ el, ea, *ut audiat il-*
le, illa.

Pluralis.

Si audimu noi, *ut audia-*
mus nos.
si auditi voi, *ut audiat*
vos.
si audâ ei, ele, *ut audiant*
illi, illae.

Modus Optativus et Conjunctivus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Jo si audu, *ego ut au-*
diam.
tu si audi, *tu ut audias.*
el, ea si audâ, *ille, illa ut*
audiat.

Pluralis.

Noi si audimu, *nos ut au-*
diamus.
voi si auditi, *vos ut au-*
diatis.
ei, ele si audâ, *illi, illae ut*
audiant.

Praeteritum Imperfectum Optativi.

Singularis.

Jo asi audi, *ego audirem.*
tu ai audi, *tu audires.*
el, ea ar audi, *ille illa audi-*
ret.
*de asi audi io, *si audirem*
ego.

Pluralis.

Noi amu audi, *nos audire-*
mus.
voi ali audi, *vos audire-*
tis.
ei, ele ar audi, *illi, illae au-*
dirent.
de amu audi noi, *si audi-*
remus nos.

Praeteritum Imperfectum Coniunctivi.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	si vrém audì, <i>ego si audirem.</i>	Noi	si vrému audì, <i>nos si audiremus.</i>
tu	si vréi audì, <i>tu si audires.</i>	voi	si vréti audì, <i>vos si audiretis.</i>
el, ea	si vrè audì, <i>ille, illa si audiret.</i>	ei, ele	si vrè audì, <i>illi, illae si audirent.</i>
*io	vrém audì, <i>ego audirem.</i>	noi	vrému audì, <i>nos audiremus.</i>
*de	vrém audì io, <i>si audirem ego.</i>	de	vrému audì noi, <i>si audiremus nos.</i>

Praeteritum Perfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	si fìu auditu, <i>ego si audiverim.</i>	Noi	si fimu auditu, <i>nos si audiverimus.</i>
tu	si fìi auditu, <i>tu si audiveris.</i>	voi	si fiti auditu, <i>vos si audiveritis.</i>
el, ea	si fìe auditu, <i>ille, illa si audiverit.</i>	ei, ele	si fìe auditu, <i>illi, illae si audiverint.</i>
*io	asi fìi auditu, <i>ego audiverim.</i>	noi	amu fìi auditu, <i>nos audiverimus.</i>
*de	asi fìi auditu io, <i>si audiverim ego.</i>	de	amu fìi auditu noi, <i>si audiverimus nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	si fìu.	ego si au-	Noi si fi-
		divissem.	mu
tu	si fìi.	tu si audi-	voi si fiti
		cisses.	
el, ea	si fìe.	ille, illa si	ei, ele si fìe
		audivisset.	
*io	asi fìi.	ego audi-	noi amu fi
		cissem.	
*de	asi fìi.	io si audivis-	de amu fi
		sem ego.	

F u t u r u m.

Singularis.

De voiu audi io. *si audivero ego.*
 de vei audi tu, *si audiveris tu.*
 de va audi el, ea, *si audiverit ille, illa.*

Pluralis.

De vomu audi noi, *si audiverimus nos.*
 de veti audi voi, *si audiveritis vos.*
 de voru audi ei, ele, *si audiverint illi, illae.*

M o d u s I n f i n i t i v u s.

Tempus Praesens.

A audire, *audire,*

P. Perfectum et Plusquamperfectum.

A fi auditu, *et a fi fostu auditu, audivisse.*

F u t u r u m.

A fi auditoriu, *auditurus.*

G e r u n d i u m.

G. in di et dum. De audire, de auditu, *vel* pentru audire, *audiendi, vel ad audiendum.*

G. in do. Audiendu, *audiendo.*

S u p i n u m.

Auditu, *auditum.*

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Audiend, *vel* auditoriu, *audiens, v. auditor.*

P. Praet. Auditu, *vel* fostul auditoriu, *auditus, vel qui fuit auditor.*

Observationes circa quaedam Tempora Conjugationum praecedentium.

I. Apud quosdam Daco-Romanos consuetudo invaluit in Lingua populari literam *d* in Verbis: *cadu*, *cado*; *credu*, *credo*; *ridu*, *rideo*; *vedu*, *video*; *sedu*, *sedeo*; *audu*, *audio*; pronunciandi uti *z*, ut: *cazu*, *crezu*, *vezu*, *rizu*, *auzu*, *sezu*: pro *cadu*, *credu* *ridu* etc. *D* videlicet emollitur in *z* sive *d* sonum *z* ferentem, atque hic emollitus sonus literae *d* dein regulariter retinetur etiam in Supino, Participio Praesenti, ac Praeterito, item Gerundio, ut: *cadutu*, *credutu*, *vedutu*, *sedutu*, *audutu*, lege *cazutu*, *crezutu*, *vezutu*, *sezutu*, *audutu*; in Participio, et Gerundio, *cadendu*, *credendu*, *ridendu*, *vedendu*, *sedendu*, *audiendu*, lege: *cazendu*, *crezendu*, etc.

Eccipe *ridu*, quia Supinum habet *risu*, *risum*.

II. Verba: *peru*, *peruo*; *remānu*, *remaneo*; *punu*, *pono*; *tēnu*, *teneo*; iterdum in I. et II. persona Praes. Ind. et III. modi Coniunctivi mutant *r*, et *n*, in *i*, ut: *peiu*, *remāiu*, *puii*, etc. (Vide verba irregularia.)

III. In Praeterito Imperfecto Indic. loco: *laudaam*, *vedeam*, *bāteam*, *audieam* scribitur etiam, *laudauam*, *vedeuam*, *bāteuam*, *audieuam*, verum litera *z* inter duas vocales constituta nullum edit sonum. (vide Orthograph. sub litera *z*) ortaue est ex consonante *b*, quae apud Daco-Romanos inter duas vocales mutatur in *v*, vel *u*.

Idem fit in Praet. Perf. Simplici seu proximo primae, et quartae Coniugationis; pro *laudai*, *audii*, scribi potest, *laudaui*, *audiui*, etc.

Ast Verba secundae et tertiae Coniugationis in hoc Tempore varie terminantur sic:

1) Illa Verba, quae in Praes. Indic. ante *z* habent consonantes *d*, *n*, *nd*, aut *ng*, mutant has consonantes in *s*, e.g. *ridu*, *rideo*, *risci*, *risi*; *punu*, *pono*, *pusei*, *posui*; *tundu*, *tondeo*, *tunsei*, *lotondi*; *respundu*.

respondeo, *rěspunsei*, *respondi*; *pungu*, *pungo*, *punsei*, *pupugi*. etc.

Excipe: *credu*, *sedu*, *perdu*, *vidu*, *věndu*, quia haec habent: *cređui*, *seđui*, *perđui*, *vidui*, *věndui*.

2. Verba, quae ante *u* Praes. Indic. habent *c* formant Praet. Perf. in *ui*, ut: *tacu*, *taceo*, *tācui*, *tacui*; *giacu*, *jaceo*, *giācui*, *jacui*; *trecu*, *transeo*, *trecui*, *transivi*; item *běu*, *bibo* habet: *beui*, *bibi*.

IV. Praeterita Perf. et Plusquamperf. componuntur ex Verbis auxiliaribus, et Supino cujuslibet verbi, vel Participio Praet. Temporis.

V. Futurum Indic. componitur ex verbo auxiliari: *voiu*, *volo*, et Infinitivo abbreviato cujuslibet Verbi, ut: *io voiu arā*, *ego arabo*; *io voiu coronā*, *ego coronabo*, etc.

Verum pro *io voiu arā*, *coronā*, potest dici et scribi etiam: *io voiu arare*, *io voiu coronare*.

VI. Verba tertiae Conjugationis: *ducu*, *facu*, *dicu*, formant II. personam Praes. Imperativi: *dū*, *fā*, *dī*.

VII. Conjunctio *sī*, in Praeterito Perf. et Plusquamperf. Conjunctivi duplicem habet significatum *sī*, et *ut* pro diverso statu constructionis.

VIII. Ex Temporibus * stella signatis unum est Modi Conj. aliud autem Modi Optativi.

IX. Infinitivi Praesentis ultima Syllaba *re* interdum in loquendo reticetur, ut superius §. 5. Nota 1. diximus. Hujus admonitionis cave obliviscaris.

X. Multa verba quartae Conjugationis in Praes. Indic. et Conjunctivi toto Singulari, et tertia persona plur. adjungunt *escu* uti in Lingua Italica, e. g. *inflorescu*, *floresco*; *mārescu*, *magnifico*; *domnescu*, *dominor*, etc.

Quorum Conjugatio hic sequitur.

C o n j u g a t i o

Verborum, quae in Praesentis Indicativi prima persona
desinunt in *esco*.

Haec verba conjugantur sicut Italica in *isco* desinentia
secundum hanc formam.

A inflorescere, *florere*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo inflorescu, <i>ego flore</i> vel <i>floresco</i> .	Noi inflorescimus, <i>nos flore-</i> <i>mus</i> .
tu infloresci, <i>tu flores</i> .	voi inflorescitis, <i>vos floretis</i> .
el, ea infloresce, <i>ille, illa</i> <i>floret</i> .	ei, ele inflorescunt, <i>illi, illae</i> <i>florent</i> .

Praeteritum Imperfectum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo inflorieam, <i>ego flore-</i> <i>bam</i> .	Noi inflorieamur, <i>nos flo-</i> <i>rebamus</i> .
tu inflorieai, <i>tu flore-</i> <i>bas</i> .	voi inflorieati, <i>vos flore-</i> <i>batis</i> .
el, ea inflorieat, <i>ille, illa</i> <i>florebat</i> .	ei, ele inflorieant, <i>illi, illae</i> <i>florebant</i> .

Praeteritum Perfectum Simplex.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo inflorui, <i>ego florui</i> .	Noi inflorimus, <i>nos flo-</i> <i>ruimus</i> .
tu infloristi, <i>tu floruisti</i> .	voi infloristis, <i>vos flo-</i> <i>ruistis</i> .
el, ea infloruit, <i>ille, illa flo-</i> <i>ruit</i> .	ei, ele infloruerunt, <i>illi, illae</i> <i>floruerunt</i> .

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	amu infloritu, <i>ego florui.</i>	Noi	amu infloritu, <i>nos floruimus.</i>
tu	ai infloritu, <i>tu florui.</i>	voi	ati infloritu, <i>vos florui.</i>
el, ea au	infloritu, <i>ille, illa floruit.</i>	ei, ele au	infloritu, <i>illi, illae floruerunt.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	amu fostu infloritu, <i>ego florueram.</i>	Noi	amu fostu infloritu, <i>nos florueramus.</i>
tu	ai fostu infloritu, <i>tu florueras.</i>	voi	ati fostu infloritu, <i>vos florueratis.</i>
el, ea au	fostu infloritu, <i>ille, illa floruerat.</i>	ei, ele au	fostu infloritu, <i>illi, illae floruerant.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	inflorisem, <i>ego florueram.</i>	Noi	inflorisemu, <i>nos florueramus.</i>
tu	inflorisesi, <i>tu florueras.</i>	voi	infloriseti, <i>vos florueratis.</i>
el, ea	inflorise, <i>ille, illa floruerat.</i>	ei, ele	inflorise, <i>illi, illae floruerant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	voiu inflori, <i>ego florebo.</i>	Noi	vomu inflori, <i>nos florebo.</i>
tu	vei inflori, <i>tu florebis.</i>	voi	veti inflori, <i>vos florebitis.</i>
el, ea	va inflori, <i>ille, illa florebit.</i>	ei, ele	voru inflori, <i>illi, illae florebut.</i>

Modus Mandativus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Infloresce tu, <i>flore</i> , vel <i>floresce</i> tu.	Infloriti voi, <i>floreatis</i> vos.
Inflorescā el, ea, <i>floreat</i> vel <i>florescat</i> ille, illa.	Inflorescā ei, ele, <i>floreant</i> , vel <i>florescant</i> illi, il- lae.

Futurum.

Singularis.

Pluralis.

Si infloresci tu, <i>ut floreas</i> tu.	Si inflorimu noi, <i>ut flore-</i> <i>amus</i> nos.
si inflorescā el, ea, <i>ut flo-</i> <i>reat</i> ille, illa.	si infloriti voi, <i>ut florea-</i> <i>tis</i> vos.
	si inflorescā ei, ele, <i>ut flo-</i> <i>reant</i> illi, illae.

Optativus et Conjunctivus Modus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo si inflorescu, <i>ego ut</i> <i>floream</i> .	Noi si inflorimu, <i>nos ut</i> <i>floreamus</i> .
tu si infloresci, <i>tu ut</i> <i>floreas</i> .	voi si infloriti, <i>vos ut</i> <i>floreatis</i> .
el, ea si inflorescā, <i>ille, illa</i> <i>ut floreat</i> .	ei, ele si inflorescā, <i>illi, il-</i> <i>lae ut floreant</i> .

Reliqua tempora conjugantur secundum Paradigma quartae Conjugationis.

§. 41.

De Verbis Passivis.

Verba *Passiva* formantur ex Verbis Activis assu-
mendo post singulam personam Pronomen Coniuncti-
vum: in Singulari: *me, te, se*; in Plurali *vero, ne,*

re, se; e. g. io laudu, *ego laudo*; tu laudi, el laudá, est Verbum Activum. Passivum autem: io me laudu, *ego laudor*, tu te laudi, el se laudá etc.

§. 42.

Conjugationes Verborum Passivorum.

I. V e r b u m P a s s i v u m.

A me laudare, *laudari*.

M o d u s I n d i c a t i v u s,

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Io me laudu, <i>ego laudor</i> .	Noi ne láudámu, <i>nos laudamur</i> .
tu te laudi, <i>tu laudaris</i> .	voi ve láudati, <i>vos laudamini</i> .
el, ea se laudá, <i>ille, illa laudatur</i> .	ei, ele se láudá, <i>illi, illae laudantur</i> ,

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Io me laudaam, <i>ego laudabar</i> .	Noi ne laudaamu, <i>nos laudabamur</i> .
tu te laudaai, <i>tu laudabaris</i> .	voi ve laudaati, <i>vos laudabamini</i> .
el, ea se laudaa, <i>ille, illa laudabatur</i> .	ei, ele se laudaa, <i>illi, illae laudabantur</i> .

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Io me láudai, <i>ego laudatus sum</i> .	Noi ne láudarámu, <i>nos laudati sumus</i> .
tu te láudasi, <i>tu laudatus es</i> .	voi ve láudaráti, <i>vos laudati estis</i> .

el, ea se lăudă, <i>ille, illa</i> <i>laudus, ta, est.</i>		ei, ele se lăudarô, <i>illi,</i> <i>illae laudati, tae</i> <i>sunt.</i>
---	--	---

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo m'amu lăudatu, <i>ego lau-</i> <i>datus sum.</i>		Noi ne amu lăudatu, <i>nos</i> <i>laudati sumus.</i>
tu te ai lăudatu, <i>tu lauda-</i> <i>tus es.</i>		voi v'ati, lăudatu, <i>vos lau-</i> <i>dati estis.</i>
el, ea s'au lăudatu, <i>ille,</i> <i>illa laudatus, ta est.</i>		ei, ele s'au, lăudatu, <i>illi,</i> <i>illae laudati, tae sunt.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

Singularis.

Pluralis.

Jo m'amu fostu		<i>ego lauda-</i> <i>tus eram.</i>	Noi ne amu fostu		<i>nos lauda-</i> <i>tieramus.</i>
tu te ai fostu		<i>tu lauda-</i> <i>tus eras.</i>	voi v'ati fo-		<i>vos laudati</i> <i>eratis.</i>
el, ea s'au fostu		<i>ille, illa</i> <i>laudatus,</i> <i>ta erat.</i>	ci, ele s'au fostu		<i>illi, illae</i> <i>laudati,</i> <i>tae erant.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum II.

Singularis.

Pluralis.

Jo me lăudasem, <i>ego lau-</i> <i>datus eram.</i>		Noi ne lăudascmu, <i>nos lau-</i> <i>dati eramus.</i>
tu te lăudasesi, <i>tu lauda-</i> <i>tus eras.</i>		voi ve lăudaseti, <i>vos lau-</i> <i>dati eratis.</i>
el, ea se lăudase, <i>ille, illa</i> <i>laudatus, ta erat.</i>		ci, ele se lăudase, <i>illi, il-</i> <i>lae laudati, tae erant.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo me voiu lăudă, <i>ego lau-</i> <i>dabor etc.</i>		Noi ne vomu lăudă, <i>nos lau-</i> <i>dabinur etc.</i>
--	--	---

Reliqui Modi, et Tempora conjugantur ut verbum Activum primae Conjugationis *a laudare.*

II. Verbum Passivum.

A se vedere, *videri*.

Modus Indicativus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo me vedu, <i>ego videor.</i>	Noi ne vedemu, <i>nos videmur.</i>
tu te vedi, <i>tu videris.</i>	voi ve vedeti, <i>vos videmini.</i>
el, ea se vede, <i>ille, illa videtur.</i>	ei, ele se vedu, <i>illi, illae videntur.</i>

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo me vedeam, <i>ego videbar.</i>	Noi ne vedeamu, <i>nos videbamur.</i>
tu te vedeai, <i>tu videbaris.</i>	voi ve vedeati, <i>vos videbamini.</i>
el, ea se vedea, <i>ille, illa videbatur.</i>	ei, ele se vedea, <i>illi, illae videbantur.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo ■ vedui, <i>ego visus sum.</i>	Noi ne veduramu, <i>nos visi sumus.</i>
tu te vedusi, <i>tu visus es.</i>	voi ve vedurati, <i>vos visi estis.</i>
el, ea se vedu, <i>ille, illa visus, sa est.</i>	ei, ele se veduro, <i>illi, illae videbantur.</i>

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo m' amu vedutu, <i>ego visus fui.</i>	Noi ne amu vedutu, <i>nos visi fuimus.</i>
tu te ai vedutu, <i>tu visus fuisti.</i>	voi v' ati vedutu, <i>vos visi fuistis.</i>

el, ea s' au vedutu, <i>ille</i> , <i>illa, visus, sa fuit.</i>		el, ele s' au vedutu, <i>illi</i> , <i>il-</i> <i>lae visi, sae fuerunt.</i>
--	--	---

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Jo m'amu fostu vedutu, <i>ego</i> <i>visus eram.</i>		Noi ne amu fostu vedutu, <i>nos visi eramus.</i>
tu te ai fostu vedutu, <i>tu</i> <i>visus eras.</i>		voi v' ati fostu vedutu, <i>vos</i> <i>visi eratis.</i>
el, ea ■ au fostu vedutu, <i>il-</i> <i>le, illa visus, sa erat.</i>		ei, ele s' au fostu vedutu, <i>illi</i> , <i>illae visi, sae erant.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Jo me vedusem, <i>ego vi-</i> <i>sus eram.</i>		Noi ne vedusemu, <i>nos vi-</i> <i>si eramus.</i>
tu te vedusesi, <i>tu visus</i> <i>eras.</i>		voi ve veduseti, <i>vos visi</i> <i>eratis.</i>
el, ea se veduse, <i>ille, illa</i> <i>visa erat.</i>		ei, cle se veduse, <i>illi, illae</i> <i>visi, sae erant.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Jo me voiu vedè, <i>ego vi-</i> <i>debor.</i>		Noi ne vomu vedè, <i>nos</i> <i>videbimur.</i>
tu te vei vedè, <i>tu vide-</i> <i>beris.</i>		voi ve veti vedè, <i>vos vi-</i> <i>debimini.</i>
el, ea se va vedè, <i>ille, illa</i> <i>videbitur.</i>		ei, ele se voru vedè, <i>illi, il-</i> <i>lae videbuntur.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>
Vedite tu, <i>videre tu.</i>		Vedețive voi, <i>videmini</i> <i>vos.</i>
vedăse el, ea, <i>videatur ille,</i> <i>illa.</i>		vedăse ei, ele, <i>videantur</i> <i>illi, illae.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si te vedi tu, <i>ut videaris tu.</i>	Si ne vedemu noi, <i>ut videamur nos.</i>
si se vedă el, ea, <i>ut videatur ille, illa.</i>	si ve vedeti voi, <i>ut videamini vos.</i>
	si se vedă ei, ele, <i>ut videantur illi, illae.</i>

Modus Optativus et Conjunctivus.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si me vedu, <i>ut ego videar.</i>	Noi si ne vedemu, <i>ut nos videamur.</i>
tu si te vedi, <i>ut tu videaris.</i>	voi si ve vedeti, <i>ut vos videamini.</i>
el, ea si se vedă, <i>ut ille, illa videatur.</i>	ei, ele si se vedă, <i>ut illi, illae videantur.</i>

Praeteritum Imperfectum Optativi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo nr' asi vedè, <i>ego viderer.</i>	Noi ne amu vedè, <i>nos videremur.</i>
tu te ai vedè, <i>tu videreris.</i>	voi v' ati vedè, <i>vos videremini.</i>
el, ea s' ar vedè, <i>ille, illa videretur.</i>	ei, ele s' ar vedè, <i>illi, illae viderentur.</i>
de m' asi vedè io, <i>si viderer ego.</i>	de ne amu vedè noi, <i>si videremur nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Conjunctivi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si me vrém vedè, <i>ego si viderer.</i>	Noi si ne vrému vedè, <i>nos si videremur.</i>
tu si te vrei vedè, <i>tu si videreris.</i>	voi si ve vréii vedè, <i>vos si videremini.</i>
el, ea si se vré vedè, <i>ille, illa si videretur.</i>	ei, ele si ■■ vré vedè, <i>illi, illae si viderentur.</i>

*io me vrém vedè, <i>ego viderer.</i>	noi ■■ vrému vedè, <i>nos videremur.</i>
*de me vrém vedè io, <i>si viderer ego.</i>	de ne vrému vedè noi, <i>si videremur nos.</i>

Praeteritum Perfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo si me fiu	<i>ego si viderer.</i>	Noi si ne fi- mu	<i>nos si videremur.</i>
tu si te fi	<i>tu si videreris.</i>	voi si ve fiti	<i>vos si videremini.</i>
el, ea si se fie	<i>ille, illa si videretur.</i>	ei, ele si ■ fie	<i>illi, illae si viderentur.</i>
*io m'asi fi	<i>ego viderer.</i>	noi ne amu fi	<i>nos videremur.</i>
*de m'asi fi	<i>si viderer ego.</i>	de ne amu fi	<i>si videremur nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo si me fiu	<i>ego si visus fuisset.</i>	Noi si ne fi- mu	<i>nos si visi fuissetis.</i>
tu si te fi	<i>tu si visus fuisset.</i>	voi si ve fiti	<i>vos si visi fuissetis.</i>
el, ea si se fie	<i>ille, illa si visus, sa fuisset.</i>	ei, ele si se fie	<i>illi, illae si visi, sae fuissent.</i>
*io m'asi fi	<i>ego visus fuisset.</i>	noi ne amu fi	<i>nos visi fuissetis.</i>
*de m'asi fi	<i>si visus fuisset ego.</i>	de ne amu fi	<i>si visi fuissetis nos.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
De me voiu vedè io, <i>si visus fuero ego.</i>	De ne vomu vedè noi, <i>si visi fuerimus nos.</i>
de te vei vedè tu, <i>si visus fueris tu.</i>	de ve veli vedè voi, <i>si visi fueritis vos.</i>
de se va vedè el, ea, <i>si visus, sa fuerit ille, illa.</i>	de si vor vedè ei, ele, <i>si visi, sae fuerint illi, illae.</i>

Modus Infinitivus.

Tempus Praesens.

A se vedere, *videri*.

P. Perfectum et Plusquamperfectum.

A ■ fi vedutu, *vel* a se fi fostu vedutu, *visum esse*
vel fuisse.

Futurum.

A ■ fi veditoriu, *visum iri*.

Gerundium.

G. in di et dum. De a
se vedere de vedutu } *videndi; vel ad videndum se.*
pentru a se vedere, }

G. in do. Vedënduse, *videndo se*, *vel videns se*.

Participium.

P. Praes. et Praet. Vedutîl', } *visus.*
vel fostul' vedutu. }

P. Futur. Quel qui se va vedé, *videndus*.

§. 43.

De Verbis Neutris.

Verba Neutra Passiva fieri nequeunt, et perpetuo conjugantur sicuti Verba Activa; e. g. io sedu, *ego sedeo*; io tremuru, *ego tremo*; cugetu, *cogito*; tacu, *taceo*. Hic non possumus dicere: io me sedu; io me tremuru; io me cugetu; io me tacu; sicut nec latine dicere possumus: *ego sedeor, tremor*, etc.

§. 44.

Conjugatio Verborum Neutrorum.

V e r b u m N e u t r u m.

A cugetare, cogitare.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	cugetu, <i>ego cogito.</i>	Noi	cugetāmu, ~~mm~~ <i>cogitam.</i>
tu	cugeti, <i>tu cogitas.</i>	voi	cugetati, <i>vos cogitatis.</i>
el, ea	cugetā, <i>ille, illa cogitat.</i>	ei, ele	cugetā, <i>illi, illae cogitant.</i>

Praeteritum Imperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	cugetaam, <i>ego cogitabam.</i>	Noi	cugetaamu, <i>nos cogitabamus.</i>
tu	cugetaai, <i>tu cogitabas.</i>	voi	cugetaati, <i>vos cogitabatis.</i>
el, ea	cugetaa, <i>illi, illae cogitabat.</i>	ei, ele	cugetaa, <i>illi, illae cogitabant.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	cugetai, <i>ego cogitavi.</i>	Noi	cugetarāmu, <i>nos cogitavimus.</i>
tu	cugetasi, <i>tu cogitasti.</i>	voi	cugetarāti, <i>vos cogitastis.</i>
el, ea	cugetā, <i>ille, illa cogitavit.</i>	ei, ele	cugetarō, <i>illi, illae cogitarunt.</i>

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
--------------------	------------------

tu ai cugetatu, tu co-	voi ati cugetalu, vos co-
gitasti.	gitastis.
el, ea au cugetatu, ille, il-	ei, ele au cugetatu, illi, il-
la cogitavit.	lae cogitarunt.

Praeteritum Plusquamperfectum I.

Singularis.

Pluralis.

Jo amu fos-	cugetatu.	ego cotave-	Noi amu	cugetatu.	nos cogila-
tu		ram.	fostu		veramus.
tu ai fostu		tu cogita-	voi ati fostu		vos cogita-
		veras.			veratis.
el, ea au fos-		ille, illa co-	ei, ele au		illi, illae
tu		gitaverat.	fostu		cogitave-
					rant.

Praeteritum Plusquamperfectum II.

Singularis.

Pluralis.

Jo cugetasem, ego cogi-	Noi cugetasemu, nos co-
taveram.	gitaveramus.
tu cugetasesi, tu cogita-	voi cugetaseti, vos co-
veras.	gitaveratis.
el, ea cugetase, ille, illa	ei, ele cugetase, illi, illae
cogitaverat.	cogitaverant.

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo voiu cugetà, ego cogi-	Noi vomu cugetà, nos co-
tabo.	gitabimus.
tu vei cugetà, tu cogi-	voi veti cugetà, vos co-
tabis.	gitabitis.
el, ea va cugetà, ille, illa	ei, ele voru cugetà, illi, il-
cogilabit.	lae cogitabunt.

M o d u s I m p e r a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Cugetà tu, cogila tu.	Cugetati voi, cogilate vos.
cugete el, ea, cogitet ille,	cugete ei, ele, cogitent il-
illa	li, illae

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Si cugeti tu, <i>ut cogites tu.</i>	Si cugetēmu noi, <i>ut cogitemus nos.</i>
si cugete el, ea, <i>ut cogitet ille, illa.</i>	si cugetati voi, <i>ut cogitis vos.</i>
	si cugete ei, ele, <i>ut cogitent illi, illae.</i>

Modus Optativus et Conjunctivus.

Singularis.

Pluralis.

Jo ■ cugetu, <i>ego ut cogitam.</i>	Noi si cugetēmu, <i>nos ut cogitemus.</i>
tu si cugeti, <i>tu ut cogites.</i>	voi si cugetati, <i>vos ut cogitetis.</i>
el, ea si cugete, <i>ille, illa ut cogitet.</i>	ei, ele si cugete, <i>illi, illae ut cogitent.</i>

Praeteritum Imperfectum Optativi.

Singularis.

Pluralis.

Jo asi cugetà, <i>ego cogitare.</i>	Noi amu cugetà, <i>nos cogitare.</i>
tu ai cugetà, <i>tu cogitare.</i>	voi ati cugetà, <i>vos cogitare.</i>
el, ea ar cugetà, <i>ille, illa cogitare.</i>	ei, ele ar cugetà, <i>illi, illae cogitare.</i>
*de asi cugetà io, <i>si cogitare ego.</i>	de amu cugetà noi, <i>si cogitare nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Conjunctivi.

Singularis.

Pluralis.

Jo si vrēm cugetà, <i>ego si cogitare.</i>	Noi si vrēmu cugetà, <i>nos si cogitare.</i>
tu si vrēi cugetà, <i>tu si cogitare.</i>	voi si vrēti cugetà, <i>vos si cogitare.</i>
el, ea si vrē cugetà, <i>ille, illa si cogitare.</i>	ci, ole si vrē cugetà, <i>illi, illae si cogitare.</i>

*io vrém cugetà, ego cogi- tarem.	noi vrému cugetà, nos cogi- tarem.
*de vrém cugetà io, si cogi- tarem ego.	de vrému cugetà noi, si co- gitaremus nos.

Praeteritum Perfectum.

Singularis.			Pluralis.		
Io si fiu	c	ego si cogi- taverim.	Noi si fimu	c	nos si cogi- taverimus.
tu si fi	u	tu si cogi- taveris.	voi si fiti	u	vos si cogi- taveritis.
el, ea si fie	e	ille, illa si cogita- verit.	ei, ele si fie	e	illi, illae si cogitave- rint.
*io asi fi	t	ego cogi- taverim.	noi amu fi	t	nos cogita- verimus.
*de asi fi	io	si cogita- verim ego.	de amu fi	noi	si cogitave- rimus nos.

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singularis.			Pluralis.		
Io si fiu	fo	ego si cogi- tavissem.	Noi si fimu	fo	nos si cogi- tavissemus
tu si fi	stu	tu si cogi- tavissem.	voi si fiti	stu	vos si cogi- tavissetis.
el, ea si fie	cu	ille, illa si cogitavis- set.	ei, ele si fie	cu	illi, illae si cogitavis- sent.
*io asi fi	getatu,	ego cogita- vissem.	noi amu fi	getatu,	nos cogita- vissemus.
*de asi fi	io	si cogita- vissem ego.	de amu fi	noi	si cogita- vissemus nos.

F u t u r u m.

Singularis.	Pluralis.
De voiu cugetà io, si cogi- tavello ego.	De vomu cugetà noi, si co- gitaverimus nos.

de vei cugetà tu, si cogi- taveris tu.	de veti cugetà voi, si cogi- taveritis vos.
de ~~va~~ cugetà el, ea, si co- gitaverit ille, illa.	de voru cugetà ei, ele, si co- gitaverint illi, illae.

Modus Infinitivus.

Tempus Praesens.

A cugetare, cogitare.

P. Perfectum et Plusquamperfectum.

A fi cugetatu, vel a fi fostu cugetatu, cogitavisse.

Futurum.

A fi cugetàtoriu, cogitaturus.

Supinum.

Cugetatu, cogitatum.

Gerundium.

G. in di, et dum. De a cugetare, de cugeta- tu, pentru a cugetare.	cogitandi, ad cogitandum.
--	---------------------------

G. in do. Cugetându, cogitando.

Participium.

P. Praes. Cugetându, vel cugetàtoriu, cogitans vel
cogitator.

P. Praet. Fostul cugetàtoriu, qui cogitavit.

P. Futur. A fi cugetàtoriu, cogitaturus.

§. 45.

De Verbis Deponentibus.

Verba Deponentia sunt ea, quibus infernum animi
statum et sensiones nostras internas manifestamus. Haec

Verba conjugantur sicut Verba Passiva, e. g. io me bucuru, *ego laetor*; io me rogo, *ego precor*; io miru, *ego miror*; io me mániiu, *ego irascor*, etc.

§. 46.

Conjugatio Verborum Deponentium,

V e r b u m D e p o n e n s.

Io me miru, *ego miror*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo	me miru, <i>ego miror</i> .	Noi	ne mirámu, <i>nos miramur</i> .
tu	te miri, <i>tu miraris</i> .	voi	ve mirati, <i>vos miramini</i> .
el, ea	se mirá, <i>ille, illa miratur</i> .	ei, ele	se mirá, <i>illi, illae mirantur</i> .

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo	me miraam, <i>ego mirabar</i> .	Noi	ne miraamu, <i>nos mirabamur</i> .
tu	te miraai, <i>tu mirabar</i> is.	voi	ve miraati, <i>vos mirabamini</i> .
el, ea	se miraa, <i>ille, illa mirabatur</i> .	ci, ele	se miraa, <i>illi, illae mirabantur</i> .

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo	me mirai, <i>ego miratus sum</i> .	Noi	ne mirarámu, <i>nos mirati sumus</i> .
tu	te mirasi, <i>tu miratus es</i> .	voi	ve miraráti, <i>vos mirati estis</i> .
el, ea	se mirá, <i>ille, illa mirati sunt</i> .	ei, ele	se mirá, <i>illi, illae mirati sunt</i> .

WIS-5

Pluralis.

1- Noi ne amu miratu, *nos*
mirati fuimus.
 2- voi v'ati miratu, *vos*
mirati fuistis.
 3- ei, ele s'au miratu, *illi, il-*
lae mirati, tae fuerunt.

squamperfectum I.

Pluralis.

Noi ne amu fostu voi v'ati fos- tu ci, ele s'au fostu	m i r a t i,	<i>nos mirati eramus. vos mirati eratis. illi, illae mirati, tae erant.</i>
--	--------------	---

quamperfectum II.

Pluralis.

Noi ne mirasemu, nos
mirati fueramus.
voi ve miraseli, vos mi-
rati fueratis.
ei, ele se mirase, illi, illae
mirati, tae fuerant.

Summary.

Pluralis.

Noi ne vomu mirà, nos
mirabimur.
voi ve veti mirà, vos
mirabimini.
ei, ele se voru mirà, illi,
illae mirabuntur.

M o d u s I m p e r a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Mirăte tu, <i>mirare tu.</i>	Mirative voi, <i>miřemini vos.</i>
mirese el, ea, <i>miretur il-</i> <i>le, illa.</i>	mirese ei, ele, <i>mirentur</i> <i>illi, illae.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si te miri tu, <i>ut mireris tu.</i>	Si ne mirămu noi, <i>ut mire-</i> <i>mur nos.</i>
si se mire el, ea, <i>ut mire-</i> <i>tur ille, illa.</i>	si ve mirati voi, <i>ut mire-</i> <i>mini vos.</i>
	si se mire ei, ele, <i>ut mi-</i> <i>rentur illi, illae.</i>

M o d u s O p t a t i v u s e t C o n j u n c t i v u s.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si me miru, <i>ego ut mi-</i> <i>rer.</i>	Noi si ne mirămu, <i>nos ut</i> <i>miřemur.</i>
tu si te miri, <i>tu ut mireris.</i>	voi si ve mirati, <i>vos ut mi-</i> <i>řemini.</i>
el, ea si se mire, <i>ille, illa</i> <i>ut miretur.</i>	ei, ele si se mire, <i>illi, illae</i> <i>ut mirentur.</i>

Praeteritum Imperfectum Optativi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo m' asi miră, <i>ego mira-</i> <i>rer.</i>	Noi ne amu miră, <i>nos mi-</i> <i>raremur.</i>
tu te ai miră, <i>tu mirareris.</i>	voi v' ati miră, <i>vos mira-</i> <i>řemini.</i>
el, ea s' ar miră, <i>ille, illa</i> <i>miraretur.</i>	ci, ele s' ar miră, <i>illi, il-</i> <i>lae mirarentur.</i>
*de m' asi miră io, <i>si mi-</i> <i>rarer ego.</i>	de ne amu miră noi, <i>si mi-</i> <i>raremur nos.</i>

Praeteritum Imperfectum Coniunctivi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Jo si me vrém miră, <i>ego si</i> <i>mirarer.</i>	Noi si ~~uu~~ vrămu miră, <i>nos</i> <i>si miraremur.</i>

tu si te vréi mirà, <i>tu si mirareris.</i>	voi si ve vréti mirà, <i>vos si miraremini.</i>
el, ea si ■ vré mirà, <i>ille, illa si mirarentur.</i>	ei, ele si ■ vré mirà, <i>illi, illae si mirarentur.</i>

Praeteritum Perfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo si me fiu	miratus,	Noi si ■■ fi- mu	<i>nos si mirati fuerimus.</i>
tu si te fi		voi si ve fiti	<i>vos si mirati fueritis.</i>
el, ea si se fie		ei, ele si se fie	<i>illi, illae si miratae fuerint.</i>
*io m' asi fi		noi ne amu fi	<i>nos mirati fuerimus.</i>
*de m' asi fi		de ne amu fi	<i>si mirati fuerimus nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo si me fiu	fostu miratus,	Noi si ne fi- mu	<i>nos si mirati fuisset.</i>
tu si te fi		voi si ve fiti,	<i>vos si mirati fuissetis.</i>
el, ea si se fie		ei, ele si se fie	<i>illi, illae si miratae fuissent.</i>
*io m' asi fi		noi ■■ amu fi	<i>nos mirati fuisset.</i>
*de m' asi fi		de ne amu fi	<i>si mirati fuisset.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

De me voiu mirà io, *si miratus fuero ego.*

de te vei mirà tu, *si miratus fueris tu.*

de se va mirà el, ea, *si miratus, ta, fuerit ille, illa.*

Pluralis.

De ne vomu mirà noi, *si mirati fuerimus nos.*

de ve veti mirà voi, *si mirati fueritis vos.*

de se voru mirà ei, ele, *si mirati, tae, fuerint illi, illae.*

M o d u s I n f i n i t i v u s.

Tempus Praesens.

A se mirare *mirari.*

Praeteritum Perfectum et Plusquamperfectum.

A se fi miratu, *vel a se fi fostu miratu, miratum esse, vel fuisse.*

F u t u r u m.

A fi mirătoriu, *miraturum.*

S u p i n u m.

Miratu, *miratum.*

G e r u n d i u m.

G. in <i>di et dum.</i> De a se mirare, de miratu, pentru a se mirare	}	<i>mirandi, vel ad mirandum.</i>
---	---	----------------------------------

G. in *do.* Mirânduse, *mirando se.*

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Mirânduse, <i>vel mirătoriu.</i>	}	<i>mirans se, vel mirator.</i>
---	---	--------------------------------

P. Praet. Miratu, *vel fostul mirătoriu, miratus, vel qui miratus fuit.*

P. Futur. A si marătoriu, *vel* quel qui ■ va miră, *miraturus*.

§. 40.

De Verbis Reciprocis.

Verba *Reciproca* reducunt sensum iterum ad eandem personam, de qua sermo est; et deducuntur a Verbis Activis sicut Passiva, et Deponentia, neutrique significationem habent, ut: io me portu, *ego me porto*, *vel gero*; io me peptinu, *ego me pectino*; io me lauu, *ego me lavo*; etc.

§. 39.

Conjunctio Verborum Reciprocorum.

V e r b u m   R e c i p r o c u m.

A se culcare, *decumbere*.

M o d u s   I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Io me culcu, <i>ego decumbo</i> .	Noi ne culcāmu, <i>nos decumbimus</i> .
tu te culci, <i>tu decumbis</i> .	voi ve culcati, <i>vos decumbitis</i> .
el, ea se culcā, <i>ille, illa decumbit</i> .	ei, ele se culcā, <i>illi, illae decumbunt</i> .

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Io me culcaam, <i>ego decumbebam</i> .	Noi ne culcaamu, <i>nos decumbebamus</i> .
tu te culcaai, <i>tu decumbebas</i> .	voi ve culcaati, <i>vos decumbebatis</i> .
el, ■ se culcaa, <i>ille, illa decumbebat</i> .	ei, ele se culcaa, <i>illi, illae</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Jo me culcai, <i>ego decubui.</i>	Noi ne culcarāmu, <i>nos decubuimus.</i>
tu te culcasi, <i>tu decubuisti.</i>	voi ve culcarāti, <i>vos decubuistis.</i>
el, ea ■ culcā, <i>ille, illa decubuit.</i>	ei, ele ■ culcarō, <i>illi, illae decubuerunt.</i>

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

Jo m' amu	culcavi.	Noi ne amu	nos decubuimus.
tu te ai	tu decubuisti.	voi v' ati	vos decubuistis.
el, ea s' au	ille, illa decubuit.	ei, ele s' ■	illi, illae decubuerunt.

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Jo m' amu	foctu culcaveram.	Noi ne amu	nos decubueramus.
tu te -ai	tu decubueras.	voi v' ati	vos decubueratis.
el, ea s' au	ille, illa decubuerat.	ei, ele s' au	illi, illae decubuerant.

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo me voiu culcā, <i>ego decumbam.</i>	Noi ne vomu culcā, <i>nos decumbemus.</i>
tu te vei culcā, <i>tu decumbes.</i>	voi ve veti culcā, <i>vos decumbetis.</i>
el, ea se va culcā, <i>ille, illa decumbet.</i>	ei, ele ■ voru culcā, <i>illi, illae decumbent.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Culcâte tu, <i>decumbe tu.</i>	Culcative voi, <i>decumbatis</i> <i>vos.</i>
culcese el, ea, <i>decumbat</i> <i>ille, illa.</i>	culcese ei, ele, <i>decumbant</i> <i>illi, illae.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Si te culci tu, <i>ut decum-</i> <i>bas tu.</i>	Si ■■ culcâmu noi, <i>ut de-</i> <i>cumbamus nos.</i>
si se culce el, ea, <i>ut de-</i> <i>cumbat ille, illa.</i>	si ve culcati voi, <i>ut decum-</i> <i>batis vos.</i>
	si se culce ei, ele, <i>ut de-</i> <i>cumbant illi, illae.</i>

M o d u s O p t a t i v u s e t C o n j u n c t i v u s.

Singularis.

Pluralis.

Jo si me culcu, <i>ego ut de-</i> <i>cumbam.</i>	Noi si ne culcâmu, <i>nos ut</i> <i>decumbamus.</i>
tu si te culci, <i>tu ut decum-</i> <i>bas.</i>	voi si ve culcati, <i>vos ut de-</i> <i>cumbatis.</i>
el, ea si se culce, <i>ille, il-</i> <i>la ut decumbat.</i>	ei, ele si se culce, <i>illi, il-</i> <i>lae ut decumbant.</i>

P r a e t e r i t u m I m p e r f e c t u m O p t a t i v i.

Singularis.

Pluralis.

Jo m' asi	ego decum-	Noi ne amu	nos decum-
	<i>berem.</i>		<i>beremus.</i>
tu te ai	tu decum-	voi v' ati	vos decum-
	<i>beres.</i>		<i>beretis.</i>
el, ea s' ar	ille, illa de-	ei, ele s' ar	illi, illae
	<i>cumberet.</i>		<i>decumbe-</i>
			<i>rent.</i>
de m' asi	io si decum-	de ne amu	noi si decum-

Praeteritum Imperfectum Coniunctivi.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Jo si me vrém		<i>ego si de- cumberem.</i>	Noi si ne vrému		<i>nos si de- cumbere- mus.</i>
tu si te vréi	o u l o c a	<i>tu si de- cumberes.</i>	voisi ve vré- ti	o u l o c a	<i>vos si de- cumbere- tis.</i>
el, ca si se vré		<i>ille, illa si decumbe- ret.</i>	ei, ele si vré		<i>illi, illae si decumbe- rent.</i>
*io me vrém		<i>ego decum- berem.</i>	noi ne vré- mu		<i>nos decum- beremus.</i>
*de me vrém	io	<i>si decum- berem ego.</i>	de ne vrému	io	<i>si decum- beremus nos.</i>

Praeteritum Perfectum.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Jo si me fiu		<i>ego si decu- buerim.</i>	Noi si ne fi- mu		<i>nos si de- cubueri- mus.</i>
tu si te fi	o u l o c a	<i>tu si decu- bueris.</i>	voisi ve fiti	o u l o c a	<i>vos si decu- bueritis.</i>
el, ca si se fie		<i>ille, illa si decubue- rit.</i>	ei, ele si se fie		<i>illi, illae si decubue- rint.</i>
*io m' asi fi		<i>ego decu- buerim.</i>	noi ne amu fi		<i>nos decu- buerimus.</i>
*de m' asi fi	io	<i>si decubue- rim ego.</i>	de ne amu fi	io	<i>si decubue- rimus nos.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Jo si me fiu	o s t u	<i>ego si de- cubuissem.</i>	Noi si ne fi- mu	o s t u	<i>nos si decu- buissemus.</i>
tu si te fi		<i>tu si decu-</i>	voisi ve fiti		<i>vos si decu-</i>

el, ea si se fie	culc	ille, illa si	ei, ele si	culc	illi, illae si
	tu	decubuis-	fie	tu	decubuis-
		set.			sent.
io m'asi fi		ego decu-	noi ne amu-		nos decu-
		buissem.	fi		buissemus.
de m'asi fi	io	si decubu-	de ne amu-	noi	si decubu-
		issem ego.	fi		issemus
					nos.

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

De me voiu culcà io, si de-
cubuerdo ego.

De ne vomu culcà noi, si
decubuerimus nos.

de te vei culcà tu, si de-
cubueris tu.

de ve veti culcà voi, si de-
cubueritis vos.

de se va culcà el, ea, si
decubuerit ille, illa.

de se voru culcà ei, ele, si
decubuerint illi, illae.

M o d u s I n f i n i t i v u s.

Tempus Praesens.

A ■ culcare, decumbere.

P. Imperfectum et Plusquamperfectum.

A se fi culcatu, vel a fostu culcatu, decubuisse.

F u t u r u m.

A fi culcàtoriu, decubiturum esse.

S u p i n u m.

Culcatu, decubitum.

G e r u n d i u m.

G. in di et dun. De a } decumbendi,
se culcare, de culcatu } vel ad decumbendum.
pentru culcare,

G. in do. Culcânduse, decumbendo.

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Culcânduse, *vel* culcatoriu, *decumbens*, *vel decubitor*.

P. Praet. Culcatu, *qui decubuit*.

P. Futur. A fi culcãtoriu, *vel* quel qui se va culcã, *decubiturus*, *vel ille qui decambet*.

§. 49.

De Verbis Irregularibus seu Anomalis eorumque Conjugatione.

Verba Irregularia sunt, quae ■ communibus aliorum Verborum regulis in aliquo discrepant.

Verba Irregularia in Lingva Daco-Romana sunt admodum pauca, eorumque Irregularitas solum in prima, et secunda persona Praes. Ind. et Conj. consistit.

I.

Verba Irregularia Primae Conjugationis.

1. A luare *vel* luvare, *accipere*, *levare*.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	leau, <i>vel</i> ieau, <i>ego accipio vel levq.</i>	Noi	luvãmu, <i>nos accipimus, vel levamus.</i>
tu	leai, — ieai, <i>tu accipis.</i>	voi	luvati, <i>vos accipitis.</i>
el, ea	leaa, — iea, <i>ille, illa accipit.</i>	ei, ele	leau, <i>vel</i> ieau, <i>illi, illae accipiunt.</i>

Praeteritum Imperfectum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	luvam — luam, <i>ego accipiebam.</i>	Noi	luvamu — luamu, <i>nos accipiebamus.</i>

luvai — luai, <i>tu accipiebas.</i>	voi luvati — luati, <i>vos accipiebatis.</i>
el, ea luvà — luà, <i>ille, illa accipiebat.</i>	ei, ele luvau — luau, <i>illi, illae accipiebant.</i>

Praeteritum Perfectum Simplex.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo luvai — luai, <i>ego accepi.</i>	Noi luvaramu — luvaramu, <i>nos accepimus.</i>		
tu luvasi — luasi, <i>tu accepisti.</i>	voi luvavati — luvavati, <i>vos accepistis.</i>		
el, ea luvà — luà, <i>ille, illa accepit.</i>	ei, ele luvarò — luvarò, <i>illi, illae acceperunt.</i>		

Praeteritum Perfectum Augmentatum.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo amu luvatu — luatu, <i>ego accepi.</i>	Noi amu luvatu — luatu, <i>nos accepimus.</i>		
tu ai luvatu — luatu, <i>tu accepisti.</i>	voi ati luvatu — luatu, <i>vos accepistis.</i>		
el, ea au luvatu — luatu, <i>ille, illa accepit.</i>	ei, ele au luvatu — luatu, <i>illi, illae acceperunt.</i>		

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>			<i>Pluralis.</i>		
Jo amu fos-	luatu vel luvatu,	<i>ego acceperam v. levaveram.</i>	Noi amu fostu	luatu vel luvatu,	<i>Nos acceperamus.</i>
tu					
tu ai fostu		<i>tu acceperas.</i>	voi ati fostu		<i>vos accepistis.</i>
el, ea au fos-		<i>ille, illa acceperat.</i>	ei, ele au fostu		<i>illi, illae acceperant</i>
tu					

Praeteritum Plusquamperfectum II.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo luvasem — luasem, <i>ego acceperam.</i>	Noi luvasemu — luasemu, <i>nos acceperamus.</i>		
tu luvasesi — luasesi, <i>tu acceperas.</i>	voi luvaseti — luaseti, <i>vos acceperatis.</i>		

el, ■ luvase — luase, *ille*, | ei, ele luvase — luase, *il-*
illa acceperat. | *li, illae acceperant.*

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Jo	voiu luvà — luà, <i>ego</i>	Noi	vomuluva — luà, <i>nos</i>
	<i>accipiam.</i>		<i>accipiemus.</i>
tu	vei luvà — luà, <i>tu</i>	voi	veti luvà — luà, <i>vos</i>
	<i>accipies.</i>		<i>accipietis.</i>
el, ea va	luvà — luà, <i>ille</i> ,	ei, ele vor	luvà — luà, <i>illi</i> ;
	<i>illa accepit.</i>		<i>illae accipient.</i>

M o d u s M a n d a t i v u s.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Lea <i>vel</i> iea tu, <i>leva</i> , <i>vel</i>	Luvati — luati voi, <i>levate</i> ,
<i>accipe tu.</i>	<i>vel accipite vos.</i>
leae — icae el, ea, <i>levet</i> ,	leae — icae ei, ele, <i>le-</i>
<i>vel accipiat ille.</i>	<i>vent vel accipiant il-</i>
	<i>li, illae.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Si leai — si ielai tu, <i>ut ac-</i>	Si luvemu — si luomu noi,
<i>cipias tu.</i>	<i>ut accipiamus nos.</i>
si leae — si icae el, ea, <i>ut</i>	si luvati — si luati voi,
<i>accipiat ille.</i>	<i>ut accipiatis vos.</i>
	si leae — si icae ei, ele,
	<i>ut accipiant illi, illae.</i>

Modus Optativus et Conjunctivus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Jo	si leau — si ieau, <i>ego</i>	Noi	si luvemu — si luè-
	<i>ut accipiam.</i>		<i>mu, nos ut accipia-</i>
			<i>mus.</i>

tu	si leai — si ieai, tu	vo	si luvati — si luati,
	<i>ut accipias.</i>		<i>vos ut accipiat.</i>
el, ea	si leae — si ieae, <i>ille, illa ut accipiat.</i> etc.	ei, ele	si leae — si ieae, <i>illi, illae ut accipiant.</i> etc.

S u p i n u m.

Levatu — luvatu — luatu, *levatum v. acceptum.*

Reliqua tempora flectuntur secundum primam Conjugationem.

2. A mēnare, pellere, mittere.

M o d u s I n d i c a t i v u s.

Tempus Praesens.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Jo	mēiu <i>vel</i> mēnu, <i>ego</i>	Noi	mēnāmu, <i>nos pelli-</i>
	<i>pello vel mitto.</i>		<i>mus v. mittimus.</i>
tu	mēii — mēni, <i>tu pel-</i>	voi	mēnati, <i>nos pelli-</i>
	<i>lis.</i>		<i>tis.</i>
el, ea	mēnā, <i>ille, illa pel-</i>	ei, ele	mēnā, <i>illi, illae pel-</i>
	<i>lit.</i>		<i>lunt.</i>

Futurum, Modi Mandativi.

<i>Singularis.</i>		<i>Pluralis.</i>	
Si mēii <i>vel</i> si mēni tu, <i>ut</i>		Si mēnēmu noi, <i>ut pella-</i>	
<i>pellas tu.</i>		<i>mus nos.</i>	
si mēie — si mēne el, ea, <i>ut</i>		si mēnati voi, <i>ut pellatis</i>	
<i>pellat ille, illa.</i>		<i>vos.</i>	
		si mēne ei, ele, <i>ut pellant</i>	
		<i>illi, illae.</i>	

Reliqua tempora omnia conjugantur regulariter juxta Conjugationem primam.

II.

Verba Irregulare Secundae Conjugationis.

1. Verbum Irregulare, A rēmānere, remanere.

Ind. Praes. io rēmāiu, *vel* rēmānu, *ego remaneo*;
tu rēmāii, *vel* rēmāni, etc.

remanet. Praet. Imp. Io rămâneam, ego remanebam. etc.

Praeterit. Perf. I. Io rămăsei, ego rămansi; tu rămăseși, tu remansisti; el rămase, ille remansit. Imperat. Praesens. Rămăii tu, remane tu; rămăie el, remaneat ille; rămăneti voi, remanete vos; rămăie ei, remaneant illi. Futurum Imp. Sî rămăiu io, sî rămăii tu, sî rămăie el, ut remaneam ego. etc. sî rămănemu noi. etc. Supinum. Remasu, remansum.

Reliqua tempore regulariter conjugantur.

2. A putere, posse.

Ind. Praes. Io potu vel pociu, ego possum, tu poti, tu potes, el pôte, ille potest; noi putemu, voi puteti, ei potu; nos possumus. etc. Supinum: Potutu v. potutu. De cetero per omnia conjugatur sicut verba secundae conjugationis, nisi quod ubique mutet o in u, praeter tres personas singulares, et tertiam pluralem Praesentis Indic. et Futuri Imper. secundam; item et tertiam singularem, et tertiam pluralem Praesentis Imperativi, in quibus solis o conservat. Ceterum si quis etiam in reliquis temporibus praeter dictas personas scripserit et pronunciaverit ubique o pro u minime errabit et ab omnibus intelligetur.

3. A țenere, tenere.

Ind. Praes. Io ținău vel ținău, ego teneo, tu țiii vel țiii, tu tenes, el țiene, ille tenet; noi ținănemu, voi ținăneti, ei ținău; nos tenemus, vos tenetis, etc. Praes. Imperativi. Țiene tu, tene tu, țieie el, teneat ille. Futur. Imp. Sî ținăiu io, sî țiii tu, sî țieie el; ut teneam ego etc. Supinum. Țiănutu. Praet. Perf. I. Țiănui, tenui.

III.

Verba Irregularia Tertiae Conjugationis.

A pune, ponere.

Ind. Praes. Io punău, vel punău, ego pono; tu

punemu etc. Praes. Imp. Pune tu, *pone tu*; puio el, ponat ille. Futur Imp. Si puiū io, si puii tu, si puie el, *ut ponam ego* etc. Praet. Perf. I. Pusei, *posui*; Supinum. Pusu, *positum*.

IV.

Verbum Irregulare Quartae Conjugationis.

• A Venire, *venire*.

Ind. Praes. Io vëiu *vel* vinu, ego *venio*; tu vii v. vini, *tu venis*; el vine, *ille venit*; noi venimu, voi veniti, ei vinu. Praes. Imp. Vini tu, *veni tu*, vie el, *veniat ille*. Fut. Imp. Si vii *vel* si vini tu, si vie *vel* si vinè el. Sup. Venitu. Praet. Perf. I. Venii, *venit*.

Reliqua tempora conjugantur iuxta quartam Conjugationem.

Nota. In hujus verbi personis irregularibus ■ mutatur in i.

§. 50.

De Verbis Impersonalibus eorumque Conjugatione.

Verba *Impersonalia* sunt, quae prima et secunda persona utriusque numeri carent, ut: ninge, *nigit*; tunà, *tonat*, etc.

Haec sunt duplica: alia Activae vocis, ut: me dóre, *mihi dolet*, *vel me poenitet*; mi place, *mihi placet*; mi ruşine, *me pudet*. etc. Alia Passivae, ut: se vede, *videtur*; se cade, *decet*; se cuvine, *convenit*; se in-templà, *evenit*; se merge, *itur*, *migratur* etc.

I. Activa, vel potius Neutra iterum sunt duplicia: alia nempe *per se Impersonalia*, quae nimirum in prima et secunda persona usitate non usurpantur, ut: se cuvine, *convenit*; mi place, *placet*; me dóre, *dolet*; mi pare, *mihi apparet* *vel videtur*; haec conjugantur praeponendo eis Dativos et Accusativos Pronominum personalium: mi, ti, ni, vi; me, te, il, ne, ve, ii, e. g. me dóre, te dóre, il dóre; ne dóre, vè dore.

primae, et secundae Personae personalia sunt: in tertia autem impersonalitatem induunt; id est absolute sine Nominativo ponuntur, ut: *tunâ, tonat*; *fulgerâ, fulgurat*; *grândinâ, grandinat*; *ninge, ningit*; *plœe, pluit*.

Paradigma.

I. Verbi Impersonalis vocis Activae.

Modus Indicativus.

Tempus Praesens.

Singularis.

Pluralis.

Me *dôre, mihi dolet.*
te *dôre, tibi dolet.*
il *dôre, illi dolet.*

Ne *dôre, nobis dolet.*
vo *dôre, vobis dolet.*
li *dôre, illis dolet.*

Praeteritum Imperfectum.

Singularis.

Pluralis.

Me *dorea, mihi dolebat.*
te *dorea, tibi dolebat.*
il *dorea, illi dolebat.*

Ne *dorea, nobis dolebat.*
ve *dorea, vobis dolebat.*
ii *dorea, illis dolebat.*

Praeteritum Perfectum Simplex.

Singularis.

Pluralis.

Me *durû, mihi doluit.*
te *durû, tibi doluit.*
il *durû, illi doluit.*

Ne *durû, nobis doluit.*
ve *durû, vobis doluit.*
ii *durû, illis doluit.*

P. Perfectum Augmentatum.

Singularis.

Pluralis.

M' au *durutu, mihi doluit.*

Ne au *durutu, nobis doluit.*

Praeteritum Plusquamperfectum I.

Singularis.

Pluralis.

M' au *fostu durutu, mihi*

Ne au *fostu durutu, nobis*

P. Plusquamperfectum II.

Singularis.

Pluralis.

Me duruse , <i>mihi dolu-</i>	Ne duruse , <i>nobis dolue-</i>
<i>erat.</i>	<i>rat.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Me va durè , <i>mihi dolebit.</i>	Ne va durè , <i>nobis dole-</i>
	<i>bit.</i>

M o d u s I m p e r a t i v u s.

Singularis.

Pluralis.

Dòrète , <i>doleat te.</i>	Dòrèvè , <i>doleat vos.</i>
dòrè'l , <i>doleat illum.</i>	dòrè'i , <i>doleat eos.</i>

F u t u r u m.

Singularis.

Pluralis.

Si tè dòrè , <i>ut tibi doleat.</i>	Si ne dòrè , <i>ut nobis do-</i>
	<i>leat.</i>
si il dòrè , <i>ut illi doleat.</i>	si ve dòrè , <i>ut vobis do-</i>
	<i>leat.</i>
	s' ii dòrè , <i>ut illis doleat.</i>

M o d u s O p t a t i v u s e t C o n j u n c t i v u s.

Singularis.

Pluralis.

Si me dòrè , <i>ut mihi do-</i>	Si ne dòrè , <i>ut nobis do-</i>
<i>leat. etc.</i>	<i>leat. etc.</i>

P. Imperfectum Optativi.

Singularis.

Pluralis.

M'ar dorè , <i>mihi doleret.</i>	Ne ar dorè , <i>nobis dolo-</i>
<i>etc.</i>	<i>ret. etc.</i>

*de m'ar dorè , <i>si mihi dolo-</i>	de ne ar dorè , <i>si nobis do-</i>
--------------------------------------	-------------------------------------

P. Imperfectum Coniunctivi.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si me vré dorè, <i>si mihi doleret</i> etc.	Si ne vré dorè, <i>si nobis doleret.</i>
*me vré dorè, <i>doleret mihi.</i>	ne vré dorè, <i>nobis doleret.</i>
*de me vré dorè, <i>si mihi doleret.</i> etc.	de ne vré dorè, <i>si nobis doleret.</i>

Praeteritum Perfectum.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si me fie durutu, <i>si mihi doluerit</i> etc.	Si ne fie durutu, <i>si nobis doluerit.</i> etc.
*m'ar fi durutu, <i>mihi doluerit.</i>	ne ar fi durutu, <i>nobis doluerit.</i>
*de m'ar fi durutu, <i>si mihi doluerit.</i>	de ne ar fi durutu, <i>si nobis doluerit.</i>

Praeteritum Plusquamperfectum I.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
Si me fie fostu durutu, <i>si mihi doluisset.</i> etc.	Si ne fie fostu durutu, <i>si nobis doluisset.</i> etc.
*m'ar fi fostu durutu, <i>mihi doluisset.</i>	ne ar fi fostu durutu, <i>nobis doluisset.</i>
*de m'ar fi fostu durutu, <i>si mihi doluisset.</i>	de ne ar fi fostu durutu, <i>si nobis doluisset.</i>

F u t u r u m.

<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
De me va durè, <i>si mihi doluerit</i> etc.	De ne va durè, <i>si nobis doluerit.</i>

M o d u s I n f i n i t i v u s.

Tempus Praesens.

A me dore — dorere, — me dolere.

Praeteritum Perf. et Plusquamperf.

A fi durutu, *et* ■ fi fostu durutu, *doluisse*.

S u p i n u m.

Durutu.

G e r u n d i u m.

G. in di et dum. De ■ durè — durere *vel* pentru ■ durere, *dolendi, vel ad dolendum*.

G. in do. Durèndumè, *dolendo mihi*.

P a r t i c i p i u m.

P. Praes. Quel cu dorere, *cui dolet, vel dolens*.

Conjugatio autem verborum per se Impersonalium activorum fit per consuetas quatuor Conjugationum formas e. g.

1. *Per. I. Conjug.* Tună, *tonat*; tunaa, *tonobat*; tună, *tonuit*; au tunatu, *tonuit*; au fostu tunatu, *tonuerat*; tunasè, *tonuerat*; va tună, *tonabit*. *Conjunctiv.* Si tune, *ut tonet* etc. *Infinit.* A tunare, *tonare* etc.

2. *Per. III. Conjug.* Ninge, *ningit*; ningeaa, *nin-gebat*; ninsè, *ninxit*; au ninsu, *ninxit*; au fostu ninsu *ninxerat*; ninsesè, *ninxerat*; va ninge *ninget*. *Conjunct.* Si ningă, *ut ningat* etc. *Infinitiv.* A ningero *ningere*; ■ fi ninsu, *ninxisse*. etc.

Pari modo etiam : per reliquas Conjugationes.

II. Impersonalia passivae vocis fiunt ab omnibus verbis activis, et neutris, conjugantur cum Pronomine personali tertiae personae *se*; eorumque Conjugatio sequitur characterem verborum Passivorum, e. g.

1. *Per. I. Conjug.* Se cântă, *cantatur*; se cântaa, *cantabatur*; se cântă; s' au cântatu, *cantatum*

est; s'au fostu cantatu, *cantatum fuerat* etc. *Conjunct.* si ■ cante, *ut cantetur* etc. — Sic etiam: se pare, *videtur vel apparet*; se intemplă, *accidit, evenit* etc. *Infin.* A se eantare, *cantari* etc.

2.) *Per II. Conjug.* Se vede, *videtur*; se vedea, *videbatur*; se vedu, s'au vedutu, *visum est*; s'au fostu vedutu, *visum fuerat*; se va vedè, *videbitur*. *Conjunct.* si se vedă, *ut videatur* etc. *Infin.* A se vedere, *videri*, ■ se fi vedutu, *vel a se fi fostu vedutu, visum fuisse* etc. Sic etiam: se şede, *sedetur*; ■ tace, *siletur*; se cade, *decet* etc.

3.) *Per III. Conjug.* Se merge, *itur v. migratur*; se mergea, *ibatur v. migrabatur*; se mërse, s'au mersu, *itum est*; s'au fostu mersu, *itum fuerat*; se mersesè, *itum fuerat*, se va mergè, *ibitur*. *Conjunct.* Si se mërghă, *ut eatur* etc. *Infin.* A se mergere, *migrari* etc.

4.) *Per IV. Conjug.* Se cuvine, *convenit*; ■ cuviniea, *conveniebat*; se cuvinu, s'au covènit, *convenit*; s'au fostu covènit, *convenerat*; se va cuvinì, *conveniet*. *Praes. Conj.* Si se cuvine, *ut conveniat*. etc. *Infin.* A se cuvinire, *convenire* etc. Sic etiam: se aude, *auditur*; se dörme, *dormitur* etc.

§. 51.

D. D e S u p i n o.

Supinum est Tempus principale, a quo Tempora Praeterita una cum Participiis Verborum passivorum formantur; Itaque:

I. Verba primae Conjugationis formant supinum in *atu*; e. g. laudu, *laudo*, lădatu, *laudatum*; portu, *porto*, portatu, *portatum*; aru, *aro*; aratu, *aratum*.

II. Verba secundae Conjugationis formant supinum in *utu*; ut: tacu, *taceo*; tăcutu, *tacitum*; béu, *ôibo*, béutu, *potus*; vedu, *video*, vedutu, *visum*,

Excipiuntur Verba in *iu* desinentia, quae supinum formant in *atu*; e. g. *incipiu*, *infibulo*, *incipiatu*, *infibulatum*; *taiu*, *seco*, *taiatu*, *sectum*; *mangaiu*, *consulor*, *mangaiatu*; *subtiu*, *extenuo*, *subtiiatu* etc.

Ast *remānu*, *remaneo*, habet: *remasu*; *scriu*, *scribo*, habet: *scrisu*, *scriatu*, *vel scriptu*.

III. Verba tertiae Conjugationis formant supinum in *utu*; ut: *batu*, *tundo*, *batutu*, *percussum*, *vel tussum*; *vendu*, *vendo*, *vendutu*; *crescu*, *cresco*, *crescutu*.

Excipiuntur ab hac regula — verba, quae in prima persona Praes. Indic. in *gu* terminantur, quoniam haec formant supinum mutando literam *g* in *s*; e. g. *alegu*, *eligo*, *alesu*; *culegu*, *colligo*, *culesu*; *diregu*, *dirigo*, *diresu*; *inpungu*, *pungo*, *perfero*, *inpunsu*; *mulgu*, *mulgeo*, *mulsu*; *curgu*, *fluo*, *cursu*; *mergu*, *pergo*, *mersu* etc.

Simili modo in *s*, formant supinum: *ascundu*, *abscondo*, *ascunsu*; *radu*, *rado*, *rasu*; *tundu*, *tondeo*, *tunsu*; *aprindu*, *accendo*, *aprinsu*; *intindu*, *extendo*, *intinsu*; *scotu*, *excipio*, *scosu*; *ducu*, *duco*, *dusu*; *punu*, *pono*, *pusu*; *apunu*, *appono*, *apusu*; *repunu*, *repono*, *repusu*; *depunu*, *depono*, *depusu* etc.

Ast *spargu*, *frango*, habet *spartu*; *rumpu*, *rumpo*, *ruptu*; *frigu*, *asso*, *pinso*, *friptu*; *sugu*, *sugo*, *suptu*.

IV. Verba quartae Conjugationis faciunt supinum in *itu*; e. g. *audu*, *audio*, *auditu*; *dormu*, *dormio*, *dormitu*; *pāndescu*, *insidior*, *pānditu*; *sēntu*, *vel sēntiu*, *sentio*, *sēntitu*.

Excipe: *sciu*, *scio*; quia supinum habet: *sciutu*.

§. 52.

E. De Textura Verborum.

Verba respiciendo ad eorum texturam dispescuntur:

I. In Verba radicalia; haec perse subsistunt et ab aliis Orationis Partibus non deducuntur, sed a sua radice. e. g. *vèdu*, *video*; *dormu*, *dormio* etc.

II. In Verba derivata; haec perse non subsistunt, sed ab aliis Orationis Partibus deducuntur. Itaque:

1. A Nominibus substantivis: e. g. *Partinescu*, *partem tueor vel parco*; venit a parte; *cortinescu*, *honorem exhibeo*, venit a corte.

2. A Pronominibus. e. g. *Insușescu* *approprio*, ■ Pron. *insusi*; *âmbinu*, *combino*, ■ Pron. *ambi*, *ambo*.

3. Ab Adverbiis. e. g. *Intârziu*, *retardo*, a *tardiu*, *tarde*; *repedescu*, *praecipito*, ■ *repede*, *cito*,

4. A Praepositionibus e. g. *Asuprescu*, *supero* vel *objurgo*, a *supra*, *supra*; *depunu*, *depono*, venit ■ de et *punu*; *descriu*, *describo*, ■ *scriu* et de.

5. Ab Interjectionibus. e. g. *Ohtesu*, *lamentor*, ab *oh*; *mè vactu*, *vagito*, a *vai*.

§. 53.

De Incremento Linguae per multiplicationem Verborum.

Verba quemadmodum radicalia, ita et derivata, aut sunt simplicia, aut composita; Itaque:

I. Simplicia dicuntur, quando cum alia voce, aut Orationis parte non conjunguntur. e. g. *Aru*, *aro*, *batu*, *batuo*, *infrènu*, *infreno*, *punu*, *pono*, *urmu* vel *urmesu*, *sequor*. c. a. p.

II. Composita, quae cum aliis, vocibus, aut particulis componuntur; uti sunt Praepositiones inseparabiles. e. g. *a*, *ad*, *de*, *des*, *es* pro *ex*, vel *s*, *re*, *res*, *cu*, vel *con*, *in*, *pro*, *sub*, *tra*, *stra*, aut *trans* c. g.

a. *Dormu*, *dormio*; *a-dormu*, *obdormio*; *mestecu*, *mastico*; *a-mestecu*, *immisceo*; *plecu*, *clino*; *a-*

- ad.* Unu, *unio*; ad-unu, *aduno*; umbru, *vel umbresu, umbro*; ad-umbru *vel* adumbresu, *adumbro*; apa, *aqua*; ad-apu, *adaquo* etc.
- de.* Prëndu, *prendo vel prehend*; de-prëndu, *occu-
por*; punu, *pono*; de-punu, *appono*, lungescu, *ten-
do*; de-lungescu, *extendo*.
- des.* Legu, *ligo*; des-legu, *dissolvo*; batu, *verbero*; des-batu, *dissvadeo vel excipio*; armu, *vel ar-
mesu, armo*; des-armu, *exuo arma*; inchiu *vel
inchidu, includo*; des-chiu, *vel* des-chidu, *ape-
rio*.
- es aut s.* Punu, *pono*; es-punu, *vel s-punu, expono*; torquu *neo vel torqueo*; s-torquu, *v. es-torquu, extorqueo*.
- re.* Succescu, *intorqueo*; re-succescu, *retorqueo*; tor-
nu, *fundo*; re-tornu, *vel* res-tornu, *refundo vel
everto*; tragu, *traho*, re-tragu, *retraho*.
- cu.* Legu, *ligo*; cu-legu, *colligo*; prëndu, *prehen-
do*; cu-prëndu, *comprehendo*.
- res.* Frângu, *frango*; res-frângu, *refringo*; compâr-
ru, *comparo*; rescompârû, *redimo*; batu, *ba-
tuo*, resbatu.
- in.* Departu, *amoveo*; in-depârtu, *removeo*; cruntu, *cruento*; in-cruntu, *incruento*; cununu *v. cunu-
nesu, corono*; in-cununu, *redimio*.
- pro.* Lungescu, *elongo*; prolungescu, *prolongo*; ci-
tescu, *lego*; pro-citescu; *perlego*; ducu, *duco*; pro-
ducu, *produco*.
- sub.* Punu *pono* sub-punu, *suppono*; tragu, *traho*
sub-tragu, *subtraho*; scriuu, *scribo*, sub-scriuu,
subscribo.
- tra.* Ducu, *duco*, tra-ducu, *traduco*.
- stra.* } Mutu, *muto*, strâ-mutu *v. trans-mutu, per-*
trans. } *muto. v. transmuto*; pungu, *pungo*; strâ-

pungu, v. transpungu, *transfigo*; figu, *figo*; infigu, strá-figu v. trans-figu, *infigo* etc.

pre. Seru, *salio*; pre-seru, *sale conspergo*; inceptu, *incipio*; pre-cepu, *percipio*, v. *intelligo*; dicu, *dico*; predicu, *praedico*; dau, *do*; pre-dau, *exhibeo*; punu pono, pre-punu, *praepono*; legu, *lego* (v. *ligo*), pre-legu, *praelego* etc.

Observatio. Ex hucusque allatis clarum est, Linguam Daco-Romanam sive Valachicam etsi multis vicissitudinibus, per tot seculorum decursum fuerit supposita; nihilominus hinc inde illas conservasse particulas, quarum ope ea augeri potest, ut apta reddatur ad quaslibet sublimes scientias in ea pertractandas, ut idem sensus prodeat, qui secundum conceptum et vim alicujus scientiae requiritur.

C A P U T V.

D e P a r t i c i p i o.

§. 54.

Participium est Adjectivum a Verbo derivatum accidentia Verbi in se continens; quod flectitur in genere, numero, et casu cum Adjectivo sibi adjuncto, sicut alia Adjectiva.

Participium distinguitur ab Adjectivis aliis, eo, quod derivetur a Verbo, et ipsam Personam aut rem agentem, vel patientem indicat, immo et ipsum actionis Tempus determinat. Sunt autem Tempora Participiorum tria: Praesens, Praeteritum, et Futurum. e. g. Sápandu, *fodens*, vel sápátoriú, *fossor* (Ital. zappatore), fostu'l sápatoriú, *qui fodit*; fiitoriú'l sápatoriú, *fossurus*.

Ex his apparet Participium integram naturae suae partem capere a Verbo et a Nomine, e. g. loco ut dicamus: quelu qui iubescce pre Dumnedeu, *ille qui Deum diligit*; cum Participio dicimus: iubitoriul' de Dumnedeu, *amator Dei*.

Hinc : Participia etsi a Verbis sint derivata , et ab eis participant, unde et Participia vocantur; nihilominus quoniam abbreviant sermonem et exornant, merito tanquam orationis Pars consideratur.

§. 55.

De Formis Participii.

Formas Participii duas numeramus: unam activam; et alteram passivam.

§. 56.

De Forma Participii activa.

Haec forma pro genere masculino terminatur in *oriu*; ut: cântătoriu, *cantans* vel *cantator*; pro foeminino vero genere in *ore*; ut: cântătoare:

Exempl: Titul' quelu, qui au sfârmatu Cătatea si Beserica Ierusalimului, tătă Judea Impėritiei Romanilor au supuso, *Titus ille, qui diruit civitatem, et Templum Hierosolymae, totam Judaeam Imperio Romanorum subjecit.* Cum *Part.* Titul' sfărmătoriul' Cetetiei si al' Beserici Ierusalimului, tătă Judea Impėritiei Romanilor au supusă, *Titus dirutor civitatis et Templi Hierosolymae, totam Judaeam Imperio Romanorum subjecit.*

§. 57.

De Forma Participii passiva.

Haec forma terminatur pro genere masculino semper in *tu*, pro foeminino vero in *a*, et provenit ■ Supino cujuslibet verbi: ut:

Exempl. Sfărmata de Titu Cătatea si Beserica ■ Ierusalimului, nêquē o dată nu s'au mai făcutu, *diruta ■ Tito civitas et Templum Hierosolymae non amplius est reaedificata.*

munt ante ■■ Pronomen demonstrativum *quela, quae*.
e. g. Cêtate si Beserica Ierusalimului, *quae* de Titu
sfărmată, nèquè o dată ■■ s'au mai făcutu, *civitas, et*
Templum Hierosolimae, quae a Tito etc.

Plura Participiorum Exempla vide in Syntaxi eorundem.

De Partibus Orationis indeclinabilibus.

C A P U T VI.

D e A d v e r b i i s.

§. 58.

Adverbia sunt Orationis partes indeclinabiles, ast
verbis adjunctae eorum significationem explanant, ac
definiunt, indicantes locum vel tempus, aut atiam pro-
prietatem alicujus actionis; v. g. Petru ieri fiendu aice
mult au vorbitu cu mène, de sciëntile quele scolastice-
sci, *Petrus heri cum fuisset hic multum locutus est*
mecum, de scientiis scholasticis.

§. 59.

Partitio Adverbiorum.

Adverbia aut sunt Primitiva aut Derivata.

I. Adverbia Primitiva, sunt ex natura sua, et con-
junctionem temporis alicuius aut loci indicant; ut: as-
tădi, *hodie*, ieri, *heri*; aquí, *hic*; a colo, *ibi*.

II. Derivata, sunt quaeiam:

1. A Nominibus substantivis; e. g. Domnu, *Do-*
minus; 'Angeru, *Angelus*; muliere *mulier*; ex quibus
prius fiunt adjectiva accipiendo syllabam *escu*; ut: Dom-
nescu, *dominalis*; 'Angerescu, *Angelicus*; mulieres-
cu, *muliebris*; nunc ex his formantur Adverbia mu-
tando syllabam *escu*, in *esce*; ut: Domnesce, *domi-*
naliter; 'Angeresce, *Angelice*; mulieresce *muliebri-*

ter. His Adverbiis dum loquimur orationis series abbreviatur et exornatur; e. g. loco ut dicamus: Petru se portă qua un Domnu, *Petrus se gestat sicut unus Dominus*; Joan cãntă qua si un 'Angeru, *Joannes cantat sicut unus Angelus*; Andrei vorbesce quasi o muliere, *Andreas loquitur quasi una mulier*; melius dicitur: Petru se pörtă Domnesce; Joan cãntă 'Angeresce; Andrei vorbesce mulieresce.

Nota. Nomina substantiva materiam aliquam significantia, in Adverbia mutari nequeunt. e. g. Lemnu, *lignum*; feru, *ferrum*; auru, *aurum*; argentu, *argentum*; pëtră, *petra*; plumbu, *plumbum*. e. a. p.

2. A Nominibus Adjectivis masculini, et communis generis, quae si perse sine substantivo sumantur iam sunt Adverbia. e. g. formos' ai scrisu, *pulchre scripsisti*; sublire cãnti, *attenuate vel sublibiter cantas*; inaltu cugeti, *alte cogitas*.

Observatio. Adverbia quando tantum actionis cuiuspiam proprietatem indicant, tunc sunt Adverbia; si vero proprietatem Personae alicujus aut rei denotaverint, tunc sunt Adjectiva; e. g. Fiiu'l vecinu lui nostru vorbesce spulberatu; *vel* Fiiu'l vecinu lui nostru este spulberatu la vorbă, *Filius vicini nostri loquitur turbulente*; *vel* *Filius vicini nostri est turbulentus (in verbis) in loquendo*. Nunc hic vocabulum spulberatu in primo casu est Adverbium, quia proprietatem verbi indicat, hoc est: *quomodo loquitur Filius vicini*, in secundo vero casu est Adjectivum, quia ipsius personae proprietatem indicat, hoc est: *qualis est Filius vicini in loquendo*. Unde merito concludere possumus omnia Nomina Adjectiva promanare, seu suam texturam deducere ab Adverbiis.

Porro notandum est: Omnia Adverbia sicut Adjectiva per omnes tres gradus comparisonis flecti sive Comparari posse; e. g. alaltă ieri formosu, eri mai formosu, astăzi si mai formos' ai scrisu, *ante heri pulchre, heri pulchrius, hodie adhuc pulchrius*

De Adverbiis Derivatis speciatim.

I. Adverbia Primitiva Tempus indicantia.

Amù, mù, <i>modo.</i>	Jeri dimănétia, <i>heri mane.</i>
Acum, aquum, acù, <i>nunc.</i>	Eri la amédiadi, <i>heri in meridie.</i>
Acnù, <i>actu.</i>	De unădi, <i>nuper.</i>
Apoi, dupò aquea, <i>postea.</i>	In tēmpul' vechiu, <i>tempore antiquo.</i>
In data, <i>illico.</i>	Alaltă eri, <i>prîdie.</i>
Măne, <i>cras.</i>	Ôrequându, <i>aliquando.</i>
Astădi, <i>hodie.</i>	Eri séră, <i>heri vesperi.</i>
Adinăóră, <i>olim.</i>	Tēmpuriu, <i>tempestive.</i>
Curēdu, <i>tempestive.</i>	Incetu, <i>lente.</i>
Repede, <i>cito, repente.</i>	Mereu, <i>frequenter.</i>
Tardiu, <i>tarde.</i>	Ades, adese, <i>saepe.</i>
Èrò, <i>iterum.</i>	De multe ori, <i>multoties.</i>
De locu, <i>subito, illico.</i>	Totdéuna } <i>semper, omni</i>
Jeri, eri, <i>heri.</i>	Pururé } <i>tempore.</i>
Poi măne, <i>post cras.</i>	Ne incetatu, <i>incessanter.</i>
De unădi, <i>nuper.</i>	Ne curmatu, } <i>continuo,</i>
In ante, <i>antea.</i>	Ne pre ruptu } <i>non inter-</i>
De mănétia, <i>mane.</i>	} <i>rupte.</i>
Aorea, <i>interim.</i>	Fie quându, <i>quandocun-</i>
Quâte odată, <i>interdum.</i>	} <i>que.</i>
Dupò măne, <i>post cras.</i>	Intraquea, <i>interea.</i>
Astă dimănétia, <i>hoc mane.</i>	Pôně quându, <i>eousque,</i>
Astă séră, <i>hodie vesperi.</i>	Raru, } <i>raro.</i>
Astă nópte, <i>ista nocte.</i>	Arare ori, }
In de séră, <i>vesperi.</i>	Mai nēquě odată, <i>fere ne-</i>
Sub séră, <i>sub sera.</i>	} <i>que semel.</i>
Mai apoi, <i>tardius.</i>	Pe urma, <i>ultimo.</i>
Măne dimănétia, <i>cras mane.</i>	In vechiu, <i>in aeternum.</i>
Măne di, <i>crastino die,</i>	De di in di, <i>de die, in diem.</i>
Măne nópte, <i>cras denocte.</i>	Amusi, <i>nox.</i>
Măne séră, <i>cras sero.</i>	Eri nópte, <i>hesterna nocte.</i>
In răsăritu de sóre, <i>in ortu solis.</i>	Nēque o data, <i>nunquam.</i>
In revărsatu de diori, <i>in ortu aurorae.</i>	Mai multu, <i>amplius.</i>
Poně aquum, <i>hucusque.</i>	Dioa si nópte, <i>die, et nocte.</i>

De multe ori, <i>multoties</i> .	In toate zilele, <i>quotidie</i> .
In ante de mediã noapte, <i>ante mediam noctem</i> .	Totã ziua, <i>tota die</i> .
De de multa, <i>pridem</i> .	In totu anu, <i>omni anno</i> .
Quãt mai curẽndu, <i>quolyus</i> .	In totu tẽmpul', <i>omni tempore</i> .
Jeri la mediãdi, <i>heri in meridie</i> .	In totã ora, <i>omni hora</i> .
Dupõ mediãdi, <i>post meridiem</i> .	Intra pucinu tẽmpu, <i>paucotempore</i> .
Dupõ prãndiu, <i>post prandium</i> .	In o batere de ochiu, <i>in nictu oculi</i> .
Dupõ cẽnã, <i>post coenam</i> .	Intr'o clipitã, <i>in momento</i> .
In ante de cẽnã, <i>ante coenam</i> ,	Intr'un momentu, <i>in momento</i> .
Prẽ tardiu, <i>valde tarde</i> .	Intr'un anu, <i>uno anno</i> .
In tẽmpul' venitoriu, <i>tempore futuro</i> .	In ora disã, <i>dicta hora</i> .
	Mai iute, <i>cilius</i> .
	Quãdva, <i>aliquando</i> .
	Ori quãdu, <i>quandocunque</i> .

II. Adverbia Locum indicantia.

1. Ad Interrogationem Unde? Ubi?

Aici, ici, ice, <i>hic, hicce</i> .	In ante, <i>ante, coram</i> .
Acolo, acolo, cole, <i>ibi, illic</i> .	Pretutindine, <i>ubique</i> .
Din cole, <i>altra</i> .	Fie unde, <i>ubicunque</i> .
Inãuntru } <i>intus, intra</i> .	In totu locu, <i>in omni loco</i> .
Inãontru }	In un locu, <i>in uno loco</i> .
Afarã, <i>foris</i> .	Nẽque unde }
De asupra, <i>supra</i> .	Nĩquẽire, } <i>nullibi</i> .
De desubt, <i>sub, infra</i> .	In vre un locu, <i>in ullo loco</i> .
Dinsusu } <i>a supra, super-</i>	Fiesque unde, <i>ubique</i> .
De susu } <i>ne</i> .	Ore unde }
Susu, <i>sursum</i> .	Undeva } <i>alicubi</i> .
Giosu, }	Aire, aliure, }
In giosu } <i>deorsum</i> .	Aindere, } <i>alibi</i> .
Oblu, <i>e regione</i> .	Aprõpe, <i>prope</i> .
Indẽrẽpiu, <i>retro</i> .	De parte <i>procul</i> .
Dupõ, <i>post</i> .	Mai de parte, <i>magis procul</i> .
In presmã, <i>ex adverso</i> .	Pristen, <i>praesto</i> .
In napoi, <i>retro, apost</i> .	

Din afară, <i>extrinsecus</i> .	Lângă, lângă, <i>penes</i> .
Din lăuntru, <i>intrinsecus</i> .	De de parte, <i>a procul</i> .
Acasă, <i>domi</i> .	De dreapta } <i>ad dexte-</i>
Altre, <i>aliorum</i> .	De a dreapta } <i>ram</i> .
Pre din lăuntru, <i>ab intra</i> .	De a stânga, <i>ad sinistram</i> .
Pre din afară, <i>ab extra</i> .	De a aproape, <i>cominus</i> .

2. *Ad Interrogationem unde? quo? vel inquitrou? quorsum? qua?*

Încăce, <i>hac</i> .	De supra, <i>sursum, superius</i> .
Acolo, <i>eo, illuc</i> .	Din giosu, <i>deorsum</i> .
Încolo, <i>illac</i> .	Intră } <i>intro</i> ,
Întracolo, <i>illorsum</i> .	In lăuntru } <i>intus</i> .
Dreptu, <i>directe</i> .	Afară, <i>foras</i> .
Îndereptu, <i>retorsum</i> .	Susu, <i>sursum</i> .
În ante, <i>antrorsum</i> .	Giosu, <i>deorsum</i> .
În apoi, <i>apost, retro</i> .	Altre, <i>aliorum</i> .
Încrucișu, <i>transverse</i> .	Ore unde, <i>aliquorsum</i> .
În ponicisi, <i>opposite</i> .	Din colo, <i>trans</i> .
De lature, <i>ad latus</i> .	Precipișu, <i>praecipitanter</i> .
Încrucișu, <i>transverse</i> .	Cepișu, <i>cuspidatim</i> .
Încăire, <i>nuspiam</i> .	Cătră casă, <i>domum versus</i> .
Întracolo, <i>illac versus</i> .	Intră încăce, <i>hac versus</i> .
Ori unde, <i>ubique</i> .	De parte, <i>procul</i> .
Încrucișu, <i>decusatim</i> .	
Costișu, <i>oblique</i> .	

3. *Ad Interrogationem pe unde? qua?*

Pe ici, pe ice, <i>hac, hacce</i> .	Pe din susu, <i>superne</i> .
Pe colo, <i>illac</i> .	Fie pe unde, <i>quacunque</i> .
Pe din colo, <i>alia via</i> .	Pe de parte, <i>a longe</i> .
Din încăce, <i>ex hac parte</i> .	Pe de aproape, <i>prope</i> .
Pe din afară, <i>ab extra</i> .	Pe de laturi, <i>ad partes</i> .
Pe de asupra, <i>superius</i> .	Pe din ante, <i>ab ante</i> .
Pe din giosu, <i>Deorsum</i> .	Pe din apoi, <i>a post</i> .
Pe din lăuntru, <i>ab intra</i> .	In giosu, <i>deorsum versus</i> .
In susu, <i>sursum versus</i> .	

4. *Ad Interrogationem de unde? unde?*

De acolo , *inde*.
 De în lontru , *ab intra*.
 Din afară , *exterius*.
 Din derept , ■ *tergo*.
 De ■ supra , *superne*.
 Din giosu |
 D■ giosu | *ab infra*.
 De tote părțile , *ex omnibus partibus*.
 De de parte , ■ *procul*.
 De niquère , *ex nullo loco*.

De pre totîndenè , *undequaque*.
 De ambe laturile , *ex utraque parte*.
 Din côce , *ex hac parte*.
 De acolo , *illinc*.
 Din susu }
 De susu } *de super*.
 De ■ prope , *a prope*.
 Ori de unde , *undecunque*.

5. *Ad Interrogationem* Pone unde? quousque?

Pone aici , *hucusque*.
 Pone acolo , *illucusque*.

Pone la incetatu , } *usque*
 Pone in capatu , } *finem*.

III. Adverbia Ordinis.

De nou , *denuo*.
 'Anteiu , *primo*.
 Dé ici , *deinceps*.
 După aquea , *postea*.
 Însè , *interim*.
 'Tandă , *tandem*.
 Încălcitu , *confuse*.
 Pre urmă , *postreme*.
 După tôte , *post omnia*.
 De casă în casă , *domatim*.
 Mai virtuos , *amplius*.
 Mai anteiu , *prius*.
 De aqui în ante , *in posterum*.

De acum , de aquum , ■ *modo*.
 Mai pre urma , *ultimario*.
 Preste tot , *generatim*.
 Din precuna , *una simul*.
 De una data , *ad semel*.
 De cuvântu în cuvântu , *de verbo ad verbum*.
 Altmintrele , *aliter*.
 În şeru } *in serie, in ordine*
 În rândul } *dine*.
 Unu după altu , *unus post alterum*.

IV. Adverbia Quantitatis.

Multu , *multum*.
 Mai multu , *plus*.
 Sat' destulu , *satis*.
 De ajunsu , *sufficienter*.
 De diumătate , *dimidium*.

Pre multu , *valde multum*.
 Mai , *magis*.
 'Anchê , *adhuc*.
 Cu multu mai , *multo magis*.
 Întregu , *integrum*.

Cu redicata, *fasciatim*.
 Nemica, *nihil*.
 Cu tîmpu, *cum tempore*.
 Nèquè dequatu, *nulla ratione*.
 Atâta, *tantum*.
 Mai atâta, *adhuc tantum*.
 Tocma atâta, *recte tantum*.
 Numai, *tantum*.
 Numai atâta, *saltem tantum*.
 De quôte ori, *quoties*.

Nèquè quatu, *nec tantum*.
 Ocîrâ, *in picu, param*.
 Picînu, *paucum*.
 Pucîntel, *paululum*.
 De totu pucînu, *admodum parum*.
 Mai pucînu, *minus*.
 Cu multu mai pucînu, *multo minus*.
 Pre pucînu, *valde parum*.
 De totu, *totaliter*.
 Pre incetu, *sensim*.

V. Adverbia Qualitatis.

Bène, bine, *bene*.
 R'û, *male*.
 Bucurosu } *libenter*.
 Voiosu, }
 Din adinsu, *voluntarie*.
 Turburat, *turbide*.
 Altmèntrele, *secus*.
 De mediulocu, *mediocriter*.
 Vènturosu, *ventuose*.
 Ne dreptu, *indirecte*.
 Mai virtuosu, *praecipue*.
 Stîrnicesce, *statutorie*.
 Cu greu, *difficulter, graviter*.
 Adeveru, *vere*.
 'Anchê, *adhuc*.
 Lesne, *facile*.
 De abea, *vix*.
 Asiè, *sic*.
 Mai bène, *melius*.
 Quatu mai pucînu, *quo minus*.

Intradinsu, *sponanee, studio*.
 Fòrè scire, *absque scitu*.
 De multe plese, *multiplex*.
 De quunva, *sifors*.
 Linu, *leniter*.
 Înteleptiesce, *prudenter*.
 Intorsu, *Inverse*.
 Infioratu, *attonite*.
 Blându, *blande*.
 Formosu, *formose*.
 În serisu, *scriptotenus*.
 Flusciuratu } *festinanter*.
 Flusturatu } *velociter*.
 } *ventose*.
 De comunu, *comuniter*.
 Luciu, *lucide*.
 Astutu, *astute*.
 Incetu, *lente*.
 Cu voe bunâ, *libenter*.

VI. Adverbia Interrogandi.

Que? *quid?*

Quam? *quomodo?*

Di que? <i>cur?</i>	Asiè darè? <i>siccine?</i>
Pentruque? <i>quare?</i>	Quātu de parte? <i>quam pro-</i> <i>cul?</i>
Quaci? <i>quam obrem?</i>	De unde? <i>unde?</i>
Quātu? <i>quantum?</i>	Direptuque? <i>vere quid?</i>
Unde? <i>Ubi?</i>	Pentru que nu? <i>quare non?</i>
In quàtrou? <i>quorsum?</i>	Quum sinu? <i>quomodo non?</i>
Cu quatu? <i>quanti?</i>	Ôre quum? <i>quomodo?</i>
Pônè quându? <i>quamdiu?</i>	Au? <i>an? aut?</i>
Pônè unde? <i>quousque?</i>	Asiè? <i>ilane?</i>
Quātu de mare? <i>quam ma-</i> <i>gnum?</i>	Preunde? <i>qua?</i>
De quâte ori? <i>quoties?</i>	An? <i>an?</i>
De quându? <i>aquo tempo-</i> <i>re?</i>	Pônè in que tēmpu? <i>quous-</i> <i>que temporis?</i>

VII. Adverbia Affirmandi.

Asiè, așa, <i>sic.</i>	Fôrte, <i>valde.</i>
Așidiré, <i>pariter.</i>	Tocma, <i>recte.</i>
Asemine, <i>similiter.</i>	Pre credintia mea, <i>ad meam</i> <i>fidem.</i>
Cu adeveru, <i>revera.</i>	In adeveratu, <i>in veritate.</i>
Bène, <i>bene.</i>	Pe susțetu'l meu, <i>ad meam</i> <i>animam.</i>
Pró bène, <i>valde bene.</i>	Deu, <i>Deus, vere.</i>
Fôră indoelă, <i>sine dubio.</i>	
Negresitu, <i>sine errore.</i>	
Pôte fire, <i>potest esse.</i>	

VIII. Adverbia Negandi.

Nu <i>vel non, non.</i>	Nèqui quātu, <i>nec quan-</i> <i>tum.</i>
Nu asiè, <i>non sic.</i>	Nèqui quându, <i>nunquam.</i>
Nimic, <i>nihil.</i>	Cu greu, <i>difficulter.</i>
Nèque quum	Anevoc, <i>graviter.</i>
Nèque de quum } <i>nullo</i>	Inse nu, <i>interim non.</i>
Ma nu, <i>sed non.</i>	

IX. Adverbia Demonstrandi.

Éccè, étè, *ecce.* Éccè vedi, *ecce vide.* Hæc Adverbia recipiunt post se Accusativos Pronominum Personaliū; ut:

Eccēmè, *ecce me* (et alia similia)

Èccèlu, *ecce illum* (*ecce hic es.*)
 Èccène, *ecce nos* (— — *sumus.*)
 Èccève, *ecce vos* (— — *estis.*)
 Eccèii, *ecce illos* (— — *sunt.*)

X, Adverbia Dubitandi.

Órecumva, *aliquomodo.*
 Dórà, *forte.*
 Óare: *ulrum.*
 Darè, *equid.*
 Qua la, *circiter.*
 Mai la, }
 Mai, } *fere, ferme.*
 Mai ché, }
 In desèrtu, *gratis.*
 Póte fire, *potest esse.*

Fiènduche, *quoniam.*
 Precum, *quemadmodum.*
 De si, *etsi.*
 Cu putintia, *possibile.*
 Qua quàndu }
 Qua } *quasi, sicut.*
 Quasi }
 Mai alesu, *maxime,*
 Pentruchè, *quia.*
 Insedar, *inaniter.*

XI. Alia diversarum specierum Adverbia.

Numai, *tantum.*
 Fórtè, *nimis.*
 Prea, } *valde.*
 Pré, }
 Chiaru, *clare.*
 Qui, *sed, verum.*
 Inquai, *ad minus.*
 In dare, *gratis.*
 Totusi, *tamen.*
 Abea, *vir.*
 Anevoe, *difficiliter.*
 Quasi, *quasi.*
 Ché, *quia.*
 Ie, éa, *ita.*
 Órequum, *aliquomodo.*
 'Anché, *adhuc.*
 Macar-ché, *quamvis.*
 In cai, }
 Incalete, } *ad minus.*

Qui, *atqui, sed.*
 Tótusi, }
 Totu, } *tamen.*
 Tam, }
 Mai alesu, } *praesertim.*
 Mai virtuosu, }
 Mai bènc, *m^elius.*
 Vegi bènc, *utique.*
 Adeveratu, *vere.*
 Asiè darè, *sic ergo.*
 Tocma, *recte.*
 De aqui, *hinc.*
 'Anché nu, *necdum.*
 Intr' una, } *una simul.*
 'npreuna, }
 Àsemine, *similiter.*
 De quumva, *si quidem, etc.*

CAPUT VII.

De Praepositionibus.

§ 61.

Praepositiones sunt Partes Orationis indeclinabiles, quae ceteris partibus aut separatae aut conjunctae praeponuntur, easque explanant, clariusque determinant. e. g. Si dico: Petru s' au dusu scola, *Petrus ivit scholam*; haec constructio nullum habet sensum, ast si dico: Petru s' au dusu la scola, *Petrus ivit ad scholam*; hic vocabulum scólà, per praepositionem la determinatur et plenum sensum habet.

§. 62.

Praepositiones dividuntur in duas Classes, videlicet:
In *Separabiles*, et in *Inseparabiles*.

I. De Praepositionibus Separabilibus.

Separabiles Praepositiones possunt stare ante Nomen quod regunt quin cum eo conjungantur. Praepositiones separabiles trifariam dividuntur; scilicet: quaedam regunt Dativum, quaedam Accusativum, quaedam vero Ablativum casum.

1. Praepositiones Dativum regentes sunt:

1. Asupra, <i>supra</i> , <i>contra</i> . De asupra, <i>supra</i> . Împresma, <i>adversus</i> . În contră, <i>contra</i> . În ante, <i>ante</i> .	2. Dede subtu, <i>subtus</i> , <i>infra</i> . În lountru, <i>intra</i> . În poncișu, <i>adversus</i> . În dereptu, <i>post</i> , <i>retro</i> .
---	--

Nota. Ex his Praepositionibus quinque priores, dum cum Pronominibus Personalibus construuntur, volunt habere post se loco Dativi eorundem, Nominativum foemineum Possessivorum, e. g. Asupra mea, tîa, sîa, nôtră, voastră, *contra me, te, se, nos, vos*. etc.

Reliquae vero quatuor posteriores manent penes.

rum. e. g. Înlauntrul' meu, tău, său, nostru, vostru,
intra me, te, se, nos, vos.

2. Praepositiones Accusativum regentes sunt:

In, <i>in.</i>	Preste, <i>trans.</i>
La, <i>ad, apud.</i>	Sub, <i>sub.</i>
Pre, pe, <i>super, supra.</i>	Cotră, <i>versus.</i>
După, <i>post.</i>	Prin, <i>per.</i>
Pentru, <i>propter.</i>	Intre, <i>inter.</i>
Lângă, <i>penes.</i>	Spre, <i>in, ad.</i>
Subtu, <i>subter.</i>	Intră, <i>intra.</i>
	Foră } <i>absque.</i>
	Fără }

3. Ablativum regentes sunt:

Cu, <i>cum.</i>	Din }
De, <i>de.</i>	D'in } <i>e, vel ex.</i>
Dela, <i>a, ab.</i>	În, <i>in.</i>

Nota. Sequentes Praepositiones volunt habere post se adhuc, Prae. *de*, ut sunt:

	<i>Dicimus itaque:</i>
Afară, <i>extra.</i>	Afară de.
Departă, <i>procul.</i>	Departă de.
Aprópe, <i>prope.</i>	Aprópe de.
Dincóce, <i>cis.</i>	Dincóce de.
Dincolo, <i>trans.</i>	Dincolo de.
Fără, <i>absque.</i>	Fără de.

e. g. Toti Ómini s' au născut' in pacatu afară de
Cristos, *Omnes homines nati sunt in peccato ex-*
tra Christum.

Ast Praepositio fără potest construi cum et sine
Praepositione *de*; e. g. Omu fără mînte, *vel* Omu fără
de mînte, *homo sine ratione, vel sine mente.*

Nota. Omnes Accusativi et Ablativi, amittunt Par-
ticulas *pre, dela*, quando eos praecedit Praepositio
aliqua in constructione.

II. De Praepositionibus Inseparabilibus.

Praepositiones *Inseparabiles* per se nunquam constituunt vocem sensum habentem, sed tantum aliis vocabulis praeponuntur, quibuscum dein unam vocem compositam constituunt; quales sunt sequentes:

a, ad, de, des, es, (pro ex) e, re, res, cu, con, in, pre, pro, sub, strā, trans, tra. e. g.

Punu, *pono*, a-punu, *appono*.

Umplu, *impleo*, ad-umplu, *adimpleo*.

Rogu, *rogo*, de-rogu, *derogo*.

Tacu, *facio*, des-facu, *dissolvo*.

Lucescu, *luceo*, es-lucescu, *vel* e-lucescu, *eluceo*.

Portu, *porto*, es-portu, *exporto*.

Portu, — — re-portu, *reporto*.

Tornu, *fundo*, res-tornu, *subverto*, *everto*.

Tindu, *tendo*, in-tindu, *extendo*.

Scriu, *scribo*, in-scriu, *inscribo*.

— — — — sub-scriu, *subscribo*.

Ducu, *duco*, sub-ducu, *subduco*.

Legu, *lego*, pre-legu, *praelego*.

Vedu, *video*, pre-vedu, *praevideo*.

Mutu, *muto*, strā-mutu, *vel* trans-mutu, *trasmuto*, v. *permuto*.

Fuma, *fumo*, trans-fumu, *vel* strā-fumu, *perfumo*.

Ampliore de proprietatibus horum Praepositionum demonstrationem vide alio loco.

C A P U T VIII.

De Conjunctionibus.

§. 63.

Conjunctiones sunt voces indeclinabiles, quae non tantum singulas dictiones, sed integras etiam sententias et Periodos majores apte connectunt, et declarant.

Conjunctionum Variæ sunt Classes et significationes; sic sunt:

I. C o p u l a t i v a e.

Si, e, <i>et</i> .	Prequam si } <i>prout</i> ,
'Anché, <i>etiam</i> .	Precum si } <i>etiam</i> .
Quasi, <i>sicut</i> .	Si si, <i>et etiam</i> .
In forma, <i>in forma</i> .	Che, <i>quia</i> .
In tipul, <i>eo modo</i> .	Quum, <i>ut ita</i> ,
Èrò, <i>iterum</i> .	Àsiè bène, <i>recte</i> .
Èròsi, <i>denuo</i> .	Si, <i>ut, si</i> .
'Anché si, <i>quoque</i> .	Daché, <i>posteaquam</i> .
Prequam, <i>prout</i> .	

II. C o m p a r a t i v a e.

Sequentes Conjunctiones partes Periodorum majorum connectunt:

Prequam - asiè, quemadmodum-sic.
 Quine quum - asiè, quis quomodo-ita.
 Nu numai - qui si, non tantum-sed etiam.
 Quântu - a tânta, quantum-tantum.
 In quantu - in atânta, in quantum-in tantum.
 De ore que - dare, quando - quidem-ergo.
 De si — tâtusi, etsi-tamen.
 De si — nimie mai pucin, etsi-nihilominus.
 Parte - parte, partim-partim.
 Queva - queva, aliquid-aliquid.
 Asiè - quât, sic-ut.
 Quându-atunci, quando-tunc.

III. D i s j u n c t i v a e.

Nu, no, <i>non</i> .	Nèquè unul - nèquè altul.
Ba nu, <i>omnino non</i> .	<i>nec unus - nec alter.</i>
Nèque-nèque, <i>neque-neque</i> .	Sèu-sèu, <i>seu-seu</i> .
Nèque quum, } <i>nequa-</i>	O - o <i>vel-vel</i> .
Nèquè de quum, } <i>quam.</i>	Au - au, <i>aut-aut</i> .

IV. C o n d i t i o n a l e s.

De, <i>si</i> , <i>si</i> .	Numai de nu, <i>nisi</i> .
Darè de, <i>etsi</i> .	Quându, <i>quando</i> .
De nu, <i>si non</i> .	Altmentrile, <i>alias secus</i> .
Pòne nu, <i>usque non</i> .	La întèmplare, <i>in casu</i> .
Dachè nu, <i>si non</i> .	De quumva, <i>si quomodo</i> .
Mai, <i>potius</i> .	Atunci, <i>tunc</i> .
Quându nu, <i>quando non</i> .	Dupòque, <i>post quam</i> .

V. C a u s a l e s.

Chè, <i>quia</i> .	Qua si nu, <i>ut non</i> .
Chèci chè,	Puçin de nu, <i>vix non</i> .
Pentruchè, } <i>quoniam</i> ,	Pentru aquea, <i>propterea</i> ,
Èrò, <i>iterum</i> .	Dreptu aquea, <i>proinde</i> .
Chèci, quàci, <i>quum</i> .	Fièndchè, <i>quoniam</i> .
Qua, } <i>ut</i> .	Quât, <i>ut</i> .
quasi, }	Cu quântu mai virtuosu,
Quât nu, <i>ut non</i> .	<i>quanto magis</i> .

VI. O r d i n a t i v a e.

'Antein, <i>primo</i> .	A trea, <i>tertio</i> .
Adoa, <i>secundo</i> .	A patra, <i>quarto</i> .

Nota. Ope harum vocum sive conjunctionum partes dictionis alicujus melius Ordinantur, quam ope Numerorum, ut:

Din antein, <i>primus, primo</i> .	Mai de parte, <i>porro, ultro</i> .
Apoi, <i>postea</i> .	Mai in colo, <i>ulterius</i> .
Atunci, <i>tunc</i> .	Alta data, <i>alia vice</i> .
Afarà de aquea, <i>praeter</i>	Preste aquèsta, <i>praeter, super</i>
<i>hoc</i> .	<i>hoc</i> .
Asimine, <i>similiter</i> .	In urma, <i>postremo</i> .
Apoi atunci, <i>dein tunc</i> .	'Anchè amu, <i>adhuc modo</i> .
'Anchè dupò aquea, <i>adhuc</i>	La inchiere, <i>in conclusi-</i>
<i>postea</i> .	<i>one</i> .
Dupò aquea, <i>postea</i> .	

VII. C o n c l u s i v a e.

Asiè darè, <i>sic ergo</i> .	Dequi, <i>igitur</i> .
Acum darè, <i>nunc ergo</i> .	De aice, <i>hinc</i> .

De aquè, <i>ideo</i> , <i>igitur</i> .	Pentru aquea, <i>propterea</i> .
Direptu aquea, <i>proinde</i> .	
	Mai pre urma, <i>ultimo</i> .

VIII. E x p l i c a t i v a e.

Adechè, <i>idest</i> , <i>scilicet</i> .	Pentru esemplu, <i>exempli gratia</i> .
Asiè, <i>sic</i> .	
Prequum, <i>sicut</i> .	
	Dèqui, <i>itaque</i> .

IX. A d v e r s a t i v a e.

Qui, <i>atqui</i> .	In contre, ■ <i>contra</i> .
Inse, <i>interim</i> .	
Ma, <i>sed</i> .	
Dare, <i>ast</i> .	
Èrò, <i>verum</i> .	
De nu, <i>nisi</i> .	
	Totusi, <i>attamen</i> .
	Ime, <i>imo</i> .
	De quumva, <i>si fors</i> .
	Quât nu, <i>quin</i> .

X. C o n s e c u t i v a e, e t I n t e r o g a t i v a e.

Unde,	unde.	Pentruque, <i>quamobrem</i> .
De unde,		
Di que, <i>quare</i> .		
		Cu quântu mai mare, <i>quanto majus</i> .

XI. T e m p o r a n e a e.

Quându, <i>quando</i> .	Altà datà, <i>alia vice</i> .
De quându, <i>a quo tempore</i> .	
Dopò-que, <i>postquam</i> .	
Qua quum, <i>quasi</i> .	
Qua quându, <i>sicut quando</i> .	
Pòne que, <i>usque dum</i> .	
In preunà, <i>una simul</i> .	
	De ore que, <i>quum</i> .
	Quatu de multa, <i>quantumcunque</i> .
	In de lunga, } <i>diu, longo</i>
	Multu, } <i>tempore</i> .

Conjunctiones, quae sequuntur conjunguntur cum
Conjunctivo.

Sì, <i>si</i> , <i>ut</i> .	Pînò va, <i>usque dum</i> .	
Chè, <i>quod</i> .		
Dachè		
Dachè asi		
De asi		
De sì ar		
De va fi sì nu, <i>si non</i> .		
		Numai de nu, <i>tantum si non</i> .
		Macarehè, <i>quavis</i> .
		Ma'inante de que, <i>antequam</i> .
	De sì, <i>etiam si</i> .	

C A P U T IX.

D e I n t e r j e c t i o n i b u s.

§. 65.

Interjectiones sunt tales Orationis partes, quibus animi nostri status, affectiones, sensiones, et passiones exprimuntur.

§. 66.

Variae Formae Interjectionum.

Prout sensiones aliae sunt internae, aliae vero externae, sic et Interjectiones, quibus eae exprimuntur in varias abeunt formas.

I. Interjectiones seu sensionum internarum manifestationes, quae sensionem tamquam veram sensionem indicant; prout:

1. *Laelantis, et Ridentis.*

Ha! ha! hæ! ha! iuhu! iu! iu! hu! hu! *evohe!*
iu! vivat! vivat! Amèn! Amen! e. g. Fiti cu voie bună! *bono estote animo!*

2. *Dolentis.*

Oh! oh! ah! ah! vai! *vae!* amar! *heu!* e. g.
Oh! mişelul' demène! *Oh! me miserum!* vai! amărita de mène quum me lipsiu de dulcele meu fiu! *me miseram quomodo spoliata sum dilecto meo filio!*

3. *Regantis, et Optantis.*

Oh de! oh si! *oh si!* hai de! hai si! *heu si!* e. g.
Oh! de m'ai ajută si scapu de rău'l aquesta! *Oh! si me adjuvares, ut effugiam hoc malum!* hai de! *heu si!* in oră bună! *bona hora!* Dómnne nu me lăsă! *Domine noli me derelinquere!*

4. *Admirantis.*

O! *eh!* éccé! *ecce!* a! *vah! vah!* ei! *hui!* no! o! *mè, hem!* e. g. O omule! *O homo!* que ai cugetatu? *quid cogitasti?* Eccé! que s'au sculat a supra nòstră! *ecce quid surexit contra nos!* ei! quum asiè? *hei!* *quomodo sic?* No! aquèsta minune anchè n'am mai vedutu, *no! hoc miraculum non amplius vidi.* Pentru Dumneđu! *per Deum!* Nu è cu potèntia, *non est possibile!*

5. *Fastidientis.*

Hoa! fui! pfui! *phui!* Fi! *phi!* e. g. pfui! quāt este de spurcat! *phui!* *quam est spurcus!* Fui quum m potutu a tātă sî tórne in sène? *phui quomodo potuit tantum bibere?*

6. *Exclamantis, vel Vocantis.*

Hei! *heu!* hei audi! *heu audi!* Petre mî! vini a casa. *Petre mi! veni domum.* Hei Frate mî! aratā te che es Român, *heu Frater mi! monstra te esse Romanum!* Auditi! sāriti la arme, *audite! ad arma.* In-telegeti! purtative bène, *Intelligite! bene vos geratis!* pörtā te! *age!* O data cu ànima! *macte animo!*

7. *Applaudentis et Regratiantis.*

O! a! bène! *bene!* fòrte bène! *valde bene!* pré bène! *per bene!* e. g. Ba bène au fostu! *ominino bene fuit!* Am' avutu de ajunsu laudā lui Dumneđu! *Satis habuimus sit laus Deo!*

II. Interjectiones seu sensuum externarum declarationes, quibus voluntatem nostram, quam volumus ut alii sequantur manifestamus.

1. *Silentium Indicantis.*

St! St! citu! pace! *pax!* ho! *ho!* au! *au!* taci! *tace!* taceti! *tacete!* continesce te, *contine te!* silentiu! *silentium!* innécâte! *suffocate (i. e. sileas)!* Levati amònte! *attendite!*

2. *E x p e l l e n t i s.*

Hai! dute! *apage! abi!* fă locu! *fac locum!* dute in laturi! *ad partes!* dute de aquí! *abi hinc!* cără te mai incolo! *apage sis! vade ultro!* surpă te de aquí! *aufer te hinc!* afară! afară! *foras!* Uscia! *exeas!* dute si nu te mai vedu! *abi ut ne amplius te videam!* Omu de nimic! *homo nauci!* —

P A R S T E R T I A.

D E

S Y N T A X I.

Syntaxis est ea Grammaticae Pars, quae docet rectam disjunctarum orationis partium compositionem sive constructionem ope Regularum secundum linguae cujuslibet indolem, ut integrum et perfectum sensum habeant.

Quaelibet Conjunctio seu Constructio plenum et perfectum sensum habens, tribus his Partibus constat: Subjecto, Praedicato, et Objecto.

Subjectum, nominamus personam illam aut rem, de qua aliquid dicimus. *Praedicatum*, nominamus illud, quod de subjecto proferimus. *Objectum* vero est res ipsa, quae actioni subjecti attribuitur.

E. G. Dumnedeu au facutu lumea, *Deus creavit mundum*. Hic: Dumnedeu, est Subjectum, au facutu, est Praedicatum, lumea, est Objectum.

C A P U T I.

De Syntaxi Articulorum.

§. 1.

De Conjunctione Articuli cum Nomine.

Articulus definitus, *il, lu, le, et ul*; ac *a, oa, vel la*; omnibus Orationis Partibus adjungitur, maxime vero Nominibus quando res certe determinatur, separa-

tim, aut conjuncte postponitur, e. g. Domnu'l, *Domini-*
nus; omul' *homo*; fulgerul, *fulgur*; frate-le, *frater*;
 lumin'a, *lumen*; stéoa, *vel stéla, stella*.

Articulus definitus cum aliis Orationis Partibus tunc
 conjungitur, si substantivum, quod in una constructione
 expressum fuit, in altera eiusdem discursus recurrat,
 ne saepius repetatur, omittitur, atque eius loco poni-
 tur solus Articulus, definitus quidem si Substantivum
 omisum fuit masculinum; secus indefinitus. e. g. Pe-
 nicelu'l, quare ti'l diede Unchiu' tñu, si nu lu perdi,
penicillum vel scalpellum, quod tibi Avunculus
tuus dedit, ne illum perdas. Cartea, què inprumu-
 tatà si mi ■ aduci, *librum mutuatum adferas.* Estins'
 au lumina? O au estinsu, *extinxitne lumen? (illud)*
extinxit.

Observatio. Nomina Propria Virorum, et vox
 Deu, *Deus*, tantum in Genitivo, et Dativo recipiunt
 Articulum, qui tunc illis praepositur. e. g. Socrat Fi-
 losoful'. Gen. A lui Socràt Filosoful'.

Si vero post illa sequatur Pronomen possessivum:
 meu, tñu, sñu, nostru, vostru, loru; accipiunt Arti-
 culum. e. g. Deu'l meu, *Deus meus*; Martinu'l tñu,
Martinus tuus; Georgiele vostru, *Georgius ve-*
ster. etc.

Denique si post Nomina Propria sequatur Ad-
 jectivum, tunc Adjectivum aut accipitur ■ Articulo,
 aut ante illud ponitur Pronomen demonstrativum quelu,
ille, què, quae. e. g. Cicero marele Orator, *vel Cice-*
ro Oratoru'l quelumare, Cicero magnus Orator, vel
Cicero Orator ille magnus.

Quando volumus designare res aliquas distinctas,
 aut aliquid omnino indeterminatum proferre, tunc ad-
 hibemus Nomina sine ullo Articulo. e. g. Fà casà de
 lemnu, nu de petró, *fac domum ex ligno, ■ ex*
petra, i. e. ligneam, non lapideam.

§. 2.

Conjunctio Articali cum Pronomine.

Si adsunt in Constructione Pronomina conjunctiva, sive Dativi Pronominum personalium contracti: mi, ti, si, i, ni, vi, si: ponitur immediate Articulus post hos Dativos. e. g. Calul' quelu suru mi 'l dede, *equum illum caeruleum* (Ital. azzurro) *mihi (illum) dedit.* Vel in plur. Calii quei suri mi ii dede, *equos illos caeruleos mihi (eos) dedit.* Vinea què mare mi o vendù, *vineam illam magnam mihi vendidit, vel* Vineile quele mari mi le vendù, *vineas illas magnas mihi vendidit.* Dà ti calàmaru? *datne tibi atramentarium?* mi 'l dà, *mihi dat illum.* Leuat' ai péna? *accepistine calamum?* O ~~illum~~ leuatu, *illum accepi.*

§. 3.

Conjunctio Articali cum Verbis.

Quando Articulus cum Verbis stat in conjunctione eisdem aut praeponitur aut postponitur. Itaque in primo casu si verbis praeponitur tunc articulus *il* in integrum restituitur, i. e. literam *i* quam alias propter praecedentem vocalem amiserat recipit. e. g. Jo il batu, *ego illum batuo.* In secundo vero casu si verbis postponatur, tunc pro genere masculino utimur Articulo *lu* aequivalens Ital. *lo*, qui cum eisdem deinde, more Italorum in unam vocem coalescit, ast sequente vocali, *u* apostrophatur, e. g. Vedul' io, *video ego illum;* ved'o io, *video ego illam;* dulu de aice, *aufer illum hincce.*

In Modo Conjunctivo et Optativo Articulus saepe conjungitur cum Conjunctione *si*, *ut*, *si*; et *asi*. e. g. Jo silu laudu, *ut ego illum laudem;* io l'asi làudà, *ego illum laudarem;* vel làudà l'as' io, *laudarem illum ego.* Foem. lo s'o laudu, *ut ego eam laudem;* lo o asi làudà, *ego eam laudarem;* vel laudà o as'io, *laudarem eam ego.*

In Infinitivo Modo ponitur post *a* Infinitivum prae-

cedens. e. g. A lu lăudare, *illum laudare*; a lu fi lăudatu, *illum laudasse*; Foem. a o lăudare; a ■ fi lăudatu.

Supinis, Gerundiis et Participiis Articulus postponitur. e. g. Batutulū, *ille percussus*; bătëndulū, *percutiendo*, vel *percutiens illum*; batătoriul, *percutiens*, vel *percussor*; Foem. Bătută, bătënd'o, bată-torea.

§. 4.

Conjunctio Articuli cum Orationis Partibus indeclinabilibus.

Exempla.

1. Cum *Adverbiis*: e. g. Pământu'l nêque un fructu' nu pôte aduce de nu lu va umedi pluoia, *terra nullum fructum adferre potest nisi eam pluvia maderfecerit.*

2. Cum *Conjunctionibus*: e. g. Pre omu'l inderetnicu si fôră sêntire delu vei invetia quātu, el cu cerbi-cea súa, tôte in ventu le arunca, *hominem temerarium et absque sensu quantumcunque docueris ille cervice sua (dura) omnia in ventum (averruncat) projicit*, i. e. *monitibus surdas praebet aures*. Nu incetă afacere bêne quelui mișel' si intristatu, quându-lu pôte ajutare dirépta túa, *non cessa bene facere misero, et contristato, quando illum potest adjuvare dextera tua.*

3. Cum *Interjectionibus*: e. g. Plănsu'l si ohtatu'l păcotosului ne auditu va fi plinô nusi va indreptă saptele suale, *planctus, et lamentatio peccatoris in audita erit usque non emendaverit actiones suas.* —

C A P U T II.

De Syntaxi Nominum.

§. 5.

Nomina Adjectiva, Pronomina et Participia concordant cum suo substantivo in Genere, Numero et casu.

e. g. Trandafiru'l aquestu formosu, ■ bène mirositoria este al meu, *rosa ista formosa (pulchra), et bene olens est mea*. Viile aqueste mari, si roditóre sânt domnesci, *vineae istae magnae, et fructiferae sunt dominales*.

§. 6.

D e N o m i n a t i v o.

1. Subjectum semper ponitur ad Nominativum ad quaestionem: quine? *quis?* vel *que?* *quid?* e. g. Io laudu, *ego laudo*; tu defaimi, *tu diffamas*; el judcă, *ille judicat*. Remas' ■■■ fôrê de tótă sperantia (nedesde) de ■ mai aflare que amu perdutu, *remansi sine omni spe amplius inveniendi quod perdidi*.

2. Si in una Constructione plura sunt subjecta, tunc Praedicatum ponitur ad Pluralem Numerum. e. g. Preotu'l si Invatiatoriu'l sunt luminatorii quei din ântei a Natiei, *Sacerdos et Docens (Magister) sunt illuminatores primi Nationis*.

3. Si in Oratione plura Nomina substantiva ad eandem rem, vel Personam pertinentia occurant, in Numero et casu concordant e. g. Numa Pompilie ■■ fustu quel din ânteiu, quarele ■■ datu legi Poporu lui Romanu, *Numa Pompilius fuit primus qui dedit leges Populo Romano*. Licurg' înteleptul' dătăriu de legi al Spartani lor nemurire ş'au agonisit, *Lycurgus sapiens legum dator Spartanorum immortalitatem sibi acquisivit*.

4. Nominativus quoque sequitur post haec verba: io sânt, *ego sum*; se face, *fit*; se nasce, *nascitur*; remâne, *remanet*; ésê, *exit*; se chiamă, *vocatur*; se numesce, *nominatur*. e. g. Cedru'l este arboru'l quel mai inaltu, *Cedrus est altissima arbor*. Omu'l quel bunu si credinciosu pururê remâne vredignu (vrednicu) de laudă, *Homo bonus et fidelis semper remanet vere laude dignus*.

§. 7.

D e G e n i t i v o .

Genitivus casus adhibetur ad Interrogationem: ■ cui? *cujus?* e. g. Lumina sórelui este multu folosítóre, *lux solis est multum proficua*. Amará este morte pécátosu 'lui, *amara est mors peccatoris*.

Hic semper duo Nomina substantiva res diversas significantia occurrunt, quorum alterutrum est Genitivi Casus. e. g. Innáltímea ceriu 'lui este neajunsá, *altitudo caeli (est inpertingibilis) pertingi nequit*. Frum-sétia ténérului este sciéntia si purtareá boná, *Juvenis pulchritudo consistit in scientia, et bona com- portatione*.

Genitivus ponitur etiam post haec vocabula: in ti- pul, in forma, dupò mesura, in facia. e. g. Moisi au vedutu rugul' ardend' in tipu'l focului, *Moses vidit rubum ardentem in tipo, vel forma ignis*. O fêrá mi s'au aratat' in visu in forma leului, *una fera mihi in somno apparuit in forma leonis*. Pétra aquésta bate in facia Rubinu 'lui, *hic lapis in rubinum colorem vergit*. Dupò mészura faptelor lui se va pedepsi, *secundum mensuram factorum ipsius punietur*.

Nota. Hic Genitivus interdum potest mutari cum Praepositione *de* in Ablat. e. g. In tipu'l-focului; *vel* in tipu de focu. In forma leului; *vel* in formá de leu. In fačia Rubinului; *vel* in fačia de Rubinu.

Praepositio *de* dicitur partialis, quoniam semper partem unam integri designat, et quoniam ipsius Ge- nitivi sensum ob oculos sistit recte potest nominari Ge- nitivalis sive Geniti, e. g. Amátoriu (iubitoriu) de drep- tate, *amator iustitiae, vel amatoriu'l dreptátii*. Adú una scafá de apă, *adfer unum scaphium aquae*: hic intelligitur pars tantum aquae non vero tota aqua.

§. 8.

D e D a t i v o .

Dativus ponitur ad Interrogationem: Cui? *cui?* e. g.

Supusii trebue si ■ plece Impératu 'lui său, *subditi debent ■ subjicere suo Imperatori.*

Dativus stat:

1. Post haec Adjectiva: ■ semine, *similis*; ne a semine *dissimilis*; e. g. Corneliu samină Fratelui său, *vel* este asemine Fratelui său, *Cornelius est suo Fratri similis*. Baltasaru nêque unui dintre Fratii sui ■ samină, *vel* Baltasaru nu è a seminé Fraților săi, *Balthasarus nulli fratrum suorum est similis*.

2. *Ad Interrogationem cui? cui? vel* pentru qui-ne? *propter quem?* aliquid fit alicui in commodum, vel incommodum, seu aliquid acquiritur, vel adimitur. e. g. Scumpul' altora adună avutii nu sie, *avarus aliis congregat divitias non sibi*. A placere lui Dumneșeu, si omni lor mare vistierie este, *placere Deo, et hominibus magnus thesaurus est*.

3. Post quaedam verba, uti sunt: spunu, *expono*, narro; dicu, *dico*; supunu, *subjicio*; răspundu, *respondeo*; invêdu, (vel pismuescu) *invideo*; sequitur Dativus *Personae* vel *rei*. e. g. Dute ôspețule spune Spartanilor, chê noi vârsându sângele nostru pentru Patriă, aice ne amu datu viatia, *abi hospes expone, sive narra Spartanis, quod nos effundentes sanguinem nostrum propter Patriam hicce vitam nostram posuerimus (dederimus)*. De te vei supune legilor, ■ orînduelilor quelor mai mari, nêque ■ rêu no te va intimpină, *si te subjeceris legibus et ordinationibus majorum, nullum te malum manebit*.

4. Post Verba Impersonalia: ■ cuvine, *convenit*; ■ întemplă, *evenit*; se vede, *videtur*; se inpare, *apparet, videtur*; ■ crede, *creditur*; ■ cântă, *cantatur*; se șede, *decet vel sedetur*; se dôrme, *dormitur*. e. g. Nimenui nu ■ cuvine ■ grăire mênciaună, *nemini convenit loqui (garrire) mendacium*. Mêncianosului nêqui o data nu i se crede, *mendaci nunquam creditur*. Intieleptului ■ sie se cuvine ■ vietui-

re, prequam si verbesce, sapienti sic convenit vivere, prout etiam loquitur. Lui Dumneḡeu se cântă laudă, *Domino Deo laus cantatur.*

Observatio. Hicce sensus Dativi casus interdum fulcitur Praepositione *la, dela.* e. g. Fôrte cu greu este a facere queva, que ar placè *la* toti ôminii; *loco:* que ar placè tuturor Ôminilor, *valde difficile est aliquid facere, quod placeret omnibus hominibus.* Ôrequine ■ furatu Vecinu 'lui nostru astă nôpte doi cali; loco ut dicamus: Ôrequine au furatu *dela* Vecinu'l nostru astă nopte doi cali, *aliquis furatus est Vicino nostro hac nocte duos equos.*

§. 9.

De Accusativo.

Accusativus ponitur semper *ad Interrogationem:* pro quine? *quem? vel que? quid?* et indicat Obiectum actionis. e. g. Chiamă pre Petru ■ casă, *voca Petrum domum.* Multe Ghênte credu in sóre, *multe Gentes credunt in solem.* Parênteles bunu iubesc pre filii sâi, *bonus Parens amat filios suos.*

Accusativus ponitur post verba Activa et Neutra. e. g. Fiule! ascultă svadurile înțeleptilor si urmă loru, *Fili! ausculta svasiones sive consilia sapientum et sequere ea.* Ședut' au 'Angerul' pe pétra mormentu 'lui, *sedit Angelus super petram monumenti.*

Accusativus ponitur etiam post Praepositiones Accusativum regentes. e. g. Dupô pluôe strălucosce sórele, *post pluviam lucet sol.* Pământul' aduce fructuri (roduri) pentru tôte făpturile que vietuescu pre dânsul; *Terra adfert fructus propter omnes creaturas, quae vivunt super ea.*

Observatio. Nominibus ■■■ inanimatas significantibus in Accusativis Particula *pre* non praeponitur, nisi tunc quando duo Nomina dicti generis in constructione

occurunt, tunc ut patiens ab agente distingvatur adhibemus *pre.* e. g. *Légâ boul'*, *liga bovem*; non vero: *léga pre boul'*. *Dâmi lemnul' aquelu*, *da mihi lignum illud*; non autem dicimus: *dâmi pre lemnul' aquelu*.

In alio vero casu dicimus: e. g. *Leul'* ■■ *invinsu pre ursu*, *Leo vicit ursum*. *Vulpè au înşelatu pre lupu*, *vulpes decepit lupum*. *Cânele* ■■ *muscatu pre porcu*, *canis momordit porcum*.

Si vero de Nomine patienti nullum est dubium tunc ponitur etiam sine *pre.* e. g. *Muiiere mulge vaca*, *mulier mu'get vaccam*.

Dotes hominis ■ natura ei datae exprimuntur Praepositione *la*, ita: ut Nomen integrum designans maneat penes suum Adjectivum, aliud autem partem denotans ponitur cum Praep. *la*. e. g. *Omu inaltu la staturâ*, *homo altae staturae*. *June albu la făcia*, *Juvenis albae faciei*. *Tèner ager la mēte*, *Adolescens acutae mentis*. *Muiiere quea ne invētiată lungâ la pîru*, si scurta *la mēte*. *Mulier illa indocta longorum crinium*, et *brevis vel curtae mentis*.

Si vero dotes vel proprietates hominis considerantur, quas ille solus proprio studio sibi comparavit, et quae ipsius Characterem manifestant; tunc Nomen integrum denotans stat solum, Nomen autem characterem significans ponitur in Ablativ. cum Praep. *cu*, et Adjectivum eidem adjungitur. e. g. *Omu cu înţelepciune mare*, *homo magnae sapientiae sive homo sapiens*. *Judecătortu cu direptate*, *Judex iustus*. *Vecinu cu po-ste, si patimi réle*, *Vicinus malorum cupiditatum et passionum*.

§. 10.

De Vocativo.

Nomina ponuntur ad Vocativum quando interrogamus, quando loquimur, aut aliquem alloquimur. e. g. *Adame! unde eş?* *Adame! ubi es?* *Fiule! de vei urmă svadurilor méle*, *néqui* ■■ *rêu nu te va întempinâ*,

— 123 —

Fili! si sequutus fueris consilia nullum malum te assequetur. Ierusalime! Ierusalime! de quoto ori cercetatu si amu cáutatu si adunu pre fii tui, qua quum, aduná gálima puii sui; Ierusalem! Ierusalem! quoties te quaesivi, et investigavi ut congregem filios tuos, sicut congregat gallina pullos suos.

§. 11.

De Ablativo.

Ablativus sequitur post Praepositiones: *Cu, cum; de, de; dela, a, ab; din, e, ex.* Praepositio *cu* adhibetur:

1. Quando Nomen substantivum significat instrumentum, vel modum quo aliquid fit. e. g. *Taie cu securé, scinde securi. Punge cu cuțitu'l, punge cultro. Indrépta 'l cu svatul', éró arare cu bataé, dirige vel emenda eum consilio raro autem verberibus.*

2. Quando significant mensuram. e. g. *Georgie cu un policariu este mai inalt de quát mène, Gergius uno police est altior me. Grádina (Ital. giardino) nostrá cu doá iugere este mai mai mare de quát' a vóstrá, hortus noster duobus jugeribus est major quam vester.*

Praepositio *de* concordat:

1. Cum Nominibus Adjectivis incrementum et decrementum depotantibus. e. g. *Plénu de mánie, ira plenus. Plénu de réutate, plenus malitia. Intristatu de Parentii sui, constrictatus ■ suis Parentibus.*

2. Cum Adjectivis mensurarum Praepositio *de* ponitur triplicate; id est: ante Numerum, ante Nomen mensurans seu mensuram denotans, et ante Adjectivum. e. g. *Un vas de Optudeci de cupe de mare, Unum vas Octoginta cupparum magnum.*

Si vero Adjectivum praeponatur tunc accipitur absque Praepositione *de*. e. g. *Un vas micu de doédéci de cupe, unum vas parvum viginti cupparum.*

Pariter **II** numerus fuerit infra viginti tunc neque substantivum **III** recipit Praep. *de*. **■** g. Una fântână (Ital. fontana) *de* patru stângeni afundă; *Unus fons quatuor orgyarum profundus*.

3. Cum Nominibus substantivis, quae partem tantum integri, aut proprietatem Personae, vel characterem cuiusdam denotant. e. g. O turma *de* oui, *unus grex ovium*. Una scafă *de* apa, **■■■■■** *scaphium aquae*. O bunitate *de* omu, *bonitas hominis*. Omu *de* omenie, *homo honestus*.

4. Inter duo Nomina substantiva, quae simul sensum substantivi compositi efficiunt, quae in Lingua Daco-Romana sicut in Gallica et Italica in unum conjunguntur **■■■■** Praepositione *de*. e. g. Domnu *de* pămîntu, *Dominus terrestris*. Tăietoriu *de* lemne, *ligniseea*. Jubitoriu *de* ómeni, **■■■■■** *hominum*.

5. Post Nomina, quae affectationem, vel cupiditatem denotant. e. g. Volitoriu *de* bene, *benevolus*. Grăitoriu *de* rêu, *maliloquus*.

6. Indicando possibilitatem, vel impossibilitatem rem aliquam perficiendi. e. g. Muntele aquestu é greu *de* suitu, *mons hic est difficilis ascensu*. Casa aquesta é buna *de* lócutu, *domus haec est bona ad habitandum*. Vinea (vîia) este aquum *de* sapă, *vel de sâpatu*, *Vinea est nunc fossilis, i. e. tempus adest quo vinea fodi potest*.

7. Ante Adverbia et Nomina substantiva temporis ad interrogationem *de* quându este queva? *ex quo tempore est aliquid?* *de* quâti ani este Boserica aquesta? *Ex quo tempore?* *vel quot annorum est haec Ecclesia?* *De* doăzeci *de* ani, *viginti annorum*. *De* quându esci aice? *de* alaltă eri, **■** *quo tempore es hicc?* *a pridie*.

8. Loco Accusativi ponitur, permutando eam cum Praepositione, pentru *propter*; ut: loco ut dicamus: Ascultămê pre mène, *ausculta me*. Têne aquestu calu, *tene hunc equum*. Georgie multe bune **■■** grăitu pen-

tru tène, *Georgius multa bona locutus est propter te*, vel *de te*. Possumus dicere: Ascultă *de mène*; tène *de calul aquestu*; Georgie multe bune ■■ grăitu *de tène*.

9. Post Interjectiones: Vai, amaru, ferice; sic etiam post haec vocabula: rêu, bène. e. g. Vai *de calcători de lege*, *vae transgressoribus legis*. Amaru *de serbu'l ne credinciosu*, *vae servo infideli*. Ferice *de toti direpti*, *felices omnes iusti*. Rêu *de quei qui nu păsescu direptatea*, *male cum eis, qui non custodiunt iustitiam*.

10. Post Nomina Substantiva in finem aliquem designata. e. g. Amu comparat un calu *de calăritu* (Ital. cavalcare), *emi unum equum ad equitandum*. Amu tocmitu doi ómini *de sâpatu la grădină*, *conduxi duos homines ad fodendum in horto*.

Praepositiones, *dela*, et *din* ponuntur tantum post verba, quae discessum aut evacuationem designant. e. g. Dulu *dela mène*, *aufer illum ■ me*. Scótelu *din casa*, *excute sive ejice eum ex domo*.

C A P U T III.

D.

Syntaxi Pronominum.

§. 12.

De Usu Pronominis Personalis.

Pronomen Personale perpetuo ponitur loco Nominis alicujus Personae. e. g. Petru trecendu pe lóngé scóla m'au intrebatu de tène, si io nu l'amu fostu cunoscutu pre el, néquē l'amu datu lui respunsu, *Petrus transiens vel transeundo penes Scholam me interrogavit de te, et ego illum non cognoveram, neque ei dedi responsum*.

Pronomen tertiae personae *el, ea*, quando pluries in eadem constructione occurrit, tunc euphoniae causa cum Pronomine, *dənsul, dənsa, ipse, ipsa*, (Ital. *deesso, dessa*,) permutatur. e. g. *La Fratele meu pentru înțelepciunea lui multi vėnu al' cercetare pre el, si ■ querere svatu dela dēnsul, ad Fratrem meum propter sapientiam illius, multi veniunt, ad inquirendum illum, et consilium ab ipso petere.*

Pronomen *dənsul* multoties ponitur etiam loco Pronominis, *el ənsusi, ■ ənsasi, ille ipse, ea ipsa* (Ital. *esso, essa*.) e. g. *Dənsul' ■u fostu la noi, ipse fuit apud nos. Dənsa au fostu ■u mēne, ipsa fuit mecum. Loco ut dicamus: El ənsusi ■u fostu la noi, ille ipse fuit apud nos; ■u ənsasi au fostu cu mēne, illa ipsa fuit mecum.*

§. 13.

De Usu Pronominum Reciprocorum.

Pronomina Reciproca adhibentur quando requiritur, ut actio, ex parte agentis seu actionem ponentis intelligatur. e. g. *Agonisit'au siesi visteriu, quel, qui in tēneretie scientie formóse au adunatu, acquisivit sibi ipsi thesaurum ille, qui in iuventute pulchras scientias congregavit (adunavit). inpartit'au vestmintele méle lorusi, diviserunt vestimenta mea sibi. Id est: Qui scientias congregavit propter se ipsum, thesaurum acquisivit. Qui diviserunt vestimenta propter se, pro se, et inter se ipsos, ea diviserunt. Si vero dixerō: inpartit'au vestmintele méle loru, diviserunt vestimenta mea illis; hic iam intelligitur, dividentes pro aliis vestimenta divisisse, non pro se.*

Exempla: *Fiiu'l vecinului meu si fiiu'l Unchiu ■■ se certau între sēne, si superveniēdu intraquea vecinu meu, batù pre fiiu'l lui, Filius vicini mei, et filius Avunculi mei certabant inter se, et superveniens vel superveniendo interea vicinus, percussit filium illius, (Avunculi). Hoc modo filius percus-*

sus est mei Avunculi; itaque ut intelligatur filium percussum **ille** illius qui ipsum percussit: debet dici: *Vicinu'l meu **ille** batutu pre fiul sũu, vicinus meus suum filium verberavit.* Non vero: pre filiul lui.

Domnu **ille** **ille** intrebatu pre **illa** sua mergeva la Viena, *Dominus meus interrogavit suam sororem ibitne Viennam.* Hic intelligitur sororem **illam** mei Domini. Si autem dixero: Domnu meu **ille** intrebatu pre sora lui; hic iam intelligitur soror alterius tertii **illius** vero mei Domini.

§. 14.

De Usu Pronominum Conjunctivorum.

Pronomina Conjunctiva, quaedam sunt, quae formam Dativi, alia vero, quae formam Accusativi induunt.

I. De Pronominibus conjunctivis Dativi casus, *mi, ti, i, si; ni, vi, li.*

Haec Pronomina fere cum Ominibus Orationis partibus conjunguntur, maxime autem cum Verbis, quae eis quibuscum conjunguntur modo prae, modo postponuntur. Itaque:

1. Conjunctio seu associatio eorum cum Nomine substantivo. e. g. *Fiiuti este aquesta au serbu? Filius est iste tibi (tuus) aut servus? Ba fia, omnino filius. Mumá vi aquéstá bêtráná? Mumá, Materne est vobis haec senex? Mater. Quá alba ti facia, quam alba est tibi (tua) facies. Bène ti négra piléria, bene niger est tibi (tuus) pileus.*

2. Cum Pronomine: e. g. *Aquestuti **ille** fire Inve-tiátoriu, iste erit tibi (tuus) Praeceptor.*

5. Cum Verbis, quibus prae, aut postponitur; in primo casu accipit ante se literam **I** **ille** Pronomen conjunctivum abbreviatum ex *lui* vel *ei*, aequivalens quasi Pronom. latino *illud* vel *hoc*; in secundo vero casu ad-

jungitur vocabulo ubi convenit. e. g. Jo i ■ credu, *vel* creduti, *ego (illud, hoc,) tibi credo.* Jo i ■ credui, *vel* credui-ti, *ego tibi credidi.* Jo ti ■ credutu, *vel* credututi amu, *ego tibi credidi.* Jo i ■ voiu crede, *vel* credeti voiu, *ego tibi credam (hoc v. illud).*

Observatio. Haec Pronomina in Modo Coniunctivo et Optativo adhaerent Coniunctionibus si, de, asi; vel ab iis separantur. e. g. Siti, *vel* si ■ faci dâtorintia, *ut facias tuam obligationem.* Jo atunce mi asi vedè fericirea quând' ar veni Patronul meu, *ego tunc meam viderem felicitatem quando v. si veniret meus Patronus.* Unde mi bène ■ colo mi è Patria, *ubi bene ibi mihi est Patria.*

Frequenter Pronomen Dativi in quibusdam connectionibus duplicate ponitur. e. g. Audorè tie nuti pare rèu ché ai certatu pre Frate tûu, *aut fors tibi non (apparet malum) dolet quod corripueris fratrem tuum.*

II. De Pronominibus coniunctivis Accusativi casus: *me, te, se; ne, ve, se.*

Haec Pronomina adhibentur cum verbis Passivis, Deponentibus, et Reciprocis, queis modo ante, modo postponuntur. e. g. Frate meu se laudà de toti che s'au facutu cu moralitate, *Frater meus laudatur ab omnibus, quod factus sit moralis.* Bucurà te ché ai ajuns' in starea què postitâ, *laetare, quod attigeris stationem vel statum optatum.* Mâne me voiu duce la Patronul meu si i multiamescu, *mane v. cras ibo ad meum Patronum ut ei gratias agam.*

Quando haec Pronomina ponuntur post verbum quod in consonantem aut *u* medii soni sive semi-vocalis desinit (alioquin Verba in Lingva Daco-Romana omnia in Praes. Ind. Praeteritis, Particip. Gerund. et Supinis exeunt in vocalem ■ medii soni), tunc in priori casu verbum recipit ■ *u*; in altero autem ■ medii soni integrum sonum recuperat. e. g. Spaiméntatu s'au si s'au cutremuratu ostile Ângeresci vèlèndute pre lem-

nu spânduratu Dómné, *perterriti sunt, et contremuerunt exercitus Angelorum videntes te in ligno suspensum Domine.* Similiter dicitur: Jo te batu, *vel* batute io, *ego te batido*; io vé batu, *vel* batuve-io; io v' amu fostu bătutu, *vel* fostu v' ■■■ batutu io. Hic in primo casu ■ non sonat in secundo autem integrum habet sonum.

Pronomina Conjunctiva Accusativi casus propter magis penetrantem sensum frequenter duplicate ponuntur. e. g. 'Angerule bune apărâne pre noi de totu cugetul' réu, *Angele bone custodi. ■■■ ab omni cogitatione mala.* Omule, *pentru făcernicia tăa nu te voiū leua* pre tène si fii părtaş desfătărilor méle, *homo, propter simulationem sive hypocrysim non te suscipi. ■■ ut sis particeps gaudiorum meorum.*

§. 15.

De usu Pronominum Possessivorum.

Pronomina Possessiva in Numero Singulari quando post Substantantiva ponuntur quae res animatas significant nullum recipiunt Articulum, e. g. Unchiu meu au dus'eri pe fiul Vecinu lui său la scólă, *meus Patricus heri filium vicini sui duxit ad scholam.* Sora mea mi au inpletit una pareche de calciuni (Ital. colza) *Mea soror mihi unum par calceorum plexit.*

Si vero haec ponantur post Nomina Propria, sive in Singulari sive in Plur. tunc Nomen retinet suum Articulum. e. g. Petrul' meu au fostu ieri la tène, *Petrus meus fuit heri apud te.* Fratii nostri multu s'au bucuratu de fericirea tăa, *Fratres nostri multumga-visi sunt de felicitate tua.*

§. 16.

De Pronomine Demonstrativo.

Pronomen Demonstrativum duplici modo sive for-
■■■ accipitur; prout:

Mascul.

Foem.

Aquest *vel* aquestu.
aquel — aquelu.

Aquestă *vel* aquesta.
aquê — aquea.

In prima forma accipitur quando ponitur **■** No-
mine Substantivo; in secunda quando per **■** sine No-
mine subsistit. e. g. Aquest **■** ti **■** adusu calul?
Aquestu, iste homo tibi attulit equum? Iste. Aquestă
muliere au cules la vineă (vie)? Aquesta, ista mulier
*collegit in vinea? ista. Aquel bărbatu ti **■** adusu*
novêla (veste) de veniré Frate tău? Aquelu, Ille vir
tibi attulit nuntium de adventu Fratris tui? Ille.
Intru aquê casa fusesi ieri? Intru aquea, Intra illam
domum fuisti heri? Intra illam.

Stat Pronomen *aquestu, aquelu; aquêsta, aquea;*
etiam cum Nomine, ast tunc Nomini debet postponi.
e. g. Omul' aquestu multu bène mi **■** facutu, *homo*
iste multum boni mihi fecit. Feciôra aquêsta adese
lucră la grădină, ista Virgo frequenter laborat in
horto.

Distinctio inter Pronomen Demonstrativum: *aque-*
stu, et *aquelu* haec est, quod: Pronomen, *aquestu*
semper indicet actionem quamdam propiorem, *aquelu*
autem magis distantem. e. g. Georgie si Demetrie au
purcesu la vie; aquestu pe calu, éró aquelu pedestru,
Georgius et Demetrius processerunt sive iverunt
ad vineam; iste in equo, ille vero pedestris. Martha
si Maria făcându serbire lui Cristos; aquêsta cu ascul-
taré invetiătorei, parte què mai bună si au alesu, éró
aquea cu gătiré bucatelor de quele trecetóre cugetaa
Martha et Maria facientes sive praestantes obse-
quium Christo; ista auditione doctrinae partem op-
timam sibi elegit; illa vero praeparatione ciborum
de transitoriis cogitabat.

Pronomen *aquelu* frequenter venit in responsum
Pronomis relativi *quarele*. e. g. *Quarele **■** ascultă pre*
Părentii sūi după cuviëntiă; aquelu odinióră intr'asemi-
né tipu dela fii sūi va leua respletire, qui non aus-

cultat (obtemperat) ■■■■ Parentes secundum convenientiam; ille aliquando simili modo ■ suis filiis remunerationem accipiet. Quel, què, adhibetur, quando personam aliquam, aut rem ab aliis bonitate, vel vilitate discrepantem indicamus. e. g. Vedut' amu nuorul' quel portàtoru de luminà, vidi nubem illam luciferam. Jungièti vitelul quel grasu, occidite vitulum illum pingvem. Stéoa què mai luminósà se chiamà luçéfèr, luminosissima stella vocatur lucifer.

• Ponitur *quel*, etiam post Pronomen *aquestu*. e. g. *Aquestu este fiu'l meu quel iubitu, iste est filius meus dilectus.* Pronomen demonstrativum io ènsumi, *ego ipse*; tu ènsuți, *tu ipse*; el ènsusi, *ille ipse*, et ■ ènsasi, *illa ipsa* indicans ipsam personam agentem, cavendum ne loco Adjectivi singul, *singulus* sive *solus* ponatur; aliud enim est dicere: El ènsus' au fost' aice, *ille ipse fuit hicce*: et aliud: el singur' au fost' aice, *ille solus fuit hicce*. Nam dum dico: el ènsusi, intelligitur ille persona sua, ubi etiam alii potuerunt esse cum illo; sivero dico: el singur, intelligitur, alios cum illo non fuisse.

Exemp. plura. Vindecâte pre tène ènsuți de esci Doctor, *sana te ipsum si es Doctor.* Ea ènsas' au țe sut' aquéstà pènsà, *illa ipsa texuit istam telam (pensum).* Ensivè prin necumpètata vóstra vietuire va-ți cãusatu voui aquéstà neputintiã, *vos ipsi per incompetentem vestram vitam vobis hanc impossibilitatem causastis.*

§. 17.

De Usu Pronominum Interrogativorum: quare? quine? que?

Pronomen, *quine?* est commune utrique generi, et adhibetur quando interrogamus de personis sive masculinis sive foemininis, et semper stat sine Nomine. e. g. *Quine au fost' aqui? Quis fuit hic?* non vero dicimus: *quine om' au fost' aqui? aut: quine muliere au fost' aqui.*

Ast Pronomen *quare?* ponitur cum, et absque Nomine respiciens Genus Nominis. e. g. *Quare om' au adu-*

su cartea? *Quis homo attulit epistolam? Quare muliere au aprinsu lumina? Quae mulier accendit candelam?*

Pronomen *que*? hoc ad interrogationem ponitur cum et sine Nomine; quando autem conjungitur cum *quine*? non suffert penes se Nomen. e. g. *Que Domnu? que Prinçesa au sosit' ieri icé? Qualis Dominus? Qualis Princessa pervenit heri hucce.* *Quine que invatiã, aquea sci, quis quid discit, hoc scit.* Hoc Pronomen *que*? praecipue adhibetur in interrogationibus de rebus inanimatis. e. g. *Que se vede acolo? quid ibi videtur? Que lemnu stã aqui? quale lignum stat hic? Que cal ai adusu? qualem equum adduxisti?*

§. 18.

De usu Pronominum Relativorum: Quarele, quarea; quel qui, quea que.

1. Pronomen *quarele, quarea*, ponitur loco Nominis substantivi alicuius personae aut rei, in eadem orationis serie prius recurrentis, ac eiusdem sensum in se reducit. e. g. *Fugi de sufletul' ne satiosu, quarele cautã tôte la sene si le apuce, fuge animam insatiabilem, quae quaerit omnia ad se rapere.* *Sãnitãtã si invãtiãtura in socite cu ințelepciunã sũnt vistierii, quare nu le pôte rãpi furul', nequi focul' pôte si le ardã, nequi apa si le innece, sanitas et scientia (doctrina) consociatãe cum sapientia sunt thesauri, quos non potest fur rapere, neque ignis consumere, neque aqua suffocare.*

2. Pronomina *quel qui, quea que*, ponuntur loco Pronominum, *aquelu quarele; aquea quarea.* e. g. *Davor' odiniorã respunsu Parentii quei qui pentru lãconie inpedecã pre fii sũi dela scõla, dabunt aliquando responsum illi Parentes, qui propter avaritiam impediunt filios suos a scola* Id est: *illi Parentes rationem reddent, qui filiis media procurandarum scientiarum subtrahunt.*

3. Pronomen *qui*, brevitatis causa saepe ponitur loco Pronominum Relativorum *quarele, quarea; quel qui, quea que* ut: Ostasi pādindu mormentu'l lui Cristos' ■ amortitu de străluciré Angeru 'lui, qui s'au aratatu, *vel quarele s'au aratatu, Milites custodientes sepulchrum Christi torpuerunt, sive torpescentes facti sunt prae splendore Angeli, qui apparuit.*

§. 19.

De Usu Pronominum Indefinitorum.

Pronomina Indefinita adhibentur quando loquimur de rebus incognitis, ubi tantum speciem nominamus, personam vero vel rem non determinamus. e. g. Óro quarele pruncu n'au venitu la scolă, *quidam puer non venit ad scholam.* Nesquine dintre vecini au intrat' asta nópte in grădina nostră, *quispiam ex vicinis intravit hac nocte in nostrum hortum.* Fôră invătiătură si purtare bună nimene nu se póte face fericitu, *absque scientia et proba comportatione nemo potest se feliciem reddere.*

Pronomen indefinitum *unu, una*, in pluribus casibus adhibetur; prout:

1. Quando indicamus aliquid indeterminatum. e. g. Spunu a fire intrat eri ■ taur' in țérină, *narrant intrasse heri unum taurum in terrenum; vel* spunu a fire intrat eri órequi tauru, *vel órè quare taur' in țérină, dicunt intrasse heri aliquem taurum v. quemdam taurum in terrenum.*

2. Quando aliquem valde extollimus, aut valde deprimimus, e. g. Un supusu, si dică aquêsta unui Dominitoriu, *subditus, ut dicat hoc Dominatori!* La o întemplantă primeșdiósă qua aquêsta, au cadut' alti ómeni mari, daré unu'l qua el si remăne nevătématu, *in talem periculosum oasum inciderunt alii magni homines, et ut unus qualis ille est maneat illaesus?* Au murit' ■ Chesar, si tu nu vei muri? *Mortuus est unus Caesar, et tu non morieris?*

3. Ponitur quoque ante Nomina propria, quando haec adhibentur tanquam Nomina communia. e. g. Antonie este un Plato a vechiu 'lui nostru, *Antonius est unus Plato aevi nostri*. Id est: Antonie este in tēmpul de aquum, quasi ore quarele Filosofu mare ■ tēmpu lui vechiu, ■ nome Plato, *Antonius est tempore moderno (quasi) sicut quidam Philosophus magnus temporis antiqui, nomine Plato*. Sensus est: Antonie este mare Filosofu, *Antonie est magnus Philosophus*. Martin' esto un Cicero, *Martinus est unus (quidam) Cicero*; i. e. ■■■■ Orator, *magnus Orator*.

C A P U T IV.

De Syntaxi Verborum.

§. 20.

De Constructione Verbi cum Nomine.

I. Omne Verbum Personale modi finiti vult habere Nominativum expressum, aut tacitum, qui cum eo in Numero et persona concordat. e. g. Io amu cāntatu laudă lui Dumne Deu, *ego cantavi laudem Domino Deo*. Dumne Deu' tôte fapturile pentru intrebuintiarea ōminilor le au facutu, *Dominus Deus omnes res creatas propter usum hominum fecit sive creavit*. Departă te dela faptele quēle de rușine, *recede ab actionibus impudicis*.

II. Verbum Personale plures Nominativos recipit si ad eandem rem pertinent. Eiusmodi sunt: io sūm *vel* sūnt, *ego sum*; ■ face, *fit*; se nasce, *nascitur*; remâne, *remanet*; ése, *exit*; se chiamă, *vocatur*; se numesce, *nominatur*; se dice, *dicitur*; e. g. Christos cu cerésca sūa invētiatură luminatoriu noui s'au facutu, *Christus celesti sua doctrina illuminator nobis est factus (v. noster)*. Nimene nu s'au nascutu invētiatu, *nemo natus est doctus*. Stēlele quēle mari noui se in paru a fire mici, *magnae stellae nobis apparent esse parvae*. Quel qui folositoare lucruri invētiă, *va esi omni*

procopsitu, *ille qui necessarias res percipit evadet homo peritus. Stéoa qué mai luminósa se numesce Venus, stella illa lucidissima nominatur Venus.*

III. Ad interrogationem vehementiorem verbum Nominativo praeponitur. e. g. Unde este Frate le túu Avel? *Ubi est Frater tuus Abel?*

IV. Verba, quae apud Latinos Genitivum regunt, apud Daco-Romanos regunt Ablativum cum Praepositione *de*. e. g. Adúti aménte de mène, *memineris mei. Nute uita de mène, non obliviscaris mei.*

V. Omnia Verba, quae significant: *timorem, gaudium, admirationem, aut aliquam actionem mentis*, postulant post — Nominativum cum Praepositione *de*. e. g. S'au infioratu si au amortitu de frică, vedendu valurile si undele mării, *perhorruit et torpuit pre timore videns undas et procellas maris. Parénti se bucurá de fiii súi quei buni, Parentes gaudent de bonis suis filiis. Cugetat'amu de frate meu si l'amu doritu, cogitavi de fratre meo et desideravi illum.*

VI. Verba *dandi et adferendi*; praeter Accusativum volunt penes se habere Dativum personae. e. g. Dàmi apa si beuu, *da mihi aquam ut bibam. Adumi cartea si legu, adfer librum ut legam. Dàmi pace si dormu, permitte — dormire.*

Eiusmodi sunt quoque verba sequentia:

Ajutu, *adjuvo.*

Aratu, *indico.*

Ducu, *duco.*

Voiescu, *volo.*

Dàruescu, *dono.*

Demàndu: *praecipio.*

Dicu, *dico.*

Értu, *parco.*

Invedu,

Pismuescu,

Comèndu,

Recomèndu,

} *invideo.*

} *commendo.*

Cuccerescu, *humilio.*

Credu, *credo.*

Lingusescu, *adulor.*

Inchinu, *inclino.*

Mulțiamescu, *gratias ago.*

Oprescu, *arceo, retineo.*

Postescu, *opto.*

Pàrtinescu, *parco.*

Ràpescu, *rapio.*

Spunu, *expono, narro.*

Supunu, *subjicio.*

Tragu, *traho.*

Trămitu, *transmitto*.

Inbunu, *emendo*.

Inpârtesescu, *participo, dividō*.

Inpartu, *impertio, divido*.

Inprumutu, *mutuo*.

Inputu, *imputo*.

E. G. Inpârtesesce si mie que ai invêtiatu, *participa etiam mecum (mihi) quod percepisti*. Nu cre-
di mēncinosului, *ut non credas mendaci*. Supune-te
legilor, si vei petrece viatia tãa în pace, *subjice te le-
gibus, et transiges vitam tuam in pace*.

VII. Omnia Verba Activa regunt Accusativum, qui
quaestioni pe quine? vel que? quem? vel quid? res-
pondet. e. g. Cunósce te pe tēne énsu, *nosce te ipsum*.
Tēnerule! inplinesce demandáciunile mai marilor tãi,
Juvenis! adimple mandata superiorum tuorum. Cau-
tã dreptatea si grăesce adeverul', *quere iustitiam et
loquere veritatem*. Onorã (cinstesce) pre Pãrentii tãi,
qua si ai dile lungi, *honora Parentes tuos, ut lon-
gos habeas dies*.

Observatio. Multa verba Activa Accusativum dup-
licate recipiunt. e. g. Ajutãne pre noi Dómne! *Adjuva
nos Domine!*

VIII. Quando verbum est in Modo Imperativo, tunc
semper Vocativus, ei prae- aut postponitur. e. g. Fiiu-
le! infrēnti poștele tale, *Fili! infrena cupiditates
tuas*.

IX. Quando loquimur cum aliquo, aut interroga-
mus de aliqua re post eiusmodi verba pariter Vocati-
vus sequitur. e. g. Invêtiãtoriule! que voiu face qua si
me mēntuescu? *Magister! quid faciam ut salvus
fiam?* Petre! quand' erai mai tēner singuru te incingeai,
Petre! quando eras junior solus te cingebas.

X. Verba Passiva regunt Ablativum cum Praeposi-
tione *dela*, ad quaestionem *dela quine? vel de quine?
a quo?* e. g. Frate meu pentru purtareã sãã quē bunã
*dela toti Ómeni este lãdatu, Frater meus propter
probam suam vitam ab omnibus hominibus est lau-
datus*. Jo nēqui un cuvēntu rēu de dēnsul' pōnē aquum

n'am auditu, *ego neque unum malum verbum hucusque de illo audiui.*

XI. Verba *petendi, abstinendi, removendi, arcendi* praeter Accusativum regunt Ablativum cum praepositione *dela*. e. g. *Infrână te dela poștele réle, coerce te ■ malis cupiditatibus. Departă dela mène lumina, remove ame lumen. Taiete dela societate quelor inderepnici, separa te (abscinde te) a societate contumacium. Jêa invetiatură dela quei invetiati, accipe doctrinam a doctis. Trageti limba dela vorbe necuvioase, abstine (linguam tuam) a verbis inhonestis, inconvenientibus. Trage te dela pèccate, abstrahete te ■ peccatis.*

XIII. Verba, quae *internam ablationem, aut evacuationem* significant regunt Ablativum cum Praepositione *din*. e. g. *Varsă apa din vasul' aquesta effunde aquam ex hoc vase. Scótelu din casă, excute illum e domo. Mătură pre aducătoriul' de menciuni din casa tua, everre, sive ejice adlatorem mendaciorum ex domo tua. Adă caii din stală, adfer equos ex stabulo.*

§. 21.

Syntaxis Verborum cum Nominibus Temporum et Locorum.

De Interrogationibus et Responsionibus.

I. Intuitu Nominum Propriorum Pagorum, Castellorum, Urbium. Quae

1.) Ad interrogationem: unde? *quo?* ponuntur in Genitivo cum Praepositione *la, ad*; e. g. *S'au dusu la Roma, ivit Roman.* Purcede la Italia, *procedit vel proficiscitur in Italiam.* Antonie au plecatu la Vienna, *Antonius Viennam movit.*

2.) Ad interrogationem unde? *ubi? in loco*: sequitur Accusativus cum Praepositione *in, in*; e. g. *Petru este aquum in Bucuresti, Petrus est nunc Bucurestini. Amu fost in Roma, fui Romae.*

3. Ad interrogationem de unde? unde? ponitur Ablativus cum Praepositione din, ex, si internum quid seu unde ex loco, volueris exprimere, secus cum Praepositione dela, a vel ab; e.g. Amu venit din Jasi, *veni Jasio*. Astă noapte am plecatu din Temisora, *hac nocte movi Temesvarino*. Au fugit dela Roma, *fugit Roma*. Martinu s'au intorsu dela Sibiu, *Martinus reversus est Cibiniq*. Pavel vine dela Pesta, *Paulus venit Pestino*.

II. Nomina Provinciarum et Regnorum.

1. Ad Interrogationem unde? quo? ponuntur in Ablativo cum Praepositione in, in, e.g. Joan ■ trăcut' in Téra Romanésca, si aquum se află in Moldavia. *Joannes transivit in Valachiam et nunc est in Moldavia*.

2. Ast ad interrogationem, de unde? unde? ponuntur in Accusativum cum Praepositione din; e.g. Doi Boeri au venitu din Basaravia, *duo Nobiles Valachi venerunt ex Bassarabia*. Un Sol' au sositu din Rusia, *unus Legatus pervenit ex Russia*.

III. De Nomine Casa, domus.

Hoc Nomen Casa, significat aut internum habitationis, aut ipsam habitationem. Itaque: In primo casu quando ipsum internum habitationis volumus exprimere: ad interrogationem, unde? quo? vel ubi? ponitur in Accusativo cum Praepositione in. e.g. Unde ai dusu cartea? In casa. *Quo portasti librum? In domum*.

Ad interrogationem autem de unde? unde? ponitur in Ablativo cum Praepositione din, e vel ex; e.g. De unde ai scos' urceorul? Din casa. *Unde accepisti Urceolum? E domo*.

In secundo casu quando ipsam habitationem indicamus ad interrogationem unde? ubi? ponitur cum Praepositione a, e.g. Unde ai fost' eri? *ubi fuisti heri?* A casa, *domi*. Unde te duci? *quo pergis?* A casa, *domum*.

Ad interrogationem de unde? unde? ex quo loco? ei adhuc Praepositio de praepositur. e. g. De unde veni? De ■ casa. *Unde venis? Domo.* De unde ai adusu scamnu? De a casa. *Unde attulisti scamnum? Domo.*

IV. Intuitu Temporis Annui.

1. Verba tempus denotantia, id est: tempus quo aliquid fit, ad interrogationem quādu? *quando?* si illud tempus est indeterminatum, regunt Accusativum absque ulla Praepositione, e. g. Quādu prēviditorii cautā mai virtuos de focu? Nópté, *quando vigiles magis igni attendunt? Nocte.* Quādu vinu vacile din cāmpu? séra, *quando veniunt vaccae ex campo? Vespere.* Quānd'ai poté venire la noi? Dominecā, *quando posses ad nos venire? Die Dominico.* Quānd'ai trecutu prin Viena? Diao, nópté, primăvéra, véra, Lunia, Martia etc. *Quando transivisti per Viennam? die, nocte, vere, aestate, die Lunae, Martis. etc.*

2. Ad interrogatōnem quātu de indelungatu? *quamdiu, quantum?* respondendum per Ablativum cum Praepositione *in*, vel sine illa, semper tamen absque ullo Articulo. e. g. Quāti ani ai invētiatu la Pest? *Quot annis didicisti Pestini? Patru ani, quatuor annis.* Quāt'ai sedutu in Roma? *Quamdiu sedisti Romae? In quinque ani, vel quinque ani, quinque annis.*

3. Quando autem tempus quo aliquid factum est, cognitum est et determinatū, illud ponitur cum Praepositione *in*, vel *intra*, *in*, *intra*, sine ullo Articulo. e. g. In que di ai sositu din cālătorie? Intr'o luni, *quali die advenisti ex peregrinatione? Uno die Lunae.* In quātu tēmpu au facutu casa? Intr' ■ véra. *Quanto tempore aedificavit domum intra unam aestatem.* In quôte dile ajungi dela Arad pōnēla Pest? In patru dile, *quot diebus pertingis sive pervenis Aradino Pestinum usque? Quatuor diebus.*

4. Nomina dierum quando tempus accurate est determinatum non modo sine Articulo verum etiam absque Praepositione ponuntur. e. g. *Quandu ■ ajună in Sèptimănă? Quando jejunatur in hebdomada? Respondeo: Mercuri, si Vineri, die Mercurii, et Veneris. Quandu plecati la Sibiu? Quando proficiscimini Cibinum? Ioui, die Jovis. Daré quandu veti veni? Ergo quando venietis? Sâmbătă, die Sabbathi.*

5. Nomina partium anni assumunt Praepositionem la, ad, si tempus sit futurum. e. g. *La érnă voiu şedè in Viena, futura hyeme habitabo Viennae. La primavéra voiu merge la Băi, in Vere ibo ad Balnea.*

6. Pronomen demonstrativum *aquestu, aquests*, quando Nominibus praepositur abbreviatur, et dicitur: est, asta. e. g. *Estu tēpu, isto tempore* (hoc anno). *Astă tómnă, hoc autumnno. Astă veră, hac aestate.*

Si aulem tempus elapsum, est longius quam unus annus, tunc Pronomen hoc abbreviatum permutatur cum Nomine Substantivo anu, *annus*, e. g. *Anu érnă, anno elapso hyeme; anu çerçu, anno certo, sive annis praeteritis.*

V. Intuitu Verborum Auxiliarium.

1. Quando interrogamus aliquid in constructione, tunc Verbum auxiliare postponimus principali, sive Supino e. g. *Dusu s'au la scola? Ivitne ad scholam? s'au dusu, ivit. Venit' au dela Têrină? Au venit. Advenitne ex Terreno? Advenit. Duce se va? Duce, ibitne? Ibit. Făcut'au? Facutu, fecitne? Fecit. etc.*

2. Si interrogatio fiat cum Pronomine conjunctivo *mi, ti, i, ni, vi, li*: aut, *me, te, se, ne, ve, se*, tunc Nomen substantivum quod in quaestionem venit expresse aut tacite ponitur. Itaque:

In primo casu Pronomen Verbo auxiliari praepositur et dein sequitur Substantivum. e. g. *Datuti ■■*

calul? *Deditne tibi equum?* Datu, vel mi l'au datu, dedit, vel mihi dedit illum. Ducete va si pre tène la câmpu? *Ducetne etiam te ad campum?* Duce, vel me va duce, ducet, vel me ducet.

In altero autem casu, loco substantivi, ponitur tantum Articulus ante verbum auxiliare. e. g. Calul', qui este in stala dati 'l va silu calaresci? *Equum, qui est in stabulo dabitne tibi illum ad equitandum?* Mi 'l va da, mihi illum dabit. Duceve va si pre voi la vie? *Ducetne etiam vos ad vineam?* Ne va duce, ~~nu~~ ducet.

§. 22.

De Constructione Verborum cum aliis Verbis.

Si in eadem Constructione duo verba occurrant plures casus veniunt observandi: nam verbum secundum quod in constructione occurrit aliquando ponitur ad Infinitivum, aliquando ad Gerundium; pariter interdum accipitur in supino, interdum in Participio activo, aut passivo. Itaque:

I. De Modo Infinitivo.

Quando in una constructione duo verba absque conjunctione junguntur alterum in Infinitivo ponitur. e. g. Incepe a se laudare, *incipit se laudare*. Nime-ne nu pôte la doi Domini a serbire, *nemo potest duobus Dominis servire*. M' am' urit'a scriuere, *nauseavi scribere*. Invatiã 'l a vorbire, *doce cum verba facere sive loqui*.

Nota. Ultima Syllaba Praesentis Infinitivi *re* in loquendo saepe reticetur, in scribendo autem semper est exponenda.

§. 23.

Omissio Conjunctionis Si, ut.

Quando in constructione duo verba inveniuntur, quorum alterum est in modo finito cum Coniunctione

Si, *ut*; illud ponitur ad infinitivum in eadem voce, et tempore, in quo fuit cum coniunctione Si; conjunctio autem exmittitur. e. g. Corpu'l (trupul) trebue dedatu si sufere frigu'l si caldura, *corpus debet assvesfieri ut suffurat frigus et calorem*. Absque coniunctione: Corpu'l trebue dedat'a suferire frigu'l si caldura, *corpus debet assvesfieri, sufferre frigus et calorem*. Cautà tot deauna cu quei mai ințelepti de quatu tène si te insoçiesci, *quaere semper cum sapientioribus te, ut te consocies*. Absque coniunctione, A te insoçire; *te consociare*.

§. 24.

Omissio Coniunctionis Chè, quod.

In omittenda coniunctione Chè, Verbum ponitur ad Infinitum in eodem tempore, in quo fuit in Modo finito, subjectum ex Nominativo ponitur ad Ablativum cum Praepositione *de*, conjunctio Chè autem exmittitur. e. g. Jo cugetam, chè el ■ va face direptate, *ego cogitabam, quod ille nobis faciet iustiam*. Sine coniunctione: Jo cugetam, de el ane facere direptate, *ego cogitabam ab illo nobis iustitiam factum iri*. Se vorbesce, chè Fratele vecinu 'lui meu ar fi càpitatu mare diregòtorie, *dicitur, quod Frater mei vicini magnum munus acceperit*. Vel, ■ vorbesce de Fratele vecinu lui meu asire capiatu mare diregòtorie, *dicitur, fratrem vicini mei magnum munus accepisse*.

Eiusmodi verba post quae Coniunctio Chè exmittitur sunt etiam sequentia:

Audu, *audio*.

Vedu, *video*.

Judecu, *iudico*.

CREDU, *credo*.

Pricepu, *percipio, intelligo*.

Spunu, *narro*.

Sciu, *scio*.

Me miru, *miror*.

Me bucuru, *gaudeo*.

Me turburu, *turbor*.

Se vede, *videtur*.

Se aude, *auditur*.

Se inpare, *apparet*.

Se vorbesce, *fertur*.

Se quaesce, *queritur*.

Observatio. Si verbum Activum ~~■~~ habuerit Accusativum personae, tunc Accusativus nullam patitur mutationem. e. g. Jo m' amu vedutu, ché sùm nepotinciosu, *ego vidi, quod sim impotens*. Vel, Jo m' amu vedut', afire nepotinciosu, *vidi, me esse impotentem*. Jo amu vedutu pre frate tũu ché au scrisu carte, *vidi fratrem tuum, quod epistolam scripserit*. Vel, Jo amu veduta pre frate tũu ■ fire scrisu carte, *vidi fratrem tuum epistolam scripsisse*.

§. 25.

De usu Gerundiorum.

I. De Gerundio in ándu, êndu, do.

Ad hoc Gerundium ponuntur verba quando modum significant et quaestio fit per quomodo. e. g. Tacêndu au respunsu, *tacendo respondit*. Legêndu (citându) cãrti multe ne facem' invaetiati, *legendo multos libros finis docti*. Ursi din Polonia saltându isi cêrca pãné sũa, *ursi ex Polonia saltando quaerunt panem suum*.

II. De Genitivo Gerundii cum Praepositione de, scu Gerundio in di.

Gerundium in di in Lingva Daco-Romana formatur ex Infinitivo vel supino cum Praepositione de; poniturque post quaedam substantiva, quibus quaeri potest: *que plésã? qualis? vel la que? ad quid?* Dintre tôte maestriile, *maestria de ■ scriuere este què mai pretiuitã, ex omnibus artibus ars scribendi est pretiosissima*. Dumneđu ne au datu noui potere de a domnire, si a intrebuintiare animalele (dobitócele), *Deus nobis dedit potestatem dominandi et fruendi animalibus*. N' am voie de invetiati, *non habeo voluntatem studendi*.

III. De Accusativo Gerundii cum Praepositione, pentru que? ad, vel propter quid?

Ad Accusativum Gerundii ponuntur illa verba, quae sequuntur post interrogationem *pentru que?* e. g.

Ne compărămăm cărți pentru a ne învăța din dăsele, *comparamus nobis libros ad nos ex eis instruendos*. Pentru a pădăre sănătate multă aduce curățire, *ad conservandam sanitatem multum confert munities*.

Observatio. Praepositio, pentru: interdum potest permutari cum Praepos. de, quin sensus defectum patitur: e. g. Apa și vântul întorcă morile pentru a măcinare grănu'l, *vel*: de a măcinare grănu'l, *aqua et ventus invertunt molas ad molendum triticum*.

§. 26.

De Usu Supini.

Supinum maxime ponitur post Adjectiva facultatem aut modum rei significantia assumpta cum Praepositione de; talia sunt: ușor, *facilis*; lesne, *levis*; bun, *bonus*; rău, *malus*; ceva, *aliquid*; mult, *multum*; puțin, *parvum*; greu, *gravis*; formos, *formosus vel pulcher*; hăd, *foedus*; dulce, *dulcis*. etc. e. g. Sarcina aqăsta este ușor de purtat, *haec sarcina est portatu facilis*. Muntele aqăstu este greu de suit, *iste mons est ascensu difficilis*. — Științele aqăstă sunt lesne de înțeles, *istae scientiae sunt intellectu faciles*. Câmpul' aqăsta e formos de vedut, *iste campus est visu pulcher*.

Quando Supinum postponitur Verbo auxiliari io sânt: tunc Supino praeponitur Praepositio de. e. g. Casa aqăsta este de vândut, *ista domus est ad vendendum*. Boul' aqăstu este de jungiat, *iste bos est ad occidendum*. Aqăstu vinu e de beut, *hoc vinum est ad bibendum*.

§. 27.

De vertenda Constructione activa in passivam.

Hoc fit secundum has regulas.

1. Accusativus ponitur in Nominativum.

2. Nominativus in Ablativum cum Praepositione de, vel dela, a vel ab.

3. Verbum ex Activo in Passivum eiusdem temporis, et modi concordando cum novo nominativo: e. g. Dum nedeu au facutu pre Adam din pământ. *Deus fecit Adamum ex terra. Passive: Adam dela Dum nedeu din pământ s'au facut, Adamus ■ Deo ex terra, factus est. Sórele lumină pământul', Sol illuminat terram. Pământul' se lumină dela Sóre, terra illuminatur a Sole.*

Observatio. Forma passiva ■ activa ■■ formatur semper ope Pronominis *me, te, se*: sed interdum etiam Verbo auxiliari *io* sunt, praecipue vero in temporibus praeteritis et futuris. e. g. Tată meu au aratu tărina, *Pater meus aravit terrenum. Vel: Tărina de Tată meu este arată. Invêtiătoriul' au lăudatu pre Invêtiă-celu, Praeceptor laudavit discipulum. Vel, Invêtiă-celul' este laudatu de Invêtiătoriu.*

§. 28.

De usu Participiorum.

1. In Forma activa.

Quando in Constructione occurrit Pronomen Relativum *quarele, quarea, quel, qui, quea, que*, tunc illud verbum ad quod Pronomen aliquod refertur, ponitur ad Participium: Has observando regulas:

1. Verbum ex modo finito venit in Participium Praesentis, Praeteri, vel Futuri, pro ratione temporum in quibus fuit in modo finito.

2. Pronomen Relativum omittitur.

3. Accusativus venit in Ablativum cum Praepositione *de*, vel in Genitivum.

4. Participium cum Substantivo, quod per relati-

Exempla Temporis Praesentis.

<p>Caută la ănimă quelui, qui dă darul', éró nu la pretiu'l darului. <i>Respice</i> <i>animum illius, qui dat</i> <i>donum, non vero pretium</i> <i>doni.</i></p>	<p>Caută la ănimă datato- riului de daru, éró nu la pretiu'l darului. <i>Respice</i> <i>animum dantis donum non</i> <i>vero pretium doni.</i></p>
--	---

<p>Tănerul', quarele nu- si înfrăna poŧtele sale, aque- lu cu întristare isi va ciunta viaŧia. <i>Juvenis, qui non</i> <i>refrenat suas cupiditates,</i> <i>eum contristatione finiet</i> <i>suam vitam.</i></p>	<p>Tănerul' ne înfrănatoriũ poŧtelor sale cu întristare isi va ciunta viaŧia. <i>Juvenis</i> <i>non refranans suas cupi-</i> <i>ditates cum tristitia finiet</i> <i>suam vitam.</i></p>
--	--

Exempla Temporis Praeteriti.

<p>Imperatu'l Ciru au prin- su pre Cresu Craiul' Lidiei, quarele multe Căteti invin- sese. <i>Imperator Cyrus in-</i> <i>tercepit Cresum Regem</i> <i>Lydiae, qui multas civi-</i> <i>tates vicit.</i></p>	<p>Imperatu'l Ciru au prin- su pre Cresu Craiul' Lidiei, fostul' invinsitoriu a multor Căteti. <i>Imperator Cyrus</i> <i>intercepit Cresum Regem</i> <i>Lydiae, qui fuit multa-</i> <i>rum civitatum victor.</i></p>
--	--

<p>Pre Traian' Imperatu'l, quarele d'in Italia au adusu pre Romăni in părŧile aque- ste, Istoria mult' il laudă. <i>Trajanum Imperatorem,</i> <i>qui Romanos (Valachos)</i> <i>in has partes adduxit ex</i> <i>Italia, Historia multum</i> <i>(illum) laudat.</i></p>	<p>Pre Trajan' Impėratu'l aducatoriul' Romănilor din Italia in părŧile aqueŧte, Isto- ria mult' il laudă. <i>Traja-</i> <i>num adlatorem vel Du-</i> <i>cem Romanorum ex Ita-</i> <i>lia in has partes Histo-</i> <i>ria multum laudat.</i></p>
---	--

Exempla Temporis Futuri.

<p>Tata au datu ŧiului via- ŧiă, quareă va perĩ. <i>Pater</i> <i>didit filio vitam, quae</i> <i>peribit.</i></p>	<p>Tata au datu ŧiului via- ŧia peritoare. <i>Pater dedit</i> <i>filio vitam perituram.</i></p>
---	---

Jo ~~am~~ vedutu astădi
pre Petru, quarele va fi la
noi Invetiatoriu, *ego vidi*
hodie Petrum, qui erit
apud nos Magister.

Jo amu vedutu astădi
pre Petru fiitoriu'l nostru
Invetiatoriu, *ego vidi ho-*
die Petrum futurum nos-
trum Magistrum.

Observatio. Si Verbum ponendum sit ad Partici-
pium post has conjunctiones: cându, *quando*; după
que, *postquam*; pentru chě, *quoniam*; de oreque,
quum; tunc adhibetur Participium Praesens inându
endu. e. g.

Eri ~~am~~ vedutu pre fra-
te tău, cându trecea pe
ice, *heri vidi fratrem*
tuum, quando hac tran-
sibat.

Eri amu vedutu pre fra-
te tău trecendu pe ice, *heri*
vidi fratrem tuum hac
transeuntem.

Noe, după-que au in-
tratu cu familia sua in bar-
că au scăpatu de mörte, *Noe*
postquam intravit in bar-
cam cum sua familia ef-
fugit mortem.

Noe, intränd' in barca
cu familia sua au scăpatu de
mörte. *Noe intrans in bar-*
cam etc.

Serse, pentru chě au
vrutu si sfărâme Téra Gre-
césca, mare numeru de os-
tasi au redicatu, *Serxes,*
quoniam voluit Graeciam
confringere magnum mi-
litum numerum erexit.

Serse vrëndu si sfăra-
me Téra Grecéscă mare nu-
meru de ostasi au redicatu,
Serxes volens Graeciam
confringere. etc.

Porro observandum: Participium hoc inându,
endu posse permutari cum Nominibus a Verbis deriva-
tis. e. g.

Noe, intrându cu fami-
lia sua in barca, de vârsare
apelor scăpă, *Noe intrans*
cum familia sua in bar-
cam effugit diluvium.

Noe după intraré cu
familia sua in barca, de văr-
saré apelor scăpă, *Noe post*
introitum suum in barcam
etc.

II. Participium in Forma passiva.

Verbum ad Participium passivum eodem fere modo ponitur, quo ad Participium activum, id est: Verbum ex modo finito venit ad idem tempus Participii; Pronomen relativum omittitur; reliqua autem manent immuta. e. g.

<p>Cu greu este ■ stare in ante tiranului, quarele s'au infocatu de mânia, <i>difficile</i> <i>est stare ante tyrannum</i> <i>qui est ira accensus.</i></p>	<p>Cu greu este ■ stare in ante tiranului infocatu de mânia, <i>difficile est stare</i> <i>ante tyrannum ira accen-</i> <i>sum.</i></p>
---	---

<p>Câmpul', quarele s'au aratu si s'au sèminatu cau- tă umedială, <i>campus, qui</i> <i>aratus est et insemina-</i> <i>tus quaerit humorem.</i></p>	<p>Câmpul', aratu si semi- natu caută umedială, <i>cam-</i> <i>pus aratus et inseminatus</i> <i>quaerit humorem.</i></p>
---	--

1. *Observatio.* Hoc Participium passivum, si Nomi-
mini postponatur, recipit ante ■■ Pronomen demon-
strativum *quel, que*, ut:

<p>Nu așteptă înțelepciune dela omul', quarele è ne stre- curatu la mênle, <i>noli ex-</i> <i>spectare sapientiam ab</i> <i>homine, qui non est per-</i> <i>colatae sive maturae men-</i> <i>tis.</i></p>	<p>Nu așteptă înțelepciune dela omul' quel ■■ strecuratu la mênle, <i>noli expectare</i> <i>sapientiam ab homine im-</i> <i>maturae mentis.</i></p>
---	---

<p>Lucrul' ascunsu, qua- rele este mie înpârțasitu, <i>vel incredintiatsu nimenui</i> <i>nulu voiu spune, rem abs-</i> <i>conditam, (sacramentum)</i> <i>quae mihi concredita est</i> <i>nemini exponam.</i></p>	<p>Lucrul' ascunsu, mie inpartasitu, <i>vel incredintiatsu</i> <i>nimenui nulu voiu spune,</i> <i>rem absconditam mihi</i> <i>concreditam nemini ex-</i> <i>ponam.</i></p>
--	--

Ast si Participium suo Substantivo praeponatur,
recipit Articulum definitum, et Pronomen relativum ex-
mittitur. e. g. Infocatul' de mânia tiranu, *ira accen-*

[tyrannus. Sămînata tărîna, *seminatum terrenum.*

2. *Observatio.* Participium passivum saepissime sequitur exmissis his Particulis: quādu; pentru chē; după que; dachē; in quo casu Participio praeponitur vocabulū fiēdu. e. g.

<p>Leu'l după que s'au sātūratu, si ■■■ repāusatu, nimenui ■■■ face rēu, <i>Leo postquam ■■ saturavit, et quievit nemini nocet.</i></p>	<p>Leu'l fiēdu sātūratu, si repāusatu nimenui nu face rēu, <i>Leo (essendo quasi) saturatus, et quietus nemini nocet.</i></p>
---	---

<p>Cristos, dachē s'au făcutu sēra, intr' una de Sămbătei au inviatu, <i>Christus, postquam vespera (sera) facta est, in una Sabbathi resurrexit.</i></p>	<p>Cristos fiēdu sēra intr' una de Sămbătei au inviatu. <i>Christus, vespera facta in ■■■ Sabbathi resurrexit.</i></p>
---	--

<p>Irod, pentruchē s'au mănîatu pe Joan, pentru Irodiada, i au tăiatu capul', <i>Herodes, quoniam iratus est Joanni, propter Herodiadem, ei caput abscidit.</i></p>	<p>Irod, fiēdu maniatu pe Joan. etc. <i>Herodes cum esset iratus Joanni. etc.</i></p>
---	---

<p>Quand' au venitu Tătarii in părțile aqueste, pe unde ajungea tôte cu focu si cu arme le predaa, <i>quando venerunt Tartari in has partes; ubi perveniebant omnia igne et armis praedabantur.</i></p>	<p>Veniēdu tăr Tătarii in părțile aqueste, pe unde ajungea, tôte cu focu si ■■■ arme le predaa, <i>venientes Tartari in has partes. etc.</i></p>
---	--

C A P U T V.

D e S y n t a x i A d v e r b i o r u m.

§. 29.

Adverbia semper adiunguntur verbis, et indicant locum quando, ubi, et quomodo aliquid factum sit. e. g. Unde è? *ubi est?* Petru prandend' eri aice despre multe lucruri ințelepțesce au vorbitu, *Petrus prandens heri hicce de multis rebus sapienter est locutus.*

Nota. Omnia Nomina Adjectiva possunt adhiberi tanquam Adverbia, immo Adjectiva perse sunt Adverbia, et tunc tantum evadunt Adjectiva, quando cum Nomine Substantivo coniunguntur, et alicuius personae aut rei proprietatem indicant. e. g. Dirept' au judicatu, *recte iudicavit*; formos' au scrišu, *pulchre scripsit*; tare au legatu, *fortiter ligavit*. — Nunc; Adverbia, *direptu, formosu, tare*, fiunt adjectiva, e. g. Judecatoriu direptu, *Judex iustus*; scripturâ formosâ, *pulchra scriptura*; legăturâ tare, *fortis ligatura*.

Volentes aliquem ad rem quampiam magis attentum reddere, tunc Adverbio Praepositio *de* praeponitur. e. g. Audi quum cântâ de subțire, *audi quam tenuiter cantat*; Vedi quum de bene au judecatu, *vide quam bene iudicavit*.

Multa Advérbia loci assumunt Praepositionem *de* e. g. Mai multi Români lôcuescu din cõce de quântu din colo de Dunère, *plures Romani (Valachi) habitant cis quam trans Danubium*. El este din ~~un~~ de Viena nâscutu, *ille est supra Viennam natus*.

Nota. Adverbia possunt mutari in Nomina adjectiva, si eis adiungatur Articulus, aut alia Particula. e. g. Bènele que mi ai facutu ne uitatu va fi. Loco ut dicamus: Pentru ché mi ai facutu bene ~~nu~~ te voi uita, *beneficii mihi praestiti memor ero*. Pânura aquéstă are asprime, *iste pannus habet asperitatem*; *vel* pânura aquéstă è aspră, *iste pannus est asper*.

Omnia Adverbia clariorem fundunt ~~verbis~~ verbis prae, — quam postposita. e. g. El curënd' ■■ venit la mène, *illè cito venit ad me*, clarius est dictum quam: El au venit la mène curëndu.

Adverbium *ba nu*, adhibent Daco-Romani tunc, quando volunt indicare se ita rem aliquam peracturos, quemadmodum dicunt, et aequivalet latino *omnino non*. e. g. Mergevei cu mène la térina? *ibis ne mecum ad terrenum?* *ba nu* voiu merge, *omnino non ibo*; i. e. *persuasus esto me minime iturum*.

In constructione una duae negativae Particulae iuxta indolem Linguae Daco-Romanae dant sensum negativum e. g. lo nimica nu i amu datu, ego *ei nihil dedi*.

Observatio. Ast si Particula *nu*, alteri negativae praeponatur, tunc non negationem sed affirmationem denotat. e. g. lo nu nemica l amu datu, *ego non nihil ei dedi*; indicat: quod ego ei dederim, adhuc multum.

C A P U T VI.

De Syntaxi Praepositionum.

§. 30.

Ex Praepositionibus, quae semper Nomini praeponuntur, indicando statum personae alicuius, aut loci, praecipue sequentes considerandae veniunt:

I. Ex Praepositionibus Dativum regentibus: ■ supra, de a supra, *supra*, *contra*; inprésmá, *adversus*; in antea, *ante*; in contra, *contra*; dum cum Pronominibus personalibus construuntur, loco Dativi Pronominis personalis in prima et secunda Persona assumunt Nominativum foemininum Pronominum possessivorum. e. g. Multi ostasi s'au sculatu in contra nóstrá, *multi milites insurrexerunt contra nos*.

Ast Praepositiones: inponcisu, *contra*; de desubtu, *subtus*, *infra*; inlăuntru, *intra*; indereptu, *post*, *re-*

tro, manent penes genus masculinum eorundem Pronominum. e. g. Niméne nû va poté petrunde la ascunsurile de lountru meu, ~~poterit~~ *poterit penetrare ad abscondita mei interni.*

II. Ex Praepositionibus Accusativi: Praepositio *in* si praeponatur Nominibus, quae a vocali incipiunt saepe permutatur cum Praepos. *intru*. e. g. Fariseii si Crestinii credu *in vel intru* invieré mortilor, *Pharisaei et Christiani credunt in resurrectionem mortuorum.*

Praepositio *pre* tantum Nominibus substantivis animatis praeponitur. e. g. Chiamá pre frate túu, *voca fratrem tuum.*

Cum Nominibus Adjectivis autem haec Praepositio nunquam usurpatur. e. g. Légá bou'l la caru, *vel injugá boi, liga bovem ad currum, vel injuga boves.*

Interim: in casu ubi Nomen patiens ab agente non potest distingvi, ad distinctionem faciendam patiens assumit *pre*. e. g. Leul' au ucisu pre ursu, *Leo occidit ursum.* Tauru au inpunsu pre vacá, *taurus pupugit vaccam.* Male enim diceretur: Leul' au ucisu ursu; Tauru au inpunsu vaca, etc.

Ubi vero nullum est dubium cognoscendi patientem ab agente, Praepositio *pre* omittitur; ut: Vițelu'l ~~sub~~ *subtu* laptele, *vitulus suxit lac*; muiere au mulsu vaca, *mulier mulsit vaccam.*

Praepositio *la* adhibetur. 1. Quando indicat appropinquationem. e. g. Petru merge la scólá, *Petrus pergit ad scholam.* Luca vine la noi, *Lucas venit ad nos?* 2. Quando indicat partem aliquam integri, qua fruimur. e. g. Teofilu mánca la pâne, *Theophilus manducat panem vel ex pane.* Georgie bec la vinu, *Georgius bibit vinum, vel ex vino.* 3. Ponitur loco Dativi. e. g. Dá fênu la cali, *da foenum equis.* Dá la prunci de máncau, *da pueris ad manducandum*; loco: cailor, pruncilor.

De Usu Praepositionum Ablativi casus, *de, dela, din.* Vide Syntax. Nominum pag. 185.

Pariter de usu Praepositionum inseparabilium actum est in Etymologia Verborum p. 154.

C A P U T VII.

De Syntaxi Conjunctionum.

§. 31.

Conjunctiones Orationis Partes integras et Periodos maiores connectant.

Hic observanda sunt sequentia:

I. Conjunctio *si, et*, similes casus in Nominibus, similes modos et tempora in verbis copulat. e. g. Pulbere *si* umbra sumtemu, *pulvis et umbra sumus*. Sănităţe *si* invetiătura sânt darurile quele mai bunu alo omului, *sanitas et scientia sunt optima hominis dona*.

Nota. 1. Si una ex Partibus copulandis alterius generis actionem denotet, casus per coniunctionem copulati possunt esse dissimiles, e. g. Corpul (trupul) *si* mēdularile sânt unŃaltele, prin quare lucră sufletul', *corpus et medularia sive membra sunt instrumenta operum quorum operatur anima*. 2. Quando plura vocabula ad invicem copulantur, tunc tantum ultimum recipit Coniunctionem, e. g. Direptatea, adevărul', dragostea (amorul'), *si* înţelepciunea punu pre om' în statul' quel fericitu, *iustitia, veritas, amor, et sapientia ponunt hominem in statum felicem*.

II. Quando post unam sententiam negativam plures negativae sententiae non interrupte sequuntur, tunc eiusmodi sententiae assumunt Coniunctionem *nēquē, neque*. e. g. Fariseii *si* Carturarii *nēquē* de quum nu vrea sî credă, chē Cristos' este Mesia, *nēquē* ascultauă invitiătura lui, *nēquē* vrea sîsi indirepte faptele sale, *Pharisei et Scribae nullo modo volebant credere, quod Christus sit Messias, neque auscultabant doctrinam illius, neque volebant emendare suas actiones*. Samaritani *si* Judei treindu în urăciune, inde-

longatu tēmpu, in nimie nu vrea si ■■ ajute, nèquē vrea si ■■ mestece, nèquē si ■■ insocēscă unii cu alții, *Samaritani et Judaei, longo tempore in nulla re (in nihil) volebant se adjuvare, neque volebant se commiscere, neque secum invicem consociare.*

III. Multae sunt Conjunctiones post quas Verbum ponitur ad Modum Coniunctivum et Optativum; ut:

1. Post aliquam petitionem, optationem, aut spem sequitur Modus coniunctivus. e. g. Imperatul' August aquēsta mai tare poſtea, qua tutuvor si le fie ajutato-riu, *Imperator Augustus hoc maxime optabat, ut omnibus sit adiutor.* De mult' amu doritu si vedu pre frate tūu, *pridem desideravi ut videam fratrem tuum.* Amu sperantia (nedeſde) chē va veni, *habeo spem quod veniet.*

2. Post Verba dubitandi semper sequitur Optativus Modus. e. g. Omu'lfaciarnicu se preface, qua quum n'ar cunōsce pre amicul' (pretenul') sūu quel mișelu, *homo simulator fingit se, quasi non cognosceret amicum suum miserum.* De vei fiintrebat' unde sūnt, spu-nei che sūm in grădină, *si interrogatus fueris ubi sum, dic ei quod sim in horto.*

§. 32.

De Conjunctionibus Comparativis seu consociatis.

Hae Conjunctiones majores Periodorum partes connectunt, ac construuntur ita, ut unam in prima Periodi parte positam, altera in secunda necessario sequi debeat, quales sunt:

Prequum — asie, *prout* — *sic.*
Au — au, *aut* — *aut.*
Sēu — sēu, *seu* — *seu etc.*

Vide Cap. VIII. §. 64. Nr. II.

Hinc patet artem nostra sensa et cogitata in formam periodicam comprehendendi reducendique, ■■ sensum

Periodi, quam plurimum a recto harum Conjunctionum ordine pendere. Nam Particula vel Conjunctio, quae ab initio Periodi ponitur est reductiva, id est: reducit sensum ad aliam Particulam, quae in secunda Periodi parte est ponenda, quae nisi sequatur, sensus manet suspensus et imperfectus.

C A P U T VIII.

De Syntaxi Interjectionum.

§. 33.

Interjectiones adhibentur ad statum animi, inter nasque sensiones nostras manifestandas, prout nimirum quis est laetus, aut tristis; pariter amorem, odium, aut admirationem habens etc. Itaque:

Quando laetamur tunc exclamamus: ha! ha! ha! hu! hu! hu! e. g. Bucurative óspetii mei pré iubiti, *laetamini hopites mei dilectissimi. Asiè frate al meu multu dorite! Sic frater mi multum desiderate! vivat! vivat!*

Tristantes lamentamur, dicentes: oh! ah! vai! amaru! e. g. Oh! quum putù cu ■ tánta réutate si ■ redice a supra mea, *oh! quomodo potuit tanta malitia contra me surgere. Amaru! ché schimbátóre este sórte omului, proh dolor! quam mutabilis est sors hominis.*

Admirantes, dicimus: o! éccè! e. g. O Pàrentilor! o! reticîilor! stringeti avutii, êró pre fiii vostrii, quòrora veti làsà avutiile nui cresteti cu invètiáturi luminátóre. *O Parentes! o! errantes! congregatis divitias, filios vestros vero, quibus relinquetis divitias non educatis in scientiis illuminatoriis.*

Quando desiderium nostrum manifestamus, aut aliquem ad aliquid nobis praestandum rogamus, adhibemus: o de! hai de! e. g. Hai! de ar yenì numai frate meu. *Ah! si veniret tantum frater meus. O de! mi*

ai inprumutà cartea aquésta, multa m' asi ajutà din trinsa, o si! *mutuares mihi istum librum, multum me juvarem ipso.*

Quando contentum nostrum manifestamus, dicimus: bène! ba bène è! fòrte bène! *bene! omnino bene est! valde bene est!* e. g. Bène am' avutu! *bene habuimus!* Dà Dòmne tot' asiè! *da Domine semper sic!*

Quando aliquem vocamus, dicimus: hei! *heus!* audi! *audi!* e. g. Audi Petre! vinà in quóque, *audi Petre! veni hac.*

A p p e n d i x.

D e P r o s o d i a.

§. 34.

Regulae in elevatione Toni observandae.

Vocabula respectu Syllabarum, sunt; unius Syllabae, duarum, aut plurium Syllabarum; porro vocabula respectu constructionis eorum, aut sunt simplicia, aut composita.

§. 35.

De mutatione Toni in Syllabis vocabulorum.

I. Elevatio Toni in vocabulis unius et duarum Syllabarum.

Vocabula unius Syllabae nunquam habent Tonum (altum) elevatum, quoniam in talibus, nulla est praecedens Syllaba producenda. e. g. Omu, *homo*; arcu, *arcus*; bunu, *bonus*; cāntu, *canto*; vedu, *video*; eri, *heri*; la, *ad*, etc.

Nota. U, in vocibus: omu, arcu, cāntu, vedu et infra sequentibus, est semi vocalis (ut alibi vidimus)

ul vix auditur, ■ ■ scriptum esset, om, are, cãnt ved, vecin etc.

Voces duarum Syllabarum, quaedam in prima Syllaba, et quaedam in secunda Tonum elevant.

1. In prima Syllaba Tonum elevant: Omnia Nomina substantiva, et adjectiva duarum Syllabarum. e. g. Domnu'l, *dominus*; pòrtà, *porta*; scarà, *scala*; negru, *niger*; albu, *albus*; verde, *viridis*.

2. Nomina illa, quae Tonum in secunda Syllaba elevant sunt: Nomina substantiva masculini generis, e. g. Bètrãnu, *senecio*; vecinu, *vicinus*; veninu, *venenum*; sèrinu, *serenum*. Pariter illa Nomina, quae desinunt in *itu*, e. g. Negritu, *nigrefactus*; albitu, *dealbatus*; roșitu, *rubefactus* etc. Prout etiam quae in *oru* desinunt. e. g. Urcioru, *urceolus*; ușor, *levis* etc. Foeminini generis: Haec sunt Nomina in ■ desinentia ut: curé, *corium* vel *lorum*; mǎrgé, *margarita*; turturé, *turtur* etc. in quibus omnibus tonus in ultima Syllaba deprimitur.

II. Elevatio Toni in vocibus trium, et plurium Syllabarum.

Huc vel maxime spectant voces augmentatae. Hoc augmentum vocibus aut praeponitur, aut postponitur.

1. *De vocibus quæis augmentum praeponitur.*

Voces augmento ab initio provisae, sunt simul voces compositae, adeoque Tonum servant eundem, quem in voce radicali; ut: rêsturnatu, *subversus*; venit a res et turnatu: itaque sonus figendus est in Syllaba natu quoniam turnatu est supinum.

2. *De vocibus quæis augmentum postponitur.*

In vocibus in fine augmentatis, tonus figendus est in augmento, eius generis sunt desinentia in: anu, énu escu, etiu, ciu, ie, osu, utiu, ime, oiu, ocu, tate, ciune, atu, urá, oriu, éntu, etc.; ut: Moldavanu, *Moldavus*; Cãmpénu, *campestris*; domnescu, *dominalis*;

māretiu, *suberbus*; albiciu, *subalbus*; cāmpie, *locus campestris*; nodosu, *nodosus*; roșiutiū, *rubicundus*; caloiu, *equus valde magnus*, sânităte, *sanitas*; amariciune, *amaritudo*; vërsatu, *variolae*; făptura, *factura*; sâpătoriu, *fossor*; jurămentu, *juramentum* etc.

III. In Pronominibus: ele, nostru, quare, quine, quelu, quea, nesque, nimene, Tonus figitur in prima Syllaba. Augmentum horum Pronominum semper est breve. e. g. Quarele, hic *le* est brevis; Órequare, *quidam*, óre est brevis; oriquine, *quicunque*, óri pariter brevis,

IV. In Temporibus, et personis Verborum syllabae attoluntur vel deprimuntur, iuxta tonum Temporum principalium ■ quibus formantur.

Tempora autem principalia a quibus reliqua formantur sunt.

In Conjugatione	I.	laudu - laudatu - laudare, <i>laudare</i> .
—	—	II. vedu - vedutu - vedere, <i>videre</i> .
—	—	III. batu - bătutu - batere, <i>batuere</i> .
—	—	IV. audu - auditu - audire, <i>audire</i> .

Itaque: Personae, laudu, laudi, laudă tonum elevat in *la*, quia derivantur ā laudu. Verum in Praet. Perf. Simp. et Plusquamper. II. ut: lăudai, lăudarămu, lăudasemu, lăudaseti etc. tonus elevatur in *da* quoniam haec Tempora formantur ā laudă Infinitivi Praesente abbreviato.

Pari modo in verbis II. III. IV. Conjugationis ut: Vedu, vedi, vede, syllaba *ve* est longa; verum in, vedemu, vedeti, vedu, *de* producitur. Vedui, vedurămu, vedusem, *du* producunt, quia formantur ā vedutu. — Audu, audi, aude, hic ■ est longum; verum personae, audimu, auditu, audiré; audisemu, audiseti etc. *di* producunt, quia formantur ab auditu. — In Verbis autem III. Conjugationis, ut: batu, bati, bate, bătemu, băteti, batu; tonus cadit in *ba*. — In reliquis vero

Temporibus tonus elevatur sicut in reliquarum Conjugationum Temporibus, ut: bâteam, bâteai, bâtea, bătusemu, băturámu, etc., ubi tonus cadit post *zz*.

Gerundia, et Participia prolongant semper Syllabam ándu, éndu, oriu; ut: cántándu, cántátoriu, tácéndu, tácátoriu, etc.

VOCABULARIU,
ROMANESCU, SI LATINESCU.
VOCABULARIUM
DACO-ROMANUM,
ET
LATINUM.

I. De Dumnezeu, si quele que se tienu de Religie.

*De Deo, et illis quae ad Religionem
pertinent.*

Deu, <i>vel</i> Dumnezeu, <i>Deus</i> .	Mantuitoriu, <i>Salvator</i> .
Dumnezeu Tata'l, <i>Deus Pater</i> .	Mantuire, <i>salus</i> .
Dumnezeu Fiu'l, <i>Deus Filius</i> .	Rescumparatoriu, <i>Redemptor</i> .
Dumnezeu spiritu'l (Duchu'l) Santu, <i>Deus spiritus Sanctus</i> .	Rescumparare, <i>redemptio</i> .
Santa Treime, <i>Sancta Trinitas</i> .	Santitoriu, <i>Sanctificator</i> .
Un singuru Dumnezeu, <i>unus solus Deus</i> .	Santirea, <i>sanctificatio</i> .
Trei persoane, <i>vel</i> Trei fece, <i>Tres personae</i> .	Mangaitoriu, <i>Consolator</i> .
Parintele cerescu, <i>Pater caelestis</i> .	Mangaierea, <i>consolatio</i> .
Facetoriu, <i>Factor, Creator</i> .	Natura <i>vel</i> fire que dumne- deescă, <i>natura divina</i> .
Faptura, <i>creatura, factura</i> .	Natura omenescă, <i>natura humana</i> .
Facerea, <i>creatio</i> .	Nascătore de Dumnezeu, <i>Deipara</i> .
	Vergură Maria, <i>Virgo Maria</i> .
	'Angeru, <i>Angelus</i> .
	'Angeri, <i>Angeli</i> .
	Archangelu, <i>Archangelus</i> .

Sântu, <i>sanctus</i> .	Capelă, <i>Capella</i> .
Sânti, <i>sancti</i> .	Mônéstire, <i>Monasterium</i> .
Viatia venitóre. <i>vita futura</i> .	Adunare, <i>congregatio</i> .
Imperatié ceriurilor, <i>Reg-</i> <i>num caelorum</i> .	Serbire de Deu, <i>cultus di-</i> <i>vinus</i> .
Paradisul v. raiu, <i>Paradi-</i> <i>sus</i> .	Religie, <i>Religio</i> .
Jadu, <i>infernus</i> .	Evlavie, <i>devotio</i> .
Diavolu; <i>diabolus</i> .	Cucernicie, <i>pietas, devo-</i> <i>tio</i> .
Demonu, <i>daemon</i> .	Conciune, <i>contio</i> .
Dracu, <i>draco</i> .	Liturghie, <i>Lyturgia</i> .
Fantasmă, <i>phantasma</i> .	Predică, } <i>predicatio</i> .
Nelucă, <i>spectrum</i> .	Predicatie }
Crestinetate, <i>Christianis-</i> <i>mus</i> .	Rugăciune, <i>rogatio, oratio</i> .
Crestinu, <i>Christianus</i> .	Dogma credenției, <i>dogma</i> <i>fidei</i> .
Catolicu, <i>Catholicus</i> .	Sânta scriptură, <i>Sacra</i> <i>scriptura</i> .
Luteranu, <i>Lutheranus</i> .	Bibliă, <i>Biblia-orum</i> .
Reformatu, <i>Reformator</i> .	Evangelie, <i>Evangelium</i> .
Calvinu, <i>Calvinista</i> .	Simbolu credenției, <i>Sym-</i> <i>bolum fidei</i> .
Unitariu, <i>Unitarius</i> .	Dece demândaciuni a lui
Mahomedanu, <i>Mahome-</i> <i>danus</i> .	Dumnezeu, <i>decem Dei</i> <i>praecepta</i> .
Ereticu, <i>Haereticus</i> .	Tatăl nostru, <i>Pater no-</i> <i>ster</i> .
Eresu, <i>haeresis</i> .	Testamentu 'l vechiu, si nouu
Fördedeu, <i>atheus</i> .	(vel lege vechiă, si nouă)
Idolu, <i>idolum</i> .	<i>vetus, et novum Testa-</i> <i>mentum</i> .
Idololatră; <i>idololatra</i> .	Apostoli, <i>Apostoli</i> .
Hipocrită, <i>hypocrita</i> .	Aleși, <i>electi</i> .
Făciérnicu, <i>simulator</i> .	Purcederé, <i>processio</i> .
Blăstémătoriu, <i>blasphema-</i> <i>tor</i> .	Penitentia, <i>vel pârere rea,</i> <i>poenitentia</i> .
Batjocoritoriu, <i>irrisor, lu-</i> <i>dificator</i> .	Infrângeré, <i>contritio</i> .
Evreu, <i>Hebraeus</i> .	Botesu, <i>baptismus</i> .
Focu'l de veci, <i>ignis ae-</i> <i>ternus</i> .	Mărturisire, <i>confessio</i> .
Beserică, <i>Basilica, Eccle-</i> <i>sia</i> .	Cuminecătura, <i>communio</i> .
Templă, <i>Templum</i> .	Sânta cênă, <i>sancta caena</i> .

Cèna Domnului, <i>caena Domini.</i>	Altariu, <i>altare.</i>
Eucharistie, <i>Eucharistia.</i>	Inviaré, <i>resurrectio.</i>
Santu'l oleu, <i>sanctum oleum.</i>	Mórté, <i>mors.</i>
Icona, <i>icon, imago.</i>	Cruce, <i>crux.</i>
	Inchinăciune, <i>inclinatio, adoratio.</i>

II. De Lume, si de Elementuri.

De Mundo, et de Elementis.

Lume, <i>mundus.</i>	Austru, <i>auster.</i>
Ceriu, <i>caelum.</i>	Bórea, <i>boreas.</i>
Pământu, <i>terra.</i>	Zefiru, <i>zefirus.</i>
Sóre, <i>sol.</i>	Nuoru, <i>nubes.</i>
Luna, <i>luna.</i>	Plóe, <i>pluvia.</i>
Luciafêr, <i>lucifer.</i>	Róâ, <i>ros.</i>
Luna nouă, <i>novilunium.</i>	Bură, <i>pruina.</i>
Planetă, <i>planeta.</i>	Căldură, <i>calor.</i>
Cometă, <i>cometa.</i>	Negură, <i>nebula.</i>
Eclipsu, <i>eclypsis.</i>	Fulger, <i>fulgur.</i>
Stele, <i>stellae.</i>	Tunetu, <i>tonitru.</i>
Cucurbeu, <i>iris.</i>	Trăsnetu, <i>fulmen.</i>
Elementuri (stichii) <i>elementa.</i>	Cécia, <i>caligo.</i>
Focu, <i>ignis.</i>	Frigu, <i>frigus.</i>
Aer, <i>aer.</i>	Ghiaciă, <i>glacies.</i>
Apa, <i>aqua.</i>	Grândină, <i>grando.</i>
Cutremuru pământului, <i>terrae motus.</i>	Néue
Globu'l (glontiu'l) pământului, <i>globus terreus.</i>	Ométu } <i>nix.</i>
Ventu, <i>ventus.</i>	Sépadă }
Pulbere, <i>pulvis.</i>	Brumă, <i>bruma, vel pruina.</i>
Volbură, <i>turbo.</i>	Ferbintelă, <i>fervor, calor.</i>
Euru, <i>eurus.</i>	Versare apelor, <i>diluvium.</i>
	Mare, <i>mare-ris.</i>
	Arină, <i>arena.</i>

III. Despre Pământu.

De Terra.

Munte, <i>mons.</i>	Vale, <i>vallis.</i>
Délu, <i>collis.</i>	Câmpu, <i>campus.</i>

Plăetiu, <i>planities.</i>	Sélba (pădure), <i>silva.</i>
Sieşu, <i>planus locus.</i>	Tufă, <i>dumetum.</i>
Adâncu, <i>abyssus, vel adun-</i> <i>cus.</i>	Mormentu, <i>monumentum,</i> <i>sepulchrum.</i>
Lacu, <i>lacus.</i>	Rîu, <i>rivus.</i>
Afundu, <i>abyssus, vel pro-</i> <i>fundus.</i>	Păriu, <i>rivulus.</i>
Profundu, <i>profunditas, vel</i> <i>profundus.</i>	Fântănă, <i>fons.</i>
Fênăşiu, <i>vel luncă, pra-</i> <i>tum.</i>	Putiu, <i>puteus.</i>
Pasciune, <i>pascuum.</i>	Punte, <i>pons.</i>
Ripa, <i>ripa.</i>	Lutu, <i>lutum.</i>
Térina, <i>terrenum.</i>	Podu, <i>podium, vel pons.</i>
	Tiermure, <i>portus, litus.</i>
	Margine, <i>margo.</i>
	Rădăcină, <i>radix.</i>

IV. Despre Mări, si alte ape.

De Maribus et aliis fluviis.

Oceanu'l, <i>Oceanum, vel</i> <i>oceanus.</i>	Mare Tiveriadului, <i>Mare</i> <i>Tiberiadis, vel Mare</i> <i>mortuum.</i>
Mare, <i>Mare.</i>	Nilu, <i>Nilus.</i>
Mare rosie, <i>Mare rubrum,</i>	Dunăre, <i>Danubius.</i>
Mare neagră, <i>Mare nigrum.</i>	Tisă, <i>Tibiscus.</i>
Mare adrei, <i>Mare adriati-</i> <i>cum.</i>	Morisiu, <i>Marusius.</i>
Mare caspie, <i>Mare caspi-</i> <i>um.</i>	

V. D e T é m p u.

De Tempore.

Anu, <i>annus.</i>	Măne, <i>mane, cras.</i>
Luna, <i>mensis.</i>	Poimăne, <i>perindie.</i>
Septimănă, <i>septimana.</i>	Eri, ieri, <i>heri.</i>
Di, <i>vel dio, dies.</i>	Alaltăieri, <i>nudius tertius.</i>
Nópte, <i>nox.</i>	Dupó amédiădi, <i>post meri-</i> <i>diem.</i>
Diori, <i>aurora.</i>	Dupó prandiu, <i>post pran-</i> <i>dium.</i>
Médiădi, <i>meridies.</i>	Dupó cēna, <i>post caenam.</i>
Séra, <i>vesper, vespera.</i>	
Astădi, <i>hodie.</i>	

De unădi, <i>nuper.</i>	Patru tēmpuri a anului, <i>quatuor anni tempora.</i>
Una oră, <i>una hora.</i>	Primăveră, <i>ver.</i>
Doē ore, <i>duae horae.</i>	Vără, <i>aestas.</i>
Un pătrariu, <i>unus quadrans.</i>	Ėrnă, <i>vel iarnă, hyems.</i>
Una minută, <i>unum minutum.</i>	Tōmnă, <i>autumnus.</i>

VI. Despre Luni, si despre zilele Septimănei.

De Mensibus, et de diebus Septimanae.

Januarie, <i>Januarius.</i>	Noemvrie, <i>November.</i>
Februarie, <i>Februarius.</i>	Decemvrie, <i>December.</i>
Martie, <i>Martius.</i>	Duminecă, <i>Dies Dominicus.</i>
Aprilie, <i>Aprilis.</i>	Luni, <i>dies Lunae.</i>
Maiu, <i>Majus.</i>	Marti, <i>dies Martis.</i>
Junie, <i>Junius.</i>	Mercuri, <i>dies Mercurii.</i>
Julie, <i>Julius.</i>	Joui, <i>dies Jovis.</i>
Augustu, <i>Augustus.</i>	Vineri, <i>dies Veneris.</i>
Septemvrie, <i>Septembris.</i>	Sămbătă, <i>dies Sabbati.</i>
Octovrie, <i>October.</i>	

VII. D e S ă r b ă t o r i.

De Festis.

Născeré lui Cristos, <i>Nativitas Christi.</i>	Septimăna patimilor, <i>Septimana passionum.</i>
Tăiaré inpregiur, <i>Circumcisio.</i>	Septimăna sântă, <i>Septimana sancta.</i>
Anu'l nouu, <i>novus annus.</i>	Vineré mare, <i>magnus dies Veneris.</i>
Botesu lui Cristos, <i>Baptismus Christi.</i>	Inviere, <i>Resurrectio.</i>
Epifania, <i>Epiphania.</i>	Pascile, <i>Pascha.</i>
Ducere in Beserecă, <i>Festum purificationis.</i>	Inaltiare, <i>Ascensio.</i>
Lăsatu'l de carne, <i>Hilaria.</i>	Rusalile, <i>Pontecoste.</i>
Bună Vestire, <i>Annunciatio.</i>	Schimbare la fație, <i>Transfiguratio.</i>
Dumineca florilor, <i>Dominica palmarum.</i>	Sărbătore Apostolilor, <i>festum Apostolorum.</i>
	Dioa tuturor Săntilor, <i>dies omnium Sanctorum.</i>

Teiără capului Ioan, <i>de-</i>	Dioa Cruci, <i>exaltatio San-</i>
<i>colatio Joannis.</i>	<i>ctae Crucis.</i>
Adormiré Vergurei Mariei, <i>Sântu Georgiu, Festum</i>	<i>sancti Georgii.</i>
<i>obdormitio, seu as-</i>	
<i>sumptio Virginis Ma-</i>	
<i>riae.</i>	

VIII. Despre Omu, si despre Părțile lui.

De Homine, et de eius partibus.

Omu, <i>homo.</i>	Creri, <i>cerebrum.</i>
Femeie, <i>foemina.</i>	Frunte, <i>frons.</i>
Bărbatu, <i>maritus, vir.</i>	Facie, <i>facies.</i>
Muiere, <i>uxor, mulier.</i>	Vultu, (obrasu) <i>vultus.</i>
Fecioru, <i>juvenis, adoles-</i>	Ochiu, <i>oculus.</i>
<i>cens.</i>	Lumina ochiului, <i>pupilla.</i>
Pruncu, <i>puer, infans.</i>	Unghiu ochiului, <i>angulus</i>
Fecioră, <i>filia innupta,</i>	<i>oculi.</i>
<i>virgo.</i>	Pleopă, <i>palpebra.</i>
June, <i>juvenis.</i>	Sprâncene, <i>Supercilia.</i>
Omu bătrănu, <i>homo senex.</i>	Gene, <i>genae, cilia.</i>
Muiere bătrână, <i>mulier</i>	Tîmple, <i>tempora.</i>
<i>senex.</i>	Lacrimă, <i>lacryma.</i>
Omu căruntu, <i>homo ca-</i>	Falcă, <i>mentum.</i>
<i>nus.</i>	Nasu, <i>nasus.</i>
Femeie grăsa, <i>foemina</i>	Nări, <i>nares.</i>
<i>gravida.</i>	Bucă, <i>bucca.</i>
Omu tîner, <i>homo juvenis.</i>	Urechie, <i>auris.</i>
Muiere vechiă, <i>senex foe-</i>	Gură, <i>os-oris, gula.</i>
<i>mina.</i>	Limba, <i>lingva.</i>
Părțile omului, <i>partes ho-</i>	Gingină, <i>gingiva.</i>
<i>minis.</i>	Dînte, <i>dens.</i>
Cadavru, <i>cadaver.</i>	Dînti, <i>dentes.</i>
Mădulariu, <i>membrum.</i>	Masea, <i>dens molaris, ma-</i>
Trupu (Corpu), <i>corpus.</i>	<i>xilla.</i>
Pele, <i>pellis.</i>	Gîtu, <i>vel gîrtu, guttur.</i>
Capu, <i>caput.</i>	Grumăsu, <i>collum.</i>
Crescetu, <i>vertex.</i>	Fălci, <i>fauces.</i>
Peri, <i>pili.</i>	Cerbice, <i>cervix.</i>
Cefă, <i>occiput.</i>	Umeru, <i>humerus.</i>
Căpăcină, <i>cranium.</i>	Dosu, <i>dorsum.</i>

Spată, <i>tergum.</i>	Splină, <i>splen.</i>
Séle, <i>axilla.</i>	Fére, <i>fel.</i>
Barbă, <i>barba.</i>	Sânge, <i>sanguis.</i>
Spinare, <i>spina dorsi.</i>	Nervu, <i>nervus.</i>
Brăciu, <i>brachium.</i>	Nervuri, <i>nervi.</i>
Cotu, <i>cubitus.</i>	Vênă, <i>vena.</i>
Mână, <i>manus.</i>	Stomachu, <i>stomachus.</i>
Mână diréptă, <i>manus dextera.</i>	Besică, <i>vesica.</i>
Mână stângă, <i>manus sinistra.</i>	Médubă, <i>medulla.</i>
Palma, <i>palma manus.</i>	Arterii, <i>arteriae.</i>
Pumn, <i>pugnus.</i>	Pulsu, <i>pulsus.</i>
Degetu, <i>digitus.</i>	Scuipțu } <i>sputum.</i>
Polecariu, <i>pollex.</i>	Scopitu }
Unghe, <i>unguis.</i>	Bală, <i>saliva.</i>
Peptu, <i>pectus.</i>	Mucu, <i>mucus.</i>
Sinu, <i>sinus.</i>	Musci, <i>vel muschi, musculi.</i>
Cică, <i>mamma.</i>	Sudóre, <i>sudor.</i>
Pânțec, <i>venter.</i>	Tuse, <i>tussis.</i>
Buricu, <i>umbilicus.</i>	Cătaru, <i>catarrhus.</i>
Costă, <i>costa.</i>	Trochnă, <i>gravedo.</i>
Coste, <i>costae.</i>	Pisiatu, <i>urina.</i>
Lature, <i>latus-eris.</i>	Căcatu, <i>merdam.</i>
Buci, <i>nates.</i>	Grăsime, <i>pingvedo.</i>
Côpsă, <i>coxa, femur.</i>	Măcrime, <i>macor,</i> } <i>ma-</i>
Genunchie, <i>genu.</i>	Môrte, <i>mors.</i> } <i>cies.</i>
Flueru, <i>crus, tibia.</i>	Sentirile omului, <i>sensus hominis.</i>
Os, <i>os-ossis.</i>	Auditu, <i>auditus.</i>
Picioru, <i>pes.</i>	Audire, <i>auditio.</i>
Talpă, <i>planta pedis.</i>	Vedutu, <i>visus.</i>
Pulpă, <i>sura.</i>	Vedere, <i>visio.</i>
Partile d'in lăntre, <i>partes internae.</i>	Mirositu, <i>odoratus.</i>
Anima } <i>cor.</i>	Mirosu, <i>odor, odoratio.</i>
Inima }	Gustu, <i>gustus.</i>
Măce, <i>viscera.</i>	Gustare, <i>gustatio.</i>
Plumână, <i>pulmo.</i>	Pipăitu, <i>tactus.</i>
Rerunchi, <i>renes.</i>	Pipăire, <i>palpatio.</i>
Fecatu v. fecatu, <i>jecur.</i>	Sufletu, <i>anima.</i>
Veninu, <i>venenum.</i>	Spiritu, <i>spiritus.</i>
	Suflare, <i>spiratio.</i>

Somnu, <i>somnus</i> .	Judeciú, <i>judicium</i> .
Intelesu, <i>intellectus</i> .	Judecată, <i>judicatio</i> .
Intelegere, <i>intelligentia</i> .	Aducere amēte, <i>memoria</i> .
Intelepciune, <i>sapientia</i> .	Cugetu, <i>cugetare, cogi-</i>
Voiă, <i>voluntas</i> .	Risu, <i>risus. tatio.</i>
Precepere, <i>ratio, perceptio</i> .	Plângere, <i>fletus, planctus</i> .

IX. De Scăderile ■ Bólele Omúlu.

De defectibus et infirmitatibus hominis.

Orbu, <i>coecus, orbis</i> .	Friguri de a-treadi, <i>febris</i>
Surdu, <i>surdus</i> .	<i>tertiana.</i>
Mutu, <i>mutus</i> .	Friguri putrede, <i>febris pu-</i>
Schiopu, <i>claudus</i> .	<i>trida.</i>
Girbovu, <i>gibosus</i> .	Tuse, <i>Tussis</i> .
Pleșiugu, <i>calvus</i> .	Scorbutu, <i>scorbutus</i> .
Ceuru, <i>strabo</i> .	Ametelă, <i>vertigo</i> .
Gângavu, <i>balbus</i> .	Hidropică } <i>hydrops.</i>
Gibosu, <i>gibosus</i> .	Bóla apeí }
Balamutu, <i>balbus</i> .	Lângóre, <i>febris ardens,</i>
Căruntu, <i>canus</i> .	<i>maligna.</i>
Strambu, <i>curvus</i> .	Junghiu, <i>pleuritis, dolor</i>
Lunaticu, <i>lunaticus</i> .	<i>lateris.</i>
Nebunu, <i>stultus</i> .	Mătrice, <i>convulsio, tor-</i>
Bolnavu, <i>infirmus</i> .	<i>menta ventris, et mem-</i>
Tristu, <i>tristis</i> .	<i>brorum.</i>
Misel, <i>miser</i> .	Ciumă, <i>pestis</i> .
Durére, <i>dolor</i> .	Versatu, <i>variolae-arum.</i>
Durére de capu, <i>dolor ca-</i>	Cătaru } <i>catarrhus.</i>
<i>pitis.</i>	Cătarue }
Durére de dēti, <i>dolor</i>	Guturaiu, <i>gravedo.</i>
<i>dentium.</i>	Buboiu, <i>ulcus, bubo.</i>
Durére de ochi, <i>dolor ocu-</i>	Apoplecsia, <i>apoplexia.</i>
<i>lorum.</i>	Calcare de novoie, <i>morbus</i>
Durére de urechi, <i>dolor au-</i>	<i>tetricus.</i>
<i>rium.</i>	Colică, <i>colica, passio.</i>
Friguri, <i>febris</i> .	Ostică, <i>hectica.</i>
Friguri de tote zilele, <i>fe-</i>	Podagră, <i>podagra.</i>
<i>bris quotidiana.</i>	Apostemă, <i>suppuratio, apo-</i>
Friguri ferbinti, <i>febris ca-</i>	<i>stema.</i>
<i>lida.</i>	

X. De Vestimentis.

De Vestimentis.

Vestimentu, <i>vestimentum</i> .	Haină, <i>habitus</i> .
Camășă, <i>indusium</i> .	Năframă, <i>strophium</i> .
Ismene, <i>perzomata</i> .	Cingătore, <i>cingulus</i> .
Guleru } <i>galerum</i> .	Brâu, <i>vel</i> brănu, <i>zona</i> , <i>cingulum</i> .
Colaru } <i>collare</i> .	
Manușă, <i>chirotheca</i> , <i>manica</i> .	Măntao, <i>toga</i> , <i>vel</i> <i>pallium presbyterale</i> .
Ciôreci, <i>caligae</i> .	Sandale, <i>sandalia</i> .
Calciuni, <i>calcei</i> .	Stible, <i>ocreae</i> .
Tibicle, <i>tibialia</i> .	Degetariu, <i>digitale</i> .
Mintec, <i>chlamys</i> .	Sacu, <i>saculus</i> , <i>saccus</i> .
Măneacă, <i>manica</i> .	Inelu, <i>anulus</i> .
Peptariu, <i>pectorale</i> .	Ochiari, <i>ocularia</i> .
Căpâneagu, <i>pallium</i> .	Pilérie, <i>pileus</i> , <i>petasus</i> .
Vestimentu de sôrbători, <i>vestis ferialis</i> .	Circei, <i>inaures</i> .
Vestimentu de tote zilele, <i>vestis quotidiana</i> .	Dulmanu, <i>tunica</i> .
	Sugmanu, <i>bracca</i> .
	Clerică, <i>vestis clericalis</i> .

XI. De Casa, si de Părțile ei.

De Domo, et de partibus eius.

Casă, <i>domus</i> .	Çiçină, <i>cardo</i> .
Pălută <i>vel</i> } <i>Palatium</i> .	Usciori, <i>postes</i> , <i>vel</i> <i>antae-arum</i> .
Palatu,	
Curte, <i>aula</i> , <i>chors</i> .	Pragu, <i>limen</i> .
Casă mare, <i>domus magna</i> .	Chiaie, <i>clavis</i> .
Castelu } <i>castelum</i> .	Seru, <i>sera</i> , <i>pessulus</i> .
Costeiu }	Lăchetă, <i>reticulum</i> , <i>sera</i> .
Temeiu } <i>fundamen-</i>	Feresta, <i>fenestra</i> .
Fundamentu } <i>tum</i> .	Cuptoriu, <i>fornax</i> .
Păriete, <i>paries</i> .	Cucină (cuchină) } <i>cu-</i>
Acoperementu, <i>tectum</i> .	Bucătărie } <i>lina</i> .
Pădimentu, <i>pavimentum</i> .	Căminu, <i>caminus</i> .
Podu, <i>podium</i> .	Hornu }
Ușă, <i>ostium</i> , <i>janua</i> .	Fumariu } <i>fumarium</i> .
Portă, <i>porta</i> .	Locu focului, <i>focus</i> .

Soări, <i>scalae, gradus.</i>	Tindă, <i>porticus, vestibulum.</i>
Graduri, <i>gradus.</i>	Amitu, <i>ambitus.</i>
Cuperișu, <i>cooperimentum, tectum.</i>	Hodae, <i>villa.</i>
Chilie, <i>cella, cubilo.</i>	Marmure, <i>marmor.</i>
Cămeră, <i>camera.</i>	Boltă, <i>fornix.</i>
Cămeradă, <i>camerada, cubile.</i>	Eșitore, <i>clóaca.</i>
Vinerie, <i>cellarium.</i>	Fântână, <i>fons.</i>
Stală (grajdu), <i>stabulum.</i>	Putu, <i>puteus.</i>
Bererie, <i>domus cerevisaria.</i>	Grădină, <i>hortus.</i>
Porumbariu, <i>columbarium.</i>	Sală, <i>sala.</i>
	Tablele ferestei, <i>valvae.</i>
	Granariu, <i>granarium.</i>

III. De quele, que sânt de lipsă în casă.

De iis, quae sunt necessaria in domo.

Masă, <i>mensa.</i>	Sălărie } <i>salinum, coty-</i>
Scaunu } <i>sedes, scamnum.</i>	Sălăritiă } <i>na salaria.</i>
Scamnu }	Blidu, <i>patina.</i>
Armariu, <i>armarium.</i>	Talgoru, <i>orbiculus.</i>
Patu, <i>lectus.</i>	Furcutiă, <i>furcilla.</i>
Patu pentru óspeti, <i>lectus hospitalis.</i>	Furcă cu trei córne, <i>fusci-</i>
Perină, <i>pulvinar.</i>	na.
Pěplunu, <i>culcitra, vel pep- plum.</i>	Fusu, <i>spondylus, verti- culum.</i>
Lepedeu, <i>linteolum.</i>	Peptine de lemn, <i>rastrum.</i>
Urceoru, <i>urceolus.</i>	Acu, <i>acus.</i>
Secure, <i>securis.</i>	Acie, firu, <i>filum acies.</i>
Sfrederu, <i>terebrum.</i>	Mătasă vel mėtasa <i>sericum.</i>
Sapă, <i>ligo.</i>	Dombacu, <i>gossypium.</i>
Scară, <i>scala.</i>	Pănură, <i>pannus.</i>
Furcă de torsu, <i>colus.</i>	Pěnsă, <i>tela, pensum.</i>
Maiu, <i>malleus.</i>	Cănepă, <i>canabis.</i>
Sulă, <i>subula.</i>	Jinu, <i>linum.</i>
Facie de masă, <i>mappa men- salis.</i>	Fórfeci, <i>forfices.</i>
Servetă, <i>mappa minor.</i>	Arcă } <i>cista, arca.</i>
Cuțitu, <i>culter.</i>	Ladă }
Lingură, <i>cochlear.</i>	Căutătóre, <i>speculum.</i>
	Furcă, <i>furca.</i>
	Perie, <i>setaceum.</i>

Peptine, <i>pecten</i> .	Făclie de cêra, <i>cereus</i> .
Asternutul, <i>stratum</i> .	Lumină de cêră, <i>candela</i> .
Capătui, <i>cervical</i> .	<i>cerea</i> .
Clopoșielu, <i>tintinabulum</i> .	Lumină de sêuu, <i>candela</i> ,
Săponu, <i>sapo</i> .	<i>sevacia</i> .
Vas, <i>vas-vasis</i> .	Lâmpașu, <i>lampas, laterna</i> .
Candelă, <i>candela, lucerna</i> .	Orologiu (cêsu), <i>horolo-</i>
Lumină, <i>lumen</i> .	<i>gium</i> .
Candelabru, } <i>candela-</i>	Pêharu, <i>poculum</i> .
Luminariu, } <i>brum</i> .	Iconă, <i>icon, imago</i> .
Făclie, <i>fax</i> .	

XIII. De quele, que se află in Cucină sêu Bucătărie.

De illis, quae inveniuntur in culina.

Locu focului, <i>focus</i> .	Cantă, <i>cantharus</i> .
Focu, <i>ignis</i> .	Cupă, <i>cupa</i> .
Cărbune, <i>carbo</i> .	Picătore, <i>frixorium, sar-</i>
Cărbune viu, <i>pruna</i> .	<i>tago</i> .
Teciune, <i>titio</i> .	Cratitiă, <i>tripus</i> .
Fumu, <i>fumus</i> .	Olă de feru, <i>olla ferea</i> .
Flacără, <i>flamma</i> .	Olă de aramă, <i>olla aerea</i> .
Schintéiă, <i>scintilla</i> .	Cratie, } <i>crates ferrea</i> .
Funingine, <i>fuligo</i> .	Crătariu, }
Spudie, <i>spodium, favilla</i> .	Spălătore, <i>vas ad lavanda</i>
Cenușă, <i>cinis</i> .	<i>vasa</i> .
Lemne, <i>ligna</i> .	Scopă (mătură) <i>scopa</i> .
Lemne grôsă, <i>ligna cras-</i>	Ocelu' } <i>chalybs</i> , vel
<i>sa</i> .	Amnariu } <i>acies</i> .
Lemne uscate, <i>ligna ex-</i>	Crémene, vel pétră de facu-
<i>siccata</i> .	tu focu, <i>silex</i> .
Vasê, <i>vasa</i> .	Escă, <i>fomes</i> .
Căldare, <i>caldarium, ca-</i>	Pétră puciosă, <i>sulphur</i> .
<i>cabus</i> .	Resină, <i>resina, pix</i> .
Olă, <i>olla</i> .	Mêre, <i>mel</i> .
Olă mare, <i>olla magna</i> .	Fărină, <i>farina</i> .
Olceă, <i>ollula</i> .	Lespede, <i>tabula ferrea</i> .
Coperișu, <i>operculum</i> .	Acetu, <i>acetum</i> .
Têgaie, <i>sartago</i> .	Oleu, <i>oleum</i> .
Frigare, <i>veru</i> .	Brândiă, <i>burinda</i> .

Casiu, *caseus*.
Untu, *butyrum*.
Unsóre, *pinguedo*.

Sălată
Lăptucă, | *Lactuca*.

XIV. De quele, que se află in vinerie.

De illis, quae inveniuntur in cellarario.

Bute, <i>dolium</i> .	Vinu fertu, <i>vinum fermentatum</i> ,
Bute mare, <i>dolium magnum</i> .	Vinu ungarescu, <i>vinum hungaricum</i> .
Vasê de vinu, <i>vasa vinaria</i> .	Medu, <i>mulsum</i> .
Turceriu, <i>embolus, epistomium</i> .	Limonadă, <i>potio ex limoniorum pomis confecta</i> .
Corcie, <i>scala cellaria</i> .	Sorbetă, <i>limonada turcica</i> .
Dógă, <i>tabula doliaris</i> .	Beutură dulce, <i>potio dulcis</i> .
Cercu, <i>circulus doliaris</i> .	Vinu dulce, <i>dulce vinum</i> .
Cercu de feru, <i>circulus ferreus</i> .	Vinu acru, <i>vinum acidum</i> .
Cercu de lemnu, <i>circulus ligneus</i> .	Mustariu, <i>sinapi</i> .
Fundu, <i>fundum</i> .	Muscatu, <i>muscatum</i> .
Beutură, <i>potus, potio</i> .	Bére, <i>cerevisia</i> .
Vinu, <i>vinum</i> .	Vinu arsu, <i>crematum</i> .
Vinu nouu, <i>vinum hornum</i> .	Acetu, <i>acetum</i> .
Vinu vechiu, <i>vinum antiquum</i> .	Bére albă, <i>cerevisia alba</i> .
Vinu de trei, de patru, de cinc, <i>trium, quatuor, quinque annorum vinum</i> .	Bére roșă, <i>cerevisia rubra</i> .
Vinu roșiu, <i>vinum rubrum</i> .	Móre, <i>muria</i> .
Vinu albu, <i>vinum album</i> .	Cadă, <i>cadus</i> .
Măsta, <i>mustum</i> .	Storcătoriu, <i>torcular</i> .
	Pêharu, <i>poculum</i> .
	Butelia, <i>lagna</i> .

XV. De quele, que se află in stală seu grajdu.

De illis, quae inveniuntur in stabulo.

Arăsarie, <i>equus admisarius</i> .	Calu, <i>vel caualu, equus, caballus</i> .
Epa, <i>equa</i> .	Calu albu, <i>equus albus</i> .

Calu negru, <i>equus niger</i> .	Ciuru, <i>cribrum</i> .
Calu roșiu, <i>equus rufus</i> .	Frènu, <i>frenum</i> .
Calu suru, <i>equus cerulei coloris</i> .	Chamu, } <i>chamus helci-</i>
Mânsu, <i>hinnulus</i> .	Hamu, } <i>mm</i> .
Asinu, <i>asinus</i> .	Sea, <i>ephipium</i> .
Asină, <i>asina</i> .	Cingă, <i>lorum cinctorium</i> .
Vacă, <i>vacca</i> .	Pochilă, <i>postillena</i> .
Bou, <i>bos</i> .	Scări, <i>stapeș</i> .
Tauru, <i>taurus</i> .	Ordiu, <i>hordeum</i> .
Vițelu, <i>vitulus</i> .	Fènu, <i>foenum</i> .
Fune, <i>funis</i> .	Èrbă, <i>herba</i> .
Biciu, <i>flagrum</i> .	Paie, <i>stramina</i> .
Pinteni, <i>calcaria</i> .	Pesceră } <i>praeseptum</i> .
Căpeștru, <i>capistrum</i> .	Mâncătoare }

XVI. De quele, que ■■ află în granariu.

De iis, quae reperiuntur in granario.

Grâu, <i>vel grănu, triticum</i> .	Bobu, <i>faba</i> .
Grâu de primăveră, <i>triticum aestivum</i> .	Cicere, <i>cicer arietinum</i> .
Grâu de toamnă, <i>triticum autumnale</i> .	Fasole, <i>faseolus</i> .
Secare, <i>secale, siligo</i> .	Linte, <i>lens</i> .
Secare roșie, <i>siligo rubra</i> .	Pisatu, <i>puls</i> .
Cucurusu turcescu, <i>turcicum fogopyrum, caeo-oryza</i> .	Risu, <i>oryza</i> .
Malaiu <i>vel</i> porumbu, păpușoiu, <i>zea mays, fogopyrum</i> .	Hiriscă, <i>polygonum fagopyrum</i> .
Ordiu, <i>hordeum</i> .	Mazere, <i>pisum, vel pisorum</i> .
Ovesu, <i>avena</i> .	Farină, <i>farina</i> .
	Farină de grâu, <i>farina triticea</i> .
	Farină de malaiu, <i>farina miliacea</i> .

XVII. Despre Mâncări, si despre Bevuturi.

De cibis, et de potulentis.

Un Ospetiu, <i>convivium</i> .	Prandiu, <i>prandium</i> .
Colatie } (frustucu)	Merinde, <i>merenda</i> .
Gustare. } <i>jentaculum</i>	Cenă, <i>caena</i> .

Zupa, <i>vel</i> Zama, <i>jusculum</i> .	Pipêradă, <i>placentae</i> genus.	
Zama de carne, <i>jusculum bubulae</i> .	Turtă, <i>torta</i> .	
Carne de vită, de vacă, <i>caro bubula</i> .	Plăcintă, <i>placenta</i> .	
Carne fêrtă, <i>caro cocta</i> .	Pogaciă, <i>focacia</i> .	
Carne friptă, <i>caro assata, frixa</i> .	Similă, <i>simila e tritico facta</i> .	
Carne de porcu, <i>caro porcina</i> .	Mămăligă, <i>polenta</i> .	
Carne de miel, <i>caro agnina</i> .	Casiu, <i>caseus</i> .	
Carne de oue, <i>caro ovina</i> .	Lardu, <i>laridum</i> .	
Carne de berbec, <i>caro vervecina</i> .	Untu, <i>butyrum</i> .	
Carne de capra, <i>caro caprina</i> .	Semichișă, } <i>lac co-</i>	
De iedu, <i>haedina</i> .	Lapte inchiegatu, } <i>agula-</i>	
De cerbu, <i>cervina</i> .		tum.
De iepure, <i>leporina</i> .	Lapte dulce, <i>lac dulce</i> .	
De căprioră, <i>capreolina</i> .	Moietură, <i>embamma</i> .	
De fêră, <i>ferina</i> .	Fertură, <i>coctura</i> .	
De vițel, <i>vitulina</i> .	Curechiu fertu, <i>brassica, vel caules coctae</i> .	
Carne afumată, <i>caro infumata</i> .	Puii fripti, <i>puli frixi assi</i> .	
Carne sărată, <i>caro salsa</i> .	Carne de găină, <i>caro galinacea</i> .	
Cârnați, <i>farcimina</i> .	De gânsă, <i>anserina</i> .	
Limba de bou, <i>lingua bovina</i> .	De purcelu, <i>porcellina</i> .	
Picioru de porcu afumatu, <i>perna</i> .	Pâne, <i>panis</i> .	
Friptură, <i>assatura</i> .	Pâne albă, <i>panis albus</i> .	
Crică, <i>confixum</i> .	Pâne neagră, <i>panis niger</i> .	
Pastetu, <i>carnes coctae massa farinacea vestitae</i> .	Pâne de grâu, <i>panis triticeus</i> .	
	Pâne de ordiu, <i>panis hordeaceus</i> .	
	Pâne azima, <i>panis azymus</i> .	
	Vinu, <i>vinum</i> .	
	Bere, <i>cerevisia</i> .	
	Apă, <i>aqua</i> .	
	Café, <i>caffa</i> .	
	Cicoladă, <i>genus polus</i> .	
	Medu, <i>mulsum</i> .	

XVIII. De Legumi, si de Flori.

*De Leguminibus, et Floribus.*Grădina, *hortus*.Legume, *legumen*.

Cépă, <i>cepa</i> .	Săferanu, <i>crocus</i> .
Aliu, <i>vel</i> aiu, <i>allium</i> .	Citroni, <i>citrea mala</i> .
Sălată, <i>lactuca sativa</i> .	Macu, <i>papaver</i> .
Lăptucă, <i>lactuca</i> .	Flóre, <i>flos</i> .
Curechiu, <i>caulis</i> .	Amarantu, <i>amarantus</i> .
Morcovu, <i>daucus sativus</i> .	Ruge {
Napu, <i>napus</i> .	Rosă } <i>rosa</i> .
Rădiche, <i>vel</i> radite, <i>radicula</i> , <i>raphanus</i> .	Vióră, <i>viola</i> .
Crastavete, <i>cucumis</i> .	Tulpă, <i>tulipa</i> .
Pepine, <i>pepo</i> .	Lilie, <i>lilium</i> .
Lebenitiă, <i>melo</i> .	Maieranu, <i>majoranus</i> .
Pere de pămentu, <i>cyclamina</i> .	Flóre sórelui, <i>heliotropium</i> .
Cucurbită, <i>cucurbita</i> .	Rosmărinu, <i>rosmarinus</i> .
Petreşelu, <i>vel</i> petrenşelu, <i>petroselinum</i> .	Mintă, <i>menta</i> .
Piperiu, <i>piper</i> .	Calăpiru, <i>vel</i> calămpiră, <i>tanacetum balsamita</i> .
Piperuşa, <i>capsicum</i> .	Bosioeu, <i>basilicum</i> .
Ghimber, <i>zingiber</i> .	Jacintu, <i>hiacinthus</i> .
	Narcisu, <i>narcissus</i> .

XIX. De Arbori, si de Póme séu fructuri.

De Arboribus, et de fructibus.

Rădăcină, <i>radix</i> .	Prunu, <i>prunus</i> .
Truncu, <i>truncus</i> .	Prună, <i>prunum</i> .
Ramu, <i>ramus</i> .	Prune, <i>pruna</i> .
Trupină, <i>surculus</i> .	Persecu, <i>pomus persica</i> .
Cróngă, <i>brachium</i> , <i>ramus</i> .	Persecă, <i>persicum</i> .
Frunde, <i>frondēs</i> .	Nucu, <i>nucus</i> .
Foiu, <i>folium</i> .	Nucă, <i>nux</i> .
Cóje, <i>cortex</i> .	Nuci, <i>nuces</i> .
Măru, <i>malus</i> .	Alunu, <i>corylus</i> .
Măru, <i>malum</i> .	Alună, <i>avellana</i> .
Pomu, <i>pomus</i> .	Amigdală, <i>amygdalus</i> .
Pomu, <i>pomum</i> .	Amigdale {
Póme, <i>poma</i> , <i>fructus</i> .	Măndule } <i>amygdala</i> .
Fructu <i>vel</i> fruptu, <i>fructus</i> .	Cireşu, <i>cerasus</i> .
Piru, <i>pirus</i> .	Cirésă, <i>cerasum</i> .
Péră, <i>pirum</i> .	Căstană, <i>castanea</i> .
Pere, <i>pira</i> .	Căstanu, <i>arbor castanea</i> .

Scorușu, <i>sorbus</i> .	Fagu, <i>fagus</i> .
Scorușă, <i>sorbum</i> .	Ghinde, <i>glans</i> .
Muru, <i>rubus fructuosus</i> ,	Vite, <i>vitis</i> .
<i>morus</i> .	Strugure, <i>botrus</i> .
Mură, <i>morum</i> .	Faguru, <i>fagus</i> .
Porumbrelu, <i>pruneolus</i> ,	Queru, <i>quercus</i> .
<i>prunus silvestris</i> .	Plopu, <i>populus</i> .
Porumbrele, <i>pruna silve-</i>	Frasinu, <i>fraximus</i> .
<i>stria</i> .	Teiu, <i>tilia</i> .
Frăgariu, <i>morus, syco-</i>	Socu, <i>sambucus</i> .
<i>morus</i> .	Salcă, <i>salix</i> .
Fragă, <i>fragum</i> .	Arinu, <i>alnus</i> .
Frage, <i>fraga - orum</i> ,	Acaciă, <i>pseudoacatia</i> .
Maciesu, <i>rosa canina</i> .	Spinu, <i>spinus, spina</i> .
Maciôsă, <i>fructus rosae ca-</i>	
<i>ninae</i> .	

XX. Despre Fere, si despre Vite de casa.

De feris, et animalibus domesticis.

Feră, <i>fera, bellua</i> .	Epure, <i>lepus</i> .
Bestiă, <i>bestia, fera</i> .	Damă vel ciută, <i>dama</i> .
Leu, <i>leo</i> .	Bibolu, <i>bubalus</i> .
Tigridă, } <i>tigris</i> .	Bou, <i>bos</i> .
Tigră, }	Tauru, <i>taurus</i> .
Pantera, <i>panthera</i> .	Căne, <i>canis</i> .
Elefantu, <i>elephas, elephan-</i>	Catiă, <i>catula, vel canis</i>
<i>tus</i> .	<i>foemina</i> .
Ursu, <i>ursus</i> .	Cățelu, <i>catellulus</i> .
Lupu, <i>lupus</i> .	Muciă vel muciă, <i>felis</i> .
Vulpe, <i>vulpis</i> .	Catușă, <i>catus</i> .
Unicornu, <i>unicornis</i> .	Vacă, <i>vacca</i> .
Leopardu, <i>leopardus</i> .	Calu, <i>vel caualu, equus ca-</i>
Camilă, <i>camelus</i> .	<i>ballus</i>
Moimă } <i>simia</i> .	Epă, <i>equa</i> .
Măimică }	Asinu, <i>asinus</i> .
Cerbu, <i>cervus</i> .	Asină, <i>asina</i> .
Căprioră, <i>caprea</i> .	Mănsu, <i>hinnulus</i> .
Caprioru, <i>capreolus</i> .	Armasariu, <i>equus admis-</i>
Porcu silbatecu, <i>aper</i> .	<i>sarius</i> .

Oue, *ovis*.

Berbece, *vervex*.

Ariete, *aries*.

Capră, *capra*.

Capu, *caper*.

Mielu, *agnus*.

Jedu, *haedus*.

Porcu, *porcus*.

Scrófă, *scrofa*, vel *porca*.

Sórece, *sorex*, vel *mus*.

XXI. De Passeri.

De avibus.

Vultur } *vultur*.

Vuture,

Corbu, *corvus*.

Grua, *grus*.

Cióră, *cornix*.

Prepelitiă, *coturnix*.

Grauru, *sturnus*.

Potarniche, *perdix*.

Sturdu, vel } *turdus*.

Turdu,

Pupăsa, *upupa*.

Cucu, *cuculus*.

Papagaie, *graculus*.

Buhă, *bubo*.

Pasere, *passer*.

Făsanu, *phasanus*.

Cignu, *cynas*.

Rîndinea, vel rîndunea, *hirundo*.

Porumbu, vel columbu, *columba*.

Porumbu silbaticu, *palumbes*.

Turturé, *turtur*.

Gaiină } *gallina*.

Galina

Gală, vel coquoșu, *gallus*.

Gaiină de apă, *fulica*.

Gâncea, *gansa*, *anser*.

Gâncuță, *anserculus*.

Răță, *anas*.

Păunu, *pavo*.

Curcă, } *meleagris*.

Corcodină

Curcioiu, *gallus indicus*.

XXII. De Vermi, si insecte.

De vermibus, et insectis,

Vermă, *vermis*.

Furnică, vel fornică, *formica*.

Lindină, *lens* — *dis*.

Pêduchie, *pediculus*.

Purece, *pulex*.

Painjenu, *aranea*.

Albină, *apis*.

Grelusu } *gryllus*.

Greulusu

Grelusu de casă, *gryllus domesticus*.

Grelusu, de câmpu, *gryllus campestris*.

Cicadă, *cicada*.

Muscă, *musca*.

Trântoru, *scarabaeus*.
 Omidă, *eruca*.
 Vespe, *vespa*.
 Cincariu } *culex*.
 Sinsariu }
 Serpo, *serpens*.

Sopêrlă, *lacerta*.
 Limbricu, *lumbricus*.
 Pesce, *piscis*.
 Fluturu, *vel*, fluture, *papilio*.

XXIII. Despre Metaluri, si despre Bani.

De Metallis, et de pecuniis.

Baie, <i>fodina, bajae</i> .	Cristariu, <i>vel cristaiu, crystallus, crystallum</i> .
Auru, <i>aurum</i> .	Magnetu, <i>magnes</i> .
Argentu, <i>argentum</i> .	Marmurê } <i>marmor</i> .
Argentu viu, <i>argentum vivum, mercurius</i> .	Marmore }
Cusutoriu, <i>stannum</i> .	un Auru, <i>nummus aureus</i> .
Cioac, <i>materia ex qua fiunt campanae</i> .	un Argentu, <i>nummus argenteus</i> .
Feru, <i>ferrum</i> .	un Taleru, <i>imperialis</i> .
Plumbu, <i>plumbum</i> .	un Florintu, <i>unus florenus</i> .
Aramă, <i>aes</i> .	un Groșu, <i>unus grossus</i> .
Pétră puciosă, <i>sulphur</i> .	un Creitiaru, <i>unus crucigerus</i> .
Diamantu, <i>adamas</i> .	un Denariu, <i>denarius</i> .
Rubinu, <i>rubinus</i> .	un Banutiu, <i>medius crucigerus</i> .
Smaragdu, <i>smaragdus</i> .	
Crisolitu, <i>chrysolitus</i> .	
Margaritariu, <i>margarita</i> .	

XXIV. D e C o l o r i.

De coloribus.

Albu, <i>albus</i> .	Seinu, <i>cinericeus</i> .
Negru, <i>niger</i> .	Mieriu, <i>subglaucus</i> .
Suru, <i>canus, caeruleus</i> .	Cerescu, <i>caelestis</i> .
Rosiu, <i>ruber</i> .	Negriu, <i>nigrescens</i> .
Verde, <i>viridis</i> .	Luminosu, <i>luminosus</i> .
Galbenu, <i>flavus, galbinus</i> .	Luciu, <i>lucidus</i> .
Vênêtu, <i>glaucus, venetus</i> .	Intunecatu, <i>ater, fuscus</i> .
Vênêtu } <i>hyacinthinus</i> .	Color de focu, <i>color igneus</i> .
Luminosu } <i>caeruleus</i> .	
Mohoritu, <i>violaceus</i> .	De auru, <i>aureus</i> .

XXV. De Scrisóre, scripturá.

De Scriptura.

Carte, <i>liber.</i>	Tintá	} <i>atramentum.</i>
Scrisóre, <i>scriptura.</i>	Negrélá	
Epistolie, <i>epistola, literae.</i>	Cerusá, <i>cerussa.</i>	
Literá, <i>litera.</i>	Cérá rosie, <i>cera hispanica.</i>	
Cedulá, <i>schedula.</i>	Linie, <i>linea.</i>	
Instantie, <i>vel</i> Istantie, <i>libellus suplex.</i>	Titulá, <i>titulus.</i>	
Pásuşu, <i>literae passuales.</i>	Subscriptie (iscaliturá) <i>subscriptio.</i>	
Contractu, <i>contractus.</i>	Picetea, <i>sigillum.</i>	
Chôrthie, <i>charta.</i>	Rându, şeru, <i>series, ordo.</i>	
Papirusu, <i>papyrus.</i>	Datu, <i>datum.</i>	
Cálâmariu, <i>atramentarium.</i>	Indireptare, <i>emendatio.</i>	
Péná, <i>penna, calamus.</i>	Trámitere, <i>transmissio.</i>	
Condeiu, <i>stylus, calamus.</i>	Luváro carte, <i>accipere epistolam.</i>	
Penicilu, <i>vel</i> peniciluş, <i>scalpellum.</i>		

XXVI. De Fraţie, si de Cumnaţie.

De Consanguinitate et Affinitate.

Mai mari, <i>maiores.</i>	Nepotu, <i>nepos.</i>
Strămoşu, <i>proavus.</i>	Nepôtá, <i>neptis.</i>
Strămoşá, <i>proavia.</i>	Stránepotu, <i>pronepos.</i>
Moşu, <i>avus.</i>	Stránepótá, <i>proneptis.</i>
Moşia, <i>avia.</i>	Fraţie, <i>propingvitas.</i>
Părenti, <i>parentes.</i>	Cumnăţie, <i>cognatio.</i>
Părente, <i>parens.</i>	Cumnatu, <i>cognatus.</i>
Tată, <i>pater, tata.</i>	Génere, <i>gener.</i>
Mumá, <i>mater.</i>	Nuorá, <i>nurus.</i>
Mamá mater, <i>mama avia.</i>	Socru, <i>socer.</i>
Fiu, <i>filius.</i>	Sócrá, <i>socrus.</i>
Fia, <i>filia.</i>	Bárbatu, <i>maritus, vir.</i>
Fiastru, <i>privignus.</i>	Muiere, <i>mulier.</i>
Fiastrá, <i>privigna.</i>	Femeie, <i>foemina.</i>
Frate, <i>frater.</i>	Mire, <i>sponsus.</i>
Sorá, <i>soror.</i>	Mirésá, <i>sponsa.</i>

Incredintiatu, <i>desponsatus</i> .	<i>trimonio nondum jun-</i>
Incredintiată, <i>desponsata</i> .	<i>ctus</i> .
Vitricu, <i>vitricus</i> .	Insoratu, <i>uxoratus</i> .
Pruncu } <i>puer, infans</i> .	Necăsătorie } <i>Caelibatus</i> .
Copilu } <i>puer, infans</i> .	Celibatu }
Coconu, <i>puer nobilis, pu-</i>	Veduvu, <i>viduus</i> .
<i>ellus</i> .	Veduvă, <i>vidua</i> .
Cocónă, <i>herula, domicella</i> .	Căsătorie, <i>conjugium</i> .
Vergură, <i>virgo, puella</i> .	Nuntă, <i>nuptiae</i> .
Nănaşu, <i>vel naşu, patrinus</i> .	Cuscru, <i>consocer</i> .
Nănaşă, <i>vel naşă, patrina</i> .	Cuseră, <i>consocrus</i> .
Finu, <i>filius baptismalis</i> .	Vèru, <i>consobrinus</i> .
Fină, <i>filia baptismalis</i> .	Verà, <i>consobrina</i> .
June, <i>juvenis</i> .	Amicu, <i>amicus</i> .
Celibiu, <i>caelebs</i> .	Fèrtatu, <i>sodalis</i> .
Holteiu, <i>adolescens ma-</i>	

XXVII. Despre Țeri.

De Terris seu Regionibus.

Patru părți a Lumei, <i>qua-</i>	Bavaria, <i>Bavaria</i> .
<i>tuor partes mundi</i> .	Rusia, <i>Russia</i> .
Europa, <i>Europa</i> .	Moravia, <i>Moravia</i> .
Asia, <i>Asia</i> .	Tiéra Rusescă, <i>Imperium,</i>
Africa, <i>Africa</i> .	<i>Russicum</i> .
America, <i>America</i> .	Arabia, <i>Arabia</i> .
Germania, <i>Germania</i> .	Bănatu, <i>Banatus</i> .
Tiéra Neamtiască, <i>Regnum</i>	Tiéra Secuécă, <i>terra Sicu-</i>
<i>Germaniae</i> .	<i>lorum</i> .
Ungaria, <i>Hungaria</i> .	Tiéra Horvatiască, <i>Crotiae</i>
Tiéra Ungurescă, <i>Regnum</i>	<i>Regnum</i> .
<i>Hungariae</i> .	Burgundia, <i>Burgundia</i> .
Italia, <i>Italia</i> .	Brandenburgia, <i>Brandebur-</i>
Tiéra Italianescă, <i>Regnum</i>	<i>gia</i> .
<i>Italiae</i> .	Britania, <i>Britannia</i> .
Austria, <i>Austria</i> .	Polonia, <i>Polonia</i> .
Transilvania, <i>Transylva-</i>	Tiéra Leséscă, Tiéra Polacu-
<i>nia</i> .	<i>lui, Regnum Poloniae</i> .
Tiéra Ardélului, <i>M. Prin-</i>	Slavonia, <i>Slavonia</i> .
<i>cipatus Transylva-</i>	Moscovia, <i>Moscovia</i> .
<i>niae</i> .	Sacsonia, <i>Saxonia</i> .

Silesia, *Silesia*.

Svetia, *Svetia*.

Helvetia, *Helvetia*.

Francia, *Francia*.

Tiéra Francéscă, *Regnum Franciae*.

Holandia, *Hollandia*.

Maçedonia, *Macedonia*.

Hispania, *Hispania*.

Flandria, *Flandria*.

Lotaringia, *Lotharingia*.

Irlandia, *Irlandia*.

Litvania, *Lithuania*.

Neapol, *Neapolis*.

India, *India*.

China, *China*.

Egiptu, *Egyptus*.

Malta, *Maltha*.

Persia, *Persia*.

Piemontu, *Pedemontium*.

Moldova, *Moldavia*.

Bucovina, *Bucovina*.

Tiéra Românească, *Principatus Valachiae, Valachia*.

Greçia, *Graecia*.

Tiéra Grecéscă, *Imperium Graecum*.

Tiéra Turcéscă, *Turcia*.

Tiéra Tatarului, *vel Tartaria, Tartaria*.

Dalmatia, *Dalmatia*.

Istria, *Istria*.

XXVII. De Nomele Natiilor séu Popórelor.

De Nominibus Nationum seu Populorum.

Un Európeu, *Europeus*.

un Asianu } *Asiaticus*.
Asiaticu }

un Africanu, *Africanus*.

un Americanu, *Americanus*.

un Alemanu *vel* Neamtiu, *Germanus*.

un Unguru, *Hungarus*.

un Romanu, *Romanus*.

un Latinu, *Latinus*.

un Italianu, *Italus*.

un Françosu *vel* Fráncu, *Franco-Gallus*.

un Anglesu, *Anglus*.

un Austriacu, *Austriacus*.

un Rusu, *Russus*.

un Muscanu, *Moscovita*.

un Neapolitanu, *Neapolitanus*.

Un Spaniolu, *Hispanus*.

un Hollandes, *Hollandus*.

un Polonu } *Polonus*.
un Polacu }

un Leşu }

un Boemu, *Bohemus*.

un Horvatu, *Croata*.

un Venetianu, *Venetus*.

■ Romănu, *Daco-Romanus sive Valachus*.

un Moldovanu, *Moldavus*.

un Bucovinénu, *Bucovinen-sis*.

un Sêrlu, *Servus, vel Rascianus*.

un Slavu (Totu) *Sclavus*.

un Transilvanu, *Transylvanus*.

un Ardelénu, *Transylvanus*.

Un Sasu, <i>Saxo</i> .	Un Persianu, <i>Persa</i> .
un Macedonianu, <i>Macedonianus</i> .	un Harapu vel Arabu, <i>Arabs</i> .
un Grecu, <i>Graecus</i> .	un Chinesu, <i>Chinensis</i> .
un Elinu, <i>Helenus</i> .	un Irlandu, <i>Irlandus</i> .
un Judeu (Jûdovu), <i>Judaeus</i> .	■ Moravu, <i>Moravus</i> .
un Evreu, <i>Hebraeus</i> .	un Bănătianu, <i>homo ex Banatu</i> .
un Turcu, <i>Turca, Turcus</i> .	un Istrianu, <i>Istrianus</i> .
un Egipteanu, <i>Egyptiacus</i> .	un Dalmatâ, <i>Dalmata</i> .
■ Indianu, <i>Indicus</i> .	Sălășianu, <i>Sylvanus</i> .
	Çiganu, <i>Zingarus</i> .

XXIX. De Vredniciile Preotiesci.

De Dignitatibus Sacerdotalibus.

Papa, <i>Papa, Romanus Pontifex</i> .	Capelanu, <i>Capellanus</i> .
un Patriarchu, <i>Patriarcha</i> .	un Preotu, <i>Sacerdos</i> .
un Metropolitu, <i>Metropolitita</i> .	un Parochu, <i>Parochus</i> .
un Cardinalu, <i>Cardinalis</i> .	un Diaconu, <i>Diaconus</i> .
un Archiepiscopu, <i>Archiepiscopus</i> .	un Hipodiaconu, <i>Subdiaconus</i> .
un Episcopu, <i>Episcopus</i> .	un Predicator, <i>Praedicator</i> .
un Vicarișu, <i>Vicarins</i> .	■ Cântăretiu, } <i>Cantor</i> .
un Egumenu, <i>Abbas</i> , vel	un Cantor,
<i>Praepositus</i> .	un Monachu, <i>Monachus</i> .
un Dieșesanu, vel Decanu	■ Călugêru, <i>Eremita</i> .
<i>Decanus</i> .	un Clericu, <i>Clericus</i> .
un Canonicu, <i>Canonicus</i> .	un Teologu, <i>Theologus</i> .
un Protopreotu, { <i>Proto-</i>	Cleru, <i>Clerus</i> , <i>ordo ecclesiasticus</i> .
Protopresviter, { <i>presbyter</i> .	Fêtu, <i>aeditus</i> , <i>sacristianus</i> .
un Archidiaconu, <i>Archidiaconus</i> .	Clopotariu, <i>Campanator</i> .
un Mărturisitoriu, <i>Confessionarius, Confessarius</i> .	Mirênu, <i>Laicus, mundanus</i> .

XXX. De Veredniciile Lumesci:

De Dignitatibus Secularibus.

Un Impèratu, <i>Imperator.</i>	Marchésă, <i>Marchionissa.</i>
una Impèrătésă, <i>Imperatrix</i>	un Conte (Grofu), <i>Comes.</i>
un Craiu, <i>Rex,</i>	una Contesă (Grofitiă), <i>Comitissa.</i>
una Craiesă, <i>Regina.</i>	un Baronu, <i>Baro, Optimas, Dinastes.</i>
un Prinçu, <i>Princeps.</i>	Baronesă, <i>Baronissa.</i>
Principu, <i>idem,</i>	un Nobilu (Nemişu), <i>Nobilis.</i>
una Prinçesă, <i>vel Principesă, Principissa.</i>	un Boiaru, <i>vel Boerœe, Nobilis Valachus, Bojaro.</i>
un Archiducă, <i>Archidux.</i>	Boeritiă, <i>vel Boerésé, Matrôna nobilis, Bojarrissa.</i>
una Archiduchésă, <i>Archiducissa.</i>	un Gubernator, <i>Gubernator.</i>
un Ducă, <i>Dux.</i>	
una Duchésă, <i>Ducissa, Ducis uxor.</i>	
Capitanu, <i>Capitaneus.</i>	
Obrister, <i>Tribunus militum.</i>	
Marchesu, <i>Marchio.</i>	

XXXI. De Diregătoriile Judecesci, si Politicesci.

De Muneribus Judicialibus, et Politicis.

Judecata que mai de sus, <i>Jurisdictio superior, judicium sapremum.</i>	un Consiliariu, <i>Consiliarius.</i>
un Ministru, <i>Minister.</i>	un Consiliariu de curte, <i>Consiliarius aulicus.</i>
un Voivodu, <i>Vajvoda.</i>	un Asesor, <i>Assessor.</i>
un Elector, <i>Elector.</i>	un Secretariu, <i>Secretarius.</i>
o Voivodésă, <i>Vajvodae uxor.</i>	un Scriitoriu, <i>Scriba.</i>
o Electorésă, <i>Electorissa.</i>	un Cancelistă, <i>Cancellista.</i>
un Vodă, <i>Princeps.</i>	Notariuşu, <i>Notarius.</i>
un Cancellariu, <i>Cancellarius.</i>	Jude } <i>Judex.</i>
un Vice-Cancelariu, <i>Vice-Cancellarius.</i>	Birău, } <i>Juratu, Juratus.</i>
un Residentu, <i>Residens.</i>	Judeciu, <i>Judicium.</i>
	Divanu, <i>Tribunal.</i>

XXXII. De Sciëntie, si de Măiestrii.

De Scientiis, et de Artibus.

Teologhia, <i>Theologia.</i>	Maiestru, <i>Magister.</i>
Teologu, <i>Theologus.</i>	Bârbieru, <i>Tonsor.</i>
Filosofie, <i>Philosophia.</i>	Măcelariu, <i>Lanio, macel-</i>
Filosofu, <i>Philosophus.</i>	larius.
Medică, <i>Medica.</i>	Măcelărie, <i>macellum, ta-</i>
Medicu, <i>Medicus.</i>	berna laniaria.
Medicină, <i>medicina.</i>	Pitariu <i>Pistor.</i>
Chirurgie, <i>Chirurgia.</i>	Pănăriu,
Chirurgu, <i>Chirurgus.</i>	Morariu, <i>Molitor.</i>
Doctor <i>Doctor, Medi-</i>	Moră, <i>mola.</i>
Doftor <i>cus.</i>	Căldărariu, <i>Ahenarius, fa-</i>
Economie, <i>Oeconomia.</i>	ber ahenarius.
Economu, <i>oconomus.</i>	Luminariu, <i>Fusor candde-</i>
Pedagoghie, <i>Paedagogica</i>	larum.
ars.	Pilăricriu, <i>Pileator.</i>
Pedagogu, <i>Paedagogus.</i>	Aciu, <i>Asciarius.</i>
Aritmetică, <i>Arithmetica.</i>	Cărbunariu, <i>Carbonarius,</i>
Aritmeticu, <i>Arithmeticus.</i>	<i>consector carbonum.</i>
Geografie, <i>Geographia.</i>	Facitori de cară, <i>Opifex</i>
Geografu, <i>Geographus.</i>	<i>rhedarius.</i>
Astronomie, <i>Astronomia.</i>	Caru, <i>carrus, carrus.</i>
Astronomu, <i>Astronomus.</i>	Rotariu, <i>Optifex rotarius.</i>
Astrologhie, <i>Astrologia.</i>	Rotă, <i>rota.</i>
Astrologu, <i>Astrologus.</i>	Funariu, <i>Opifex funa-</i>
un Apotecariu, <i>Apotheca-</i>	rius.
<i>rius.</i>	Comediantu <i>Comicus ac-</i>
Potică, apotecă, <i>Apotheca.</i>	Comedieșu <i>tor, histrio.</i>
un Doctor de Chirurgie,	Pănurariu (postăvari) <i>Pa-</i>
<i>Doctor chirurgiae.</i>	<i>nifex, textor panno-</i>
un Doctor de ochi, <i>Medi-</i>	<i>rum.</i>
<i>cus ocularis.</i>	Spețiăriu, <i>Aromatarius, qui</i>
un Doctor de Teologhie,	<i>vendit aromata.</i>
<i>Doctor Theologiae.</i>	Cădăriu, <i>Vietor, dolia-</i>
un Aghentu, <i>Agens.</i>	Butnariu <i>rius.</i>
un Procurator, <i>Procurator.</i>	Făuru, <i>Faber ferarius.</i>
un Tălmăciu, <i>Interpres.</i>	Făurie, <i>fabrica ferraria.</i>
un Pictor,	Pintenariu, <i>Calcarius.</i>
un Sugrafu,, <i>Pictor.</i>	Lăcătariu, <i>faber serarius.</i>

Argéntariu , <i>Argentifex</i> , <i>faber argentarius.</i>	Olariu, <i>Figulus</i> , <i>ollarius.</i>
Organariu , <i>organorum</i> <i>opifex.</i>	Vársátoriū de plumbu, <i>qui</i> <i>plumbum fundit.</i>
Pènsariu, <i>Textor.</i>	Hornariu, <i>spacicaminarius</i> <i>caminorum purgator.</i>
Ferariu, <i>Ferramentarius.</i>	Curuitoriu (sèbeu), <i>sartor.</i>
Câbieriū, <i>Confector gla-</i> <i>diorum.</i>	Tunariu, <i>miles tormenta-</i> <i>rius.</i>
Curêlariu } Curêoariu } <i>Coriarius.</i>	Cârâmidariu, <i>Laterarius</i> , <i>fictor laterum.</i>
Peptârariu, <i>Confector pec-</i> <i>toralium.</i>	Cristaiariu, <i>Fictor vaso-</i> <i>rum crystallinorum.</i>
Vindetoriu de pôme, <i>Poma-</i> <i>rius, qui poma ven-</i> <i>dit.</i>	Glajëriū } <i>Negotiator vi-</i> Steclariu } <i>trarius</i>
Ingeniriū, <i>Geometra.</i>	Cismariu } <i>Cothurna-</i> Ciobotariu } <i>rius.</i>
Orariu (cesariu), <i>Horope-</i> <i>gus.</i>	Măsâriū, <i>Arcularius.</i>
Grâdinariu, <i>Hortulanus.</i>	Negotiâtoriū, <i>Mercator.</i>
Arâtoriū (plugariu), <i>Arator</i> , <i>agricola.</i>	Medariu, <i>qui mulsum fa-</i> <i>cit.</i>
Cârturariu, <i>Scriba, Litera-</i> <i>tus.</i>	Ospêtariu, <i>Caupo, taber-</i> <i>narius.</i>
Murariu (sidariu), <i>Caemen-</i> <i>tarius, murarius.</i>	Lingurariu, <i>fabricator lin-</i> <i>gularum vel cochlea-</i> <i>rium.</i>
Dascalu, <i>Magister, Di-</i> <i>dascalus, Doctor.</i>	Turtariu, <i>pistor tortarum.</i>
Invetiâtoriū, <i>Praeceptor</i> , <i>Moderator.</i>	Brândiariu, <i>confector, vel</i> <i>venditor burindae.</i>
Sêcerâtoriū, <i>Messor.</i>	Boariu, <i>Bubulcus, pastor</i> <i>amentarius.</i>
Musicantu } Musicu } <i>Musicus.</i>	Vacariu, <i>pastor vaccarum.</i>
Pêscariu, <i>Piscator.</i>	Porcariu, <i>subulcus, por-</i> <i>carius.</i>
Clopotariu, <i>campanarum</i> <i>fusor.</i>	Pêcurariu, <i>Opilio.</i>
Vraciu, <i>Lapicida.</i>	Cocieriū, <i>Auriga.</i>
Peptinariu, <i>Pectinarius.</i>	Șerbu, <i>Servus.</i>
Hartieriū, <i>Confector char-</i> <i>tae.</i>	Șerbâ, <i>Serva.</i>

— 147 —

Quaedam Adjectiva magis familiaria, et magis usitata.

Observandum. Adjectiva, quae in Lingua Latina in *us, um, er, ns*, terminantur, in Daco-Romana sive Valachica Lingua in *u* desinunt; (praeter communia, quae semper in *e* terminantur) — verum illud ut iam in Orthographia sub litera *m* monui semivocalis est, et medium tantum habet sonum, quem tunc solum integrum recipit, dum cum Nomine Articulus definitus conjungitur; sic eg. *amaru*, lege quasi *amar*; cum Art. vero integro sono *amaru'l*.

A.

Abătutu, â, <i>seductus, a.</i>	Alesu, â, <i>electus, a.</i>
<i>digressus, a.</i>	Alinatu, â, <i>temperatus, a.</i>
Aeru, â, <i>acidus, a.</i>	Amaru, â, <i>amarus, a.</i>
Acuratu, â, <i>accuratus, a.</i>	Amestecatu, â, <i>commixtus, a.</i>
Adâncu, â, <i>aduncus, a.</i>	Amăgitu, â, <i>seductus, a.</i>
Adâncatu, â, <i>demersus, a.</i>	Apâtosu, â, <i>aquosus, a.</i>
Afundu, â, <i>profundus, a.</i>	Arsu, â, <i>ustus, a.</i>
Afundatu, â, <i>immersus, a.</i>	Ascuțitu, â, <i>acutus, a.</i>
Afumatu, â, <i>infumatus, a.</i>	Aspru, â, <i>asper, a.</i>
Adusu, â, <i>adductus, a.</i>	Atinsu, â, <i>tactus, a.</i>
Agonisitu, â, <i>acquisitus, a.</i>	Aseđiatu, â, <i>quietus, a.</i>
Aieptatu, â, <i>flexus, a.</i>	<i>collocatus, a.</i>
<i>comodatus, a.</i>	Avutu, â, <i>dives.</i>
Albu, â, <i>albus, a.</i>	

B.

Batjocoritu, â, <i>ludificatus, a.</i>	Bârbos, â, <i>barbosus, a.</i>
Bătutu, â, <i>verberatus, a.</i>	Bêtrânu, â, <i>senex.</i>
Beutu, â, <i>ebrius, a.</i>	Botesatu, â, <i>baptisatus, a.</i>
Bețivu, â, <i>inebriens.</i>	Bubosu, â, <i>ulcerosus, a.</i>
Biosu, â, <i>abundans.</i>	Bunu, â, <i>bonus, a.</i>
Blându, â, <i>blandus, a.</i>	Bucurosu, â, <i>lubens.</i>
Bolnavu, â, <i>infirmus, a.</i>	Burduhosu, â, <i>ventrosus, a.</i>

C.

Căducu, â, <i>caducus, a.</i>	Căđutu, â, <i>lapsus, a.</i>
-------------------------------	------------------------------

Caldu, ă, <i>calidus</i> , ■	Credinciosu, ă, <i>fidelis</i> .
Calicu, ă, <i>miser</i> , a.	Crestinu, ă, <i>christianus</i> , a.
Câmpestru, ă, <i>campestris</i> .	Cuviosu, ă, <i>probus</i> , a, <i>con-</i>
Cărnosu, ă, <i>carnatus</i> , a.	<i>gruus</i> , a.
Căruntu, ă, <i>canus</i> , a.	Cumpănită, ă, <i>ponderatus</i> , a.
Căscatu, ă, <i>aperlus</i> , a.	Cunoscutu, ă, <i>notus</i> , a.
Cerescu, ă, <i>caelestis</i> , e.	Curatu, ă, <i>purus</i> , a.
Cernutu, ă, <i>pollinctus</i> , a.	Curvariu, ă, <i>fornicator</i> .
Ciuposu, ă, <i>hirsutus</i> , a.	Cucernicu, ă, <i>mansuetus</i> , a.
Chiaru, ă, <i>clarus</i> , a.	Curtu, ă, <i>curtus</i> , a.
Confusu, ă, <i>confusus</i> , a.	Crudu, ă, <i>crudus</i> , a.
Coptu, ă, <i>coctus</i> , a.	Curiosu, ă, <i>curiosus</i> , a.
Colțurosă, ă, <i>glebosus</i> , a.	

D.

Dătoriu, e, <i>debitus</i> , a.	Deschisu, ă, <i>apertus</i> .
Dăunosu, ă, <i>cupidus</i> , a.	Descoperitu, ă, <i>delectus</i> , a.
Deculatu, ă, <i>elumbis</i> .	Deschilinită, ă, <i>sejunctus</i> , a.
Dedatu, ă, <i>adsuetus</i> , a.	Descultiu, ă, <i>discalceatus</i> , a.
Defăimatu, ă, <i>diffamatus</i> .	Deslegatu, ă, <i>solutus</i> , a.
Deletnicu, ă, <i>occupatus</i> , a.	Despărțitu, ă, <i>separatus</i> , a.
Delicatu, ă, <i>delicatus</i> , a.	Desceptatu, ă, <i>excitatus</i> , a.
Depărțatu, ă, <i>remotus</i> , a.	Dentiosu, ă, <i>dentatus</i> , a.
Deplinu, ă, <i>perfectus</i> , a.	Doiosu, ă, <i>plenus des-</i>
Direptu, ă, <i>rectus</i> , a.	<i>derii</i> .
Desu, ă, <i>densus</i> , a.	Domesnicu, ă, <i>domesticus</i> , a.
Desbrădeatu, ă, <i>exultus</i> , a.	Domnescu, ă, <i>dominalis</i> .
Desbinatu, ă, <i>sejunctus</i> , a.	Doritu, ă, <i>desideratus</i> , a.
Descărcatu, ă, <i>exonera-</i>	Dospitu, ă, <i>fermentatus</i> , a.
<i>tus</i> , a.	Dulce, e, <i>dulcis</i> .

E.

Ettinu, ă, <i>levis pretii</i> .	Escosu, ă, <i>fungosus</i> , a.
Erbosu, ă, <i>herbosus</i> , a.	Ertatu, ă, <i>absolutus</i> , a.
Ernatu, ă, <i>hyematus</i> .	

F.

Făcutu, ă, <i>factus</i> , a.	Fărinosu, ă, <i>farinosus</i> , a.
Fălosu, ă, <i>superbus</i> , a.	Fărmiciosu, ă, <i>friabilis</i> .

Feciorescu, ă, <i>virginalis</i> .	Focosu, ă, <i>ignitus, a.</i>
Femeescu, ă, <i>foemineus, a.</i>	Foiosu, ă, <i>foliosus, a.</i>
Ferbinte, e, <i>fervidus, a.</i>	Fragetu, ă, <i>fragilis, tener.</i>
Fericitu, ă, <i>felix.</i>	Fricosu, ă, <i>timidus, a.</i>
Fertu, ă, <i>coctus, elixus, a.</i>	Frigurosu, ă, <i>frigidus, a.</i>
Fetescu, ă, <i>puellaris.</i>	Frumosu, ă, <i>formosus, a.</i>
Fireescu, ă, <i>naturalis.</i>	Fruñdiosu, ă, <i>frondusus, a.</i>
Flămendu, ă, } <i>fameli-</i>	Fugitu, ă, <i>profugus, a.</i>
Fometosu, ă, } <i>cus, a.</i>	Fumosu, ă, <i>fumosus, a.</i>
Flocosu, ă, <i>floccosus, a.</i>	Funinginosu, ă, <i>fuligino-</i>
Flusturatu, ă, <i>ventosus, a.</i>	<i>sus, a.</i>
Formosu, ă, <i>pulcher, a.</i>	Furnicosu, ă, <i>formico-</i>
Folticosu, ă, <i>ventrosus, a.</i>	<i>sus, a.</i>

G.

Galantu, ă, <i>elegans, de-</i>	Glumetiu, ă, <i>jocosus, a.</i>
<i>corus, a.</i>	Golu, ă, <i>vacuus, a, nu-</i>
Galbinu, ă, <i>galbinus, a.</i>	<i>das, a.</i>
Găunosu, ă, <i>excavatus, a.</i>	Grăitoriu, e, <i>locutor.</i>
Gingavu, <i>balbus.</i>	Grasu, ă, <i>pingvis, cras-</i>
Gemlnu, ă, <i>geminus, a.</i>	<i>sus, a.</i>
Generosu, ă, <i>generosus, a.</i>	Grăunțiosu, ă, <i>granosus, a.</i>
Gerosu, ă, <i>gelidus, a.</i>	Grețiosu, ă, <i>fastidiosus, a.</i>
Ghibosu, ă, <i>gibbosus, a.</i>	Greu, ă, <i>gravis.</i>
Ghimposu, ă, <i>aculeatus, a.</i>	Grosu, ă, <i>crassus, gros-</i>
Ghindosu, ă, <i>glandarius, a.</i>	<i>sus, a.</i>
Ghindurosu, ă, <i>glandulo-</i>	Gurbovu, ă, <i>curvus, a.</i>
<i>sus, a.</i>	Gustosu, ă, <i>gustus, a,</i>
Globosu, ă, <i>globosus, a.</i>	<i>sapidus, a.</i>

H.

Harmonicu, ă, <i>harmoni-</i>	Hidropicu, ă, <i>hydropicus, a.</i>
<i>cus, a.</i>	Hirsitu, ă, <i>sordidus, ava-</i>
Hebetu, ă, } <i>hebes, stu-</i>	<i>rus, a.</i>
Hebeucu, ă, } <i>pidus, a.</i>	Hopinosu, ă, <i>confragosus, a.</i>
Hedu, ă, <i>faedus, a.</i>	Hosposu, ă, <i>siliquosus, a.</i>
Hiltu, ă, <i>dirutus, a.</i>	Hulitu, ă, <i>vituperatus, a.</i>

I.

Iernatecu, ă, <i>hybernus, a.</i>	Imbrăcatu, ă, <i>indutus, a.</i>
-----------------------------------	----------------------------------

Imburatu, ă, <i>pruinusus</i> , a.	Indrăgitu, ă, <i>amore cap-</i> <i>tus</i> , a.
Immutatu, ă, <i>immutatus</i> , a.	Induplicatu, ă, <i>duplica-</i> <i>tus</i> , a.
Impăcatu, ă, <i>pacatus</i> , a.	Induratu, ă, <i>misericors</i> .
Impărțitu, ă, <i>partitus</i> , a.	Inferatu, ă, <i>ferratus</i> , a, <i>vel stigmatu</i> , a.
Impăturatu, ă, <i>complici-</i> <i>tus</i> , a.	Inferbentatu, ă, <i>fervidus</i> , a.
Impelitiatu, ă, <i>pellitus</i> , a.	Insiptu, ă, <i>infixus</i> , a.
Impănatu, ă, <i>pennatus</i> , a.	Inflatu, ă, <i>inflatus</i> , a, <i>turgidus</i> , a.
Impărătescu, ă, <i>imperia-</i> <i>lis</i> .	Infloritu, ă, <i>floridus</i> , a.
Impetritu, ă, <i>induratus</i> , a.	Infocatu, ă, <i>ignitus</i> , a.
Impistritu, ă, <i>variegatus</i> , a, <i>maculosus</i> , a.	Infrantu, ă, <i>confractus</i> , a.
Implutu, ă, <i>impletus</i> , a.	Infrēnatu, ă, <i>efrenatus</i> , a.
Impovăratu, ă, <i>oneratus</i> , a.	Infrumtiăsatu, ă, <i>venustus</i> , a.
Impresuratu, ă, <i>coarcta-</i> <i>tus</i> , a.	Inghiătiatu, <i>congelatus</i> , a.
Imprumutu, ă, <i>mutuus</i> , a.	Ingrășatu, ă, <i>saginated</i> , a, <i>vel incrassatus</i> , a.
Impunșu, ă, <i>punctus</i> , a.	Inholbatu, ă, <i>magnos</i> , et <i>deformes oculos ha-</i> <i>bens</i> .
Imputatu, ă, <i>exprobratus</i> , a.	Inimosu, ă, <i>animosus</i> , a.
Impuțitu, ă, <i>putidus</i> , a.	Inăditu, ă, <i>annexus</i> , a.
Inăltiatu, ă, <i>exaltatus</i> , a.	Inecăciosu, ă, <i>suffocans</i> .
Inaltu, ă, <i>altus</i> , a.	Inodatu, ă, <i>innodatus</i> , a.
Incarcatu, ă, <i>onustus</i> , a.	Inoptatu, ă, <i>pernoctatus</i> , a.
Inchegatu, ă, <i>coagulatus</i> , a.	Inoratu, ă, <i>nubilosus</i> , a.
Inchiatu, ă, <i>conjunctus</i> , a.	Insarcinatu, ă, <i>sarcitatus</i> , a, <i>oneratus</i> , a.
Inchisu, ă, <i>ocullus</i> , a, <i>cla-</i> <i>usus</i> , a.	Insemnatu, ă, <i>signatus</i> , a.
Incinsu, ă, <i>cinctus</i> , a.	Inspicatu, ă, <i>spicatus</i> , a.
Incordatu, ă, <i>tensus</i> , a.	Insitatu, ă, <i>sitiens</i> .
Incoronatu, ă, <i>coronatus</i> , a.	Inteleptu, ă, <i>sapiens</i> .
Incredințiatu, ă, <i>persua-</i> <i>sus</i> , a.	Intinatu, ă, <i>inquinatus</i> , a.
Incredutu, ă, <i>fidus</i> , a.	Intraripatu, ă, <i>alatus</i> , a.
Incuiațu, ă, <i>clausus</i> , a.	Intrarmatu, ă, <i>armatus</i> , a.
Indelungu, ă, <i>longinquus</i> , a.	Intregu, ă, <i>integer</i> , a.
Indesatu, ă, <i>densus</i> , a.	Intristatu, ă, <i>contrista-</i> <i>tus</i> , a.
Indireptatu, ă, <i>emendatus</i> , a.	
Indoitu, ă, <i>duplicatus</i> , a.	
Indrăcitu, ă, <i>daemonia-</i> <i>cus</i> , a.	

Intrupatu, ă, <i>incorporatus, a.</i>	Inyėtiatu, ă, <i>doctus, a.</i>
Intunecatu, ă, <i>obscurus, a.</i>	nvòluitu, ă, <i>involutus, a.</i>
Intunecosu, ă, <i>tenebrosus, a.</i>	Iscusitu, ă, <i>peritus, a.</i>
Invârstratu, ă, <i>virgatus, varius, a.</i>	<i>exquisitus, a.</i>
	Iucăuşu, ă, <i>saltator.</i>
	Juratu, ă, <i>iuratus, a.</i>

L.

Lăcrimosu, ă, <i>lacrymosus, a.</i>	Lindinosu, ă, <i>lendiginosus, a.</i>
Lănosu, ă, <i>lanosus, a.</i>	Linu, ă, <i>lenis, quietus, a.</i>
Lăptosu, ă, <i>lactarius, a.</i>	Lipiciosu, ă, <i>tenax.</i>
Largu, ă, <i>amplus, a.</i>	Lovitu, ă, <i>ictus, a.</i>
Lătinescu, ă, <i>latinus, a.</i>	Luciu, e, <i>lucidus, a.</i>
Lăudatu, ă, <i>laudatus, a.</i>	Lucratu, ă, <i>elaboratus, a.</i>
Lăutu, ă, <i>lotus, lautus, a.</i>	Lumescu, ă, <i>mundanus, a.</i>
Legatu, ă, <i>ligatus, a.</i>	Luminatu, ă, <i>illuminatus, a.</i>
Lemnosu, ă, <i>lignosus, a.</i>	Luminosu, ă, <i>luminosus, a.</i>
Lenescu, <i>lenis, piger, a.</i>	Lunaticu, ă, <i>lunaticus, a.</i>
Leprosu, ă, <i>leprosus, a.</i>	Lunecosu, ă, <i>lubricus, a.</i>
Leşinatu, ă, <i>exanimis.</i>	Lungu, ă, <i>longus, a.</i>
Limbosu, ă, <i>linguax.</i>	Lunguşiu, ă, <i>longulus, a.</i>
Limbutu, ă, <i>garrulus, a.</i>	Lutosu, ă, <i>lutosus, a.</i>
Limpede, e, <i>limpidus, a.</i>	

M.

Măncăciosu, ă, <i>edax.</i>	Melancholicu, ă, <i>melancholicus, a.</i>
Măngăiosu, ă, <i>consolatorius, a.</i>	Mēncinosu, ă, <i>mendax.</i>
Măniosu, ă, <i>iratus, a.</i>	Mesanu, ă, <i>conviva, convivii socius.</i>
Mănosu, ă, <i>secundus, a.</i>	Mesgosu, ă, <i>succosus, a.</i>
Mare, e, <i>magnus, a.</i>	Mestecatu, ă, <i>mixtus, a.</i>
Măretiu, ă, <i>superbus, arrogans.</i>	Minunatu, ă, <i>mirabilis.</i>
Mărginitu, ă, <i>limitatus, a.</i>	Miruntu, ă, <i>minutus, a.</i>
Maritu, ă, <i>gloriosus, a.</i>	Miruntu, ă, <i>idem.</i>
Mărturisitu, ă, <i>confessus, a.</i>	Mohoritu, ă, <i>coccineus, a.</i>
Meduhosu, ă, <i>medullosus, a.</i>	Molcutiu, ă, <i>molliculus, a.</i>
Mėhnitu, ă, <i>moestus, a.</i>	Móle, e, <i>mollis.</i>

Mortu, ă, <i>mortuus, a.</i>	Muntosu, ă, <i>mentosus, a.</i>
Mucedu, ă, <i>mucidus, a.</i>	Murgu, ă, <i>nigricans.</i>
Mucosu, ă, <i>mucosus, a.</i>	Muschiosu, ă, <i>mucosus, a.</i>
Muetu, vel moietu, ă, <i>e-</i> <i>mollitus, a.</i>	Musteciosu, ă, <i>mixtaca-</i> <i>lus, a.</i>
Muguritu, ă, <i>gemmatus, a.</i>	Mustosu, ă, <i>mustulentus, a.</i>
Multu, ă, <i>multus, a.</i>	Mutu, ă, <i>mutus, a.</i>
Multoratecu, ă, <i>multiplex.</i>	

N.

Naltu, ă, <i>altus, a.</i>	Negru, ă, <i>niger, a.</i>
Nascutu, ă, <i>natus, a.</i>	Negriciosu, ă, <i>nigrescens.</i>
Năsiposu, ă, <i>arenosus, a.</i>	Negurosu, ă, <i>nebulosus, a.</i>
Năsturu, ă, <i>stultus, a.</i>	Neincetatu, ă, <i>incessans.</i>
Nebunu, ă, <i>amens.</i>	Neinfrénatu, ă, <i>effrenatus, a.</i>
Necuprênsu, ă, <i>incompre-</i> <i>hensus, a.</i>	Nemăsuratu, ă, <i>immensus, a.</i>
Necredinciosu, ă, <i>infide-</i> <i>lis.</i>	Nenumitu, ă, <i>non nomi-</i> <i>natus, a.</i>
Nefertu, ă, <i>incoctus, a.</i>	Nimica, <i>nihil.</i>
Nefericitu, ă, <i>infelix.</i>	Nodurosu, ă, <i>nodosus, a.</i>
	Nouu, ă, <i>novus, a.</i>

O.

Oblitu, ă, <i>planus, a.</i>	Onoratu, ă, <i>honoratus, a.</i>
Ocolitu, ă, <i>circumdatus, a.</i>	Opritu, ă, <i>prohibitus, a.</i>
Ologu, ă, <i>debilis, clau-</i> <i>duș, a.</i>	Optatu, ă, <i>vel, ostatu, ă,</i> <i>desideratus, a, ge-</i> <i>mens.</i>
Omenitu, ă, <i>honestatus, a.</i>	Orbu, ă, <i>orbis, caecus, a.</i>
Omoritu, ă, <i>occisus, a.</i>	Ostănitu, ă, <i>fatigatus, a.</i>
Onestu, ă, <i>honestus, a.</i>	

P.

Părentescu, ă, <i>paternus, a.</i>	Pîrosu, ă, <i>pilosus, a.</i>
Părtașu, ă, <i>particeps.</i>	Pomосу, ă, <i>pomосus, a.</i>
Părășitu, ă, <i>derelictus, a.</i>	Puternicu, ă, <i>potens.</i>
Păcătosu, ă, <i>peccator, vel</i> <i>peccaminosus, a.</i>	Putredu, ă, <i>putridus, a.</i>
Păduchiosu, ă, <i>pediculo-</i> <i>sus, a, vel pedico-</i> <i>sus, a.</i>	Pusu, ă, <i>positus, a.</i>

R.

Rădicinosu, ă, <i>radicosus</i> , a.	Rătesatu, ă, <i>abscissus</i> , a.
Rămurosu, ă, <i>ramosus</i> , a.	Rătăcit, ă, <i>aberrans</i> .
Răpitu, ă, <i>raptus</i> , a.	Roșu, ă, <i>ruber</i> , a.
Raru, ă, <i>rarus</i> , a.	Roșitu, ă, <i>rubefactus</i> , a.
Rasu, ă, <i>rasus</i> , a.	Rótundu, ă, <i>rotundus</i> , a.
Recoritu, ă, <i>refrigeratus</i> , vel <i>recreatus</i> , a.	Ruginosu, ă, <i>rubiginosus</i> , a.
Redicatu, ă, <i>erectus</i> .	Ruptu, ă, <i>ruptus</i> , a, <i>lace-</i> <i>ratus</i> , a.
Repusu, ă, <i>repositus</i> , a.	Rușinosu, ă, <i>pudicus</i> , a.
Resturnatu, ă, <i>eversus</i> , a.	

S.

Silbaticu, ă, <i>silvaticus</i> , a.	Spăriosu, ă, <i>timidus</i> , a.
Săgetatu, ă, <i>sagittatus</i> , a.	Spănsuratu, ă, <i>suspensus</i> , a.
Sănitosu, ă, <i>sanus</i> , a.	Spartu, ă, <i>fractus</i> , a.
Săntu, ă, <i>sanctus</i> , a.	Spinosu, ă, <i>spinosus</i> , a.
Scumpu, ă, <i>pretiosus</i> , a.	Spulbăratu, <i>turbulentus</i> , a.
Scurtu, ă, <i>curtus</i> , <i>brevis</i> .	Spumosu, ă, <i>spumosus</i> , a.
Săratu, ă, <i>salsus</i> , a.	Spurcatu, ă, <i>spureus</i> , a.
Săminatu, ă, <i>seminatus</i> , a.	Statornicu, ă, <i>constans</i> .
Setosu, ă, <i>siliens</i> .	Strălucitu, ă, <i>illustris</i> .
Sentitoriu, e, <i>sentiens</i> .	Strâmbu, ă, <i>curvus</i> , a.
Simplu, ă, <i>simplex</i> .	Străpunsu, ă, <i>transfixus</i> , a.
Singuru, ă, <i>solus</i> , a.	Subțire, e, <i>subtilis</i> .
Smeritu, ă, <i>humilis</i> .	Supusu, ă, <i>subditus</i> , a.
Somnurosu, ă, <i>somnolen-</i> <i>tus</i> , a.	Suru, ă, <i>caeruleus</i> , a.
Spălatu, ă, <i>lotus</i> , a.	Susu, ă, <i>allus</i> , a.
Spănu, ă, <i>calvus</i> , <i>glaber</i> .	Surdu, ă, <i>surdus</i> , a.
	Svântatu, ă, <i>ventilatus</i> , a.

T.

Tăcutu, ă, <i>tacitus</i> , a.	Torsu, ă, <i>tortus</i> , a.
Tare, e, <i>fortis</i> .	Trasu, ă, <i>tractus</i> , a.
Tăner, ă, { <i>juvenis</i> , <i>te-</i>	Trăcatoriu, e, <i>transilo-</i> <i>rins</i> , a.
Tăner, ă, { <i>ner</i> , a.	
Tinosu, ă, <i>coenosus</i> , a.	Trupescu, ă, <i>corporalis</i> .
Toemitu, ă, <i>correctus</i> , a.	Tunsu, ă, <i>tonsus</i> , <i>rasus</i> , a.
Topitu, ă, <i>liquefactus</i> , a.	Turbatu, ă, <i>rabiosus</i> , a.

U.

Udu, â,)	} <i>madidus, a.</i>	Următoriu, e, <i>successor.</i>
Udatu, â,)		Uscatu, â, <i>exsiccatus, a.</i>
Uitatu, â, <i>oblitus, a.</i>		Urâciosu, â, <i>taediosus, a.</i>
Umêdu, â, <i>humidus, a.</i>		Ușoru, â, <i>levis.</i>
Unflatu, â, <i>inflatus, tur-</i>		Ușoratu, â, <i>levatus, a.</i>
gidus,		Usturatu, â, <i>ustulatus, a.</i>
Unitu, â, <i>unitus, a.</i>		Ușuratu, â, <i>foeneratus.</i>
Unsu, â, <i>unctus, a.</i>		

V.

Vêcinu, â, <i>vicinus, a.</i>	Virtosu, â, <i>durus, a.</i>
Veciu, e, <i>vetus, us.</i>	Viuu, â, <i>vivus, a.</i>
Veninosu, â, <i>venenosus, a.</i>	Voiosu, â, <i>animosus, a.</i>
Vêntosu, â, <i>ventosus, a.</i>	<i>vividus, a.</i>
Verde, e, <i>viridis.</i>	Vorbitoriu, e, <i>loquens.</i>
Verminosu, â, <i>vermino-</i>	Vrednicu, â, <i>dignus, a.</i>
sus, a.	Vulpescu, â,)
Vêrsatu, â, <i>effusus, a.</i>	Vulpinu, â,) <i>vulpinus, a.</i>
Vindecatu, â, <i>resanatus, a.</i>	

Z.

Zâmosu, â, <i>jusculentus, a.</i>	Zerosu, â, <i>serosus, a.</i>
Zelosu, â, <i>zelosus, a.</i>	

Verba, quae in sermone quotidiano frequentius occurrunt.

A.

Abatu, ere, utu, <i>deflecto.</i>	Aduno, are, atu, <i>congrego,</i>
Açiçu, are, atu, <i>cieo.</i>	<i>aduno.</i>
Acoperu, ire, itu, <i>cooperio.</i>	Allu, are, atu, <i>invenio.</i>
Acrescu, ire, itu, <i>accidum</i>	Afumu, are, atu, <i>perfumo.</i>
<i>reddo.</i>	Afundu, are, atu, <i>demergo.</i>
Adaugu, ere, atu, <i>adjungo,</i>	Aeptu, are, atu,) <i>flecto</i>
<i>augeo.</i>	Aieptu, are, atu,) <i>dirigo,</i>
Adăpu, are, atu, <i>adaquo.</i>	Ajunu, are, atu, <i>jejuno.</i>
Adormu ire, itu, <i>obdormio.</i>	Ajungu, ere, usu, <i>allingo.</i>
Aducu, ere, usu, <i>adduco.</i>	Ajutu, are, atu, <i>adjuvo.</i>

Albescu, ire, itu, <i>dealbo.</i>	Armă, are, atu, <i>armo.</i>
Alegu, ere, esu, <i>eligo.</i>	Aruncu, are, atu, <i>proicio,</i> <i>averrunco.</i>
Alergu, are, atu, <i>fugio.</i>	Ascultu, are, atu, <i>ausculto.</i>
Amărescu, ire, itu, <i>exacer-</i> <i>bare.</i>	Ascundu, ere, su, <i>abscondo.</i>
Amestecu, are, atu, <i>misceo.</i>	Ascutu, ire, itu, <i>exacuo.</i>
Amu, avere, utu, <i>habeo.</i>	Astupu, are, atu, <i>obstipo.</i>
Amorțiescu, ire, itu, <i>rigeo.</i>	Asudu, are, atu, <i>sudo.</i>
Amușescu, ire, itu, <i>obmu-</i> <i>tesco.</i>	Asunu, are, atu, <i>sono.</i>
Aplecu, are, atu, <i>inclino.</i>	Asuprescu, ire, itu, <i>supero,</i> <i>subduco.</i>
Aprindu, ere, su, <i>accendo.</i>	Asurdescu, ire, itu, <i>obsur-</i> <i>desco.</i>
Apucu, are, atu, <i>apprehendo.</i>	Atingu, ere, su, <i>tango.</i>
Apropiu, are, atu, <i>appro-</i> <i>pinguo.</i>	Astempêru, are, atu, <i>tem-</i> <i>pero.</i>
Apuiu, nere, usu, <i>occido</i> <i>(sol.)</i>	Asteptu, are, atu, <i>expecto.</i>
Aru, are, atu, <i>aro.</i>	Asternu, ere, utu, <i>sterno.</i>
Aratu, are, atu, <i>indico.</i>	Audu, ire, itu, <i>audio.</i>
Ardu, ere, arsu, <i>comburo,</i> <i>ardeo.</i>	Aurescu, ire, itu, <i>inauro.</i>

B.

Bagu, are, atu, <i>pango. figo.</i>	Botesu, are, atu, <i>baptiso.</i>
Bălbătu, ire, itu, <i>balbutio.</i>	Brumu, are, atu, <i>pruina ca-</i> <i>dit, (verbi imperson).</i>
Batu, ere, utu, <i>baluo, tundo.</i>	Bucinu, are, atu, <i>buccino.</i>
Bătjocorescu, ire, itu, <i>irri-</i> <i>deo.</i>	Bulbucu, are, atu, <i>bullio,</i> <i>bullo.</i>
Belescu, iri, itu, <i>deglubio.</i>	Bucuru, are, atu, <i>gratulor.</i>
Beșicu, are, atu, <i>vesicam</i> <i>accipio in corpore,</i> <i>pustulesco.</i>	Bumbaescu, ire, itu, <i>bom-</i> Bombăescu, ire, itu, <i>bito.</i>
Béu, ere, beutu, <i>bibo.</i>	Buricu, are, atu, <i>umbilico.</i>
Bène cuventesu, are, atu, <i>be-</i>	Bursucu, are, atu, <i>effe-</i> <i>vesco.</i>
Bine cuventesu, are, atu, <i>ne-</i> <i>dico.</i>	Buvenescu, ire, itu, <i>allido.</i>
Blastemu, are, atu, <i>blasphe-</i> <i>mo, maledico.</i>	

C.

Cacu, are, atu, <i>caco, merdo.</i>	Cadu, ere, utu, <i>cado.</i>
-------------------------------------	------------------------------

Calcu, are, atu, <i>calco, premo.</i>	Clopotescu, ire, itu, <i>pulso.</i>
Canonescu, ire, itu, <i>punio, poenitentiam impono.</i>	Coboru, ire, <i>descendo, de- jicio.</i>
Cântu, are, atu, <i>canto, cano.</i>	Comendu, are, atu, <i>commen- do.</i>
Capitu, are, atu, <i>capio, obti- neo.</i>	Computu, are, atu, <i>computo.</i>
Căputu, are, atu, <i>subduco, (colhurnos).</i>	Contagescu, ire, itu, <i>conta- gione afficior.</i>
Carminu, are, atu, <i>carmino.</i>	Continescu, ire, itu, <i>conti- neo, refreno.</i>
Cârpescu, ire, itu, <i>sarcio.</i>	Coquu, cóquere, coptu, <i>co- quo.</i>
Carşescu, ire, iuu, <i>crepito, strepo.</i>	Corăescu, ire, itu, <i>crocio.</i>
Caru, are, atu, <i>reho, gero.</i>	Coronu are, atu, <i>corono.</i>
Carunşescu, ire, itu, <i>canesco.</i>	Cosescu, ire, itu, <i>seco, fal- co.</i>
Căsătoreşen, ire, itu, <i>matri- monio jungo.</i>	Credu, ere, utu, <i>credo.</i>
Căscu, are, atu, <i>oscito, os- cilor.</i>	Crepu, are, atu, <i>crepo, fin- do.</i>
Căutu, are, atu, <i>quaero.</i>	Crescu, ere, utu, <i>cresco.</i>
Cenuşu, ere, elu, <i>cinefacio.</i>	Crestu, are, atu, <i>strio, in- cido.</i>
Cerectu, are, atu, <i>investigo.</i>	Cruntu, are, atu, <i>cruento.</i>
Cercu, are, atu, <i>quaero.</i>	Cucu, are, atu, <i>osculan- do.</i>
Cercuescu, ire, itu, <i>rieo.</i>	Cugetu, are, atu, <i>cogito.</i>
Cernu, ere, utu, <i>cerno pol- tintio.</i>	Culeu, are, atu, <i>colloco.</i>
Certu, are, atu, <i>corripio.</i>	Culegu, ere, esu, <i>colligo.</i>
Ceruescu, ire, itu, <i>cero.</i>	Cuminecu, are, atu, <i>commu- nico, sacram commu- nionem administro.</i>
Ceteru, are, atu, <i>citaro, fidibus ludo.</i>	Cumpăru, are, atu, <i>comparo.</i>
Chemu, are, atu, } <i>voco,</i>	Cumpănu, are, atu, <i>pondero.</i>
Chiămu, are, atu, } <i>clamo.</i>	Cunoscu, ere, utu, <i>cognosco.</i>
Cimpăvescu, ire, itu, <i>torpeo.</i>	Cununu, are, atu, <i>copulo.</i>
Cēnu, are, atu, <i>coeno.</i>	Cuprēndu, ere, su, <i>compre- hendo.</i>
Cinstescu, ire, itu, <i>aestimo.</i>	Curătescu, ire, itu, <i>expurgo.</i>
Cipotescu, ire, itu, <i>ejulo.</i>	Curgu, ere, su, <i>fluo, curo.</i>
Çipu, are, atu, <i>sipo, jacio.</i>	Curmu, are, atu, <i>perrumpo.</i>
Çătu, are, atu, <i>cilo, evoco.</i>	
Ciupelescu, ire, itu, <i>deplu- mo.</i>	

Curtenescu, ire, itu,	} <i>hono-</i>	Custu, are, atu, <i>vita fruor,</i>
Cortenescu, ire, itu,		<i>vivo.</i>
	} <i>riscau-</i>	Cutesu, are, atu, <i>audeo.</i>
		Cutremuru, are, atu, <i>tremo,</i>
	} <i>sa ali-</i>	<i>contremo.</i>
		Cuvèntu, are, atu, <i>loquor,</i>
Curu, ere, cursu, <i>curro,</i>	} <i>quem-</i>	<i>dico.</i>
<i>fugio, fluo.</i>		
Curvescu, ire, itu, <i>moechor.</i>	} <i>visito.</i>	

D.

Demându, are, atu, <i>praeci-</i>	Deschidu, ere, isu, <i>aperio.</i>
<i>prio.</i>	Deschiu, ere, atu, <i>solvo,</i>
Dapènu, are, atu, <i>fila glo-</i>	<i>dissolvo.</i>
<i>mero.</i>	Descingu, ere, nsu, <i>discin-</i>
Dau, are, atu, do, <i>tribuo.</i>	<i>go.</i>
Dèbèlu, are, atu, <i>marceo.</i>	Descoperu, ire, itu, <i>disco-</i>
Deculu, are, atu, <i>delumbo.</i>	<i>operio.</i>
Dedau, are, atu, <i>asvesco.</i>	Descosu, cósere, utu, <i>dissuo.</i>
Defaimu, are, atu, <i>diffamo,</i>	Descuiu, ere, étu, <i>resero-</i>
<i>vitupero.</i>	<i>are.</i>
Deflorescu, ire, itu, <i>deplu-</i>	Desculçu, are, atu, <i>discal-</i>
<i>mo.</i>	<i>ceo.</i>
Delungu, ire, itu, <i>elengo,</i>	Desçertu, are, atu, <i>evacuo.</i>
<i>prolongo.</i>	Desfacu, ere, cutu, <i>destruo,</i>
Departu, are, atu, <i>remo-</i>	<i>infectum reddo.</i>
<i>reo.</i>	Desfrènu, are, atu, <i>effreno.</i>
Deprindu, ere, nsu, <i>exer-</i>	Desfundu, are, atu, <i>fundum</i>
<i>ceo.</i>	<i>ejicio.</i>
Deràmu, are, atu, <i>ramis</i>	Desghiocu, are, atu, <i>enucleo.</i>
<i>privo.</i>	Deshamu, are, atu, <i>abjungo</i>
Desarmu, are, atu, <i>exar-</i>	<i>(e.g. equos).</i>
<i>mo.</i>	Deslegu, are, atu, <i>absolvo,</i>
Desbatu, ere, utu, <i>dejicio,</i>	<i>resolvo.</i>
<i>decutio.</i>	Desmàniu, ere, atu, <i>lenio.</i>
Desbracu, are, atu, <i>exuo.</i>	Desmèn:u. are, atu, <i>disvadeo.</i>
Descalecu, are, atu, <i>des-</i>	Desnodu, are, atu, <i>enodo.</i>
<i>cendo (de equo).</i>	Despartu, ire, itu, <i>dispar-</i>
Descântu, are, atu, <i>incanto.</i>	<i>tior.</i>
Descarcu, are, atu, <i>exonero,</i>	Despicu, are, atu, <i>diffin-</i>
<i>(cu:rum).</i>	<i>do.</i>

Desceptu, are, atu, <i>excito</i> .	Domolescu, ire, itu, <i>demon-</i> <i>lio</i> .
Destupu, are, atu, <i>returo</i> .	Dorescu, ire, itu, <i>desidero</i> .
Desvétiu, are, atu, <i>desve-</i> <i>facio</i> .	Dormu, ire, itu, <i>dormio</i> .
Detunu, are, atu, <i>fulmine</i> <i>ico</i> .	Dospescu, ire, itu, <i>fermen-</i> <i>to</i> .
Dimiecu, are, atu, <i>tero, frio</i> .	Dovedescu, ire, itu, <i>demon-</i> <i>stro</i> .
Dirogu, ere, esu, <i>dirigo</i> .	Dubescu, ire, itu, <i>glabro</i> .
Disputu, are, atu, <i>disputo</i> .	Ducu, ere, usu, <i>duco</i> .
Dobëndescu, ire, itu, <i>obti-</i> <i>neo</i> .	Duduescu, ire, itu, <i>pello</i> .
Doctorescu, ire, itu, <i>me-</i> <i>deor</i> .	Dulcescu, ire, itu, <i>duce</i> <i>reddo</i> .
Domnescu, ire, itu, <i>domi-</i> <i>nor</i> .	Duplecu, are, atu, <i>duplico</i> .
	Durducu, are, atu, <i>turgeo</i> .

E.

Eftinescu, ire, itu, <i>preli-</i> <i>um minuo</i> .	Esu, ire, itu, <i>exeo</i> .
Erbuescu, ire, itu, <i>herbesco</i> .	Evanghelisescu, are, atu, <i>evangelizo</i> .
Ernu, are, atu, <i>hyemo</i> .	

F.

Facu, ere, utu, <i>facio</i> .	Faurescu, ire, itu, <i>fabrico</i> .
Fălescu, ire, itu, <i>me effero</i> .	Feciorescu, ire, itu, <i>virgi-</i> <i>nitatem ago</i> .
Fărinu, are, atu, <i>farina</i> <i>conspergo</i> .	Ferbu, ere, fertu, <i>ferveo,</i> <i>coquo</i> .
Fărmecu, are, atu, <i>incanto</i> .	Flesnescu, ire, itu, <i>coagu-</i> <i>lo</i> .
Férecu, are, atu, <i>ferro ob-</i> <i>duco</i> .	Florescu, ire, itu, <i>floresco</i> .
Ferescu, ire, itu, <i>averto,</i> <i>lueor</i> .	Flueru, are, atu, <i>sibbillo</i> .
Fericescu, ire, itu, <i>felicito</i> .	Flusturu, are, atu, <i>ventum</i> <i>excito</i> .
Figu, gere, fiptu, <i>figo</i> .	Folosescu, ire, itu, <i>utilis</i> <i>sum</i> .
Filosofescu, ire, itu, <i>phi-</i> <i>losophor</i> .	Frangu, ere, frântu, <i>frango</i> .
Flămescu, ire, itu, <i>fames-</i> <i>co, esurio</i> .	Frecu, are, atu, <i>frico</i> .

Frémentu, are, atu, <i>subigo</i> , <i>depso</i> .	Fulgeru, are, atu, <i>fulguro</i> .
Frènu, are, atu, <i>freno</i> .	Fumegu, are, atu, <i>fumigo</i> .
Frigu, ere, friptu, <i>frigo</i> , <i>asso</i> .	Fumu, are, atu, <i>fumo</i> .
Fugu, gire, gitu, <i>fugio</i> , <i>curro</i> .	Furnicu, are, atu, <i>formico</i> .
	Furu, are, atu, <i>furor</i> .

G.

Găfănescu, ire, itu, <i>anhelitum</i> <i>duco</i> .	Glumescu, ire, itu, <i>jocor</i> .
Găgănescu, ire, itu, <i>gingrio</i> .	Golescu, ire, itu, <i>evacuo</i> .
Gălbinescu, ire, itu, <i>flavo</i> <i>colore pingo</i> .	Gonescu, ire, itu, <i>abigo</i> .
Gatu, are, atu, <i>paro</i> .	Grăescu, ire, itu, <i>loquor</i> .
Găunescu, ire, itu, <i>excavo</i> .	Greoesu, ere, étu, <i>gravo</i> ,
Găurescu, ire, itu, <i>perforo</i> .	Grigescu, ire, itu, <i>curam</i> <i>gero</i> .
Gemu, ere, utu, <i>gemo</i> .	Grohonescu, ire, itu, <i>gru-</i> <i>nio</i> .
Gogeru, are, atu, <i>gelo</i> , <i>con-</i> <i>gelo</i> .	Gubernu, are, atu, <i>rego</i> .
Gidelescu, ire, itu, <i>titillo</i> .	Gustu, are, atu, <i>gusto</i> .
Glăsuescu, ire, itu, <i>voci-</i> <i>feror</i> .	Gustărescu, ire, itu, <i>saepe</i> <i>gusto</i> , vel <i>jento</i> .

H.

Hămirescu, ire, itu, <i>fame</i> <i>divexo</i> .	Hiescu, ire, itu, <i>dirruo</i> .
Harmonescu, ire, itu, <i>har-</i> <i>moniam efficio</i> .	Hiriescu, ire, itu, <i>hirrio</i> .
Hășeescu, ire, itu, <i>aves de-</i> <i>pello</i> .	Hohotescu, ire, itu, <i>cachi-</i> <i>nor</i> .
Hébotescu, ire, itu, <i>hebe-</i> <i>tesco</i> .	Horăescu, ire, itu, <i>ronchos</i> <i>duco</i> , <i>ronchiso</i> .
Hedescu, ire, itu, <i>faedum</i> <i>reddo</i> .	Horescu, ire, itu, <i>modulor</i> .
	Hulescu, ire, itu, <i>vitupero</i> .
	Hutupescu, ire, itu, <i>tubur-</i> <i>cinor</i> .

I.

Ieuescu, ire, itu, <i>cuneo</i> .	Iertu, are, atu, <i>pareo</i> .
Iernu, are, atu, <i>hyberno</i> .	Imbétu, are, atu, <i>inebrio</i> .

Imbinu, are, atu, <i>combino</i> .	Impresuru, are, atu, <i>cingo</i> ,
Imbiu, ere, atu, <i>offerro</i> ,	<i>coarcto</i> .
<i>alicui aliquid</i> .	Impreunu, are, atu, <i>unio</i> ,
Imblândescu, ire, itu, <i>blan-</i>	<i>conjungo</i> .
<i>dum reddo, cicuro</i> .	Improscu, are, atu, <i>con-</i>
Imbracinu, are, atu, <i>brac-</i>	<i>spergo, impeto</i> .
<i>cas adligo</i> .	Imprumutu, are, atu, <i>com-</i>
Imbracu, are, atu, <i>amicio</i> .	<i>modo</i> .
Imbucu, are, atu, <i>sublabro</i> ,	Impușinu, are, atu, <i>immi-</i>
<i>in buccam accipio</i> .	<i>nuo</i> .
Imbunu, are, atu, <i>melioro</i> .	Impungu, ere, punsu, <i>pungo</i> .
Imburu, are, atu, <i>pruina</i>	Imputu, are, atu, <i>impulo</i> .
<i>obduco</i> .	Imputescu, ire, itu, <i>putidum</i>
Imbordu, are, atu, <i>subverto</i> .	<i>reddo</i> .
Immoiu, ére, étu, <i>emollio</i> .	Inaltiu, are, atu, <i>inalto</i> ,
Immultiescu, ire, itu, <i>mul-</i>	<i>eveho</i> .
<i>tiplico</i> .	Incâldescu, ire, itu, <i>calefa-</i>
Immutu, are, atu, <i>immuto</i> .	<i>cio</i> .
Impacu, are, atu, <i>pacifico</i> .	Incalecu, are, atu, <i>equo in-</i>
Impártiescu, ire, itu, <i>par-</i>	<i>sideo</i> .
<i>tior, divido</i> .	Incalșu, are, atu, <i>calceo</i> .
Impartu, iri, itu, <i>partior</i> .	Incapu, are, atu, <i>transfigo</i> .
Imparu, are, atu, <i>impalo</i> ,	Incapu, ere, utu, <i>locum ca-</i>
<i>palis fulcio</i> .	<i>pio, intro</i> .
Impâțuru, are, atu, <i>com-</i>	Incarcu, are, atu, <i>onero</i> .
<i>plico</i> .	Incepu, ere, uu, <i>incipio</i> .
Impedecu, are, atu, <i>impe-</i>	Incetu, are, atu, <i>cesso</i> .
<i>dio</i> .	Inchegu, are, atu, <i>coagulo</i> .
Impênu, are, atu, <i>penno</i> ,	Inchidu, ere, isu, <i>claudio</i> .
<i>floribus orno</i> .	Inchinu, are, atu, <i>inclino</i> .
Impêrâțescu, ire, itu, <i>impero</i> .	Inchingu, are, atu, <i>equum</i>
Impilu, are, atu, <i>humillio</i> .	<i>subcingo</i> .
Impingu, ere, nsu, <i>trudo</i> .	Incinșu, ere, cinsu, <i>incin-</i>
Impletescu, ire, itu, <i>imple-</i>	<i>go</i> .
<i>cto, texo</i> .	Incordu, are, atu, <i>tendo, in-</i>
Implinescu, ire, itu, <i>impleo</i> ,	<i>tendo, (e. g. cordas.)</i>
<i>satisfacio</i> .	Incoronu, are, atu, <i>incorono</i> .
Implu, ére, utu, <i>impleo</i> .	Incredu, ere, dutu, <i>credo</i> ,
Impregiuru, are, atu, <i>gyro</i> ,	<i>confido</i> .
<i>ambio</i> .	Increstu, are, atu, <i>strio</i> .

Incuiu, ere, atu, <i>sero</i> .	Ingenunchiu, chiare, atu, <i>genua flecto</i> .
Incungiuru, are, atu, <i>circumdo</i> .	Inghimpu, are, atu, <i>pungo</i> .
Indelungu, are, atu, <i>elongo, prolongo</i> .	Inghitu, țire, itu, <i>deglutio</i> .
Indemănu, are, atu, <i>accomodo</i> .	Ingrădescu, ire, itu, <i>sepio</i> .
Indemnu, are, atu, <i>incito</i> .	Ingrășu, are, atu, <i>sagino</i> .
Indesu, are, atu, <i>condenso</i> .	Ingreoiu, are, atu, <i>ingravo, impraegno</i> .
Indirectu, are, atu, <i>dirigo</i> .	Ingropu, are, atu, <i>infodio</i> .
Indoescu, ire, itu, <i>obsideor</i> .	Ingroșu, șere, atu, <i>incrasso</i> .
Indulcescu, ire, itu, <i>dulce reddo</i> .	Impetu, are, atu, <i>jacio cum impetu</i> .
Induplicu, are, atu, <i>duplico</i> .	Inimu, are, atu, <i>animo</i> .
Induru, are, atu, <i>misereor</i> .	Inlemnescu, ire, itu, <i>obstupéo</i> .
Inferbentu, are, atu, <i>inferveo</i> .	Inaltiu, are, atu, <i>extollo</i> .
Inferu, are, atu, <i>cauterio, ferro obduco</i> .	Innecu, are, atu, <i>neco, suffuco</i> .
Infigu, ere, sptu, <i>infigo</i> .	Innegrescu, ire, itu, <i>nigrum reddo</i> .
Infloru, are, atu, <i>horreo</i> .	Innodu, are, atu, <i>conno-do</i> .
Inflorescu, ire, itu, <i>effloresco</i> .	Innoescu, ire, itu, <i>inno-ro</i> .
Infloru, ire, itu, <i>floreo</i> .	Innoptu, are, atu, <i>pernocto, nocte oprimor</i> .
Influ, are, atu, <i>inflo</i> .	Innotu, are, atu, <i>innato</i> .
Intocu, are, atu, <i>ignio</i> .	Insăngeru, are, atu, <i>sangrino</i> .
Intoiu, ere, atu, <i>inflo, sollico</i> .	Insarcinu, are, atu, <i>onero, sarcino</i> .
Infrăngu, ere, frantu, <i>confringo</i> .	Insciëntiu, are, atu, <i>annuncio</i> .
Infrėnu, are, atu, <i>refreno</i> .	Inșelu, are, atu, <i>seduco</i> .
Infricu, are, atu, <i>delerreo</i> .	Inșelu, are, atu, <i>ephippium impono</i> .
Infruntu, are, atu, <i>objungo</i> .	Insemnu, are, atu, <i>signo</i> .
Infrundescu, ire, itu, <i>effrondesco</i> .	Inserinu, are, atu, <i>sereno</i> .
Infundu, are, atu, <i>fundo, provideo</i> .	
Ingănu, are, atu, <i>gannio, balbutio verba</i> .	
Ingeminu, are, atu, <i>combino</i> .	

Inseru, are, atu, <i>vesper mihi advenit, vespereo.</i>	Intiritu, are, atu, <i>irrilo.</i>
Insetu, are, atu, <i>silio.</i>	Intocmescu, ire, itu, <i>complano.</i>
Inşiru, are, atu, <i>in seriem dispono.</i>	Intornu, are, atu, <i>revertor.</i>
Insoşiescu, ire, itu, <i>consocio.</i>	Intorquu, tórquere, <i>torsu, intorqueo, inverto.</i>
Insoru, are, atu, <i>uxorem duco.</i>	Intrarmu, are, atu, <i>armo.</i>
Inspăimentu, are, atu, <i>terrefacio.</i>	Intrecu, cere, utu, <i>supero.</i>
Inspicu, are, atu, <i>spicor.</i>	Intrému, are, atu, <i>sanita-tem recupero.</i>
Inspinu, are, atu, <i>pungo, spino.</i>	Intristu, are, atu, <i>contristo.</i>
Instrăinu, are, atu, <i>abalieno.</i>	Intru, are, atu, <i>intro.</i>
Insufu, are, atu, <i>inflo, inspiro.</i>	Intunecu, are, atu, <i>tenebris obduco.</i>
Insuşescu, ire, itu, <i>adproprio.</i>	Injugu, are, atu, <i>jugum impono.</i>
Intărdiiu, are, atu, <i>retardo.</i>	Injuru, are, atu, <i>objurgo.</i>
Intărescu, ire, itu, <i>fortifico.</i>	Invechescu, chire, itu, <i>obsolefacio.</i>
Intelegu, ere, lesu, <i>intellico.</i>	Invecinu, are, atu, <i>vicinum reddo.</i>
Inteleptiescu, <i>sapientem reddo.</i>	Inverdescu, ire, itu, <i>viridior.</i>
Intemplu, are, atu, <i>evenio (verb. impersonale.)</i>	Invertescu, ire, itu, <i>verto.</i>
Intimpinu, are, atu, <i>obviam fio, occurro.</i>	Invēscu, ere, cutu, <i>investio.</i>
Intinu, are, atu, <i>luso ip-ficio.</i>	Invētiu, are, atu, <i>edocceo.</i>
Intendu, dere, tēnsu, <i>extendo, tendo.</i>	Inviu, ére, atu, <i>resuscito.</i>
Intingu, ere, tinsu, <i>intingo.</i>	Invingu, ere, vinsu, <i>vinco.</i>
Intipuescu, ire, itu, <i>effingo.</i>	Invitu, are, atu, <i>incito.</i>
	Invůliu, ire, itu, <i>involvero.</i>
	IscoDESCU, ire, itu, <i>exploro.</i>
	IsCUSESCU, ire, itu, <i>excolo.</i>
	Iubescu, ire, itu, <i>lubet mihi.</i>
	IelescU, ire, itu, <i>lugeo.</i>
	Iimbu, are, atu, <i>curvo.</i>
	Iocu, are, atu, <i>ludo, salto.</i>

Judecu, are, atu, *judicio*. | Junghiu, ére, atu, *jugulo*
 Junescu, ire, *vitam juve-* | *macto*.
nilem duco. | Juru, are, atu, *juro*.

L.

Lacremu, are, atu, <i>lacry-</i> <i>mor</i> .	Lingărescu, ire, itu, <i>adu-</i> <i>lor</i> .
Lălăescu, ire, itu, <i>lallo</i> .	Lingu, ere, linsu, <i>lingo</i> .
Lânguedescu, ire, itu, <i>lang-</i> <i>veo</i> .	Liniiu, are, atu, <i>lineo</i> , <i>lineas duco</i> .
Lapidu, are, atu, <i>abjicio</i> .	Lipescu, ire, itu, <i>linio</i> <i>luto</i> .
Lărgescu, ire, itu, <i>amplio</i> .	Lôcuescu, ire, itu, <i>habito</i> , <i>locum capio</i> .
Lasu, are, atu, <i>sino</i> , <i>mit-</i> <i>to</i> .	Logodescu, ire, itu, <i>des-</i> <i>pondeo</i> .
Lațescu, ire, itu, <i>dilato</i> .	Lotrescu, ire, itu, <i>latro-</i> <i>cinor</i> .
Latru, are, atu, <i>latro</i> .	Lovescu, ire, itu, <i>ferio</i> , <i>cutio</i> .
Lăuu, are, lăutu, <i>lavo</i> .	Lucru, are, atu, <i>laboro</i> .
Laudu, are, atu, <i>laudo</i> .	Luminu, are, atu, <i>illumi-</i> <i>no</i> .
Léganu, are, atu, <i>infan-</i> <i>tem, in cunis agilo</i> .	Lunecu, are, atu, <i>labor</i> , <i>lubrico</i> .
Legu, are, atu, <i>ligo</i> .	Lungescu, ire, itu, <i>pro-</i> <i>longo</i> .
Legu, gere, lesu, <i>lego</i> .	Luptu, are, luptu, <i>luctor</i> .
Lenevescu, ire, itu, <i>pigre-</i> <i>sco</i> .	
Leșinu, are, atu, <i>deliqui-</i> <i>um patior</i> .	
Limpedescu, ire, itu, <i>lim-</i> <i>pidum reddo</i> .	
Limpescu, ire, itu, <i>lambo</i> .	

M.

Macinu, are, atu, <i>molo</i> .	Măntuescu, ire, itu, <i>sal-</i> <i>vum facio</i> .
Măncu, are, atu, <i>mandu-</i> <i>co</i> .	Mărescu, ire, itu, <i>magni-</i> <i>fico</i> .
Mănecu, are, atu, <i>summo</i> <i>mane moveo</i> .	Marginescu, ire, itu, <i>li-</i> <i>mito</i> .
Măngăiu, ére, étu, <i>conso-</i> <i>lor</i> .	Măritu, are, atu, <i>marito</i> .
Măniiu, ére, atu, <i>iratum</i> <i>reddo</i> .	Mărmorescu, ire, itu, <i>mar-</i> <i>moro</i> .

Marturisescu, ire, itu, <i>confiteor</i> .	Miscu, are, atu, <i>moveo</i> .
Mățuru, are, atu, <i>verro</i> .	Mogorocescu, ire, itu, <i>mus-sito</i> .
Măhnescu, ire, itu, <i>maesto, moerore adficio</i> .	Moiu, ere, atu, <i>mollio</i> .
Mențiu, ire, itu, <i>mentior</i> .	Moriu, murire, muritu, <i>morior</i> .
Mênu, are, atu, <i>mitto, pello</i> .	Mormăescu, ire, itu, <i>murmuro</i> .
Merêndu, are, atu, <i>merendam sumo</i> .	Mucedescu, ire, itu, <i>mucesco</i> .
Mergu, gere, mersu, <i>migro</i> .	Mugescu, ire, itu, <i>mageo</i> .
Mastecu, are, atu, <i>mastico</i> .	Mugurescu, ire, itu, <i>gemo</i> .
Mestecu, are, atu, <i>misceo</i> .	Mulcomescu, ire, itu, <i>muceo</i> .
Mêsuru, are, atu, <i>mensuro</i> .	Mulțămescu, ire, itu, <i>gratias ago</i> .
Micescu, ire, itu, <i>minuo</i> .	Mulțescu, ire, itu, <i>multiplico</i> .
Minu, are, atu, <i>mino, pello</i> .	Muresu, are, atu, <i>muria condo</i> .
Ninunu, are, atu, <i>miror</i> .	Muruescu, ire, itu, <i>obli-nio</i> .
Mirosu, ire, itu, <i>olfacio</i> .	Mușcu, are, atu, <i>mordeo</i> .
Miru, are, atu, <i>miror</i> .	Mustru, are, atu, <i>corripio</i> .
Miruescu, ire, itu, <i>ungo oleo sacro, confirmo</i> .	Mulu, are, atu, <i>muto</i> .
Miruntesu, țire, itu, <i>com-minuo</i> .	

N.

Nălbescu, ire, itu, <i>inalbo</i> .	Nimerescu, ire, itu, <i>invenio</i> .
Nascu, ere, utu, <i>nascor, pario</i> .	Ningu, gere, ninsu, <i>ningo</i> .
Nebunescu, ire, itu, <i>insan-io</i> .	Nomescu, ire, itu { <i>no-</i>
Negoțitorescu, ire, itu, <i>mercaturam exercco</i> .	Numescu, ire, itu { <i>mino</i> .
Negrescu, ire, itu, <i>nigrum facio</i> .	Notu, are, atu, <i>nato</i> .
Netescescu, ire, itu, <i>nitidum facio</i> .	Numeru, are, atu, <i>numero</i> ,
	Nuntescu, ire, itu, <i>nuptias celebros</i> .
	Nutrescu, ire, itu, <i>nutrio</i> .

O.

Oblescu, ire, itu, <i>com- plano.</i>	Ominescu, ire, itu, <i>ho- noro.</i>
Ohoru, ire, itu, <i>obruo.</i>	Omoru, ire, itu, <i>occido.</i>
Ocolescu, ire, itu, <i>circum- eo.</i>	Oprescu, ire, itu, <i>prohi- beo.</i>
Oftesu, are, atu, <i>ingemi- sco.</i>	Orbescu, ire, itu, <i>obcoe- co.</i>
Opăcescu, ire, itu, <i>reti- neo, occupo.</i>	Ostănescu, ire, itu, <i>defa- tigo.</i>

P.

Păciuescu, ire, itu, <i>paci- fico.</i>	Plângu, ere, plânsu, <i>plan- go, fleo.</i>
Pândescu, ire, itu, <i>insi- dior.</i>	Plinescu, ire, itu, <i>impleo.</i>
Pascu, ere, utu, <i>pasco.</i>	Pocnescu, ire, itu, <i>fra- gorem edo.</i>
Părtinescu, ire, itu, <i>par- tem tueor.</i>	Podescu, ire, itu, <i>podium facio, asseribus so- lum compingo.</i>
Patiu, ire, itu, <i>patior.</i>	Pornescu, ire, itu, <i>pro- ficiscor.</i>
Păstorescu, ire, itu, <i>pa- storem ago.</i>	Portu, are, atu, <i>porto.</i>
Păcătuescu, ire, itu, <i>pecco.</i>	Potolescu, ire, itu, <i>demol- lio.</i>
Pedepsescu, ire, itu, <i>ca- stigo.</i>	Postescu, ire, itu, <i>opto.</i>
Periiu, ére, atu, <i>purgo.</i>	Prândescu, ire, itu, <i>pran- deo.</i>
Pescuescu, ire, itu, <i>pis- cor.</i>	Prăcepu, ere, utu, <i>perci- pio, intelligo.</i>
Picuru, are, aiu, <i>stillo.</i>	Prepunu, ere, pusu, <i>prae- pono.</i>
Peptinu, are, atu, <i>pectino.</i>	Preseru, are, atu, <i>sale conspergo.</i>
Pierdu, vel perdu, ere, utu, <i>perdo.</i>	Preoțescu, ire, itu, <i>in sa- cerdotem consecro.</i>
Pipăescu, ire, itu, <i>palpo.</i>	Pretiuescu, ire, itu, <i>pre- tium indico.</i>
Pipăru, are, atu, <i>pipero, pipere condo.</i>	Prându, ere, prênsu, <i>pre- hendo, prendo.</i>
Pîșu, are, atu, <i>ningo.</i>	
Pîșcu, are, atu, <i>avello for- cipe.</i>	
Placu, ére, utu, <i>placeo.</i>	
Plecu, are, atu, <i>inclina.</i>	

Pripescu, ire, itu, <i>prope-</i> <i>ro.</i>	Punu, ere, pusu, <i>pono.</i>
Profetescu, are, atu, <i>pro-</i> <i>phetiso.</i>	Purecu, are, atu, <i>pulices</i> <i>quaero.</i>
Pruncescu, ire, ire, <i>vitam</i> <i>puerilem vivo.</i>	Putu, țire, țitu, } <i>puteo,</i> Puțiu, țire, țitu, } <i>foeteo.</i>
Puescu, ire, itu, <i>pullos</i> <i>excludo.</i>	Putresescu, ire, itu, <i>pu-</i> <i>tresco.</i>

R.

Rabdu, are, atu, <i>tolero.</i>	Resuflu, are, atu, <i>spiri-</i> <i>tum duco.</i>
Radu, ere, asu, <i>rado.</i>	Resuquescu, ire, itu, <i>re-</i> <i>torqueo.</i>
Răgescu, ire, itu, <i>rugio</i> <i>vel mugio.</i>	Ridu, ere, risu, <i>rideo.</i>
Răpescu, ire, itu, <i>rapio.</i>	Rêdicu, are, atu, <i>elevo,</i> <i>erigo.</i>
Rărescu, ire, itu, <i>rarefa-</i> <i>cio.</i>	Rodu, ere, rosu, <i>rodo.</i>
Recorescu, ire, itu, <i>re-</i> <i>creo.</i>	Rogu, are, atu, <i>rogo.</i>
Regulu, <i>vel</i> regulesu, are, atu, <i>regulo.</i>	Rooresu, ire, itu, <i>rore</i> <i>conspergo.</i>
Recescu, ire, itu, <i>refri-</i> <i>gero.</i>	Rônchesu, are, atu, <i>hin-</i> <i>nio, ronchiso.</i>
Rêmanu, ére, asu, <i>rema-</i> <i>neo.</i>	Rumêgu, are, atu, <i>rumi-</i> <i>no.</i>
Repunu, ere, usu, <i>repo-</i> <i>no.</i>	Rumenescu, ire, itu, <i>fu-</i> <i>care, fucoillinire fa-</i> <i>ciem.</i>
Reschiru, are, atu, <i>separo,</i> <i>expando.</i>	Rumpu, ere, ruptu, <i>rum-</i> <i>po.</i>
Respundu, ere, punsu, <i>re-</i> <i>spondeo.</i>	Rușinu, are, atu, <i>pudore</i> <i>afficio.</i>
Resunu, are, atu, <i>resono.</i>	
Restornu, are, atu, <i>sub-</i> <i>verto.</i>	

S.

Saltu, are, atu, <i>salto.</i>	Săngeru, are, atu, <i>san-</i> <i>gvine inficio.</i>
Sănțescu, ire, itu, <i>sancti-</i> <i>fico.</i>	Saiu, ire, itu, <i>salio.</i>

Sapu, are, atu, <i>fodio</i> .	Serbescu, hire, itu, <i>celebro, servio</i> .
Saru, are, atu, <i>salio</i> .	Sorbu, ire, itu, <i>sorbeo</i> .
Sbatu, ere, tutu, <i>quatio</i> .	Sosescu, ire, itu, <i>pervenio</i> .
Sboru, are, atu, <i>volo</i> .	Spalu, are, atu, <i>lavo, abluo</i> .
Scadu, ere, utu, <i>deficio</i> .	Spăimentu, are, atu, <i>terrefacio</i> .
Scaldu, are, atu, <i>balneo</i> .	Spariu, are, atu, <i>terreo</i> .
Scapu, are, atu, <i>effugio</i> .	Spumu, are, atu, <i>spumo</i> .
Scapetu, are, atu, <i>dilabor</i> .	Spunu, ere, spusu, <i>expono, narro</i> .
Scarpinu, are, atu, <i>scalpo, frico</i> .	Spurcu, are, atu, <i>spurco</i> .
Schimbu, are, atu, <i>permuto</i> .	Stau, are, atu, <i>sto</i> .
Schiopu, are, atu, <i>claudum facio</i> .	Stempèru, are, atu, <i>temporo</i> .
Sciu, ire, utu, <i>scio</i> .	Stingu, ere, tinsu, <i>extingvo</i> .
Scobescu, ire, itu, <i>excavo</i> .	Storquu, quere, torsu, <i>extorqueo</i> .
Scoboru, ire, itu, <i>descendo</i> .	Strecuru, are, atu, <i>percolo</i> .
Scolu, are, atu, <i>excito, surgo</i> .	Stringu, ere, nsu, <i>stringo</i> .
Scopescu, ire, itu, <i>spuo, spuco</i> .	Strelucescu, ire, itu, <i>effulgeo</i> .
Scotu, ere, scosu, <i>educio</i> .	Stricu, are, atu, <i>destruo</i> .
Scremu, ere, utu, <i>cogo, nitor</i> .	Strigu, are, atu, <i>clamo</i> .
Scriu, ere, scrisu, <i>scribo</i> .	Suferu, ire, itu, <i>suffero</i> .
Scuipu, ire, itu, <i>spuo</i> .	Suiu, ire, itu, <i>ascendo</i> .
Scumpescu, ire, itu, <i>pretium augeo</i> .	Suflu, are, atn, <i>sufflo</i> .
Scurmu, are, atu, <i>excremo-are</i> .	Sugu, ere, suptu, <i>sugo</i> .
Scutescu, ire, itu, <i>defendo</i> .	Sughitiu, are, atu, <i>singultio</i> .
Scuturu, are, atu, <i>exagito</i> .	Suguşu, ere, etu, <i>suffoco</i> .
Secu, are, atu, <i>sicco</i> .	Sunu, are, atu, <i>sono</i> .
Sedu, ere, utu, <i>sedeo</i> .	Superu, are, atu, <i>affligo</i> .
Semnu, are, atu, <i>signo</i> .	Supunu, ere, pusu, <i>subjicio, suppono</i> .
Sentiu, ire, itu, <i>sentio</i> .	Surpu, are, atu, <i>concido, (e. g. domum.)</i>
Sedescu, ire, itu, <i>planto</i> .	

Suspinu, are, atu, *ingemisco, suspiro.* | Svèntu, are, atu, *ventillo.*

T.

Tacu, ere, utu, <i>taceo.</i>	Torquu, quere, torsu, <i>neo, flecto.</i>
Tablescu, ire, itu, <i>tabulo.</i>	Tragu, gere, trasu, <i>traho.</i>
Tamèduescu, ire, itu, <i>sano.</i>	Trecu, cère, utu, <i>transo.</i>
Taiu, ere, atu, <i>seco.</i>	Tremuru, are, atu, <i>tremo.</i>
Temu, ere, utu, <i>timeo.</i>	Treescu, <i>vel</i> tràescu, itu, ire, <i>vivo.</i>
Tèndu, <i>vel</i> tindu, ere, tin- su, <i>tendo.</i>	Trimbitu } are, atu, <i>buc-</i>
Tènerescu, <i>vel</i> tinerescu, ire, itu, <i>juvenesco.</i>	Trimbițiu } <i>cinam inflo.</i>
Tèrescu, ire, itu, <i>serpo,</i> <i>tero.</i>	Trimitu, <i>vel</i> tràmitu, mitto, <i>transmitto.</i>
Timliu, are, atu, <i>fumo,</i> <i>perfumo, (e. g. eccle-</i> <i>siam.)</i>	Tropotescu, ire, itu, <i>pe-</i> <i>dibus pulso.</i>
Tipàrescu, ire, itu, <i>typis</i> <i>imprimo.</i>	Trudescu, ire, itu, <i>ope-</i> <i>ror.</i>
Tirànescu, ire, itu, <i>tyra-</i> <i>nice tracto.</i>	Trufescu, ire, itu, <i>jocor,</i> <i>illudo.</i>
Tocu, are, atu, <i>tango.</i>	Tunu, are, atu, <i>tono, are,</i> <i>item intro.</i>
Toemescu, ire, itu, <i>con-</i> <i>duco, statuo.</i>	Tundu, ere, tunsu, <i>lon-</i> <i>deo.</i>
Tomnescu, ire, itu, <i>au-</i> <i>tumno.</i>	Turhu, are, atu, <i>rabio.</i>
Topescu, ire, itu, <i>lique-</i> <i>facio.</i>	Turburu, are, atu, <i>turbo,</i> <i>turbidum reddo.</i>
Tornu, are, atu, <i>fundo.</i>	Turtescu, ire, itu, <i>tor-</i> <i>queo, premo.</i>
	Tușescu, ire, itu, <i>tussio.</i>

U.

Ucidu, ere, cisu, <i>occido.</i>	Uitu, are, atu, <i>obliviscor.</i>
Udu, are, atu, <i>perfun-</i> <i>do, humeo.</i>	Umbru, are, atu, } <i>obum-</i>
Umedescu, ire, itu, <i>hu-</i> <i>mecto.</i>	Umbru, ire, itu, } <i>bro.</i>
Umblu, <i>vide</i> àmblu.	Umilescu, ire, itu, <i>humi-</i> <i>lio.</i>
	Ungu, ere, unsu, <i>ungo.</i>

Undu, are, atu, <i>inundo.</i>	Urlu, are, atu, <i>ululo, item</i>
Unescu, ire, itu, <i>unio.</i>	<i>corruo.</i>
Unflu, are, atu, <i>inflo.</i>	Urmu, are, atu, <i>sequor.</i>
Urdinu, are, atu, <i>cursilo.</i>	Urescu, ire, itu, <i>odi.</i>
Urdescu, ire, itu, <i>ordior.</i>	Urgisescu, ire, itu, <i>ad-</i>
<i>(telam).</i>	<i>spernor.</i>
Ureu, are, atu, <i>sursum</i>	Uscu, are, atu, <i>exsicco.</i>
<i>scando.</i>	Usturu, are, atu, <i>uro vir-</i>
	<i>gis.</i>

V.

Vaietu, are, atu, <i>vagio vel</i>	Vèresu, are, atu, <i>aesta-</i>
<i>vagito.</i>	<i>tem transigo.</i>
Vatîmu, are, atu, <i>laedo,</i>	Versuescu, ire, itu, <i>ver-</i>
<i>vilio.</i>	<i>sus compono.</i>
Vechescu, ire, itu, <i>vetere-</i>	Versu, are, atu, <i>fundo.</i>
<i>sco.</i>	Vescesescu, ire, itu, <i>mar-</i>
Vêdu, ere, dutu, <i>video.</i>	<i>cesco.</i>
Vedescu, ire, itu, <i>mani-</i>	Vietuescu, ire, itu, <i>vivo.</i>
<i>festo.</i>	Viiu, <i>vel</i> vinu, ire, itu,
Veduvescu, ire, itu, <i>viduo,</i>	<i>venio.</i>
<i>vel vidualem vitam</i>	Vindecu, are, atu, <i>medeor,</i>
<i>duco.</i>	<i>sano.</i>
Vêndu, ere, dutu, <i>vendo.</i>	Visesu, are, atu, <i>somnio,</i>
Vênû, are, atu, <i>venor.</i>	<i>visionem habeo.</i>
Veninu, are, atu, <i>veneno,</i>	Voiescu, ire, itu, <i>vol.</i>
<i>item exacerbo.</i>	Voîu, ire, itu
Vênturu, are, atu, <i>venti-</i>	Vomescu, ire, itu, <i>vomo.</i>
<i>lo.</i>	Vorbescu; ire, itu, <i>verba</i>
Verdescu, ire, itu, <i>vire-</i>	<i>facio, loquor.</i>
<i>sco, vel viride reddo.</i>	Vulpescu, ire, itu, <i>vulpi-</i>
	<i>nor.</i>

DIALOGI,

séu Forme de vorbitu despre Lucrurile quele, que mai adese ori vin'inate.

DIALOGI,

seu Modi loquendi de iis rebus, quae saepius occurrunt.

I. Dialogu.

A întrebare pre quineva de a súa, si a loru súi sântitate.

Buna demánéatia	{	Dömu-
Buna dia		le! vel
Buna séra		Dömne!
Buna nópte		Dómna!
Nopte fericita		

Serbu umilit'al Domniei tale.

Bine ai venit	{	Domnia-
Fire ai sântosu		ta.

Quum traesci? quum viätiuesci? quum te porti? esci sântosu?

Spre serbiré Domniei tale süm sântosu; multiamu lui Dumneü, si Domniei tale de vorbe bone.

I. Dialogus.

Interrogare aliquem de sua suorumque sanitate.

Bonum mane	{	Domine!
Bona dies		
Bona vespera		
Bona nox		
Felix nox		Domina!

Servus humillimus Dominationis tuae.

Bene venisti	{	Dominatio
Bene valeas		tua.

Quomodo vales? quomodo vivis? quomodo te geris? esne sanus?

Ad servitium Dominationis tuae sum sanus; gratias ago Domino Deo, et Dominationi tuae pro verbis bonis.

Darè Domnia ta quum te ai? *Et Dominatio tua quomodo te habes?*

Fórtè bine Domnule! gata spre serbire Domniei tale. *Valde bene Domine mi! paratus ad servitium Dominationis tuae.*

'Ami pare bine, che te vedu in sânitate bună. *Gaudeo, quod te videam in bona sanitate.*

Me bucuru. *Laetor.*

Darè Domnul' Bêtrănu Ta-ta'l Domniei tale quum se are? viu' è anché, si sântosu? *Et Dominus Senex Pater Dominationis tuae quomodo se habet? est ne adhuc vivus, et sanus?*

Gusta si el din di in di qua vechii, si è sântosu. *Vivit et ille de die in diem sicut senes, et est sanus.*

Domna Mama Domniei tale quum stă. *Domina Mater Dominationis tuae quomodo stat.*

Ea, nu stă pré bine, è quam bolnavă. *Ipsa non stat optime est aliquantulum infirma.*

Ma Domnu Fratele, si sora Domniei tale sânt sântosi? *Sed Dominus Frater, et soror Dominationis tuae sunt ne sani?*

Ei sânt sântosi, si facu complementu Domniei tale. *Illi sunt sani, et faciunt complementum Dominationi tuae.*

Ma a Domniei tale domestici quum vietuescu? *Sed Dominationis tuae domestici quomodo vivunt?*

Toti sânt in sânitate bună, si se inchină Domniei tale. *Omnes sunt sani et se inclinant Dominationi tuae.*

Placăti ■ sedere, che vei fi ostănită.	<i>Placeat tibi sedere, quia eris lassus.</i>
Quum te ai avutu Domnule! de atunci de cându nu am' avut' onore (norocire) a te vedere?	<i>Quomodo te habuisti Do- mine mi! ab eo tem- pore aquo non habui honorem te videndi.</i>
Pre bene, laudă lui Dum- nedeu.	<i>Valde bene, laus Deo.</i>
Totdeauna eram' in pace, si bună sănătate.	<i>Semper eram in pace, et bona sanitate.</i>
Jo nu m'am' avutu pre bene, in zilele trecute m'amu sănțitu rău.	<i>Ego non me valde bene habui, diebus tran- sactis me male sensi.</i>
Am' avutu mare durere de capu, si m'au prinsu trigurile.	<i>Habui magnum dolorem capitis, et me febres apprehenderunt.</i>
Daré aquum vedu che te ai insănătosatu, si cauti bine, ai fație formosă qua viația.	<i>Sed nunc video quod sis resanatus, et bene prospicis, habes fa- ciem pulchram sicuti vita.</i>
Asiè, laudă lui Dumnedeu.	<i>Sic, laus Deo.</i>
'Ami pare foarte bene, che te aflatu in pace, cu voie bună, si sănătosu.	<i>Mihi valde gratum est, quod te invenerim in pace, bono animo, et sanum.</i>
Remăni in pace pînă te voi mai vedè erò. Serbul' quel mai plecatu, si mai umilitu' al Domni- ei tale.	<i>Remane in pace quousque te videbo iterum. Ser- vus submississimus, atque humillimus Do- minationis tuæ.</i>
Mamei, Sororilor, si Frati- lor Domniei tale, le spune inchinaciuni si sănătate bună dela mène.	<i>Matri, Sororibus, et Fra- tribus Dominationis tuæ, dic inclinationes, et bonam sani- tatem a me.</i>

II. Dialogu.

A facere una visită de demăneție.

Amice (Fertate) unde e Domnu' l tãu ?

Dorme încă ?

Nu Domnule, s'au trespitu.

Sculatu s'au.

Ba nu Domnule, încă este in patu.

Preonorate Domne, intră, de ti place.

Domnu' l meu ! ăti postescu demăneție bună, si si fie repausare (odichna) de sănitate.

Ah ! Domnule bene ai venit, Dumnezeu te au adusu.

Quum e, esci încă Domnita in patu ?

Jeri me dusei mai tardiu la dormitu, si pentru aquea nu m'amu pututu sculare mai demăneție.

Que ai facutu dare Domnita dupo cãna ?

Indatã, quum ai esitu Domnita tua din casã, era vorba despre jocare.

II. Dialogus.

Facere unam visitam mane.

Amice ubi est tuus Herus ?

Dormitne adhuc ?

Non Domine, est experge factus.

Surexitne ?

Non Domine, adhuc est in lecto.

Honoratissime Domine, intra, si tibi placet.

Domine mi ! precor tibi bonum mane, et ut quies sit sanitati.

Ah ! Domine bene venisti, Deus te tulit,

Quomodo est, es Dominatio tua adhuc in lecto.

Heri ivi tardius dormitum, et propterea non potui surgere maturius.

Quid ergo fecisti Dominatio tua post coenam ?

Illico, quamprimum exivisti Dominatio tua ex domo erat sermo de lusu.

Te ai jöcatu daré ■ Dom- nia tüa.	<i>Lusisti ergo etiam Domi- natio tua.</i>
Asiè Domnule m'amu joca- tu.	<i>Sic Domine lusi.</i>
Que jocu?	<i>Qualem lusum?</i>
Noi amëndoi cu Domnul' Baronu ne amu jöcatu de a picu.	<i>Nos ambo cum Domino Barone lusimus pic- chetum.</i>
Daré quei lalti que facurò?	<i>Et reliqui quid fecere.</i>
Ei s'au jöcatu de ■ cãrtile.	<i>Illi luserunt chartifoliis.</i>
Quine au invinsu, sêu cã- stigatu?	<i>Quis vicit, vel lucratus est?</i>
Quine au perdulu?	<i>Quis perdidit?</i>
Jo amu cãstigatu dece du- cati.	<i>Ego lucratus sum decem ducatos.</i>
Põnè la quòte ore te ai jo- catu Domnia tüa?	<i>Usque quam horam lusi- sti Dominatio tua?</i>
Põnè la doè ore dupò mèlia nópte.	<i>Usque secundam horam post mediam noctem.</i>
Si quand' ai mersu la cul- catu?	<i>Et quando ivisti cubitum?</i>
La trei ore.	<i>Tertia hora?</i>
Asiè daré nu me miru che D. T. te scoli asiè târ- diu.	<i>Sic ergo non miror, quod D. T. surgis ita tar- de.</i>
Que cugeti D. T. quâte ore sunt aquum?	<i>Quid cogitas D. T. quola est nunc hora?</i>
Jo credu, che anchè nu sunt optu.	<i>Ego credo, quod adhuc non est oclava.</i>
Quum optu? ■ sonatu de- ce.	<i>Quomodo oclava? sonuit decima.</i>

Nu   putintia.

Non est possibile.

Credemi mie, que  icu,
che   asi .

*Crede mihi, quod dico,
quia sic est.*

Dar  me voiu scul  qu tu
mai  ur ndu, cu voie
Domniei tale.

*Ergo surgam quo ocyus,
cum voluntate seu
permissione Domina-
tionis tuae.*

Domnule, intr' aquea io me
ducu, si te lasu in pa-
ce si te investi.

*Domine, interea ego abeo,
et te permitto in pace
ut te vestias vel in-
duas.*

Domnule, me rogu de er-
tare.

Domine, rogo veniam.

Pre umilitu serbu.

Humillimus servus.

Te lasu cu Dumne eu.

*Te relinquo cum Domino
Deo.*

Dup  o or  me voiu intor-
n .

Post horam revertar.

Cu  nim  bun  te voiu ve-
de.

Bono animo te videbo.

III. Dialogu.

III. Dialogus.

De a se investire.

Se vestire.

Audi Joane !

Audi Joannes !

Dem nd (poruncesce)Dom-
nule.

*Manda, praecipe Domi-
ne.*

Jute, iute, f  focu si me
investe.

*Cito, cito, fac ignem et
me vestias.*

Focu   facutu Domnule.

Ignis est factus Domine

D mi c misia mea.

Da mihi indusium meum

Ecc'o Domnule.	<i>Ecce illud Domine.</i>
Nu è caldà, anchè è rece.	<i>Non est calidum, adhuc est frigidum.</i>
De vrei o voiu incaldì.	<i>Si vis illud calefaciam.</i>
Nu, nu, adumi calciuni, si cioresci, éccè sùnt aqui.	<i>Non, non, adfer mihi culceos, et caligas, ecce sunt hic.</i>
Dàmi nàframa mea.	<i>Da mihi meum strophium.</i>
Éccè una albà.	<i>Ecce unum album.</i>
Dàmi quea, que este in sacculu vestmentului meu quelui nouu.	<i>Da mihi illud, quod est in sacco vestimenti mei novi.</i>
Aquea m' amu datu la spàlare, che era spurcatu, si négru.	<i>Illud dedi ad lavandum, quia erat spurcum, et nigrum.</i>
Dàmi darè una dintre quele, que le amu comparat' in dilele trácute.	<i>Da mihi ergo unum ex illis, quae comparavi diebus transactis.</i>
Que vestmentu vei luvà astăzi Domnule?	<i>Qualem vestem hodie indues Domine?</i>
Quel, que l'amu portatu eri.	<i>Illam, quam heri portavi, gestavi.</i>
Au bătutu quineva la usià, veşi quine è.	<i>Aliquis pulsavit ad portam, vide quis est.</i>
E Cruitoriu'l.	<i>Est Sartor.</i>
Fà si intre.	<i>Fac ut intret.</i>
IV. Dialogu.	<i>IV. Dialogus.</i>
Domnu'l, si Cruitoriu'l.	<i>Dominus, et Sartor.</i>
Adus'ai vestmentu'l meu, quel nouu.	<i>Attulisti vestimentum meum, illud novum?</i>

L'am'adusu Domnule éccé'l aqui.	<i>Illud adtuli Domine ecce illud hic.</i>
M'ai facutu de am'asteptatu pre multu.	<i>Fecisti me valde multum expectare.</i>
N'amu poputu veni mai cu- rèndu pentru che nu erà gata.	<i>Non potui venire citius quoniam non erat pa- ratum.</i>
Vrei Domnia tua al probare (pròbâlire)?	<i>Vis Dominatio tua illud probare?</i>
Vreu, si vedemu, bine è facutu.	<i>Volo, ut videamus, bene est factum.</i>
CREDU, che Domnia tua vei fi contentu (indestula- tu) cu elu.	<i>Credo, quod Dominatio tua eris contentus cum illo.</i>
'Ami pare, che è pre lungu.	<i>Mihi videtur, quod sit valde longum.</i>
Asiè se pórtà aquum lungi.	<i>Sic gestantur nunc longa.</i>
Aquésta è moda.	<i>Haec est moda, vel con- suetudo.</i>
Imbumbâmilu.	<i>Claude mihi illud.</i>
Me stringe pre tare.	<i>Me stringit valde.</i>
Pentru qua si fie bine facu- tu, è de lipsa qua si fie trintu.	<i>Ut bene sit factum, optus est ut sit strictum (angustum).</i>
Mâncile ■ sunt pre large?	<i>Manicae non sunt valde largae (amplae)?</i>
Me regu de ertare Domnu- le, nu sunt pre large.	<i>Rogo veniam Domine, non sunt amplae.</i>
Cu adeverat', aquestu vest- mentu stă fôrte bene Domniei tuale.	<i>Revera istud vestimentum stat valde bene Do- minationi tuae.</i>

Cu quat' è cotu de materiea din Iontru.	<i>Quanti est ulna materiae internae.</i>
Jo amu datu doi florinti.	<i>Ego dedi duos florenos.</i>
Nu è multu, è lesne.	<i>Non est multum, est levi pretio.</i>
Und'è pânura, quare aure- mas indereptu?	<i>Ubi est pannus, qui re- mansit?</i>
N'au remasu nimica Dom- nule.	<i>Nihil remansit Domine.</i>
Făcutu ti ai contou'l tău.	<i>Fecisti tibi iam tuum cal- culum?</i>
Domnule nu, n' am' avut anché tēmpu.	<i>Domine non, non habui adhuc tempus.</i>
Adalu mănă inante de pran- diu, si ti voiu da que ti se cuvine.	<i>Adfer illum cras ante prandium, et dabo quod tibi convenit.</i>
V. Dialogu. De Scrisóre.	<i>V. Dialogus. De Scriptione.</i>
Te rogu si mi dai un foiu de chărthie, o péna, si un picu de tinta.	<i>Te rogo ut mihi des unum folium chartae, unum calamum et modicam de atramento.</i>
Placă ti a intrare in Chilic mea, acolo de asupra mesei vei află lóte, que vei vrè.	<i>Placeat tibi intrare in cu- biculum meum, ibi supra mensam inve- nies omnia, quae vo- lueris.</i>
Jo nu aslu aici nèquè una péna.	<i>Ego neque unam pennam hic invenio.</i>
Ecce le in călămariu.	<i>Ecce illas in atramenta- rio.</i>

Nu ajungu nimica.

Nihil valent.

Èccè altele.

Ecce aliae.

Unde è penicil'u'l tûu?

*Ubi est tuum scalprum
librarium.*

Èccètêlu.

Ecce illum.

Scii face pene.

Scis facere perennas?

Jo le facu dnpò gustu'l meu.

*Ego illas facio secundum
meum gustum.*

Aquêsta, que è in mîna mea
nu è rea.

*Haec, quae est in
mea non est mala.*

Chârthie aquesta sbec tare
tinta.

*Charta haec transbibit
atramentum.*

Èccè de que de postâ.

Ecce ex illa postali.

Tinta tûa è pre grôsâ.

*Atramentum tuum est val-
de crassum (densum).*

Voiu tornâ un picu de apă
in ea.

*Infundam modicum aquae
in illud.*

Aquûm è galbenâ.

Nunc est pallidum.

Ti voiu dà alta.

Dabo tibi aliud.

Fôrte bène vei face.

Valde bene facies.

Mi pare rèu, che ti sùm spre
grăutate, si impede-
care.

*Mihi displicet, quod tibi
sim pro incomodo, et
impedimento.*

Nu vorbi despre grăutate,
si impedecare cu unu'l,
qui se numesce al tûu
amicu (fertatu) adeve-
ratu.

*Non loquaris de incomo-
do, et impedimento
cum tali, qui nomi-
nat se tuus verus ami-
cus.*

Tu esci fôrte de ominie, ■

Tu es valde humanus,

bunu còtră mène nu sùm
vrednicu de a tãnta.

VI. Dialogu.

1.

A chiamare Ospeti la prãndiu.

Pare, che bate quineva la
usiã.

Dute vedi quine è.

Quine esci acolo?

Omu bunu, sêu fertatu.

Pre quine querei?

Quercu pre Preluminatu'l
Domn' a casã este

Vedi bène, è a casa, pen
truque?

Asi postì, si am' onore (no-
rocire) de a vorbire cu
Mariea sa.

Dela quine es trãmisu.

Dela Mariea sa Baronu'l N.

Intrã, si astéptã puçinu pò-
nè ei voiu spune.

Serbu'l Preluminatului Dom-
nu N. ar vré si ti vor-
bescã.

Fã si intre.

*et bonus erga me, non
sum dignus tanto.*

VI. Dialogus.

1.

*Invitare Hospites ad pran-
dium.*

*Apparet, quod aliquis
pulset fores.*

Abi vide quis est.

Quis es ibi?

Homo bonus, vel amicus.

Quem quaeris?

*Quaero Illustrissimum
Dominum estne domi?*

*Utique, est domi, quam
obrem?*

*Optarem, ut haberem for-
tunam loquendi cum
Illustritate (Magni-
tudine) sua.*

A quo es transmissus?

*Ab Illustritate sua Baro-
ne N.*

*Intra, et expecta modi-
cum, donec illi ex-
ponam.*

*Servus Illustrissimi Do-
mini N. vellet tibi lo-
qui.*

Fac, ut intret.

Marica súa, Domnu'l meu in-
chinunduse te sáruta
Preluminate Dómne,
si se rógá si te umile-
sci a prandire máne la
elu.

*Illustritas sua, Herus me-
us inclinando se te
salutat Illustrissime
Domine, rogatque,
ut velis (te humilies)
cras apud illum pran-
dere.*

Spune Marici salo serbire,
inchinare, si sárutare
dela mène, si che il vóiu
cortenì.

*Dicito Illustritati suae
servitium, inclina-
tionem, et salutem, et
quod eum invisam.*

Mai prándiva quineva la
Domnu'l túu?

*Prandebitne adhuc aliquis
apud tuum Dominum?*

Voru mai prándi unii din-
tru quei mai buní ami-
ci a lui.

*Adhuc prandebunt aliqui
e melioribus eius
amicis.*

Pre quarii aquum vóiu s'ci
invitu (chiámu).

Quos nunc volo invitare.

2.

Masa ■ asterne, si Óspeti
se aduná.

2.

*Mensa sternitur, et Ho-
spites conveniunt.*

Auditi serbilor! asterneti
masa, ché indatá voru
bate doc-spre-dece.

*Audite servi! sternite men-
sam, quia illico so-
nabit duodecima.*

Pentru quóte persóne si aster-
nemu?

*Pro quot personis sterna-
mus?*

Mi Petre! quóti ti au disu
ché voru venì la pran-
diu?

*Heus Petre! quot tibi di-
xere se venturos ad
prandium?*

Optu afará de Socra Mariei
tale, quaré va veni cu
toti trei nepotii si cu
Nuora súa.

*Octo praeter Socrum Il-
lustritatis tuae, quae
veniet cum omnibus
tribus nepotibus, et
cum Nuru sua.*

Asiè darè asterneti pentru şése-spre-dece.	<i>Sic ergo sternite pro se- decim.</i>
Aice sùnt atâte cutite, fur- cutie, linguri si sarve- turi.	<i>Hicce sunt totidem cultri, furcellae, cochlearia, et mappalia.</i>
Unde sùnt sàtaritiele?	<i>Ubi sunt salinaria?</i>
Sùnt plène de sare?	<i>Suntne plena sale?</i>
Dute in cocina si adà teié- rele séu talgiàrele, si patenile (blidele) quele de cusutori.	<i>Perge in culinam, et ad- fer orbiculos, et pa- tinas stanneas.</i>
Pune pècharele quele de cri- stal' intraurite pre masa	<i>Pone pocula chrySTALLINA inaurata ad mensam.</i>
Tocmesce scaunele in rându.	<i>Construe sedes in ordi- nem.</i>
Tòte sùnt gata: dà de scire Mariei sale.	<i>Omnia sunt parata: fac ut sciat Illustritas sua.</i>
Preluminate Dòmne! buca- tele sùnt puse pre masa.	<i>Illustrissime Domine cibi sunt mensae appositi.</i>
3.	3.
Si şede la masă, si mănca, si si bee.	<i>Assidetur mensae, man- ducatur, et bibitur.</i>
De ve place Domniilor vò- stre, si ne punemu la masa, che se vor reci bucatele.	<i>Si placet Dominationibus vestris, ponamus nos ad mensam, quia fri- gefient fercula.</i>
Luvati ve locuri, si scaune dupò placere, si fòrà alegere, fòrà ceremo- nii quâci aqui totli sùn- tem Fértati.	<i>Accipite vobis loca, et se- des juxta placitum, et indiscriminatim, abs- que ceremoniis, quo- niam hic omnes su- mus amici.</i>

Jo ve postescu apetitu bun.	<i>Ego opto vobis bonum appetitum.</i>
Zama aqúesta è facutà tocma pre gustu'l meu.	<i>Hoc jusculum est factum plane ad meum gustum.</i>
Nu cugetà, che eş singuru, quãrui ei place, ché si noi aqúesta dicemu.	<i>Non cogites te solum (singulum) esse, cui placet, quia et nos hoc dicimus.</i>
Carné qué de vacă, de vițel, anché mi au placutu, tătusi l mi mai place aqúesta de cerbu. de căproră, de oue, de mielu de porcu de gaiină, s. q. l.	<i>Caro bubula, vitulina, etiam placuit mihi, tamen plus mihi placet haec cervina, caprina silvatica, agnina, porcina, galinacea, etc.</i>
Dati ne de bevutu.	<i>Date nobis ad bibendum.</i>
De quare vinu demândati (porunciti) si ve aducú?	<i>De quali vino mandatis ut vobis feram?</i>
De quelu rosiu, séu de quel' albu.	<i>De rubro, vel de albo.</i>
Adă de quelu rosiu.	<i>Adfer de rubro.</i>
Quum ve place vinu'l aqúestu?	<i>Quomodo placet vobis vinum istud?</i>
Fórté bine.	<i>Optime.</i>
Placă ve Domniilor vóstre a mancare, si ■ beere.	<i>Placeat Dominationibus vestris manducare et bibere.</i>
Nu te osteni ■ ne âmbiere, che mănămu si beemu din gratia Dominei tale.	<i>Non te fatiges nos adhortari, quia manducamus et bibimus ex gratia Dominationis tuae.</i>

Törnă vinu păcharnice.	<i>Infunde vinum pincerna.</i>
Si beemu pentru sănătate făr- taților nostri.	<i>Bibamus propter sanita- tem amicorum no- strorum.</i>
Pentru sănătate Doniilor vó- stre.	<i>Pro sanitate Dominationum vestrarum</i>
Dumnezeu ve ție intru mul- ti ani in pace sânto- si, si fericiti.	<i>Dominus Deus vos con- servet per multos an- nos in pace sanos, atque beatos.</i>
Förte formos' i ti multiămi- mu, si așșdiré i ti pos- timu tóte quele bune.	<i>Pulcherrime tibi gratias agimus, et pariter precamur tibi omnia bona.</i>
Förte i ti multiămimu de prândiu bunu.	<i>Humillime gratias tibi agimus pro lauto prandio.</i>
Nu este pentru que, si mi multiămiti.	<i>Non est cur, gratias mi- hi agatis.</i>
Ve rogu, si luvati in nome de bine, si si fili ertă- tori.	<i>Vos rogo, accipite in bo- nam partem, et igno- scite.</i>
Remânemu pre plecati șerbi a Domniei tale.	<i>Remanemus humillimi servi Dominationis tuae.</i>
Me recomendu.	<i>Me commendo.</i>
VII. Dialogu.	<i>VII. Dialogus.</i>
A facere visită unui lăngo- ritu seu bolnavu.	<i>Facere visitationem cui- dam aegroto.</i>
Ah, multu dorite amice, quum i mi pare derêu, che te aflai giăcându in patu.	<i>Ah, multum desiderate amice, quomodo do- leo, quod te invene- rim jacendo in lecto.</i>

Mie ânche mi pare rău, ma n'amu que face.	<i>Ego etiam doleo, sed non possum contra. (non habeo quid facere).</i>
Quum stai, quum te sên- tiesci ?	<i>Quomodo stas, quomodo te sentis ?</i>
Stau fôrte rău.	<i>Sto valde male.</i>
De cându ?	<i>A quo tempore ?</i>
De trei, de patru zile.	<i>A tribus, quatuor die- bus.</i>
Que ti este, que te dore ?	<i>Quid tibi est, quid tibi dolet ?</i>
Me dore capu, sêntiu du- rori prin tôte mădulă- rile, n'am' apêlitu, si mi de totul rău.	<i>Dolet mihi caput, et sen- tio dolores per omnia membra, non habeo appetitum, et me pes- sime habeo.</i>
Medicu (Doftoru) que dice ?	<i>Quid dicit Medicus ?</i>
'Ânche n'au fost' aice.	<i>Adhuc non fuit hic.</i>
Astă demânătia mi au dis' un cunoscutu si facu ami- teieru vena, (si mi lasu sânge).	<i>Hoc mane mihi dixit qui- dam notus ut faciam mihi venam aperiri.</i>
Quinc țiau țisu ?	<i>Quis tibi dixit ?</i>
Cumnatu meu.	<i>Cognatus meus.</i>
Te rogu, si nu faci nemica fôră de scire, si oran- duela Medicului, sêu Doctorului.	<i>Te rogo, ut absque scitu, et ordinatione Medi- ci, seu Doctoris ni- hil facias.</i>
Quum ai dormit' in nôpte aquêsta, repausat' ai bine.	<i>Quomodo dormivisti hac nocte, quievistine bene ?</i>

Doê nopti ■■■■ petrecutu fôr-
rê de ■ fi potutu dor-
mî ver o minuta.

Oh! quum m'am' urit' ■
stare in patu.

Fii numai cu rebdare iubita
mea, credu che dupò
puçine dile te vei in-
sânitosi.

Oh! de ar dâ Dumneleu.

Noi nu scimu que este sâ-
nitate fôrâ numai atunci
quandu sântemu bol-
navi.

Fii cu voie bună, nuți va fi
nimica.

Dupò prandiu me voiu in-
tornâ êrò, si te voiu,
visitâ (câutâ).

Fôrte me voiu bucurâ.

Remâni in pace, pône quân-
du te voiu mai vedê.

VII. Dialogu.

Intra Doctor si intra un
Bolnavu.

Domnule Medice, sêu Do-
ctore! io amu trâmisu
dupò Domnia ta si te
chînte.

Que ti este Domnule?

Sûm bolnavu.

*Duas noctes transegi,
quin potuissem dor-
mire vel uno minuto.*

*Oh! quomodo nauseavi
stare in lecto.*

*Habe tantum patientiam
dilecta mea, credo
quod post paucos dies
resanaberis.*

Oh! si daret Deus.

*Nos non scimus quid sit
sanitas tantum tunc
quando sumus in-
firmi.*

*Bono esto animo, nihil ti-
bi erit.*

*Post prandium revertar
iterum, et te invi-
sam.*

Valde laetabor.

*Remane in pace, usque
dum te iterum videbo.*

VIII. Dialogus.

*Inter Medicum, et in in-
ter unum infirmum.*

*Domine medice! ego misi
post Dominationem
tuam ut te vocent.*

Quid tibi est Domine?

Sum infirmus.

Sevede din fație.

Videtur ex facie.

Que te dore, iu senti durere.

*Quid tibi dolet, ubi sentis
dolorem?*

Me dore capu'l, si numai
puçinu queva de măn-
năneu în dată me dore
stomachul.

*Dolet mihi caput, et si
tantum modicum man-
duco illico dolet mi-
hi stomachus.*

Aistu este un semnu rău.

Istud est signum malum.

De quandu esci asiè.

A quo tempore es sic.

De ieri.

Ab heri.

Asta nôpte dormit'ai bene?

*Hac nocte dormivistine
bene?*

Nu, nequè ochii n'am' in-
chisu.

Non, neque oculos clausi.

Ai apétitu Domnia ta la mân-
care.

*Habes appetitum Domi-
natio tua ad mandu-
candum.*

Nequidequum.

Nequaquam.

Adă mână în cóque si vedu
quum i ti bate (merge,
âmblă) pulsu sêu vênă.

*Da manum huc ut videam
quomodo incedit pul-
sus.*

Bate pre iuto, ai friguri.

*Palde cito incedit, habes
febres.*

Sentiu o lenevire prin tôte
părțile.

*Sentio inertiam per om-
nes partes.*

Ti voiu prescrie ■ medici-
na, quaré te va curati
pe din lontru, si ti va
ușorâ stomachu'l.

*Praescribam tibi unam
medicinam, quae te
purgabit ab intra, et
exonerabit stoma-
chum.*

Domnule Doctore! luavoiu
astăzi medicina?

*Domine Doctor! sumam.
ne hodie medicinam?*

Asiè Domnule , éccé recep-
tu, trâmítel' in apothi-
ca , érò Domnia túa ré-
mâii intru asternutu.

Que dietă lipsește sî tîcnu
în mancare.

Mâncă ouă próspecte, si su-
pă de carne de vacă.

Te si duci?

Astéptă dupó niène afară, si
trebue sî me ducu sî
mai facu visita si la un
altu patientu (bolnavu).

Me rogo, sî binevoesci ave-
nire si mâne.

Nu voiu lipsi, te voiu cercă.

Pre plecatu șerbu a Dom-
niei tale.

IX. Dialogu.

De mutaré tîmpului , si de
órele zilelor.

Que tîmp' este?

È tîmpu serinu.

È tîmpu formosú.

È rêu tîmpu,

È frigu.

Pluoe.

*Ita Domine, ecce formu-
la medicamenti, mitte
illam in apothecam,
Dominatio tua vero
remane in lecto.*

*Qualem dietam opus ha-
beo tenere in mandu-
cando.*

*Manduca ova recentia,
et jusculum carnis
bubulae.*

Jam abis?

*Expectant post me foris,
et debeo ire, ut fa-
ciam visitam etiam
alio patienti.*

*Rogo, ut digneris venire
etiam cras.*

Non deero, te quaeram.

*Submisissimus servus Do-
minationis tuae.*

IX. Dialogus.

*De mutatione temporis, et
de horis dierum.*

Quale tempus est?

Est tempus serenum.

Est tempus pulchrum.

Est malum tempus.

Est frigus.

Pluit.

Incepe a suflà vèntu'l.

Bate vèntu.

Astà nópte au cadutu bru-
mà, niue, grândine.

Dela média nópte totu nin-
ge.

Vom' avé pluóe.

Pluóe a farà?

Nu numai pluóe, qui áncè
si fulgerà.

Nu è tempu si giaci in patu;
scoalàte, n' audi quum
tunà, si trásnesce?

Cald' è a farà?

Ba, atàta de mare frig' au
fost' asta nópte, quatu
tòte apele au inghiá-
ciatu.

Nu è cu putintia, fièndu ché
■ sérà erà noru.

Au fostu geru mare.

Incepe a se incàldire.

Va fi tèmpu formosu.

Lucesce sórele.

Quàte ore sùnt?

Au batutu, *vel* au fostu un-
spre-dece.

Incipit flare ventus.

Flat ventus.

*Hac nocte cecidit pruina,
nix, grando.*

*A media nocte semper nin-
git.*

Habebimus pluviam.

Pluitne foris?

*Non tantum pluit, sed
etiam fulgurat.*

*Non est tempus ut jaceas
in lecto, surge, non
audis quomodo tonat,
et fulminat.*

Calidumne est foris?

*Non, tam magnum fri-
gus fuit ista (hac)
nocte, ut omnes aquae
congelaverint.*

*Non est possibile, quan-
do quidem heri vespè-
ri erat nubes.*

Fuit gelu magnum.

Incipit incalescere.

Erit tempus pulchrum.

Lucet vel splendet sol.

Quota est hora?

*Sonuit, vel fuit undeci-
ma.*

Nu   tardiu.

Non est tarde.

Va fi in dat  tempu'l de
pr ndire.

*Erit illico tempus pran-
dendi.*

Que vomu face dup  pran-
diu?

*Quid faciemus post pran-
dium?*

Vomu merge in pre mblare.

Ibimus deambulatum.

Qu te ore s nt in orlogiu.
vel orariu (c su) Dom-
nici tale?

*Quota est hora in horo-
logio Dominationis
tuae?*

S nt optu.

Est octava.

Merge pre nou .

Fertur ad nonam.

Trei patrare pre quinqu .

*Tres quadrantes pro quin-
ta.*

Indata vor fi do -spre-dece.

Illico erit duodecima.

Quum trece t mpu'l.

Quomodo transit tempus.

Si io asteptu.

Et ego exspecto.

  la m di di.

Et meridies.

  c tr  s r .

Est versus vesperam.

X. Dialogu.

X. Dialogus.

Intr  Tat , si intr  Fiiu.

*Inter Patrem et inter Fi-
lium.*

Jo me ducu, *vel* io esu afa-
r si me pre  mbu, vrei
si vii si tu cu m nc
fiiu'l meu?

*Ego exeo foras ut deam-
bulam, vis venire
etiam tu mecum fili-
mi?*

Unde ne vomu duce iubite
Tat ?

Quo ibimus dilecte Tata?

Vom' esi afar  din citate la
c mpu.

*Exibimus extra civitat m
ad campum.*

Quine è omu'l aistu Tata?	<i>Quis est homo iste Tata?</i>
È un soldatu (cátanà).	<i>Est miles.</i>
Que face aquí?	<i>Quid facit hic?</i>
Stà la gvardà, (stràgiuesce).	<i>Vigilat.</i>
Que tiene in manà?	<i>Quid tenet in manu?</i>
O armà, que se chiama pu- scà.	<i>Instrumentum (arma) , quod vocatur sclopus.</i>
Que casà este aquésta?	<i>Qualis domus est ista?</i>
Guardà, intru quare intrà gwardatori (stràgieri) quàndu pluóe.	<i>Domus vigilatoria, quam intran vigiles quan- do pluit.</i>
Sì mergem amù mai incolo.	<i>Pergamus nunc ulterius.</i>
Oh, que de apà este aice?	<i>Oh, quanta aqua est hic?</i>
Aquest' este un riu, quare se chiamà Viena.	<i>Hic est rivus quidam, qui vocatur Vienna.</i>
De opu este <i>vel</i> lipsesce sì trecemu preste punté àquésta?	<i>Opus est ut transeamus per hunc ponticulum?</i>
Asiè, fiu'l meu! te voi tie- nè de manà sì nu cadì in riu.	<i>Sane, fili mi! te tenebo per manum ut non cadas in rivum.</i>
Este afundà apa?	<i>Estne profunda aqua?</i>
Nu pre afundà asiè de me- diulocu.	<i>Non valde profunda sic mediocris.</i>
Casa aquésta è mórà; vedi rótele?	<i>Domus ista est mola; vi- desne rotas?</i>
Le vedu.	<i>Illas video.</i>
Quòte sùnt? numeràle.	<i>Quot sunt? numera illas.</i>

Sése.

Tu sméntesci, tu nu le numerasi bène, nu sùnt mai multe de quinquè.

Èccè aici vedu o turmă de oui; iu è pacurariu?

Ja colo sede sub arbore, si bate flueru, seu dice cu flueru.

Nu are cāni păcurariu?

Nu ei vedi culcati lângă elu.

Me temu, si nu me musce.

Nu te teme; póné nu te vei de partă de mène nu ti voru face nimica.

Èccè colo fuge un iepure.

Si avénu pusca l'amu potè impuscare.

Oh quātu de formosu cāntă paserile!

Cāntă, si cu eāntaré laudă ne incetatu pre Făcitoriu'l său, si pre noi descéptă prin cāntaré loru spre mărirea lui Dumneđeu.

Colo vedu o mulțime de

Sex.

Tu erras, tu non bene illas numerasti, non sunt plures quam quinque.

Ecce hic video unum gregem ovium; ubi est opilio (pecuarius).

Ibi sedet sub arbore, et pulsat fistulam, vel canit tibia.

Non habet canes opilio?

Non eos vides cubantes penes illum.

Timeo, ut non me mordeant.

Non timeas; donec non recesseris a me, nihil tibi facient.

Ecce ibi fugit unus lepus.

Si haberemus sclopum illum possemus trahere.

Oh quam amoene cantant aves!

Cantant, et cantu laudant incessanter Creatorem vel Factorem suum, et nos excitant illarum cantu ad glorificationem Dei.

Ibi video copiam vel multi-

Tu greșesci, nu sînt, porumbi, qui corbi.

Que case sînt aqueste?

Este un satu; vedi turnu'!

Lu vedu; nu   pre innaltu.

Ecc  colo vine un caru incarcatu cu bucate  si afar  din cale.

Que om'   aquelu cu stranie s u vestm nte verdi?

  un v natoriu, quare p rt  doi iepuri impuscati s u v t mati pre  m ere.

Arc cu s ne si doi c ni de v natu.

Aisti se duc  tot d una cu el la venatu.

Si ne intor n m' aquum c tr  cas , che ne amu pre mblatu de ajuns' ast di.

XI. Dialogu.

Intr  Frate si intr  Sor .

Dulce mea sor , noi ne am' intornatu dela pre m-

Tu erras non s nt columbae, sed corvi.

Qual s domus sunt istae.

Est quidam pagus; vides turrim?

Illam video; non est valde alta.

Ecce ibi venit unus currus (carrus) frumento oneratus exi foras ex via.

Qualis homo est ille vestimento viridi indutus?

Est quidam venator, qui portat duos lepores trajectos vel laesos in humeris.

Habet secum etiam duos canes venaticos.

Isti pergunt semper cum illo venatum.

Revertamur domum versus, quia deambulavimus salis hodie.

XI. Dialogus.

Inter Fratrem et inter Sororem.

Dilecta mea soror, nos rediimus ex deam-

Que ai vedutu?

Un vênatoriu, qui portaua
doi iepuri, si una mul-
time de paseri.

Que mi ai adusu?

Nimic, fôrê numai o lègă-
tura de flori, que se
chiamă tufă sêu stru-
tiu.

Dela quine o ai căpitatu?

Io amu cules' o in câmpu.

'I ti multiămescu.

Vinê cu mène in grădină ti
voiu aretă queva for-
mosu.

Que este aquea?

Un cuibu.

Sunt puli sêu puii in elu?

'Anchê nu, ~~nu~~ sunt ouă.

Quôte?

Quinquê.

Potu si le ieau?

Nequi dequum, dachê se
voru scôte puii, atunci
ii vomu luvă.

Voi luvă numai doă ouă, si
le vedu mai bêne.

Nequi te vei atinge de ele.

Quid vidisti?

*Venatorem quemdam, qui
portabat duos lepores,
et unam copiam
avium.*

Quid mihi adtulisti?

*Nihil, praeter fasciculum
florum, qui vocatur
sertum.*

A quo illum accepisti?

Ego collegi in campo.

Gratias tibi ago.

*Veni mecum in horto os-
tendam tibi aliquid
pulchrum(formosum)*

Quid hoc est?

Unus nidus.

Suntne pulli in illo?

Adhuc non, sed sunt ova.

Quot?

Quinque.

Possun ea sumere?

*Nequaquam, si excluden-
tur pulli, tunc eos su-
memus.*

*Sumam tantum duo ova,
ut ea videam melius.*

*Neque ea tanges, vel at-
tinges.*

Pentru que?

Oua nu cumva pasere si lase
cuibu.

Quindu voru fi scosi puii,
atunci ti voiu spune, si
vomu luvà giosu laolalta.

Bine dici.

Si mergemu darè asarà din
grădină.

Inchide usia.

XII. Dialogu.

A intrebare que se aude de
nou.

Que se dice, que se aude
nou?

Scii queva nou?

Nu seiu nemica.

De que vorbescu aquum
ómini?

Nu vorbescu mai de nemica.

Nu ai auditu vorbindu, ché
vom'avè botaie?

N'am' auditu, si vorbescă
de aquè.

In contră vorbescu de pace.

Que se aude in Curte?

Quare?

*Ne casu quo avis linquat
nidum.*

*Quando erunt exclusi
pulli, tunc tibi di-
cam et eos deciepie-
mus simul.*

Bene dicis.

*Pergamus ergo foras ex
horto.*

*Claude ostium vel janu-
am.*

XII. Dialogus.

*Interrogare quid auditur
novi.*

*Quid dicitur, quid audi-
tur novi?*

Scis aliquid novi?

Nihil scio.

*De quali re loquuntur
nunc homines?*

*Ferme de nulla re lo-
quuntur.*

*Non audivisti loquentes,
quod bellum habebi-
mus.*

*Non audiui, ut loqueren-
tur de hoc.*

*E contra loquuntur de
pace.*

Quid auditur in Aula?

Dicu, ché va merge Impé- ratu de a casá.	<i>Dicunt, quod Imperator abibit domo.</i>
Quándu vá plecà?	<i>Quando movebit vel pro- ficiscetur?</i>
Nu se scii.	<i>Non scitur.</i>
Unde va purcede?	<i>Quorsum profiscetur.</i>
Unil dicu in Italia, éró altii in Francia.	<i>Quidam dicunt in Italiam alii vero in Franciam.</i>
Que ne dicu de bine gaze- tele séu novelcle? 'An- ché nu le amu lesu (ci- titu).	<i>Quid nobis dicunt novalia vel ephemerides? Ad- huc non eas legi.</i>
Si ar fi direptu aquea, que se aude despre Dom- nu'l Baronu N.	<i>Et esset verum hoc quod auditur de Domino Barone N.</i>
Que se aude de elu?	<i>Quid auditur de illo?</i>
Se dice, che l'au bátutu fórté quineva, si l'au lăsatu mai mortu.	<i>Dicitur, quod illum ali- quis valde verberave- rit, et illum reliquit fere mortuum.</i>
M'ar duré, pentru che è un omu pro de omenie.	<i>Mihi doleret, quoniam est homo valde honestus.</i>
Quine l'au bátutu?	<i>Quis illum verberavit?</i>
So dice, che Cápitanu'l N.	<i>Dicitur, quod Capitane- us N.</i>
Se scii, pentru que?	<i>Scitur quare?</i>
Dicu unii, pentru aquea, che au vorbitu réu de elu într'o societate, si l'au defálmatu.	<i>Dicunt quidam propterea quia locutus est male de illo in quadam so- cietate, et illum dif- famavit.</i>
Io nu credu.	<i>Ego non credo.</i>

Nèquè io.

Intraquea vom'audi noi
quum s'au intèmplatu.

De aquè io nu me indoescu.

De ar dà dumnedeu si nu
se fi intèmplatu.

Sè dice anchè, che au mu-
ritu Duca dela N.

Archiduca dela N.

Si Imperatoru'l dela N.

Quàndu, si din quine ai
auditu?

Am'auditu eri in cafenà.

Jo eredu, che nu è àdeve-
ratu.

XIII. Dialogu.

Despre compàrare.

Que, postesci Domnia tua,
que dorosci, que cerci?

Asi vré sèmi cumparu pa-
nura fermosa de un vest-
mentu.

Placă a intrare Domnule,
aice vei aflà Domnia
tua panuri tari, si for-
mose dela Berlinu.

Aratami que mai bună intră
tote.

Eccè una forte fermosa, pre-

Neque ego.

*Interea audiemus nos quo-
modo evenit.*

De hoc ego non dubito.

*Daret Dominus Deus ut
non evenisset.*

*Dicitur etiam quod mor-
tuus sit Dux N.*

Archidux N.

Et Imperator N.

*Quando, et a quo audi-
visti?*

Audivi heri in cafena.

*Ego credo, quod non sit
verum.*

XIII. Dialogus.

De emtione.

*Quid optas Dominatio
tua, quid desideras,
quid quaeris?*

*Vellem mihi comparare
pulchrum pannum
pro una veste.*

*Placeat intrare Domine,
hicce invenies Domi-
natio tua pannos for-
tes, et pulchros Be-
rolino.*

*Monstra mihi optimum
inter omnes.*

Ecce pulcherrimus prout

quum è moda, si pre quum pórtá aquum.	<i>est moda, et prout gestant ■■■■</i>
È buná, daré coloru séu façai nu mi place.	<i>Est bonus, sed color non mihi placet.</i>
Èccè un altu frustu (dàrab) mai chiaru.	<i>Ecce aliud frustum cla- rius.</i>
Coloru mi place, ■■■ pánura nu è tare, è pre sub- tire.	<i>Color mihi placet, sed pannus ■■■■ est for- tis, est valde subti- lis.</i>
Vedi frustu istu, Domnia tua aliure nu vei cà- pitá asiè formósà.	<i>Vide frustum istud, Do- minatio tua alibi ■■■■ accipies ita pul- chrum</i>
Cu quat'è ■■ cotu.	<i>Quanii est ■■■■ ulna.</i>
Cu trei teleri.	<i>Tribus talleris.</i>
Oh, è pre scumpá.	<i>Oh, est valde caro pretio.</i>
Credemi Domnia tua nu è sumpá, che è pánurá buná si formósà.	<i>Crede mihi Dominatio tua non est pretiosus, quia est pannus bo- nus et pulcher.</i>
Jo nu sùnt invétiatu a vor- bire multe, spunemi cu un covèntu prețiu quel mai de pre urmă.	<i>Ego non sum asvetus mul- ta loqui, dic mihi (ex- pone mihi) uno verbo pretium ultimum.</i>
Ti l'amu spusu.	<i>Tibi illud dixi.</i>
Nu asiè, ti voiu dà doi Ta- leri, si un diumetate.	<i>Non sic, tibi dabo duos talleros, et dimidi- um.</i>
Domnia tua ai postitu ■ scire prețiu quel mai de pre urma, si io ti l'amu spusu.	<i>Dominatio tua optasti scire pretium ulti- mum et ego illud tibi oposui.</i>

No bine, taiemi patru coti,
si un patrariu.

Jo dicu adeveratu, si me ju-
ru qua un' omu de ome-
nie, che nequi un florin-
tu mi miruescu in elu.

Jo credu Domnici tale. Eccé
optu Ducati, intorque-
mi indereptu, que va
fi mai multu.

Eccé aici é Domnule.

Pre umilitu şerbu al Dom-
niei tale.

Me rogu si binevoesci ame
cercare si de altă dată.

XIV. Dialogu.

Intră doi Compatrioti.

Jo credeam, che ai muritu
de cându nu te amu
vedutu.

N'ar fi fostu mirare, fiendu
chê noi toti sântemu
muritori.

Fost' ai Domnia tă ■ fară
d'in Tiera?

Jo amu' fost' in Francia, in
Italia, in Angliă s. q. l.

In quātu tēmpu ai fost' acolo?

In şapte ani.

In que citate ai lōcuitu, ai
petrecutu?

*No bene, scinde mihi quo-
tuor ulnas, et ~~quadrantem~~
quadrantem.*

*Ego dico vere, et juro
qua homo honestus,
quia neque unum flo-
renum lucror in illo.*

*Ego credo Dominationi
tuae. Ecce octo Du-
catos, restitue mihi,
quod erit plus.*

Ecce hicce est Domine.

*Humillimus servus Domi-
nationis tuae.*

*Rogo ut digneris me quae-
rere etiam alia vice.*

XIV. Dialogus.

Inter duos Patriotas.

*Ego credebam, quod sis
mortuus aquo te non
vidi.*

*Non fuisset miraculum
quoniam nos omnes
sumus mortales.*

*Fuistine Dominatio tua
extra Regnum?*

*Ego fui in Francia, in
Italia, in Anglia etc.*

Quanto tempore fuisti ibi?

Septem annis.

*In qua civitate moratus
es.*

In Parisu.

Cugeti Domnia tua si te in-
torni degrabă?

Dupò patruspredece dile.

Sedi vel locuesci domnia tua
in Parisu.

Spre șerbirea Domnici tale.

Esci Domnia tua insoratu?

Sum de quinque ani.

Quati filii ai?

Numai unu'l.

Filiu e o fiia?

Un filiu.

De quoti ani e?

De patru ani.

Quum trasesci acolo?

Jo sunt negotiatoriu.

Que negotiatoriu esci?

Jo vendu negotiu de tota
sorte.

Domnia tua vei mirui, cas-
tigà mutu.

Me rogu de ertare, ba mai
nemica che au trăcuti
tempurile quele ferici-
te negotiu seu marfa
s'au lesnitu, si bani
s'au inpușinatu.

Parisiis.

*Cogitas Dominatio tua
reverti cito?*

Post quatuordecim dies.

*Habitas Dominatio tua
Parisiis.*

*Ad servitium Dominatio-
nis tuae (ad obsequia).*

*Es Dominatio tua uxora-
tus?*

Sum ■ quinque annis.

Quod filios habes?

Tantum unum.

Filius est, vel filia?

Unus filius.

Quod annorum est?

Quatuor annorum.

Quomodo vivis ibi?

Ego sum mercator.

Qualis mercator es.

*Ego vendo merces omnis
generis.*

*Dominatio tua lucrabe-
ris multum.*

*Rogo veniam, ferme nihil,
quia transacta sunt
tempora illa felicia;
mercis pretium de-
crevit, et pecunia im-
minuta est.*

Trebue si răbdăm, si se
asteptem tîmpuri mai
fericite.

Mai vină anche o dată la
mîne înainte de que te
vei internă.

Voiu veni; me inchinu Dom-
niei tale.

XV. Dialogu.

Un nimernicu întrébă dela
un citetianu, unde şede cu-
tare.

Scii Domnia tîa Romănesce?

Sciu, quaci? au dóră ai avè
queva de a mi demănda
(porunci)?

Nu sînt dedat' a poruncire
unui omu de omenie,
quum eş Domnia tîa,
pentru aquea nuti po-
runcescu, qui te rogu.

Om bunu! cu cuvintele
aqueste me ruşini; pla-
căti a mi demăndare,
sêu poruncire.

Nu cunosci pre cutare?

Ba, cunoscu.

Rogu te, unde şede?

Nu departe de aqui.

Petre! dute arată Domniei

Debemus pati, et feliciora tempora expectare.

Venias adhuc una vice ad me antequam revertaris.

Veniam, me inclino Dominationi tuae.

XV. Dialogus.

Quidam Peregrinus interrogat ■ quodam cive ubi habitat N.

Scisne Dominatio tua Daco-Romanice?

Scio, eccur? aut fersan haberes Aliquid ad mihi mandandum?

Non sum asvetus mandare homini honesto uties Dominatio tua, ideo non tibi mando, sed te rogo.

Bone homo! his verbis me confundis; placcat tibi, mihi mandare.

Non cognoscis talem hominem?

Omnino, cognosco.

Rogo te, ubi habitat?

Non procul hinc.

Petre! perge monstra Do-

sale unde şede Dom- nu'l N.	<i>minationi suae ubi habitat Dominus N.</i>
Placăti a venire cu mène.	<i>Placeat tibi venire me- cum.</i>
Dute numai pre cărarea aquésta, pône vei dà de una casa impistrită, acolo şede.	<i>Perge tantum per hanc semitam, donec at- tinges domum ali- quam pictam, ibi ha- bitat.</i>
De adirépta, au de a stânga?	<i>A destrane, aut ■ si- nistra?</i>
De a dirépta.	<i>A dextra.</i>
Fórté multiămescu Domnici tale.	<i>Humillimas gratias ago Dominationi tuae.</i>
Nu este pentru que si mul- tiămesci.	<i>Non est propter quid gra- tias agas.</i>
Audi Domnia tua! aici şede Escelentia sua N.	<i>Audi Dominatio tua! hic habitat Excellentia sua N.</i>
Aici; daré nu ó a casă. Quandu l'aşi puté găsi ■ casă?	<i>Hic; sed non est domi. Quando possem eum domi invenire?</i>
Astară la şapte ore ánehé va fi a casă daré mai bène ai face, de ai veni mâne demánétia la optu, che atunci nu va fi cuprinsu.	<i>Hodie vesperi hora sep- tima etiam erit do- mi, sed melius face- res, si venires cras mane octava, quia tunc non erit occu- palus.</i>
Asiè voiu face: remáni sá- nitosu.	<i>Sic faciam: remane sa- nus.</i>
Serbu'l Domnici tale.	<i>Servus Dominationis tuae</i>

XVI. Dialogu.

Despre Călătorie.

Quâte miluri sânt de aici
póné in N.?

Treideci si șépte.

Amu facutu doèdeci si quin-
què de miluri, tâtusi
astadi ■ vomu pute
ajunge acolo.

Atadi nu, ■■ mâne pe pran-
diu veti sôsî lesne.

Bună è cale?

Nu pré, darè è de lipsă si
prin ape.

Periculósă (primeșdiosă) è
cale? Nu se aude ne-
mica réu, e drumu de
tieră unde totdeuna
se află ómeni.

Nuse aude se fie lotri, tâl-
hari au furi in silbe.

Nu è de a ■ temere nequi-
dioa, nequè nópte.

Pre quare cale vomu merge?

Quându veti fi aprópe de
munte luati cale de ■
dirépta.

Asiè darè nu è de opu (de
lipsă), si ne suimu la
munte.

XVI. Dialogus.

De Itinere.

*Quot miliaria sunt hinc
usque N.?*

Trigenta et septem.

*Confecimus viginti quin-
que miliaria; tamen
hodie ■ pervenire
non poterimus.*

*Hodie non, sed cras pro
prandio pervenietis
facile.*

Bona estne via?

*Non valde, sed necesse
est ut transeatis per-
silvas, et per aquas.*

*Periculosa estne via? Ni-
hil auditur mali, est
via regia ubi semper
inveniuntur homi-
nes.*

*Non auditur, ut essent
latrones, raptores,
aut fures in silvis.*

*Non est timendum neque
die, neque nocte.*

*Qua via ibimus vel migra-
bimus.*

*Quando eritis prope mon-
tem sumite viam ■
dextra.*

*Sic ergo non est opus, ut
ascendamus montem.*

Nu Domnule.

È greu a aflaŕe cale prin
silbă (pădure).

Nu veti puteŕe retici.

Quăndu veti fi aforă din pă-
dure luaŕi cale pe mână
stângă.

'Iti muŕiămimu omu de ome-
nie, si remănemu mul-
tu obligati.

Jo ve postescu cale bună si
fericită.

XVII. Dialogus.

Intră Călători, si intră Os-
pétariu.

Ospétariu le! (crîșimariule)
putemune abate aice?

Vedeti bine Domnilor; ve-
ti găsi aici formóse
căsi, paturicurate, ma-
nusterguri, perini, si
tóte quâte sânt de lipsă.

Arată ne dar' ■ chilie, *vel*
o casutiă.

Si intrému.

Trimite caii nostri in stală.

Indată Domnilor.

Non Domine.

*Est difficile invenire vi-
am in silva.*

*Non deviabitis, vel aber-
rabilis.*

*Quando eritis extra sil-
vam ingredimini vi-
am ■ manu sinistra.*

*Tibi gratias habemus hu-
mane homo, et rema-
nemus multum obli-
gati.*

*Ego vobis precor viam
bonam et felicem.*

XVII. Dialogus.

*Inter Viatores, et inter
Cauponem.*

*Caupo! possumusne hac-
ce divertere?*

*Utique Domini; hic inve-
nietis pulchra cubi-
lia, pulchros lectos,
mantilia, pulvina-
ria, et omnia quae
sunt necessaria.*

*Ostende nobis ergo ali-
quod cubiculum.*

Intremus.

*Mitte equos nostros in sta-
bulum.*

Illico Domini.

■ vedemu que ni da de *Videamus quid nobis da-*
cênă. *bis ad caenam,*

Que place Domniilor vos- *Quid placet Dominationi-*
tre, si ve fêrbemu. *bus vestris, ut vobis*
coquamus.

Faceti nu picu de Zama, de *Facite modicum jusculi,*
supă, apoi cóqueti pu- *dein coquite pauca*
çintele ouă, si frigeti *ova, et frigite unum*
un puiu de gaiină, de *pullum gallinae, gal-*
cureă, de gănscă s. q. l. *li indiaci, anseris*
etc.

Darê pre lîngê friptură, que *Et penes assum quid vul-*
vreti, salată au spargă? *tis, lactucam aut as-*
paragum.

Nemica de aqueste, qui ne *Nihil horum sed adfer*
adă puçintel curechiu. *nobis modicos caules.*

Dachê n'ati bagatu şiofran *Si non condivistis hoc ius-*
in Zama aquesta, ân- *culum croco, saltem*
chai si o fiti faeută cu *praeparassetis petro-*
petrinşci. *selinis.*

N'aveti vr'o rădiche? *Non habetis aliquem ra-*
phanum?

Nu, ■ avem' untu pró- *Non, sed habemus buty-*
spetu, struguri, mere, *rum, botros, poma,*
pere, prune, si per- *pira, pruna, et per-*
seci. *sica.*

Dar de bevutu que aveti? *Et ad bibendum quid ha-*
betis.

Avemu vinu nou, vechiu, *Habemus vinum hornum,*
albu, roşiu, dulce s. q. l. *antiquum, album, ru-*
bére, rosol, si vîn *brum, dulce etc., ce-*
arsu. *revisiam, rosolium, et*
crematum.

Cu cât � mesura de bere.	<i>Quanti est mensura cerevisiae.</i>
Aqu�sta se scie, che � cu cinq� creiciari.	<i>Hoc scitur, quod sit quinque cruciferis.</i>
Aveti vin ungurescu?	<i>Habetis vinum hungaricum?</i>
Avemu Domnilor, �nch� di quelu dela Nesm�ly.	<i>Habemus adhuc ex illo Neszmi�lyiensi.</i>
Ad�ne de aquelu.	<i>Adfer nobis ex illo.</i>
Ecc� aici �.	<i>Ecce hic est.</i>
Asterneti paturile sine cul- c�mu, che trebue s� ne scul�mu p�n� indio�.	<i>Sternite lecticas ut decumbamus, quia oportet ut summo mane surgamus.</i>
S�nt gata.	<i>Sunt paratae.</i>
Audi Ospetariule! �nu s'ar put� gasi un c�r�u�u s� ne duc� p�n� la N.	<i>Audi Caupo! non posset inveniri vector aliquis, ut nos vehat usque N.</i>
Ba toema aquum au sosit' unu' l' aici: vreti se' l' chiam' inl�untru?	<i>Plane modo pervenit unus huc: vultis, ut illum vocem intro?</i>
Chiam�'l.	<i>Voca illum.</i>
Audi Domnia tua! vin� in- lontru.	<i>Audi Dominatio tua venias intro.</i>
Dee D�mnedeu bine Dom- nilor!	<i>Dei Dominus Deus bene o Domini!</i>
B�ne ai venit' omu de ome- nic.	<i>Bene venisti humane homo.</i>
Que porunciti?	<i>Quid mandatis?</i>
Quand' vei porni c�tr� N.	<i>Quando movebis versus N.</i>

Mănă pănă indioă de voiu căpită ómeni, si portu.	<i>Cras summo mane, si in- venero homines ve- hentos vel portandos.</i>
Dóră si Domniile vóstre vre- ti símergeti la N.	<i>Fortasse etiam Domina- tiones Vestrae velle- tis ire N.</i>
Vedí bine: quatu queri pen- tru un locu in caruția?	<i>Utique, quantum petis pro uno loco in rheda?</i>
Miveti dà dece florinti pre locu, si voiu țene lo- curile quele mai bune.	<i>Dabitís decem florenos, et reservabo loca me- liora.</i>
Ba, ti vomu dà doi galbeni vel ducati, si de te vei purta bène, ver unu măriașu pre bevutura.	<i>Non, dabimus tibi duos ducatos (Aureos), et si bene te gesseris, unum alterumve ma- rianum pro potu.</i>
Sunt indestulatu.	<i>Sum contentus.</i>
Nópte bună si visuri curate.	<i>Bonam noctem et som- nia casta.</i>
Répăusati (hodígniti) in pace.	<i>Requiescite in pace.</i>
Așídire postimu, sí dormi bene, si nuti uita a ne sculare cu o diume- tate de oră mai înainte, de que vomu porni.	<i>Pariter optamus, ut dor- mias bene, et ne obli- viscaris, nos exci- tare media hora pri- us, quam proficis- camur.</i>
Voiu desceptă.	<i>Excitabo vos.</i>
Ospetariule! cu quātu ti sântemu dători?	<i>Caupo! quantum tibi de- bemus?</i>
Cu doi Talleri.	<i>Duos Talleros.</i>
Na ii, si remăni sánitosu,	<i>En illos, et bene valeas.</i>

Cale bună Domniilor vostre.

Bonum iter Dominationibus vestris.

XVIII. Dialogu.

XVIII. Dialogus.

Despre mergere la Beserică.

De itu ad Ecclesiam.

Audi șerbule!

Audi serve!

Que poruncesci Marié tua?

Quid mandas vel praecipis Magnitudo tua.

Dute, spune la cocieriu, si prindă caii che me voi duce la Beserică.

Abi, expone aurigae ut injungat equos, quia ibo ad Ecclesiam.

Quôți caii si prindă, doi au toti patru?

Quot equos injungat, duos aut omnes quatuor?

Que întrebare desértă è aquesta? scii cocieriu datina, dute numai.

Qualis interrogatio inutilis est ista? scit auriga consuetudinem, perge tantum.

Cocieriu'l è gata, si întreabă in quare Beserica va merge Marié tua.

Auriga est paratus et interrogat in quam Ecclesiam ibit Illustritas tua.

!I voi du de scire in data; Petre! dute întreba pe Domnu'l, vaniva si el cu mène la Beserică.

Illi dabo scire illico; Petre! abi interroga Dominum veniet ne etiam ille mecum ad Ecclesiam.

Marié sua Domnu'l mai in ante de o oră s'au întornatu dela Beserică.

Illustritas sua Dominus iam ante unam horam redivit ex Ecclesia.

Dute daré chiamă pe Domnisoru'l si pe Donicele.

Abi ergo voca Herulum, et Domicellas.

Ecce amă vinu.

Ecce iam veniunt.

Spune la cocieriu si ■■ du-
că la Beserica sântului
Mărtinu.

Jubiti mei fiii luvati Cărțile
quele de rugăciuni cu
voi.

XIX. Dialogu.

Despre Culcare.

Lauda lui Domneșeu! che
si dioa aquesta o amu
petrecutu in bună să-
nătate.

Cu adeveratu! multu indu-
ratu Domneșeu avemu,
quarele ne ajută una di
după alta a o petrecere.

Asiè, asiè, bun'è Dumneșeu
ma quum sântem unoi?

Examine se fiesque quine
pre sene, si querce
quum au petrecutu di-
oa. — Fetiă audi! adumi
incóque cartea que de
rugaciuni, si aterne
patu'l.

Eccè cartea, érò patu'l è
gata.

Iè vestmintele si le pune
bine, qua si fie tóte in
rându, si mi adu quele
de nópte.

Unde è ceapsa, si căme-
sia mea?

*Dic aurigæ ut nos ducat
ad Ecclesiam sancti
Martini.*

*Dilecti filii accipite libros
precatorios vobiscum.*

XIX. Dialogus.

De Cubitu.

*Laus Deo! quod etiam
hanc diem transege-
rimus in bona sani-
tate.*

*Revera! Misericordem
Deum habemus, qui
nos adiuvat unam
diem post aliam tra-
sigere.*

*Sic, sic, bonus est Deus,
sed quales sumus nos?*

*Examinet quisque se ip-
sum, et quaerat quo-
modo diem transegit.
— Puella audi! ad-
fer mihi huc librum
precatorium, et ster-
ne lectum.*

*Ecce liber, lectus vero est
paratus.*

*Accipe vestimenta mea ea-
que repone bene, ut
sint omnia in ordine,
et da mihi illa noc-
turna.*

*Ubi est capitium, et in-
dusium meum?*

Tóte sùnt in locu'l sùu Dum-
neleu si ne dee nouila
tòti nópte bună, re-
pausare lină, si visuri
curate,

XX. Dialogu.

Despre Secerișu.

Eri demănétia fórté multi
ómini amu vedutu esi-
éndu ■ fară la câmpu.
mi' ar placé a scire un-
de s'au dusu, a tînta
mulțime de ómini asié
cu mare grămadă.

Nequi' aquea nu scii tu? a
secerare.

Daré esto aquum tēmpu de
seceratu?

Foré indoéla, che bucate le
pretotindiné s'au coptu.

Nu é mirare daré che pre-
totindiné vorbescu de-
pre secerișu.

Vină cu mēne, si mergemu
la tiérina si vedemu que
facu seceretori nostri.

Venivei daré cu adeveratu,
si fóré glumă?

Vinu indată numai voiu lu-
vă la mēne que este de
lipsă si ducu loru.

*Omnia sunt in loco suo
Dominus Deus det no-
bis omnibus bonam
noctem, quietem le-
nem, et somnia pura.*

XX. Dialogus.

De Messe.

*Heri mane valde multos
homines vidi exeun-
tes foras ad campum,
amarem scire quo ivit,
tanta multitudo ho-
minum tam magna
caterva.*

*Neque hoc scis tu? mes-
sum, vel ad metendum.*

*Ergo est iam tempus me-
tendi?*

*Procul dubio, quia fru-
ges ubique maturae
sunt.*

*Non est mirum ergo quod
ubique loquantur de
messe.*

*Veni mecum pergamus ad
terrenum, ut videamus
quid faciunt mes-
sores nostri.*

*Venies ergo revera, et si-
ne loco?*

*Venio illico, tantum ac-
cipiam ad me quod
necessarium est ipsis
portare.*

Que li vei duce séu que li vei purtà?	<i>Quid eis portabis?</i>
O flască de vinu arsu, si aquum ■ amu la mène numai si mergemu.	<i>Unam lagenam cremati, et iam ipsam habeo apud me tantum mi- gremus.</i>
No bine: io sùm gata.	<i>No bene: ego sum para- tus.</i>
Dumnezeu si ve bène cu- ventese seceretori.	<i>Deus vos benedicat mes- sore.</i>
Dumnezeu ■ adusu pre Domnișorii.	<i>Deus tulit (adduxit) Do- micellos.</i>
Iconomule! (Gasdă) chiamă Dumnia ta seceretorii la olalta si gustarescă.	<i>Oeconome! convoca Do- minatio tua messorum ut jentent.</i>
Indată Domnule. — Ecce sunt de fație.	<i>Illico Domine. — Ecco sunt praesentes.</i>
Tornati pe rându si bee din vinu ars, l'aquesta si mânce si pâne cu elu.	<i>Infunde illis ordine ut bibant ex hoc crema- to, manducant etiam panem cum illo.</i>
Quum slobode grău'l in ist' anu?	<i>Quomodo solvit hoc anno triticum?</i>
Laudă lui Dumnezeu sun- temu indestolati cu elu.	<i>Laus Deo sumus contenti.</i>
Fie multiămită lui Dumne- deu.	<i>Gratiae sint Deo, vel Deo sint laudes.</i>
Domnule! ■ bevutu toti.	<i>Domine! iam biberunt omnes.</i>
Darē Domnia tua bevut' ai?	<i>Et Dominatio tua bibi- stine?</i>
Din gratia Domnișorului.	<i>Ex gratia Domicelli.</i>

Aquum pune flasele si pâně in corfă.	<i>Nunc pone lagenas et panem ad corbem.</i>
Quôti seceratorii ai Nicolae?	<i>Quot messorum habes Nicolae?</i>
Seceratori sânt doispredece, doi legători de manusi (snopi), si un culegatoriu de mânunches.	<i>Messores sunt duodecim, duo ligatores manipulorum, et unus collector fasciculorum.</i>
Potu lesne secerare seceratorii?	<i>Possuntne facile metere messorum?</i>
'Anchě nu se quăescu despre nemica.	<i>Adhuc non conquaeruntur.</i>
Au seceri ascuțite?	<i>Habent ne arres seculas?</i>
Fôrě indoěla, che ieri sêră le au ascuțitu.	<i>Sine dubio, quia heri vespere eas exacuerunt.</i>
Quôte mânusi pui intr'o cruce.	<i>Quot manipulos ponis in una cruce.</i>
Treispredece, si asiě din quôteva cruci va fi o gramadă (stogu) de grâu.	<i>Tredecim, et sic ex aliquot crucibus fiet unus acervus.</i>
Multu voru rămâně bucatele asiě in gramadă?	<i>Diu remanebunt fruges sic in acervo?</i>
Ba nu, pentru-che la purtare bucatelor le voru purtă ■ casă, si le voru pune tôte pe olalta in area.	<i>Omnino non, quoniam tempore comportationis frugum portabunt eas domum, et omnes in unum component in aream.</i>
Darě acolo lungu tēmpu voru mai rămâně?	<i>Et ibi adhuc longo tempore remanebunt.</i>
Dupô aquea voru veni im-	<i>Postea venient triturato-</i>

blătitorii, sêu călcători,
si le vor' imblătî, sêu
călcă, si de va suflă
vântu bunu le voru vên-
tură, si asiè diregên-
dule le voru purtă in
granariu.

*res vel calcatores, et
eas triturbabunt, et si
flaverit ventus bonus
eas ventilabunt, et
sic purgando eas por-
tabunt in granarium.*

Aquum sciu io ; darê se apro-
piă mediădi, si ne
intornemu ■ casa la
prandiu.

*Nunc scio ego ; sed ap-
propinquat meridies,
revertamur domum ad
prandium.*

De va fi cu placere. Icono-
mule ! Domnia tîa cau-
tă bine de tôte. Rêmă-
neti cu Dumne2eu se-
ceretori.

*Si placuerit. Oeconome !
Dominatio tua habe
bonam curam om-
nium. Remanele cum
Deo messorum.*

Dumne2eu si pörte in pace
pe Domnişorii.

*Deus portet in pace Do-
micellos.*

GLUME, SI ISTORII ISCUSITE. JOCI, ET NARRATIUNCULAE EXQUISITAE.

I.

Un omu vrea si invetiă calu, si ■ mănca multu
si nu i dede de măncatu, după trei zile crepă de fô-
me. Atunci isi batea in palmi Domnu'l sîu, si ■ vâ-
ietaa dicendu : vai de mêne amăritu'l de mêne ! que
rcu pătîi, che quăndu se invetiase si ■ mănca, atun-
ci crepă.

II.

Un bolnavu fiendu intrebatu, pentruque nu chia-
mă pre Doctor ? respunse : pentruce io anchê n'amu
voie de muritu.

III.

Un lotru sêu fur fiendu dusu la turci spre spên-

surare, unu lu desceptaa dicendu lui: quât' eş tu de fericitu iubite frate, che poti sperà (nêdesdùi), che astadi voi cênà in soçietate 'Angeriloru; iubite frate i respunse quelu qui erà spre mórte judecatu, fôrte bine mi ar pârè de te ai duce tu in locu'l meu, che io dicu adeveratu, si me juru tie, che aquum n'amu fome.

IV.

Un şerbu vèdendu che rumpe Domnu'l sùu o legăturà de cãrti, îl rugà si i dee si lui trei din ele. Que vei face cu ele dise Domnu'l sùu, respunse şerbu'l: Quând' amu venitu din Patria mea, m'au rogatu Muma mea s'ei trãmitu ver o carte, si scie de sănitate mea.

V.

Una Muiere, quare ingropà pre barbatu'l sùu, stându lóngè grópa sçu morméntu, fù întrebatà de un petrecatoriu al mortului: óré n'ar vrè si se mârite dupó el? La aquéstà întrebare muiere, si respunse: „iubilu'l meu, de que nu te ai insciéntiatu mai in'ante cu trei zile, che io aquum amu datu mãna cu altu.”

VI.

Un omu curios' întrebat pre altu'l, quare dũcea queva intr'o nãframa que are in dènsa? el au respunsu la întrebare que i s'au cadutu. Quum che are queva, que nu se cade se vadà el.

VII.

Fiënd' întrebat' unà órà Hilon, que face Domne-deu? el respunsé asiè: pre quei umiliti innaltia, érò pre quei innaltiati aplécà (umilesce).

VIII.

Marele Alesandru ducènduse intr'o dì si vèdà pre Diogenes, numitu'l Cinicus, si aflându l' in un câmpu la sóre, i se arătà in ante cu tótà cortenire súa, dicèndu: io sùm mare Alesandru; si io repunse Filoso-

fu'l, sùm Diogenes. Alesandru îl întrebà, de ar vre queva dela dènsu'l: nu alta, repunse Diogenes, numai ■ te departi de mène, pentruce mi impedeci sórele (radele sórelui). De aquésta mirându se Alesandru asiè au grăitu: De n' asi fi Alexandru asi vrè ■ fire Diogenes.

IX.

Pà intrabatu Plato, quare diferentie (deschilini-re) este intră invėtiatu'l, si intră ne invėtiatu'l? dise: aquea quare est intră Doctoru si intră bolnavu.

X.

Un citețianu din London dise cotră vecinu'l său, nu faci bène vecine che insòri asiè tèmporiu pre fiu'l tũu. Mai bine ai face, de ai mat lasà, si se mai cócă la mète. Ba io nu voiu si asteptu vecine, repunse, quela, quáci me temu, che dachè si va veni fiu'l in mète, atuncia nèqui de quum nu va vre si se insóre.

XI.

Un Advocatu asiè rěspunse unui omu, qui venis-se si quérà svatu dela el cu mánile góle: quine are opu (lipsă) de lumină pórté cu sène oleiu.

XII.

Dintre doi frati de géminu, quarii sãmínaa fórté unu'l altuia, au fostu murit' unu'l. Quelu remasu, cālétorínd' odineórà i au venit' inante un cunoscutu, de quare fũ întrebat' aquésta: Iubite prietine! fă bène si érta che voiu si te întrebu queva, óre quine au muritu cu adevératu dintre voi, tu séu fratele tũu.

XIII.

Un omu vedénd' in cale che vine Doctoru se ascunse dupó pariete; veni Doctoru pònè la elu, si i dise pentruque te ascundi tu? éró el rěspunsè: Domnule! é multu tèmpu de quandu n'am fostu bolnavu, si aquum mi este ruşine, si esu inante Doctorilor.

XIV.

Un Episcopu trácendu prin ■■ satu, au vedut' un Preotu, spălânduși vestmēntele sale la ■■ riu, aquēsta vėdendu Episcopu s'au māniatu fōrte si l' dīse: quine   Asinu'l aquelu, quine te ■■ făcutu Preotu. Cui i respunse indata Preotu'l dīcendu: M riea t a Pr s ntia t a Preluminate D mne.

XV.

Un omu f r  m nte voiendu si c l tor sca din una citate in alta, pr nse caii, si se su  in carru, si luv  disaci (desagi) pre umeru: qu ndu 'l intreb  un altu pentruque nu pune disaci in caru? i dīse: si nu ingreoiu caru qua si se rump .

XVI.

Un m ncinosu se laudaa f rte c tr  un amicu, che ar fi bunu la vedere, adeche ar av  asi  ochi buni, qu t' obi cturile quele mai departate p te si le v d  si si le deschilin sc . VEDI dīse mai incolo, turnu'l quel' altu? 'Tocma pre b lta qu  d  supra  mbl  un s re e io potu deschilinire t te mischi rile lui. Atuncia ii respunse amicu'l: aqu sta   cu adev ratu de mirare lucru, che io de abea vedu turnu'l nequum  s recile, ins  il audu tropotindu.

XVII.

Un scolaru ne-pr ceputu quarele nu vrea si inveti , si nu avea bani si si petr c  i si v nd  c r ile sale, si scri ndu la Tată său, au dīsu: Bucur te de m ne Tat  pentru che aquum ■■  enu c r ile.

XVIII.

Un Doctor, quarele er  multu cupr nsu intru in vetiaturi, v d  o dată intr ndu ■ f t , que il rug  si ei dec focu; ma Doctoru ei respunse: tu nu ti ai adusu nemică in que si duci focu, si merg ndu elu si cerce queva qua si puie focu, f ta intraquea, se apro-

piã la cãminu, luvã un picu de cinuse rece si ■ puse pre palma mânei, si pre ea de a supra quãtiva cãrbuni aprënsi. Doctoru'l vedëndu aquësta si mirãnduse fôrte, aruncã giosu cãrțile sale dicëndu: mie cu tótã sciëntia mea nu mi ar fi venit' in mënțe un esperimentu asie isquusitu.

XIX.

Intr' o sêra ducënduse unã muiiere tënërã din o societate quam târziu cõtrã casã, se aflã un omu tënër si o petrécã põnë la lócașu 'l ei, qua si nu ei fie uritu, mergëndu singurã nópte. Si asie mergënd' amendo de soție, nu sciea tëneru'l quum se incépã vorba, si tocma pentru aquea se aflã in mare turburare, põnë que pusë tôte la o lature, si disc cõtrã muiiere: „Que cugeti Domnia tũa quôte stele sũnt sêu se aflã pe ceriu?” Aquësta io nu sciu, ii respunse muiiere; insë spunemi Domnia tũa mie quóti nebuni se aflã pre pãmëntu.

XX.

Un inpuçinatu la mënțe, vrëndu si si vëndã casa, au luvat' o petróã din dënsa in mână si o aretaa pentru probã,

XXI.

Un Obrister intrebã pre șerbu'l sũu, che are el voie de acãlëtorire cu dënsu'l prin alte tieri. Io disc serbu'l, sũnt gata in totu locu'l si fie unde a mergere cu Domnia tũa. Quum? au dõrë si in iadu ai voi si mergi cu mënë? Si acolo sũm bucuros' ■ mergere cu Domnia tũa. Socotesce iubitu'l meu, dise Obristeru'l che in iadu è fôrte mare cãldurã, si tu scii, che sedi inante pe caruçia, apoi ajungëndu noi acolo, vei sentì erõ tu mai ãnteiu si mai tare focu'l. Ba nu asie Domnule! respunse șerbu'l, io 'l mi sciu locu'l meu, quãci quãndu vom' ajunge la usiã, Domnia tũa te vei da din caruçia giosu, si vei intra in lontru, erõ io voiu remãnë cu cãruçia afarã.

XXII.

Un Prințu Alemănescu (Nemțiescu) fiendu in Venetia, ■ întârdiea si védă lucrurile quele vrednice de aducere ■ mēte aquei cităti, si privindu el aquele, au grait' un pruncu mișel cōtră el rogându-se si i deē queva. Prințu'l i au respunsu che nu are bani mărunti, cu aquēsta neindestulându-se pruncu'l s'au âmbiatu che va merge si schimbe; erō qua si scape de pruncu Prințu'l i au dat' un galbēnu, ne cugetându, che va mai veni pruncu'l indireptu. Darē quātu de mare eră miraré lui, quādu dupō quâteva minute vine pruncu'l cu bani schimbati. Aquēstă intēmplare cu credintia trase pe Prințu, qua si iēie pre pruncu la sēne, si si 'l crēcă cu espesce (chieltuelele) sale.

XXIII.

Alcibiad' aflându-se in mare pompă, si in bună fericire in Athena multi se arătaă lui ai fire pretini, si se juraa, che sūnt lui cu trupu'l si cu sufletu'l dedicati, si predati, pre quarii el chiāmându-i la sēne iutr'o nōpte, li au spusu, che au făcutu o ucidere, si este cu tolul prēpeditu; qui se facă bēne si i ajute, qua si se pōtă mântuire. Atunci toti sub chiline escusatii l'au lāsatu, numai unu'l, a momo Calia, au rēmasu cu dēnsu'l, dicēdu: che la dēnsu'l va rēmānō, si de va fi de lipsă, cu dēnsu'l si pentru dēnsu'l va muri. Atuncia el pre toti i'au gonitu dela sēne, erō pre aquestu l'au ținutu la sēne pururé.

XXIV.

Marcu Aurelie, nomitu'l Filosofu, se ducea adese ori de ascultaa invētiaturile, sēu prelectiile lui Sextūs Filosoful'. Sofistus Lucius se miră de aquēsta; nu te minuna de aquēsta i dise Impēratu'l, che omu'l quel' ințeleptu trebue totu dé una si poftēscă amvētiare que ānche nu scie.

FABULELE LUI ESOPU

QUELE MAI ALESE.

FABULAE AÆSOPI SELECTIORES.

1. Vulturul, si Vulpea.

Vulturul si vulpea făcându între sene însoțire, ■ orându-tu qua si ședă aprópe, întărindu însoțire cu datina. Direptu aquea Vulturul într' un anboru înaltu si' au pusu cuibul' si au scosu puii, éró Vulpea in nesque tute aprópe au fátutu căței ei. Dequi ducënduse odinaórá Vulpea dupó mánicare, Vulturul avéndu lipsă de bucate, sburându in tufe, si rápiéndu puișorii Vulpei, ii au mánecatu din preuna cu puii súi. Éró întorquënduse Vulpea, si cunoscéndu que s'au făcutu, nu atánta s'au intrislatu pentru mórté fiilor, quátu pentru ché nusi putea isbándire, che fiéndu ea férá de pámentu, pe pasere nu o putea fugári. Pentru aquea de parte stándu, dupóquum facu si quei qui nu potu altá, blástémaa pre facilitiul de réu al súu. Éró nu dupó multu témpu órequine préndédu in câmpu o caprá, si figénd'o, sburându Vulturul, a'apucatu o parte de carne cu carbuni aprénsi, si au adus' o in cuibu, si súfíándu atunci tare véntu'l s'au aprénsu flacára, si nepoténdu ánehé sburare puii Vulturului fripti au cadutu pre pámentu. Éró Vulpea alergándu in antea Vulturului pre toti ii au mánecatu.

In vètiaturá.

Aquéstá Fabulá însémná, che quei qui strică însoțire si amicítie (pretinie), macharché quelu, qui i s'au făcutu strámbátate nu póte si si isbándéscá, insé de pedépsa lui Dumnedeu nu voru scapá.

2. Vulpea, si Capu'l.

Vulpea si Capu'l fiéndule sete s'au pogorítu într' ■ fóntáná afundá. Éró dupó que au bevutu, Capu'l cáutándu si ésé, Vulpea díse: cutésá, che amu cugetatu

queva de folosu qua si ■■ mantuimu améndoi. Dequi stái direptu', si picîorele quele din ante le vei propti tiapènu de pariete, si córnelé așîdire in giosu le vei plecà, si io me voiu sui pe umerii tui, si pe córne, si voiu sàrî a farà din fòntànà, apoi io te voiu trage aforà deaice. Capu'l tôte aqueste îndatàle ■■ făcutu, éro ea sàrièndu afarà din fòntànà, jucaa de bucurie pe lóngè gura fòntànei, éro Capul' o infruntaa, dicèndu che nu s'au ținutu de tocmelà. Ea răspunse: daré de ai avé tu atànta mènte, quòti peri ai in barbà, nu teai fî pogorîtu mai in ante de que ai fî cugetatu quum vei esî.

Invètiatură.

Aquéstă Fabulă invetiă, che si cade omul' înțeleptu mai ànteu si cugete capètu'l lucrurilor apoi si se apuce de ele.

3. Vulpea, si Leu'l.

Vulpea nemai vedèndu nèqui o dată Leu, si în-templânduse o data ■ se întâlne cu elu ànteu asiè s'au temutu, quātu mai murî. Dupò aquea adoa órá vedèndulu, s'au temutu cu adevèratu, ma nu qua din ànteu. Éro quându l'au vedut' atreia órá au cutesatu asupra lui asiè, quātu s'au opropiatu de elu, si vorbea améndoi.

Invètiatură.

Aquéstă Fabulă Invetiă, che si de quele infrico-sète, prin petrecerea inpreună cu ele lesne se pòte apropiare.

4. Vulpea, si Rugul.

Vulpea suinduse pe gardu, de unde cādèndu s'au apucatu si se tie de unu Rugu. Dequi vătèmandusi piciorde in spinii lui, si durènd'o, au dèsu còtră Rugu: vai mie, che amu fugitu la tène qua la un ajutoriu, si tu mai rèu mi ai făcutu. Éro Rugu'l dise: dar' ai pècàlitu tu Vulpe, che ai vrutu si me prèndi pre mène, quare pre toti ii prèndu.

Invetiatură.

Aquestă Fabulă înseamnă, che asiè si ómeni sùnt nebuni, quarii la aquei alérgă dupó ajutoriu, qui din fire au, qua mai virtuosu sí facă réu.

5. Vulpea.

Vulpea intrându in casa unui negociátoriu, si cau-
tându tóte vasele lui, au aflatu si capul' unei larve cu
mare măestrie făcutu, quare luvându' in mání dise:
o que capu! si creri n'are.

Invetiatură.

Aquestă Fabulă înseamnă pre ómeni quei formosi la
trupu, érá la mēte deşerti.

6. Bêtrănu'l, si Mórtea.

Un Bêtrănu orequândva tăiând in munte lemne,
si punéndule pe umeru, dupó que multă cale au mersu
insărcinatu s'au ostănit, si punendu giosu lemnele
chiámă pre Mórte si vénă, éró ea indată veniendu, si
intrebându pentru que o au chiámatu, Bêtrănu'l res-
punse: qua si rédici aquestă sarcină si mi o puni 'de
umeru.

Invetiatură.

Aquestă Fabulă invetiă, che tot' omul si nevoesce
si si tie viatia, de si este in multe nevoi cufundatu,
si l si pare, che postesce si móră, insè cu multu mai
virtuosu alege a trăire, de quat' ■ morire.

7. Bătrăna, si Doctoru'l.

O Muicere bêtrână durénd'o ochii au tocmitu pre
un Doctoru cu plată, che de o va vindecă plată cu
quare s'au legatu i ó va dà, éró de nu, nemica ■ i
va dà. Dequi s'au apucatu Doctoru'l sí o vindece, si
in tóte dilele ducendu se la Bêtrână, si ungendui ochii,
éró fiendu che intr' aquea oră pentru ungere nu potea
vedere, el in tóta dioa un vas luvându si ducea. Bă-

trâna vedea che in tóta dioa i se inpuçinâ vasele atâta, quâtu dupô que s'au vindecatu nemica nu i au rêmasu. Êrô Doctoru'l querêndu dela ea cu que s'au legatu, quaci aquum curatu vede, si aducêndu si marturii. Êrô ea respunse: cu adêveratu mai virtosu aquum nemica nu vèdu io, che quându me durea ochii multe ■ le mele vedeam in casa mea, êrô aquum quându dici tu che io vèdu, nemica dintr' aquele nu vèdu.

Invetiatură.

Ômeni quei rîi multe facu, quare apoi sînt in contra loru.

8. Păsăariu'l si Șerpele.

Un vênătoriu de paseri si duse in silbă (pădure) si prëndă păseri; si avêndu cu sene laçurile si măes-triile sale vèdù intr' un arboru o pasere, si se apropie sub arboru si si intëndă arcu'l său: si nu sciea che au călcatu pre un șerpe, êrô șerpelc fiêndu de desub-tul picioarelor lui se întôrse si'l muscă: êrô el de du-rere se vâietă, si dise: oh vai de mène cu vênatu'l meu, che io amu vrutu si vènesu pre altii, êrô altii m'au vênatu mai curêndu pre mène: si aquum sîm in cumpênă de môrte.

Invetiatură.

Asiê sînt si omeni, quarii vrêu si facă rêu al-tora; altă dată se intêmplă de pate mai rêu aquela de quâtu quelu, cui va si i facă rêu, che l trâmite Dum-nedeu pedépsa de unde nêquê cu cugetul' nu cugetă.

9. Veduva, si Gâina.

O Veduvă evea o Gâină* si in tôte dilele ei ouaa quâte un ouu, êrô ea socoti che dei va dà măncare mai multă si mănce, va face quâte doă ouă, si si ducè in tôte dilele unde era Gâina inchisă, si i daa măn-care preste mēsura si mănce; êrô Gâină dachê se in-grășă se pârasi de o mai ouare.

Invetiatură.

Asiè sùnt si omeni quei qui au queva avutie si àmbilă si o inmultiască fôrè voié lui Dumnedeu, ci perdu si quātu li se pare che o au in mánile loru.

10. Mucia, si Șoreci.

Intr' o casă era multi Șoreci, si se invetiasă ■ Mucia de mergè acolo, si in tôte dilele îi vènaa, de-
qui vedendu Șoreci che se inpuçină, diserò intră sène: Fraților! nu trebuie si ేశimu din gauri afară, che de vomu ేశi toti vomu perì: éró Pisica ■ svatui que va face, si cugetă si se facă a se scăpare de pre un lemnu inaltu, si cadù giosu de se facù qua quum ar fi mórta, éró unu'l din Șoreci se uită dintr' o gaură, si vadënd'o asiè dise: oh Mucia de țasi vedè pântecelo qua timpăna de unflatu anchè totu nu me voiu apro-
pia de tène.

Invetiatură.

Asiè facu omeni quei înțelepti, quându cunoscu che îi amăgesce quineva in ver un chipu, altă dată nu îi pôte înșelare, macar de ar face mii de măestrii: ché ei atunci mai tare se pasescu, si si ferescu de aqua qua si scape.

11. Vulpea, si Măimuca.

Odinaóra se strinsese tôte férele la un locu, si animalele (dobitócele) câmpului inpreună, éró Măimuca din anté tuturor, facù un jocu minunatu, si atăta de ేశquusitu, quātu se miraa tôte férele, si atăta o iubirò quātu vrea se o redice si le fie împèratu, éró Vulpea nu o voiea; qui o defăimaa dicèndu: che è asiè, apoi ■ chiamă intr' o lature, si i arată o bucăciă de carne intr' o cursă, si i dise: Eccè io am aflatu aquèsta mâncare, si n'amu cutesatu si o mâncu pônè nu ti voiu arată tie qua la un împèratu: dequi de ti trebuie tie tu o iea: éró Măimuca sarì qua o broscă si o apuce si se prênse in cursă, éró Vulpea rise dicèndu! Oh Măimucă dar' atănta nebunie ai fostu avutu, si anche

te unflă firea și împărătesci, preste toate ferele câmpului.

Invetiatură.

Omeni quei, qui ■ socotescu înainte bine lucrul quare'l vreu silu facă, seu cuvântul que voiescu silu grăescă, qui ■ apucă de nesque lucruri mari, quarelo nepotendule gătare, cadu in necasu.

12. Leul, Asinu'l, si Vulpea.

Leu'l, Asinu'l silbatecu, si Vulpea ■ insoçise toti trei, si amblaa a vênare, dequi prênsero vênatu multu si dise Leu'l Asinului, si inpartiă vênatu'l, éro Asinu'l statù de inparti tocma trei parti: si dise Leului sisi ieè quare parte i va placè, éro Leu'l vedendu aquèsta se mânia pre Asinu si lu lovì cu brânca si l'omorì; si dise Vulpei cu mare mânia dute de inparti tu, éro Vulpea se apucă si facu totu o parte, numai que isi lăsà ei o parte fôrte mică; atunque dise Leu'l: oh preințolèptă Vulpe! quine te au invetiatu de ai inpartitu asiè direptu? éro Vulpè respunse: io vedui que pati bielu'l Asinu, si patima lui m'au invetiatu a impartire intru aquéstă formă.

Invetiatură.

Aquéstă Fabulă arată, quum che omeni se înțeleptiescu, cându vedu pre socii sui patiendu patimi, si alte nevoi.

13. Leu'l si Ursu'l.

Lieu'l, si Ursu'l prênsese un puiu de cerbu, si se eertaa quare il va mână seu luvà, si atânta se luptarò, quātu se fatigarò (ostenirò) si cadurò giosu, éro o Vulpe se întemplă de trecea pre acolo, si vedendu che nu se pôte scula nêqui unu'l, nêqui altu'i, si puiu'l quel de cerbu giace inmediu locu'l loru mortu, ea mërse de lu apucă si fugi, éro ei vedendu aquèsta diserò: oh vai de noi fere tari, si fôr de mênțe que sântemu, pentru quine ne amu fostu ostănit, pentru o burcată de Vulpe vicleană.

Invetiatură.

Multi ómeni sùnt, qui ■ ostănescu rău pentru qua-
să dobândescă multe de tóte, însă nu cu dreptu'l, qui
cu strămbatate, din apucări, si răpiri, qua sise inavu-
tiescă, érò quându este mai pre urmă dobânda lor ■
mânâncă alții si ei se duc de aici, încărcati de pécate,
cu mare grăultate.

14. Muscele.

Intr' un faguru de mére se adunase multe Musco
si mance mére, si se implăntarò cu picioarele si cu ari-
pile in mére, si nu puturò sburà, si inccânduse dicea
oh vai de noi mișele que sūntemu quaci pentru puțin:
tică dulcétia, noi perimu cu dīle, adecche: mai in antò
no tēmpu.

Invetiatură.

Asiè sūnt si ómenii quei pécătosī, curvari, lotri, si
furi, quarīi pentru puținū lucru, si pentru puținū nu-
tretiu (hrană), si dulcétia, isi perdu dīlele; si se facu
inveci nēfericiti.

15. Corbu'l, si Șerpele.

■ Corbu'l flământise, si vedendu un Șerpe dormiendu
la sóre se lăsă in giosu si'l apucă, érò Șerpele se in-
torse si'l muscă; si quându vrea si móră dicea: oh vai
de mēne que nutretiu aflai, che cu aquēsta me inveni-
nai, si écēme che moriu.

Invetiatură.

Asiè facu multi omenis quându miruescu queva, pen-
tru neprécepere lorū, i si punu capetele.

16. Lupu'l, si O e.

Un Lupu venise la o turmă de ouīsīsi răpescă queva;
si'l muscarò nesque căni, si pătīmea fôrte mare durere,
si flământica, si nū avca nēquē o putere, qui dicca
uncī ouī si i aducă apa si beă, si dīse còtră óue: che de
mi vei aduce apă si beu, io me voiu cástigă si de mân-

care, éró oue díse: bène díci tu Lupule, che de ti voiu aduce io apă de bevutu, tu me vei face pre mène, de ti voiu fi máncafe fòré de sare.

Invètiáturá.

Asiè facu óminii quci astuti (vicieni) qua si Lupu'l sèu qua Vulpé, quarii ámblá cu máestrie, qua si amágescá, si si inşele pre quine ar potè; éró omul' ínte-leptu se pásesce fòrte qua si ~~nu~~ cadá in perdere.

17. Epurii si Vulturii.

Epurii s'au fostu bátèndu cu Vulturii, si se rugaa Vulpilor si le dee ajutoriu, éró Vulpile respunsèró dí-cèndu: noi bucuros v'amu da ajutoriu, de nu v'amu scii quine sùnteti, si cu quine ve bateti.

Invètiáturá.

Asiè pátimescu quci neputinciosi quándu se apucá, la cèrtári, cu quei mai mari de quátu dènsi.

18. Copilu'l si Mumá súa.

Un Copil furà o carte dela Dascal' unde invètiaa, si o dede Mum'ei súaie si o tie; éró ea nu lu certá, nèqui il ruşină, el de aqui inante se invètiá a furare, si alte lucruri mai mari pòné il prènsèró de faciè, si pe judecatá diréptá, vruró si'l spèndure, si ducèndu'l la furci mergea si Mumá súa dupò dènsul' plàngèndu; fe-ciorul' o chiámá si i gráieccá, ea se apropiá si si lipi ure-chia de gura lui, éró el o opucá cu dèntii de urechiá, si o rupse. dicèndui: aquèsta é pentru que numai in-vètiátu, nequi mai certatu, quándu me invètiamu a fu-rare; qui ánehè ti pareá bine, quánduti aduceamu, quá-tequeva de furatu, éccè aquum tu mi ai scurtatu viatia de pre lume.

Invètiáturá.

Omu'l quarele nu si cèrtá fii súi de mici, si nu ii pedepsesce aquelu é quasi quándu li ar pune singuru laqu'l in grumasa, si ii ar duce la perire.

19. Pêcurariu'k.

Unu Pêcurariu páscea ouile pre lóngé mare, si si întemplâ de erâ atuncia lenisce pre mare, éró el pofti si cǎlétoréscă pre mare qua un negociãtoriu, dequi abătù, si se duse de si vendù ouile tóte, si cumpará finice si intră intru o luntre mare, si purcése pre mare, ma scorniënduse o fortună mare, aruncaró totu negotiul' din luntre in mare, si aruncaró si finicile lui, si de abea scăparó la uscatu numai cu sufletele, si dache eșiró din luntre afară, Pêcurariu anchê ămblaa pe țermurile mării, si vedëndu che se făcù lenisco in mare incepù ■ jura tare, si a dice: oh Dómne! quátu ■ vedea de grósnică mare póné a nu mi mancà finicele méle, éró dache le au máncatu, quátu se facù de lină.

Invêtiătură.

Quóte mișeletăti pate omul' in viătia lui, tóte le deprênde, si se invétia, che se éspitesce, qua argéntu'l prin focu.

20. Doi Asini.

Asinu'l silbaticu, vedù pre altu Asinu domnescu pascënduse bène; si veniëndu se apropie de dënsul', si incepù al lăudare dicëndu: che é grasu, si nétedu la trudu, si i ajunge mánicare destolă, apoi preste o oră il vedù încărcatu cu lemne, si mergea dupò dënsul' un șerbù si'l batea in tóta óra cu un bățiu; éró Asinu'l quel silbaticu dise: fiëndu ché è asié lucru'l, i ti vedù viatia, si nutretiu (hrana) nu o ai in deșertu, qui cu multă patimă si ostănelă trăesci.

Invêtiătură.

Si nu doresci, nêquê se poftesci viatia quca que é cu temere si cu amaru amestecată, che mai pre urma é de nemica si de perire.

21. Pêcurariu'l, si Ouile.

Un Pêcurariu pascea ouile pe subt umbra unui copaciu, adeché: arboru fructuosu (roditoriu) si ■ sui in

arboru si scuture fructu'l dupo cum era, qua si mance ouile; si si lasase haine le giosu la radicina, ero ouile mancandu fructu'l pecaliro de mancaro si hainele pastoriului loru; ero Pecurariu'l dache vedu aquesta dise: oh dobitoce rele que sunteti, voi altora ve dati lana vostra de se inbraca ■ densa; ero mie pentru che cautu de voi mi ati mancatu si hainele.

Invetiatura.

Multi omeni sunt, qui din nesocotintia loru folosescu quelor, qui nule sunt de nequi o lipsa si si facu loru nevoia, si grautate.

22. Asinu'l, si Vulpea.

Un Asinu se invescuse ■ ■ pele de Leu si amblaa spariendu pre alte animale, si vru si sparia si pre Vulpe, ero Vulpe dise: io anche m'asi teme, de nu te asi fi auditu rugindu qua un Asinu.

Invetiatura.

Asie si omenii quei de nemica, quando vedu che au putere quatu de pucina, dela quei mai mari, ei atuncia vreu si sparia pre toti omenii, quarii sunt sub dominio loru.

23. Gaiina si Rundunea.

O Gaiina clociea nesque oua de Serpe cu tota sirguientia, ero o Rundune din un copaciu, ■ vedu si i dise: oh nebuna que esci tu pentru que clocesci aqueste oua, quare dache le vei cresce anteu pre tene te voru manca.

Invetiatura.

Pre omu'l quelu de genu (nemu) reu si vicleu, nu lu vei inblandi neque decum, macar quatu bene ai face, cu aquelu nu poti avere pace.

24. Camila.

Omenii quando veduro camila anteu forte si temu-

rò, si se mirarò de mărimea ei, si quum è de minu-
nată, si fugea de lea, apoi dădă vèdurò quum che ■
blândă, mai cutesaa, si se mai apropiaa de ea; dupò
aquea vèdurò ché è un animalu domesticu si simplu; de-
qui ■ facea multă ruşine, si o infricosea; si o dederò
pre mâna pruncilor de ■ purtaa pre unde ei vrea.

Invètiătură.

Cu lucrurile quare sùnt in sène mari si grele de-
predèndune ■ ele ■ dată si de doé ori, apoi nèqui le
luvamu susu qui ■ paru usóre, si le purtamu quum ne
este voia, si plăceré.

25. Vulpea, si Veru'l.

O Vulpe fugiea de nèsque vèntori, si intră intru
un stau'l de oui, si află acolo un Veru, cui ■ rugă si
o ascundă, Veru'l i dîse: si ■ ascundă intr' un unghiu
in umbrariu (coliba), si indată sosirò si vèntorii, si
întrebarò pentru Vulpe, Veru'l dîse cu gura quum che
n'au vedutu nemica, ma cu capu le arataa unde este
Vulpé; éró vèntorii nu cunoscurò semnu'l, si purcé-
serò de acolo, dupò aquea esì Vulpea din coliba afară;
éró Veru'l i dîse: poti si mi multiămesci, quaci nu te
spusei vèntorilor. Vulpea respunse: multiămitiasi for-
te de ti ar fi fostu si semnu'l capului, precum i ti era
cuventu'l.

Invètiătură.

Asiè sùnt unii ómeni, cu cuvèntul dîcu una, éró cu
fapta facu alta.

26. Omu'l si Deu'l.

Un omu avea un Dumnedeu de lemnu si de multo
ori ■ rugaa lui si l' inavutiască, éró aquelu Deu nu l'
ascultaa, dequi omu'l se manîe si lu luvă de picior
si l' aruncă de pământu de lu făcù totu' cenusiă, si ca-
pu'l anché ■ lu sparse, din quarele curse multu auru,
éró omul vèdèndu aquèsta dîse: mare nebunu esci, si
ai fostu, quáci quându i ti faceam' onore (cinste) tu nu

mi foloseai nemica, éró dache te rusinai si te facui fêrêmă, aquum mi făcusi pe voie, che mi ai datu multă avutie, bène che mai invêtiatu, che de aquum in ante tot' aqvestu onore i ti voiu face.

Invêtiătură.

Chê multi sânt, quarii te pôrtă cu menciuni dicându che i ti vor face queva bine, pentru qua ■ te cuceresci loru, si nu ti facu, éró sunt alti quărora nêqui o omenie nu li ai datu, nêqui sperantia (nedeșde) n'ai avutu; éró ei ti au facutu multu bène in tēmpu'l de nevoie.

27. Corbu'l, si Muma súa.

Corbu'l se bolnavise, si ședea intru un arboru, éró Muma súa fiendu intr' un altu arboru ■ tânguea, si lu plângea, éró corbul dise: nu plânge Mumamea, nu plânge, qui te rógă lui Dumnedeu, si tuturor sântilor lui si mi dee sănitate, éró Muma súa i dise: oh fêtul meu! daré qui sântu i ti va ajutâ tie, quaruia, dintru aqvesti nu i ai furatu carnè.

Invêtiătură.

Asiè si omenii quei, qui facu multe réutâti in lume, la necasurile loru, nu se află nimene si ii ajute, si si ii mângâie.

28. Furnicile, si Grelușul.

La tēmpul ernei se udase grăunțele furnicilor, si le usucăa la sóre, éró Grelușul' era flâmēdu, si queru dela furnici si i dee si mance, éró furnicile diserô: daré asta véră quáci nu ti ai strinsu de mancatu, adeche nutrețu? respunse Grelușul' si dise: n'am' avutu cându strînge, che tot' amu cāntatu, si amu desfatatu ânimile ômenilor cu cāntările mele; éró furnicile diserô ridēdu: daché asta véră ai cāntatu si te ai desfetatu; aquum vedi, si jócă.

Invêtiătură.

Noi trebue si lucrēmu, si si invêtiēmu pônē avemu

tèmpu, che tèmpu'l quel perdutu ■■■ va întornà mai multu.

29. Vulturu'l, si Săgetătoriu'l.

Vulturu'l sedea pre ■ pètră, sisi pândea un vènatu, éró un săgetătoriu, il săgetă din arcu, si feru'l săgetei i intrase in trupu, éró lèmnu'l săgetei, si penele staa din antea ochilor lui, éró el vedendu penele: quele dela săgetă, quum erau infipte in carno lui, plângea, si dicea: numi pare réu che moriu, quum mi pare réu, che mi este perire de penele mele, che m'au strábátutu, si m'au pètrunsu.

Invètiătură.

Aquéstă Fabulă arată, quum che nu ne pare asiè réu quându ne amărescu, si ne necăşescu străini, qua quându ne facu strâmbatate cunoscuti, si amici nostri.

30. Vermele si Vulpea.

Vérmele cşise din pământu, si dicea còtră alte insecte (jigani) che el este Doctoru si vindecă tóte bólele, éró o Vulpe ii dise: darè quăci dici tu che doctoresci pre altii, fiendu tu ologu si móle, pentru que nute vindeci inteiu pre tène, qui te trudesce intru aquèstu chipu.

Invètiătură.

Asiè sùnt fomenii quei nepotinciosi, quarii ■ avèndu nequi o putere, sùnt totu de amaru altora; apoi ei nu se lase intr' atăta, si si se róge lui Dumnezeu si ii mântuěscă, qui ánche ámblá si facă bène si altora.

31. Omu'l, si Gaiina.

Un omu avea ■ Gaiină, si facea, ádeche ouaa ouă de auru, éró el cugetă che in dènsa va fi multu auru, si ■ spântecă, si intru dènsa află tot intr'o formă, quasi in alte gaiini; dequi voièndu elu si afle avutie multă de o dată, el perdù si què puçina, que o avea.

Invetiatură.

Asiè sùnt ómenii quei, qui nu multiãnescu lui Dumnezeu de pucinu, pentru poftire (lãcomie), ei perdu, si que au la mãnã.

32. Leu'l, si Vup ea.

Leu'l inbãtrínise, si nu putea si ămble dupò vènatu, qui socoti que va face, si intrã intr'o pesterã si se facu ché è bolnavu, dequi mergea tote ferele de lu vedea; éró el prèndea quãte una si le mãncã, éró Vulpea fièndu mai astutã cunoscu viclenia si mãestria Leului; nu avea que face, qui veni si ea qua la un Impèratu si lu védã, ma staa din afarã de pesterã, si lu întrebã pre Leu dicèndu: Dómne! que mai faci, quum te ai? Leu'l dise che i este fòrte réu: si dicea còtrã Vulpe, daré quaci nu vii si tu in pescerã, si nu stai afarã; Vulpea dise: io nu voiu intrã pentruche vedu urme multe intrate acolo éró esite nu vedu néquè una.

Invetiatură.

Ómenii quei întelepti, pre semne cunoscú lucrurile quele de perire, si fugu, unde potu, qua si scape de mórte.

33. Grãdinariu'l, si Șerpelo.

Din antea usiei casei unui Grãdinariu i si facuse un șerpe cuibu, éró quãndu fũ o datã muscã șerpele pre un fiu al Grãdinariului, si muri, si le părũ fòrte réu parèntilor pentru fiu, si gòndea quum ar putea face si ucigã pre șerpe, dequi luvã Grãdinariul o secure si lu pãndea si l' omórã, si quum il vedũ aruncã cu secure in dènsul', si nul' nimeri, qui lovì intr'o pétra de se rupse o bucatã din ea; éró șerpele scãpã in gaurã. Apoi dupò quãteva zile, socoti Grãdinariu'l si se inpace cu șerpele; dequi duse in casã si luvã pãne si sare, si'l chiãmã si éså afarã, si facã pace amèndoi, șerpele respunse, si dise: de aquum in ante, intrã noi pace si credintia nu va mai fì, pònè quãndu voiu vedè òo pétra însemnatã si tu mormentu'l fiului tãu.

Invetiatură.

Omu'l quel' înțeleptu trebue si ■ păsésoa de óme-
nii quei réi mai virtosu de i voru fi făcutu vátémare la
vedere, qua si védá sí alti mai multi.

34. C e r b u 'l.

Cerku'l vedù pre Leu dormiendu, si se spârié
fórte tare si dise intru sène: oh mișele animale que
süntemu noi! che de vedemu pre Leu dormiendu ánehé
■ tememu; daré ánehé cându va fi el mániosu.

Invetiatură.

Asiè si facá si quei mai mici si cunóscá pre mai
mari loru, quum che sùnt mai tari, si mai puternici.

35. Leu'l, si Gliganu'l.

Leu'l se certaa cu un Gliganu, éró Vipera staa de
o parte, si ascultaa, si cautaa si védá quare va cáde;
dequi ei se máncaró quátu se máncaró, apoi cându fù
mai pre urmă se inpácaró si se facuró prietini; éró
Viperei ei pareá réu fórte, quáci se inpácaró, si se un-
flá de mánie mare, quátu vrù numai si crepe.

Invetiatură.

Aice ne invetiá Fabula, si ■ ne bucurému, si si
ne pará bine, cându vomu vedè pre quei mai mari
certánduse, au si pre quei mai mici, qui si alergému
si ii inpácému.

36. Leu'l, si Vulpea.

Leu'l dormiea intr' ■ locu ascunsu, éró un sóre-
■ trácù pre de asupra lui, Leu'l se sculá si sari; éró
■ Vulpe il vedù si rise, Leu'l ei dise: nu pre ride tu
Vulpe, che nu trebuesce nequi pre sórece al defăimare
de totu.

Invetiatură.

Quei mai mari si mai putenciosi nu ■ cade si mic-

şorese si si batjocoréscă pre quei ■ mici, ■ nepu-
tenciosi.

37. Pruncu'l, si Şcorpia.

Un Pruncu ámb্লাа prěndědu lăcuste de quarele
strică la ţerină, si dedése si de o scorpie, éró scor-
pia i dise: Pruncule! si nute pre atingi de mène, che
te voiú face de vei lăsa si lăcustele quôte ai prěnsu póné
aquum.

Invětiătură.

Cu omu'l quelu rěu si ■ ai amestecare, néqui si
comperi dela elu, néquě si i vėđi, si ánche néquě si
te atingi de děnsul' néquě odinăóră.

38. Corbu'l, si Vulpea.

Corbu'l ţenea o bucată de casiu in gura, si sbu-
ră susu intr'un copaciu, si vrea si 'l mănco; éró o Vul-
pe trăcěndu pre acolo il vėđu, si i dise: oh quātu esci
de formosu! de ti ar fi si căntare precum ti frumsetia;
mi ar plecea si te audu căntăndu che de multu dorescu
si ti audu glasu'l tăn; éró Corbul' audiendu aquesta de-
schiděndusi gura incepu a cloncăire si i căđu casiu din
gură, ero Vulpea mērse de lu luvă, si lu măncă, si i
dise; la tóte esci frumosu numai la mēte esci pre sim-
plu, (prostu).

Invětiătură.

Asiě si omenii quei viclěni, laudă pre quei mai ■
invětiati, qua si ii pótă amăgire, si si le iee quâte que-
va que au; si aquesta è pecatu'l înşelăciuni.

39. Cănele, si Umbra.

Un Căne ţenea o bucată de carne in gură si trecea
pe ■ puncte, preste o apă, si veděndusi umbra súa in
apă, socoti che è mai mare bucata aquea que este in
apă, de quātu quare o ţenea in gură, si lăsă bucata din
gură si sări, dequi perdù si aquea que o ţenea in gu-
ră, si puçinu de ■ se inecă, si péră cu totul.

Invetiatura.

Asiè sùnt si omenii quei lacomi, quarii voieseu
si iée bucatele altora cu tãrie, si pe furisù, ei perdu si
ale sale, quarele au strinsu cu mánile loru.

40. C a m i l a.

Camila si rugaa lui Dumneđu Savaoth si i dee cór-
ne, si dache nu o ascultã, ánehé se si mai rugã cu tó-
tã evlavie, si supérându pre Dumneđu o blástémã de i
cadurò si urechile.

Invetiatura.

Si cade si ne rogãmu lui Dumneđu, qua si ne dee
nouí quele de lipsa sufletului si trupului nostru, éró si
nu queremu lucruri mari, si quari sùnt preste firé omului.

41. A s i n u 'l.

Un Asinu era încãrcatu cu sare si mergea Dom-
nul sùu dupò dènsul, si trecèndu Asinul prin o apă,
se impedecã, si cadù in apă; dequi sarea se topiea, si
Asinu'l se ușoraa, apoi se topi sarè de totu, si se du-
cea Asinu'l mai ușoru, si esì afarã: apoi preste quâteva
dile, érósi trecându preste aque apă, si fièndu încarca-
tu cu bureti de mare, vrù si facã quasi din ánteiu, si
se făcu a se impedecare, si cadù in apă, éró bureti ■■
umplurò de apă, dequi bietu'l Ásinu nu putù si ■■ mai
scóle; qui se inecã acolo.

Invetiatura.

Omu'l viciénu quare vree si inșele pre altu'l ■■ in-
șelã pre sène.

42. C o l u m b u 'l (P o r u m b u 'l).

Un Columbu insetase fòrte, si vedèndu pre pãriete
un vas luciu, cugetã che è un vas cu apă se ràpedi iute
la dènsu'l, si se lovì fòrte tare cu capu'l de pãriete, sisi
sfãrmã capu'l si aripilele, si cadù josu, si lu luvarò
ómenii fièndu mortu.

Invetiatură.

Asiè si unii ómeni pentru lâcomie, orique vèdu cugetă ■ apuce, si si inghitiă, si nu socofescu quum va veni lucru'l mai pre urmă, si i si sùnt ei insusi causă de perire, si de mórté loru.

F I N I S.

E r r a t a.

Pagina	linea	loco	legatur :
7	1	nt	ut
21	29	Apostrophus	Apostrophus
31	22	et	est
40	6	<i>virga</i>	<i>virgo</i>
60	5	trier iu	trieriu
66	6	<i>orsores</i>	<i>sorores</i>
70	26	insane	insene
76	13	De De Verbis	De Verbis
80	18	<i>pecitno</i>	<i>pectino</i>
128	7	<i>cotaveram</i>	<i>cogitaveram</i>
130	22	fi ti	fiti
137	3	§. 40	§. 47.
—	11	§. 39.	§. 48.
143	9	luvavâti	luarâti
157	2	vocantur	vocantur
184	28	poste	poste
191	2	<i>tn</i>	<i>in</i>
198	15	<i>quere</i>	<i>qaere</i>
202	17	vêrà	vêré
206	22	sciëntiile	sciëntiile
211	25	veniëndu târ	veniëndu
231	3	Amitu	Ambitu
235	25	Pâne nègrâ	Pâne nègrâ
245	15	<i>canddelarum</i>	<i>candelarum</i>
257	11	do	do
279	6	dnpò	dupò
—	5	<i>perennas</i>	<i>pennas</i>
286	2	fi	fi
—	17	intornâ	intornâ
295	3	<i>midum</i>	<i>nidum</i>
—	23	botaie	bâtaie

Pagina	linea	loco	legatur :
297	6	intemptatu	intemplatu
301	■	internà	intornà
—	15	<i>fersan</i>	<i>forsan</i>
303	13	si	si
309	15	<i>trasigere</i>	<i>transigere</i>
314	3	voi	vei
318	19	iutr'o.	intr'o
—	23	mome	nome
—	<i>penultima</i>	amvétiare	■ invétiare
319	20	figènd'o	frigènd'o
320	31	■■■■	unu
—	—	piciórds	piciórele
—	—	dèsu	disu
322	20	evea	■■■■
324	28	eertaa	certaa
326	28	omenis	ómeni
—	29	O e	Óue.

Index

Nominum D. D. Praenumerantium.

Viennae.

Exempl.

Reverendissimus D. Ignatius de Karabetz Archi- Diaconus Tordensis in Transylvania et I. Re- ginis Pedestris B. Splényi Capelanus Castrensis.	4
Admodum Reverendus D. Ioannes Fogarasi Paro- chus Ecclesiae Graeco-Catholicae Vien. ad S. Barbaram	1
Illustrissimus D. Georgius Asaky Comes Moldaviae.	1
Spectabilis D. Georgius Simeon Sina de Hodos et Kizdia Complurium I. I. Comitatum Tabulae Judiciariae Assessor	10
Clarissimus D. Michael G. Bojadschi Professor	1
P. D. Petrus Cseuka Caes. Reg. Aul. Ration. Bellic. Officii Accesisita	2
— Nicolaus Nagy	1
— Nicolaus Cinthe Honorarius Gubernialis Can- cellista in Transylvania	1
D. Brutus Czirka Med. Candidatus	1
D. Georgius Schütz	1

E Caesareo Regio Convictu.

R. D. Andreas Pasztély IV. A. Theol. e Dioec. Mun- katsiensi	1
— Ioannes Popovits III. A. Theol. e Dioec. G. C. Fogarasiensi	1
— Gregorius Mihaly III. A. Theol. e Dioec. G. C. Fogarasiensi	1
— Iosephus Bélkey III. A. Theol. e Dioec. M — Varadiensi	1

	Exempl.
R. D. Aloysius Carolus Ebelin II. A. Theol. ■■	
A — Dioec. Leopoliensi	1
— Demetrius Eli II. A. Theol. ■ Dioec. G. R. n. U.	
Transylvaniensi	■
— Petrus Bodilla II. A. Theol. ■ Dioec. G. R. n.	
U. Transylvaniensi	2
— Timotheus Hosda II. A. Theol. e Dioec. G.	
C. Munkatsiensi	1
— Adalbertus Woinarsky II. A. Theol. e Dioec.	
Tinniniensi	1
— Nicolaus Vulcan I. A. Theol. ■ Dioec. G. C.	
M — Varadiensi	1
D. Ioannes de Karabetz Juris I. in An. Auditor.	1
D. Carolus Albrecht Philos. I. in An. Auditor	1

IN HUNGARIA.

Aradini.

Magnificus D. Paulus Csarnoevics de Macsa et	
Kiss-Oroszin S. C. et R. A. M. Consiliarius etc.	1
Sp. D. Adalbertus Bitto de Sárosfalva I. Cottus. Arad.	
V — Comes	1
— Emericus Bitto de Sárosfalva Complurium I. I.	
Comitatum T. I. e primariis Assessor	1
— Jonathan Buday Compl. I. I. Familiarum Agens	
Fiscalis	1
— Carolus Brünck I. Cottus. Arad. Archivarius.	1
— Nicolaus Buxbaum ■ de Grünfeld	1
— Iosephus Dess ■ ö de Sz. Viszló Capitaneus Cae-	
sareo - Regius	1
— Gabriel Török de Várad I. Cottus. Arad. V.	
Notarius	1
Reverendissimus D. Gabriel Rat ■ Proto-Presbyter Pe-	
stesensis V. Consistorii Dioec. Arad. Assessor	
in Instituto Clericali Valachico Theologiae Sa-	
crae Professor primarius	1
Admodum Reverendus D. Gabriel Zsulanyi Paro-	
chus et Instituti Valachici Clericalis Gramma-	
ticae et Historiae Ecclesiasticae Professor	1

	Exempl.
Clar. D. Demetrius Konstantiny in R. Instituto Valachico Praeparandorum Paedagogiae, et Historiae Regni Hungariae Professor P. O. et Senior	1
— Constantinus Diaconovits Loga in R. Instituto Valachico Praeparandorum Grammatices, Styli et Cantus Professor P. O.	1
— Alexander Gavra in R. Instituto Valachico Praeparandorum Geographiae Mathematico-Physico-Politicae Professor P. O. et Consensus literarii Actuarius	1
D. Petrus Stojanovits Quaestor Aradiensis	1
— Nathan Rothschild	1

Magne-Varadini.

Illustrissimus ac Reverendissimus D. Episcopus G. R. C. Samuel Vulcan	20
Rdmus D. Ioannes Corneli Canonicus Cantor	1
— Stephanus Gyng Canonicus Cancellarius	1
— Gabriel Simon Canonicus Honor. Parochus V—Olasziensis et V. Archi-Diaconus Varad	1
— Andreas Karabetz Canonicus Honor. Parochus Varad.	1
— Dr. Alexander Dobra Canonicus Honor. Secretarius Episcopalis	5
A. R. D. Georgius Illyés Parochus et V. Archi-Diaconus Gyiresiensis	1
— Gregorius Almásy Parochus Szombatsagiensis et V. Archidiaconus Belényesiensis	1
— Abrahamus Dobra Parochus Temes-Fabricsensis et S. Sedis Consistorialis Assessor	1
— Ioannes Erdélyi Archivarius	1
— Basilus Moldován Parochus et V. Archi-Diaconus Piskoltiensis	1
— Mihael Bucur Parochus et V. Archi-Diaconus Réviensis	1
— Nicolaus Molnár Parochus Genyétensis et per Distr. Lunka Officii V. Archi-Diaconalis Administrator	1

	Exempl.
A. R. D. Ioannes Grama Parochus Hajóensis	1
— Petrus Dállyai Parochus N. Ürögdiensis	1
— Ioannes Vidrai Parochus N. Sántóensis	1
— Ioannes Bozontay Parochus Bedőensis	1
— Gabriel Serbán Parochus Szent-Andrasiensis	1
— Philippus Maga Parochus Zábrányiensis	1
— Arthemius Krisztian Parochus Fegyverne-	
kiensis	1
— Nicolaus Ponteni Paroch. Nadán-Telekiensis	1
— Demetrius Orosz Parochus Papfalvensis	1
— Zacharias Pástyán Parochus Szent - Lázá-	
riensis	1
— Alexander Corteni Parochus Apáti-Keresztu-	
riensis	1
— Ioannes Papfy Parochus Dedaënsis	1
— Antonius Abrahami Parochus Dicsériensis	1
— Demetrius Kovács Parochus Kecziensis	1
— Daniel Vlád Parochus V. Abrányiensis	1
— Paulus Szády Parochus B. Ujlakiensis	1
— Ioannes Mány Parochus Fenesiensis	1
— Constantinus Algya Parochus Gyalányiensis	1
— Demetrius Papp Parochus Hollodiensis	1
— Theodorus Vláss Parochus Jánosfalvensis	1
— Petrus Páskutz Parochus Nyégenfalvensis	1
— Abrahamus Popovits Parochus Petrányiensis	1
— Basilus Vláss Parochus P. Valányiensis	1
— Gabriel Papdán Parochus Rogoziensis	1
— Simon Suttha Parochus Sonkolyesiensis	1
— Gabriel Papp Parochus Venteriensis	1
— Ioannes Papp Parochus Össiensis	1
— Lucas Muntean Parochus Almosdiensis	1
— Georgius Gyiman Parochus Vértesiensis	1
— Petrus Papp Parochus Er-Adonyiensis	1
— Basilus Chrisztian Parochus Er-Tartseneis	1
— Ioannes Némcs Parochus Gálos-Petriensis	1
— Nicolaus Szöts Administrator Betfiensis	1
— Georgius Marusán Administrator Kardóensis	1
— Basilus Erdélyi Administ. Belényesiensis	1
— Ioannes Nagy Administrator N. Bárodiensis	1
R. D. Samuel Szentkirályi Clericus	1

Sp. D. Ioannes Getze de Girolld Eppalis Domini Be-	Exempl.
lényes Inspector	
— Samuel Gálbory ejusdem Domini et S. Se-	1
dis Consist. Exactor et V. Fiscalis	
D. Thomas Popovits H. A. Jurium Auditor	1

P e s t i n i.

Admodum Reverendus D. Ioannes Theodorovits Ec-	
clesiae Graeco-Valachicae Pestien. Parochus et	
V. Consist. Budensis et Verschetziensis Asses.	10
Sp. D. Ludovicus Schedius AA. LL. et Philos. Doc-	
tor, Aestheticae, atque elegantior. Artium Pro-	
fess. Publ. Compl. I. I. Comit. Tab. Jud. As-	
essor, nec non Compl. E. S. Membrum Cor-	
respondens	
— Athanasius Grabovszky de Apadia, I. Depu-	1
tationis Fund. Schol. G. R. n. U. Administ. Con-	
deputatus	
— Anastasius Derra de Moroda I. Cottus. Borsod.	2
T. I. Assessor	
— Constantinus Grabovsky de Apadia	1
— Emanuel Go'sdu per I. Regn. Hung. Juratus	2
Caus. F. U. Advocatus	
— Michael Stupa per I. Regn. Hung. Juratus	1
Caus. F. U. Advocatus	
— Michael Kotsuba de Tövé Juratus Notarius	1
P. D. Georgius Mutsu Scholae Valachicae et Grae-	
cae Localis Director	
— Stephanus Popovits Iuventutis Daco-Roma-	2
nae Professor	
— Evgenius Georgevits Juratus Notarius	2
— Michael Patziatzi Juratus Notarius	1
— Ioannes Manno Juratus Notarius	1
— Paulus Cató Cel. F. Semsey Praefectus	1
C. D. Ioannes Papacosta Oeconom Civis	
— Nicolaus Jankovits Civis	1
— Stephanus Vitaly Civis	1
— Spiridon K. Spiro Curator Ecclesiae Graeco-	1
Valachicae	
— Sevastian Oeconom Curator Scholae Vala-	
chicae et Graecae	1

Exempl.

D.	Ioannes Hatzeg Cantor Ecclesiae Graeco-Valachicae	1
—	Theodorus Igretz I. in An. Med. Cand.	1
—	Constantinus Mutovsky I. in An. Jur. Auditor	1
—	Georgius Fogarasi I. in An. Philos. Auditor	1
—	Ioannes Vank I. in An. Philos. Auditor	1
—	Ioannes Dan I. in An. Philos. Auditor	1
Eg. Juv.	Georgius Grabovszky de Apadia Studiosus Linguae Daco-Romanae	1
—	Georgius Getso Studiosus Linguae Daco-Romanae	1

V e r s c h e t z i n i.

A. R. D.	Sofronius Ivasco Parochus, V. Sedis Consistorialis Assessor, et Instituti Valachici Clericalis Professor	1
—	Demetrius Petrovits Parochus Lugosiensis, V. Sedis Consist. Assessor et Instituti Valachici Clericalis Professor	1
—	Paulus Iorgovits Parochus Bogschae Montanae	1
—	Nicolaus Gruits Diaconus Ecclesiae Cathed. Verschetziensis	1
P. D.	Andreas Vasits V. Notarius Comunitatis Verschetziensis	1
—	Dionisius Petrovits Docens iuventutis Bogschensis	1
—	Ioannes Butsko Docens iuventutis Varadiensis	1
C. D.	Simeon Iorgovits Quaestor et R. Salis Distributor	3
D.	Thomas Kirutza Auditor Theologiae II. A.	1
—	Petrus Popovits Auditor Theologiae I. A.	1

I N T R A N S Y L V A N I A.

Albae-Carolinae.

Rdmus. D. Michael Orosz Cathedralis Ecclesiae Albensis Transylvaniae Canonicus, Historiae

Ecclesiasticae, et SS. Canonum Prof. et Semi-	Exempl.
narii Cleri Junioris Rector	2
Clar. D. Nicolaus de Alamo ri Professor	1
R. D. Samuel Vez ei emeritus Theologus	1

Balásfalva e.

Rdmus D. Demetrius Kaján Canonicus Lector Dioec.	
Fogarasiensis	1
— Theodorus Papp Canonicus Cantor Dioec. Fo-	
garasiensis	1
— Gabriel Szojka de Bátsi Canonicus Custos	
Dioec. Fogarasiensis	1
— Ioannes Lemény de Lemény Canonicus Scho-	
lasticus Dioec. Fogarasiensis	1
— Simeon Krainik Canonicus Cancellarius Dioec.	
Fogarasiensis	1
— Basilius Ratz Canonicus Dioec. Fogaras.	
— Isidorus Alpini V. Cap. C. Eccl. Balasf. Ord.	
Notarius Distr. Kútalfalvensis, et S. Sabesiensis	
Archi-Diac. et Praefectus Typographiae Semi-	
narialis	1
A. R. D. Constantinus Alutan Professor et Presbyter	
Dioec. Fogaras.	1
— Nicolaus Maniu Montan Professor et Pres-	
byter Dioec. Fogaras.	1
— Onuphrius Szima Professor et Presbyter Dioec.	
Fogaras.	1
R. D. Timotheus Cipar absol. Theol. Dioec. Fog.	
— Georgius Timbus III A. Theol. in Semin.	
BalASF.	1
— Iosephus Lazar II. A. Theol. in Semin. Balasf.	
— Simon Boksa II. A. Theol. in Semin. Balasf.	
— Alexander Mika de Lemény I. A. Theol. in	
Semin. Balasf.	1
— Ioannes Flaicher I. A. Theol. in Semin. Balasf.	
	1

C i b i n i i.

Exempl.

A. R. D. Ioannes Panovits Parochus Cibiniensis, et	
V. Consistorii Assessor	1
— Petrus Hanzu Parochus Guraruuluiensis in	
Porto-Presbyteratu Cibiniensi	1

C l a u d i o p o l i.

Sp. D. Ladislaus Vayda de Soos Mező in Transyl-	
vania penes Excelsum R. Gubernium Actualis	
Concepista et Juris Patrii et Criminalis Sup.	
Professor	2
— Demetrius Ratz Linguae Daco-Romanae penes	
E. R. Gubernium Translator	1
P. D. Iosephus Macedon Pap de Kissfalu in Tran-	
sylvania Concellista Gubernialis	1
— Gregorius Moldvai de Eadem Academiae	
Claudiopolitanae in Annum I. Juris Auditor	1
D. Georgius Junior Trandafir Quaestor et Ci-	
vis Claudiotopolitanus	4

I N B U C O V I N A.

Rdmus. D. Philaretius Bendescul Archimandrita et	
Egumen Monasterii Sucevicensis	2
— Iosephus Caraskewicz Archimandrita et Egu-	
men Monasterii Putnensis	2
— Ignatius Hackmann Archimandrita et Egu-	
men Monasterii Dragomirnenensis	1
A. R. D. Benjamin Sacharescul Consistorii Czerno-	
vicensis Caes. Reg. Assessor	1
— Manasse Consistorii Czernovicensis Caes Reg.	
Actuarius	1
— Iosephus Gregorovits Archi-Diaconus et	
Caes. Reg. Professor Pub. Ord. Religionis in	
Gymnasio Czernovicensi	1
— Evthymius Hackmann Catecheta Scholae Daco-	
Romanae nationalis	1

	Exempl.
A. R. D. Theodorus Antonescul Hieromonachus et.	
Capellanus Episcopalis	1
— Genadie Zacharescul Spiritualis Carceris	1
R. D. Aloysius Carolus Ebelin Alumnus Caes. Reg.	
Convictus Viennensis	1
— Basilius Suchopan Alumnus Caes. Reg. Con-	
victus Viennensis	1
Sp. D. Georgius Papadopul de Sculescul	1
D. Iosephus Schnirich Quaestor Czernovicen-	
sis	20

